

Život alchymistův

Václav
Kaplický

Žalva
ČESKOSLOVENSKÝ
SPISOVATEL

Život alchymistův

Václav
Kaplický

ČESKOSLOVENSKÝ
SPISOVATEL
PRAHA

© **Václav Kaplický 1980**
Illustration
© **Miroslav Váša 1980**

*Své ženě Jožce KAPLICKÉ
po padesáti letech šťastného manželství
V. K.*

1

EDUARD KELLEY

V západní Anglii, v bezvýznamném městečku nedaleko Worcesteru, narodil se roku 1555 kantorovi Talbotovi první syn, který brzy projevoval nemalé nadání, takže nebohatý otec, když synek povyrostl, poslal ho na studie Kantor i jeho manželka často churavěli, přesto druhého syna, který se jím narodil o mnoho let později, dali také studovat.

Starší syn Eduard bez dozoru rodičů místo studia vedl život co nejveselejší, a protože z domova dostával peněz málo, doufal s mnoha staršími a zkušenějšími lidmi, že si je snadno opatří pomocí magie a alchymie, oč se tehdy pokoušelo mnoho lidí, často i pokročilého věku. Mladík, místo aby skládal zkoušky a vedl pořádný život, učení zanedbával, takže mu otec přestal peníze posílat. Chlapec si našel místo lékárnického pomocníka; protože byl velmi bystrý, vnikl brzy do tajů lékárnického povolání; dověděl se, že nemocní často za trochu destilované vody rádi zaplatí hodně peněz. Ale ani v lékárně mladý Talbot dlouho nevydržel, k hýřivému životu potřeboval více peněz, než dostával v lékárně. Proto, když se mu naskytlo místo obecního písaře v městě Lancasteru na západním pobřeží Irského moře, s radostí je přijal. To se již z chlapce stal dospělý mladý muž, který pro veselou a dobrodružnou mysl získával lehce přátele. Ani mu nenapadlo, že již nadešel čas, aby pomýšlel na ženitbu. Mnoho nocí raději strávil v hospodách u podezřelých krčmářů. Často se dlužil peníze u svých přátel, ale platit dluhy obyčejně zapomínal. Tehdy se pokusil získat větší částku peněz tím, že padělal jakousi úřední listinu. Brzy se to však prozradilo, a mladý Talbot přišel před soud, který trestal nemilosrdně. Talbot byl vypovězen z města a na památku mu byly uřezány obě uši. To byl také důvod,

proč později proslulý anglický alchymista nosil dlouhé, splývavé vlasy a často se vymlouval na nedoslýchavost.

V Lancasteru přirozeně zůstat nemohl. Vydal se na cestu na jih, směřuje k Londýnu, kde, jak se domníval, spíš ho budou potřebovat.

V první krčmě, do které vešel, měli zrcadlo. Pohlédl do něho a musil si přiznat, že na rytíře, třeba byl hubený jako šindel, vypadá náležitě. Jen lepší odění by potřeboval a koně, ale i k tomu si časem dopomůže!

Na dlouhé cestě měl dost času, aby přemýšlel o svém budoucím životě. Slýchal často, že nejváženější a nejbohatší bývají alchymisté, kteří dovedou z různých prášků udělat zlato a nemusí jako rolníci prosit Boha o pěkné počasí nebo jako krčmáři čekat, až se jim do krčmy naženou bohatí pitci. Alchymisté z jakýchsi prášků vyrábějí zlato jako hospodyně z mouky a mléka pečou koláče. Co se napracuje rolník, řemeslník nebo rybář, než uloví rybu, kdežto jaké báje se vypravují o alchymistech. K Mistru Deeovi chodívá na poradu sama anglická královna Alžběta. Kdyby jen polovina toho, co o nich slyšel, byla pravdivá, nemohlo by být nad alchymii řemesla lepšího, nadto uctívaného rytíři a ještě vyššími pány. Není však tak snadné najít Mistra, který by ho vzal do učení. Ze všech znal jen jednoho, velkého Mistra, Mastera of Arts, Johna Deea z Mortlake u Londýna, nad nímž prý drží ochrannou ruku sama královna, protože jí předpověděl krásné počasí při její korunovaci, když k ní v zimě roku 1558 došlo. Královna se mu štědře odměnila tím, že mu umožnila koupit v Londýně dům, v němž astrolog mohl založit obrovskou knihovnu astrologických a alchymistických knih a rukopisů. Nebylo by nejlepší zajít k tak slavnému vědci do učení? Je jen otázka, zda by ho tak význačná osobnost přijala za učedníka, když nemůže zaplatit nic za učení a může se pochlubit jen uřezanýma ušima.

Při takovém uvažování jednoho dne, když slunce již zapadlo do moře a mladý muž se musil starat o nocleh, a když i jeho žaludek zpíval svou obvyklou píseň, objevila se před ním útulná krčma. Pocestný, nerozmýšleje se dlouho, vešel do hospody a požádal krčmáře o nocleh a večeři. Krčmář byl člověk nerudný, který si nejdříve prohlédl hosta, ne právě s velkou důvěrou, a teprve když host prohlásil, že útratu zaplatí napřed, tvářil se veseleji a odběhl do kuchyně s úsměvem na ducatých tvářích.

Pocestný se zatím rozhlížel po světnici a jeho pohled ulpěl na okně, kde ležel motouzem svázaný jakýsi tlustý svazek. Neodolal a nahlédl do něho. Brzy poznal, že jde o rukopis, že je to něco starobylého a že by s takovou věcí měl usnadněný vstup k Mistru Deeovi v Londýně. Velký Mistr by na takového učedníka jistě pohlížel jinýma očima. Byla by to velká trefa stát se pomocníkem nejslavnějšího astrologa v celé Anglii.

Když krčmář přinesl večeři, host to nevydržel a zeptal se, jaká kniha to leží na okně.

„Prý vzácná, mladý muži. Škoda, že nikdo ze zdejších lidí v ní číst neumí.“

„Mohl bych se do ní podívat?“ zeptal se host.

„Proč ne?“ pravil krčmář dost ochotně, třebaže mladý host velkou důvěru nevzbuzoval.

Sám mu knihu podal a řekl:

„Myslím, že je to kniha kouzelnická!“

Host po těch slovech divže nevyskočil ze židle. Sotva se kniha octla v jeho ruce, nedočkavě obrátil několik stránek. Hned poznal, že jde o knihu alchymickou, psanou latinsky. Neřekl však nic o tom krčmáři, jen zvolal:

„Kdes, krčmáři, k té knize přišel?“

„Kde? Lidé ji našli v hrobce bývalého biskupa. Byly prý tam ještě jiné knihy, ale většinou již zkažené. Stalo se to v době, když lidé bořili katolické kláštery a kostely. Na našem hřbitově byl pochován jakýsi biskup, o němž šla pověst, že byl kouzelníkem. Asi to byla pravda, protože v kamenné rakvi měl knihu, kterou máš v ruce. Tu knihu mi tu zanechal bývalý hrobník, když nemohl zaplatit útratu.“

Krčmář odešel do kuchyně, ale hned se vrátil, přinášeje ještě dvě koule ze slonoviny.

„To bylo také v té hrobce?“ zeptal se host se zájmem.

„Ano. Koule jsou jedna jako druhá. Nejsou od sebe k rozeznání. Pohled!“

Host musil přisvědčit.

Krčmář pak jednu z koulí otevřel. Byl v ní jakýsi bílý prášek.

„Čichni si!“ zvolal krčmář.

Host si přičichl, ale nic necítil.

Krčmář potom rozšrouboval druhou kouli; byl v ní prášek červený.

„K čemu ty koule sloužily?“ zeptal se host.

„To dobře nevím, ale zdá se mi, že je to něco, čím ten biskup sloužil ďáblu nebo ďábel jemu,“ pravil krčmář a koule opatrně zašrouboval.

Jeho host myslil rychle. Ty koule mají jistě velkou cenu. Katoličtí biskupové, i když nebyli ve spojení s ďáblem, nebyli hlupáci. Aniž se dlouho rozmýšlel, zvolal:

„Já věci od tebe koupím, krčmáři. Pro tebe žádnou cenu nemají, ale já snad budu chytřejší, když si tu knihu přečtu!“

Talbotovi nešlo ani tak o knihu, spíš o ty dvě koule ze slonoviny. Jaké tajemství? Proč si vzal biskup ty prášky do hrobu? Jistě se to nestalo náhodou!

„A co bys dal za ty věci?“ zeptal se dost zdrženlivě krčmář.

„Moc peněz nemám. Ostatně kniha i koule jsou papeženské, a ty, maje je doma, vydáváš se v nebezpečí, že budeš pokládán za katolíka. Už jako přechovávající takových věcí mohl by ses dostat do neštěstí.“

Slova ta krčmáře silně polekala. Mít něco s úřady? Kdepak!

„Nejlepší bude, příteli, když si ty věci odneseš. Nechci, než abys zaplatil za jídlo a nocleh. Člověk v této době nikdy neví, kdy dělá dobře a kdy se dopouští chyby.“

Mladý muž směřoval stále k jihu. Dosud šel nazdařbůh, teď však v tlumoku na zádech měl těžkou knihu a v kapse dvě koule ze slonoviny. A navíc měl před sebou jasný cíl. Ta kniha bude mít jistě velkou cenu pro každého, kdo pěstuje vědy hermetické. A ty prášky? Dost možná, že jsou nepostradatelné při výrobě zlata. Je-li tomu skutečně tak, na ubohého Talbota se usmálo štěstí.

Před mladým mužem, který již hlouběji nahlédl do života, se náhle objevila cesta k úspěchu daleko většímu, než mohl předpokládat bývalý student, potom lékárníkův pomocník, potom písař, kterému uřezali obě uši.

Talbot, když v krčmě do knihy nahlížel, poznal, že je to v podstatě kniha medicínská, ale i to mělo velkou cenu, protože věděl, že medicína a alchymie mají mnoho společného.

Bylo rozhodnuto. Půjde do Londýna za velkým a mocným Mistrem. Byl teď přesvědčen, že jen věda hermetická může mu poskytnout dobré živobytí, a to bez těžké a namáhavé práce, která se mu protivila.

Jedno si však uvědomil hned: musí změnit své jméno. Talbot – to je hafan. A ke všemu hafan, jemuž byly uřezány obě uši! Ne,

takové jméno se nehodí pro váženého alchymistu. Nomen – omen. A hned si vymyslel jméno nové, které mu napadlo: Eduard Kelley. V Lancasteru se tak jmenoval jeden šlechtic, vždycky spíš opilý než při zdravém rozumu. Eduard Kelley! V tom jménu jistě nikdo nepozná bývalého lékárnického pomocníka. Jen aby mu vlasy rostly rychleji.

John Dee dost dlouho zápasil o to, aby ho učená společnost alchymistů přijala do své vznešené společnosti. Narodil se v Londýně jako syn vinárníka, procestoval velký kus světa, byl v Paříži, zdržoval se v Nizozemí, navštívil mnoho učených alchymistů v domněnku, že se od nich leccemu naučí, měl zejména velký zájem o permutaci olova v zlato, ale nikde se nic nedověděl a sám také na nic nepřišel.

Nemálo se rozbušilo srdce mladého Talbota, když stanul před dveřmi přízemního bytu slovutného alchymisty a rádce samé královny. Nicméně dost energicky zabušil na masivní dubové dveře. Nečekal dlouho; zámek zaskřípal a v otevřených dveřích se objevil starší pán v kožené vestě a s biretem na hlavě. Pán měl pěkně zakulacené břicho a laskavý pohled. Modré jeho oči si zvědavě prohlížely neznámého mladíka.

„Máte snad pro mne nějaký vzkaz?“ zeptal se Dee laskavým hlasem, když mladík mlčel.

Právě ten hlas dodal mladému muži odvahy. Odpověděl:

„Jmenuji se Eduard Kelley. Na západním břehu Irska v jednom malém městečku jsem náhodou objevil zajímavou knihu, která, jak jsem dodatečně zjistil, dlouho ležela v hrobce jakéhosi katolického biskupa. Myslím, že by ta kniha mohla Vaši Milost zajímat.“

„Zajisté!“ řekl Dee.

Mladý muž hned začal rozvazovat vak.

„Ne, tady ne! Pojdte dál, mladý muži. Zde není vhodné místo,“ pravil Mistr, potahuje se za mohutný vous, uprostřed rozdělený na dva díly a zakrývající jeho prsa.

Oba muži pak vešli do světnice přeplněné knihami. Tři velká okna propouštěla dovnitř dost světla. U prostředního okna stál obrovský dubový stůl také plný knih.

„Posaďte se, mladý muži,“ vyzval hosta Dee.

Host hned potom vytáhl z tlumoku objemnou rukopisnou knihu.

Dee sáhl rychle po knize. Přečetl si titulní list, obrátil několik stránek, potom knihu položil na stůl.

„Prodáváte tu knihu, mladý muži?“ zeptal se.

„Nikoli, Milosti. Přinesl jsem vám ji darem!“

Dee zakýval hlavou, znovu vzal knihu do rukou, obracel v ní listy a pohyboval hlavou. Potom ji položil opatrně na stůl a upřeně pohlédl na hosta.

„Říkáte, že ta kniha byla nalezena v hrobce katolického biskupa.“

„Ano!“

„Kupodivu je dost zachovalá. Říkáte katolický biskup! Pokud vím, katoličtí biskupové takové knihy nebrali s sebou do hrobu na cestu do pekel!“

Mladík nevěděl, na čem je. Kniha snad doktorovi nestačí. Musí se mu zmínit o koulích.

„V kryptě kromě knihy byly také tyto dvě koule ze slonoviny.“

Mladík vytáhl z kapsy dvě bílé koule, a hned si všiml velkého zájmu v Mistrových očích.

„Koule se dají rozšroubovat. V jedné je bílý prášek, v druhé červený. Domnívám se, že se ten biskup zabýval vědou hermetickou.“

„Zajímavé, velmi zajímavé,“ řekl Dee a snažil se jednu z kouli rozšroubovat, ale nešlo to.

Kelley mu přispěchal na pomoc. Brzy se mu to podařilo. Uvnitř byl bílý prášek.

„Zkusil jste, co to je?“ zeptal se Dee.

„Neodvážil jsem se. Mé vědomosti na to nestačí.“

Čím dál tím větší sympatii získával mladý muž u proslaveného Deea. Ten si prohlédl i prášek v druhé kouli, čichal znova k oběma, potom dokonce naslinil prst a ochutnal bílý prášek i červený, nakonec pohlédl zkoumavě na hosta.

„Chcete prodat ty věci?“ zeptal se.

„Nikoli, Mistře. Rád bych vám je daroval. Prosil bych však, abyste mě vzal k sobě za adepta. Peníze nemám, zato tisíc chutí stát se pod vaším vedením alchymistou.“

Dee se usmál:

„Přišel jste v pravý čas, příteli. Právě hledám nového fámula. Jak jste snad zjistil, nemám ani sluhy. Umíte aspoň trochu latinsky?“

„Umím. Byl jsem písařem. Nic bych si tak nepřál jako být vaším žákem, Mistře. Vždyť o vaší proslulosti se mluví v celé Anglii...“

Dee se usmál:

„Nejen v Anglii, ale i v celé Evropě! Líbíte se mi, mladý muži. Zkusím to s vámi, ačkoli s fámuly mám ty nejhorší zkušenosti.“

„Slovutný Mistře, ujišťuji vás, že nebudete zklamán,“ zvolal Kelley a snažil se políbit ruku svému budoucímu učiteli a chlebodárci, ale Mistr tomu zabránil.

Ještě téhož dne se Kelley nastěhoval do domu Mistra Deea a brzy se stal jeho pravou rukou. Také vlasy mladíkovy již dostatečně vzrostly, takže si nikdo nepovšiml, že adlatus slovutného alchymisty Deea má jako trestanec uřezané obě uši.

2

DŮLEŽITÉ ROZHODNUTÍ

Starý, dobrácký Mistr Dee brzy našel v mladém muži přítele, kterého pokládal bezmála za svého syna. Peněz mu sice nedával mnoho, zato oblékl ho do nových šviháckých šatů, poskytl mu slušné ubytování, sytil ho dobrou stravou i dobrého piva mu dopřál. Pro Kelleye však bylo nejcennějším, že ho naučil mnoha slovům, jimž nikdo nerozuměl, a také to, že ho vychoval na muže, který umí jednat s bohatými a mocnými pány. A Kelley se brzy ukázal hodným té výchovy – záhy dovedl mluvit latinsky lépe než sám Mistr. Zvláště jeho výslovnost starého alchymistu udivovala.

Jednoho dne oznámil svému adlátovi, že zkusí pomoci červeného prášku, nalezeného v biskupově hrobě, proměnit kousek olova ve zlato. Toho rozhodujícího dne mladý alchymista rychle dýchal a chodil po špičkách, jak byl napnut. Bezmála byl již rozhodnut, zda-li se pokus, utéci a vyrábět zlato na vlastní pěst.

Velmi se podivil, že přípravy k tak dalekosáhlému pokusu byly tak jednoduché. Mistr v tyglíku rozpustil kousek olova, což trvalo dost dlouho, potom do rozpuštěného kovu nasypal trochu červeného prášku a tyglík přikryl hliněnou pokličkou. Před tím však, obrácen k svému pomocníku zády, odříkával cosi v cizí řeči, kterou Kelley neznal, nato odstoupil od ohniště. Po delší době Dee přistoupil znovu k tyglíku a udělal nad ním znamení kříže. Kelley nerozuměl ani jedinému slovu, které vyšlo z úst Mistrových. Všechno mu připadalo tajuplné.

Asi po půl hodině Dee nadzvedl pokličku u tyglíku a zvolal:

„Pohled, synu!“

Kelley s tlukoucím srdcem přistoupil blíž a na vlastní oči uviděl v roztaveném olovu malinký kousíček zlata.

„Zlato!“ vzkřikl v údivu.

„Ano! Nic než zlato!“ přikývl Mistr.

Dee pak uhasil v peci oheň, pinzetou vytáhl zlato z tyglíku a položil je na skleněnou destičku.

Jeho pomocník upíral oči na ten zázrak a měl sto chutí dotknout se zlata svými prsty, ale Dee ho chytil za ruku a zvolal:

„Spálíš se! Nebuď nedočkavý. Alchymista za všech okolností musí zachovávat klid!“

O několik dní později, když se Dee přesvědčil, že by nenašel pomocníka vhodnějšího, usadil ho ke stolu i sám si k němu přisedl a celý pokus mu vysvětlil podle pravdy:

„Zlato je nejušlechtlejší ze všech kovů. V přírodě se nevyskytuje ve větších, ale obvykle jen v menších kouscích, proto je tak vzácné a drahé. Nikdy se v přírodě neslučuje s jiným kovem. Proto se alchymisté na celém světě, nejen v Anglii, ale i v německých zemích, v Holandsku, Polsku, a zejména na dvoře císaře Rudolfa pokoušejí získat zlato cestou umělou. Bohužel, zatím to nikdo nedokázal...“

„Ale vám, Mistře, se před mými zraky podařilo z olova vyloučit zlato. Viděl jsem to na vlastní oči a mohu to před kýmkoli odpřisáhnout!“ zvolal Kelley.

Dee se usmál a po chvíli pravil:

„Viděl jsi něco, ale ne všechno!“

„Nechápu...“

Alchymista se maličko usmál a řekl:

„Přišel čas, abych tě zasvětil do tajů alchymie. Táži se tě velmi vážně: mohu ti bezpodmínečně věřit, mladý příteli?“

„Chci přísahat!“

„Ne, přísaha znamená brát Boha za svědka, ale Bůh s našimi pokusy nemá nic společného. Slib čestného muže je v tomto případě víc. Zavazuje!“

„Tedy slibuji a slib svůj chci za každých okolností dodržet.“

„Je však ještě jiná věc a stejně důležitá – mlčenlivost. Musíš slíbit, že nikdy a za žádných okolností, i kdyby tě to mělo stát život, nikomu neprozradíš, co ti teď řeknu.“

„Slibuji!“

„Slyš tedy pravdu. Ten kousek zlata, který jsi spatřil v rozpuštěném olovu, vhodil jsem do tyglíku, když jsem byl k tobě obrácen zády...“

„Bože!“ zvolal mladý muž.

„Nezoufej!“ pravil Dee a lehce uchopil mladého muže za ruku. „Pravím ti, že žádný, ani nejslavnější z alchymistů, nikdy ani lot zlata nevyrobil. Učinil obyčejně tak jako já před tebou, aby mecenáše uspokojil a aby mohl ve svých pokusech pokračovat, to je, aby získával skutečné zlato v podobě peněz, učinil totéž co já, vhodil nepozorovaně do tyglíku kousek vlastního zlata, které mu potom mecenáš desateronásobně nahradil v penězích. To znamená, že alchymista musí mít kousíček zlata stále při sobě. Ten kousek zlata, které jsem vylovil z roztaveného olova, je skutečné zlato, bohužel poslední, které mi zbylo.“

„A ten prášek z biskupovy hrobky?“ otázal se Kelley.

„Ten není vůbec k ničemu!“

Mladý adept hleděl v úctě na Mistra. V té chvíli starý alchymista získal u něho mnohem větší úctu, než kdyby skutečně provedl transmutaci pomocí biskupova prášku a z olova vyloučil zlato.

Dee pak přistoupil blíže k svému mladému pomocníkovi, položil mu pravici na rameno a pravil:

„Slibuješ v té věci perpetuum silentium?“

„Slibuji! Slibuji, Mistře!“ zvolal horlivě učedník a pravil to pln obdivu pro starého alchymistu.

„Děkuji. Ten kousíček zlata si vezmi. Při svých pokusech budeš jej potřebovat. Ale musíš být opatrný a hbitý jako ještěrka.“

Potom Dee objal svého učedníka, políbil ho na čelo a řekl:

„Já jsem již starý muž a velkého úspěchu se sotva dožiji, ale ty jsi mlád. Budeš-li opatrný a budeš-li se vystříhat lehkých holek, můžeš se domoci velkého bohatství. I do vyššího stavu můžeš postoupit i rádcem velkých pánů se můžeš stát, ale jednoho se varuj, abys nikdy nepropadl nějaké vášni!“

čím déle žil starý alchymista ve společnosti mladého Kelleye, tím víc si ho zamiloval a tím větší pozornost mu věnoval. Poskytoval mu nejen příbytek a jídlo, slušně ho odíval, ale také s ním sděloval všechny své vědomosti a zkušenosti. Naučil ho zaklínat zlé duchy, pověděl mu, jak hledat lapis philosophicus, který rozkládá všechny látky, jež z těla vypuzuje, těla zmlazuje a lidi dělá nesmrtelnými. Vysvětlil mu, jak lapis philosophicus, kámen mudrců, může pomáhat při všech nemocech lidských i zvířecích i dělat lidi neviditelnými. Ale to vše je jen výsledkem sugesce. Alchymista musí umět na lidi působit jako kněz, který

také tvrdí, že jim klade na jazyk tělo Páně a zatím to není nic jiného než kousek oplatky.

„Kámen mudrců jsem u vás, Mistře, neviděl. Velmi bych si přál jej spatřit,“ pravil Kelley.

„Nemohl jsi jej vidět, protože se teprve hledá. Tebe, jako mladíka, takový úkol čeká!“ usmál se Mistr.

Mnohem praktičtější rady byly ovšem jiné. Mluvily o tom, jak natrvalo získat bohatého mecenáše, který by byl dost trpělivý a dost lehkověrný, protože alchymické pokusy jsou nejen drahé, ale dost často i nebezpečné.

Mládenec byl žákem velmi pozorným, chápal vše, co mu starý Mistr řekl, a mnohé si zapisoval nejen do své paměti, ale i do sešitku. A už se viděl, jak je vznešeným a bohatým mužem, jehož do svých služeb zvali králové, knížata a boháči, už se viděl jezdit v kočáře, taženém dvojspřezím běloušů, už bydlel v zámku jako londýnský starosta. Bohužel zatím přítomnost byla jiná. Mistr Dee najednou musil šetřit.

Sváděl to na Angličany. Myslí jen na obchody a o tajné vědy se nestarají. Nejbohatšími lidmi v Anglii nejsou šlechtici, ale obchodníci, majitelé lodí, po kterých vozí zboží z Anglie a jiné zboží pak přivázejí na anglické ostrovy. Žádný z těch boháčů, třeba navštěvují kostely a poslouchají kazatele, se nestará, co s ním bude po jeho smrti. Mistr Dee byl téměř na dně se svým majetkem, a třeba byl obecně uznávaným odborníkem v alchymii, neměl pomalu ani na to, aby se najedl podle své chuti. Pokyvoval smutně hlavou a často si stěžoval:

„Angličané jsou podivný národ. Chytří jsou až běda, ale o tajné vědy mají pramalý zájem. Starají se jen o to, co kde lacino nakoupit a jinde co nejdrážce prodat. Pro vědu je u nich málo náklonnosti a ještě méně mají strachu, co s nimi bude po smrti.“

„Snad právě proto se jim tak dobře daří!“ poznamenal jeho adlatus.

Dee na to neodpověděl, jen na svého pomocníka povážlivě zakýval hlavou.

Právě proti Deeovu domu stál mnohem výstavnější dům barona Westona. Baron byl již dlouho těžce nemocen, z lůžka nevstával a jeho žena s dvěma dětmi měla starostí až nad hlavu.

Jednoho dne večeru Dee, dívaje se oknem, uviděl něco, čím byl nadmíru překvapen. Po protějším chodníku kráčela paní

Westonová, nesoucí velmi těžký vak. Byla to dáma mnohem mladší než její churavý manžel, a velmi svůdná. Odložila zavazadlo na zem, aby si odpočinula, a tu k největšímu překvapení starého alchymisty přiběhl k ní jeho pomocník Kelley, vzal zavazadlo a potom s paní Westonovou zmizel v jejím domě.

Dee nevěděl, že se tak nestalo poprvé, že jeho vychovanec občas paní Johanku navštěvuje a že i její děti si oblíbily strýčka Eduarda. Dee si vzpomněl na slova Homérova, že muž ani ve slabé chvíli nemá ženě svěřovat tajemství. Kelley je krásný muž a ona je krásná žena. Její manžel vyplivuje krev a jako Lazar leží na loži.

Zkušený alchymista se zamračil. Nelíbilo se mu to.

Brzy potom se v Londýně objevil kavalír Olbrich Laski, vévoda sieradský z Království polského, jehož bohatý kroj budil všeobecnou pozornost. Pohyboval se u dvora královského a u vysoké šlechty, celý Londýn o něm mluvil jako o velkém boháči.

A právě tento cizinec jednoho dne zaklepal na dveře bytu alchymisty Deea. Když mu pak bylo otevřeno, požádal, užívaje latiny, aby mu Mistr Dee, o jehož věhlasu slyšel i ve své vlasti, v Čechách i v německých zemích, sestavil horoskop.

To byla skvělá příležitost pro Mistra Deea, který s takovými pány dovedl jednat. Hosta posadil do pohodlného křesla, ale ze všeho nejdříve se ho podrobně vyptal na poměry v Polsce: jak mocná je tam šlechta, je-li v zemi bída nebo blahobyt, jaký je polský král Štěpán Báthory. Laski všechny otázky ochotně zodpověděl, nezastíral některé nepěkné věci, zato vyzvedl všechno dobré. Dee se ho potom vyptal na jméno jeho otce, matky, na sourozence, příbuzné, na den narození i na mnoho jiných věcí. Půl dne se Dee vyptával pana Laského a dělal si přitom četné poznámky. Teprve potom vypracoval pro polského hosta horoskop, a to takový, že nad ním zaplesalo srdce polského magnáta. Nad životem slovutného pana Laského vysoko zářila zlatá hvězda. Jediné nebezpečí mu hrozilo od černých koní. Těm se má šlechtetný pán stůj co stůj vyhýbat.

Pan Laski se velmi štědře odměnil za tak skvělý horoskop, sestavený vynikajícím anglickým astrologem, a před svým odjezdem prozradil i některé důvěrnosti, které neřekl královně Alžbětě. Král Štěpán Báthory je prý těžce nemocen a sotva

dlouho zůstane na trůně. V zemi potom jistě nastanou různé změny, někteří pánové budou povýšeni, jiní poníženi.

„Podle vašeho horoskopu, Jasnosti, můžete čekat jen povýšení. Snad i to, že po smrti krále Štěpána můžete být zvolen polským králem!“ poznamenal Kelley.

„Jak ty to můžeš vědět?“ usmál se Polák.

„Z vašeho horoskopu, Milosti!“

Po takové vyhlídce polský hrabě nešetřil na odměně; platil zlatem a stříbrem, takže jak Mistr Dee, tak i jeho mladý pomocník byli nadmíru spokojeni. Poděkovali mnoha slovy a srdečně přáli polskému magnátovi šťastný návrat do vlasti.

Tu se pan Laski zarazil a po chvíli pravil:

„Chtěl bych vám něco poradit. Kdybyste se oba odvážili na cestu do mé vlasti, byli byste všude vítanými hosty. Polská šlechta má různé špatné vlastnosti, ale je zato velmi štědrá!“

„Je to však velmi daleko, Milosti,“ řekl Dee.

„Tak vám poradím něco jiného. Proč byste se nemohli zastavit v Praze, na dvoře císaře Rudolfa?“

Takový návrh přímo nadchl mladého Kelleye; jeho Mistr byl zdrženlivější. Nacestoval se již mnoho a získal hodně dobrých i špatných zkušeností. Avšak představa, že by mohl zůstat na dvoře císaře Rudolfa a nemusil jít do vzdálené a neznámé Polsky, probudila touhu i u starého astrologa.

A pak tu byla známost jeho pomocníka s paní Westonovou, známost, které Dee nepřál.

Netrvalo dlouho a Mistr Dee i jeho pomocník balili svá zavazadla.

Stará hospodyně jim připravila dobrý oběd, který oba zapili nejlepším vínem, rozloučili se s manželkou Deeovou i jeho synem Arturem a vydali se na dalekou cestu do neznámé země. Starší muž myslel na Polské království, kde žije tolik bohatých šlechticů, jako pan Laski, pro něž tolar nic neznamena, mladý Kelley myslel spíš na dvůr císaře Rudolfa, o němž se všude vyprávěly až neuvěřitelné věci.

Druhého dne oba alchymisté sešli k Temži, aby použili loď, která by je přepravila přes kanál. Nejdřív do Holandska.

3

PRAŽSKÁ SETKÁNÍ

Dobrá kupecká loď plula klidně po Temži a také na moři jí nehrozilo žádné nebezpečí, když směřovala k severovýchodu. Vítr vanul právě takový, jaký potřeboval kapitán, takže za několik dní, rozhodně dříve než kapitán předpokládal, loď zakotvila v amsterodamském přístavu.

Dee měl v bohatém holandském městě několik dobrých přátel; navštívil je, ale žádnému se v té době příliš dobře nevedlo. Všichni záviděli svým přátelům v německých zemích a o dvoře císaře Rudolfa v Praze mluvili bezmála jako o pohádce. Kelley se těch setkání nezúčastnil, zato se procházel neznámým bohatým městem, popíjel v hospodách s námořníky, navštívil jednu ochotnou dívku v jejím pokojíčku a na paní Johanku ani nevzpomněl. Dokonce se do své hospody vrátil o den později, než měl s Mistrem ujednáno. Byl netrpělivě očekáván a přísně pokárán, když se přiznal, že v přístavu byl lupiči oloupen o všechny peníze. Zapřel, že ten loupežník byl jen jeden a že nosil sukně.

Mistr svého tovaryše řádně vyplísnil, ale nakonec mu bylo mladého muže líto, zvláště když se zaklínal, že již nikdy něco takového neprovede.

Potom již nic jiného nezbývalo než koupit koně a vydat se na dlouhou cestu přes Harlem, Brémy, Hamburk, Lubek a Drážďany do kýžené Prahy.

Oba poutníci, čím dále se dostávali od moře, tím více byli zklamáni, nakonec se již jen těšili na Prahu, o níž všichni vyprávěli věci až neuvěřitelné. Podle nich hlava Českého království se stala Mekkou všech umělců, především však alchymistů a astrologů. Dee si pak připomínal, že několik jeho přátel v Praze udělalo štěstí. Prostě v Praze malíři, sochaři,

astronomové a alchymisti se mají na dvoře císařově jako židé v zaslíbené zemi.

Kelley byl by ztrhal koně, jak spěchal do takové země, Dee však byl rozvážnější, protože měl dost zkušeností a dobře věděl, že nikde zlaté ovoce neroste na stromech a že lidé rádi dělají z komára velblouda.

Cestou se zastavili v různých městech německých, kde si Dee pohovořil se starými známými. Všichni, s nimiž se Dee sešel, mu radili, aby místo do vzdáleného a neznámého Polska zůstal raději v Praze, kde se bude moci uplatnit. Po takových radách byl i zkušený Dee nedočkavý zhlédnout nový Řím, v němž se shromáždilo nejen tolik vzácných uměleckých děl, ale i stejný počet vynikajících umělců. Napřed váhal, neboť dobře věděl, že kde se sejde tolik umělců, dostane se na každého málo. V Polsku, má-li pak Laski pravdu, bude pro alchymistu jeho zkušeností snáze se uplatnit než v přeplněné Praze. Nakonec však dal za pravdu svému mladému příteli: což není Praha na cestě do vzdáleného Polska?

A tak z Drážďan, kde se oba dobře vyspali, pustili se podle Labe a Vltavy do Prahy, která se tak mnohým z dálky zdála městem zaslíbeným.

Praha, ozářená zapadajícím sluncem, když kvečeru toho dne se k ní přiblížili, připadala jim jako obraz z pohádky. Spousta štíhlých věží a nad nimi mohutný hrad. Právě se rozezněly zvony. A když pak branou vjeli do města samého! Ulice byly plny Udí, vojska, jezdců a kočárů. A těch krámů přeplněných nejlepším zbožím! Londýn nemohl soutěžit s tím krásným městem nad Vltavou.

Dee si vzpomněl, že má v Praze dobrého známého, váženého astronoma, doktora Tadeáše Hájka, s nímž se kdysi spřátelil ve Vídni. Hned si uvědomil, že by mu mohl být v lecčem nápomocný. V cizím městě je to věc k nezaplacení.

Již se šelo a v tak lidnatém městě bylo těžko hledat věhlasného muže. Důležitější bylo najít dobrou hospodu, kde by mohli přenocovat i ustájit koně. Zastavili se u muže, který vzbuzoval důvěru. Byl velmi ochotný; nejdřív se zeptal, odkud cizinci přijíždějí, potom jim poradil, aby se ptali na Karlův most a za ním že v Menším Městě pražském je dost slušných hospod, v kterých cizinci obvykle nalézají dobré ubytování.

Oba cestující rádi poslechli rady ochotného muže, který jim také ukázal, kterými ulicemi se dostanou na Karlův most, za nímž je už Menší Město pražské. Když se ocitli na Karlově mostě a pohlédli k Hradčanům, zacházející slunce osvětlilo hrad i hradní věže; takový pohled se hned tak neuvidí, myslili si oba cizinci. Dívali se dlouho, teprve potom dali koním ostruhy a pomalu se prodírali vpřed po mostě, přeplněném pěšími i jezdci.

Neobyčejně živou ulicí se konečně dostali na náměstí, kde v jednom hostinci dostali nocleh i možnost ustájit své koně.

Praha oba pocestné neobyčejně překvapila. Tolik lidí na mostě i v ulicích nebylo ani v Londýně, Amsterodame ani v žádném německém městě. A mladý Kelley neustále opakoval, že tolik krásných žen ještě nikde neviděl, ale Mistr mu to nemohl potvrdit, protože si žen nevšímal.

Hospodský, tlustý jako melounek, jak se jen na hosty podíval a zaslechl jejich chatrnou němčinu, poznal, že jsou zdaleka, a zeptal se jich, z které země přicházejí. Když se dověděl, že ze vzdálené Anglie, zavrtěl hlavou a zeptal se, kde vlastně ta země leží. Věděl dost o zemích rakouských, o Maďarsku i o Itálii, vždyť v Praze bylo Italů pomalu víc než Němců, a nebylo dne, aby mezi nimi nebylo rvaček, které často končily smrtí některého z nich, však i hostinský měl s nimi nejhorší zkušenosti, zato Dee se mu jevil jako slušný host, jakých je třeba si vážit. Také velmi ochotně odpovídal na všechny otázky, které mu Dee kladl.

„Znáte snad pana doktora Tadeáše Hájka?“ zeptal se.

„Jakpak bych ho neznal, vzácný pane! V Praze ho zná kdekdo. Je profesorem na Vysokém učení a oblíbencem Jeho Milosti císaře Rudolfa. Je to pán velmi učený, za ním jezdí do Prahy páni z nejrůznějších zemí. A je to i velmi statečný pán. Když se válčilo s Turky, byl s vojskem v Uhrách. Ted je tělesným lékařem u samého císaře!“

„To je štěstí!“ řekl si Dee a ptal se dále:

„Kde bychom mohli najít pana Hájka?“

„Kde jinde než na Hradě v blízkosti Jeho Milosti císaře.“

Dee za zprávy zdvořile poděkoval, a když hostinský odešel po své práci, Kelley, který jen zčásti rozuměl tomu, co říkal šenkýř, pohlédl na svého učitele a řekl:

„Zdá se mi, že nám fortuna přeje. Proč bychom nezůstali v Praze? Nač se máme vydávat na dlouhou cestu do Polska?“

„Nechval dne před večerem,“ poučil ho Dee. „Dobře jsi rozuměl šenkýři? Pukal, že můj přítel je tělesným lékařem samého císaře. Divil by ses, kdyby se k nám ani nehlásil? Že je v Praze mnoho alchymistů, malířů a astrologů, to jsme věděli. Musíš však vědět, že všichni ti lidé myslí především na to, jak by zbohatli. Je docela možné, že i doktor Hájek se ke mně nebude hlásit. U dvora každý cizinec myslí jen na sebe a na druhého je jako pes.“

Slova Mistrova Kelleye sice neuspokojila, ale mlčel.

Druhého dne, hned zrána, Mistr Dee v doprovodu mladého Kelleye stoupal na Pražský hrad. Mnoho lidí se ubíralo stejnou cestou, někteří jeli v kočárech, většina však šla pěšky. Jakéhosi starce dva sluhové nesli v nosítkách. Takový nával lidu nepovzbuzoval mladého Kelleye, protože si uvědomoval, že jednotlivec se v takovém množství ztratí jako ryba v řece. Dee však stoupal do kopce rozvážně a na jeho tvářích nebylo možno pozorovat ani bázeň, ani radost. Jen těžce oddechoval a šátkem si otíral zpocený zátylek. Nebylo snadné vynést do takové výše tak těžké tělo.

Konečně oba cizinci stanuli před hlavní hradní branou, strážnou vojáky. Ale i potom na nádvoří se to hemžilo lidem různého věku v nejrůznějších krojích. Jakýs pořádek udržovali zbrojenci. Pro cizince bylo nesnadné se v tom hemžení orientovat. Dost dlouho okouněli na různých místech, nevědouce, kam jít, ale brzy si potom zkušený Dee poradil. Když spatřil člověka, jehož podle obleku považoval za panského sluhu, zastavil ho a požádal jej, aby ho dovedl k Mistru Tadeáši Hájkovi, císařovu lékaři. Řekl také, že je cizinec, příjíždějící z Anglie, že sám je také lékař a dobrý přítel Mistra Hájka. Mladý člověk velmi ochotně zodpověděl všechny otázky. A protože si všiml únavy cizincovy, nabídl se, že oba pány uvede k doktorovi Hájkovi. Zavínil to spíš stříbrný peníz, který Dee vtiskl ochotnému mladíkovi do dlaně.

Oba cizinci měli štěstí: zastihli slovutného Mistra v jeho pokoji ve společnosti nejbohatšího a nejvlivnějšího muže v království – pana Viléma z Rožmberka. Sluha, který stál před dveřmi, nechtěl cizince vpustit, dokud mu neřeknou svá jména. I když Dee nerozuměl jedinému českému slovu, odpověděl mu německy:

„Jsem Mistr Dee z Londýna!“

Sluha však s ohlášením otálel.

„U mého pána je návštěva,“ řekl, ale jeho tváře se hned vyjasnily, když se v jeho dlani ocitl stříbrný peníz.

„Oznámím to svému pánovi,“ řekl a zmizel.

„Zdá se, že je to tady jako v Londýně: stříbrem se otevírají všechny dveře,“ usmál se Kelley.

„Aspoň vidíš, jak je svět zkažen!“

Netrvalo dlouho a sluha oba pány uvedl do prostorné komnaty, kde u prostřeného stolu seděli dva páni, podle jejich oblečení rozhodně ne malého významu. Starší z nich vstal a rychle kráčel novým hostům vstříc. Byl to slavný medicus, rektor univerzity, doktor Tadeáš Hájek. Už z dálky poznal Mistra Deea a vztahoval k němu ruce, oslovuje latinsky starého přítele.

Hned po uvítání Dee představil svého pomocníka Eduarda Kelleye.

„Buďte vítán, mladý muži!“ řekl Hájek latinsky a stiskl mu ruku.

Tu se od prostřeného stolu zvedl druhý pán, vysoký, štíhlý, v obličeji pohublý, s vysokým čelem a s řídkými vlasy na temeni hlavy. Hájek ho představil:

„Můj přítel, pan Vilém z Rožmberka, štědrý podporovatel umělců, vědců a zejména alchymistů!“

„Je nám velkou ctí,“ uklonil se hluboce Mistr Dee, a ukazuje na svého druha, dodal: „To je můj pomocník Eduard Kelley. Já jsem již stár, kdežto on je mlád. Prozrazuje značné nadání, a tak je mi oporou v přicházejícím stáří.“

„V nezkaženém mládí spatřuji slavnou budoucnost alchymie. Považoval bych si za čest, kdyby pan Kelley v doprovodu svého Mistra mě navštívil. Bohužel mohu se zdržet v Praze nejvýše tři dni,“ pravil. Hned nato se Rožmberk rozloučil a odešel.

Doktor Hájek potom hosty pozval ke stolu a sluhovi nařídil, aby přinesl nové poháry i nové víno.

Když pak pánové vypili na zdraví a na šťastné shledání první pohár, císařský medicus projevil velkou radost ze shledání s tak slavným alchymistou. A hned přišel na myšlenku představit anglického Mistra císaři, který, jak věděl, jméno Deeovo dobře zná. Mistr byl návrhem nejen překvapen, ale i velmi potěšen, neboť s něčím takovým nepočítal. V Londýně si pokládal za celoživotní úspěch, když mohl setrvat několik minut u královny Alžběty.

Hájek s návštěvou u císaře neotálel. Cestou k císařským komnatám zapomněl poučit Deea, jak se má u císaře chovat. Zeptal se však na to Kelley.

Hájek se jen usmál:

„Kdybych to věděl! Císař je nevyzpytatelný. Záleží na mnoha okolnostech, které nikdy nelze předvídat. Někdy bývá roztomilý, jindy podrážděný. Však uvidíme!“

Vešli do předpokojů, kde stáli dva strážci s tasenými zbraněmi. Potom se ještě objevil důstojník, mající u císaře službu.

„Uvádím k Jeho císařské Milosti dva vynikající alchymisty, kteří přijíždějí až z Anglie.“

Důstojník pokrčil rameny:

„Obávám se, že nebudete mít štěstí. Císař špatně spal. Potom měl dlouhý rozhovor s paní Stradovou a hned nato přijal pana Sixta Trautsohna, který, zdá se, Jeho Veličenstvo také nepotěšil. Po jeho odchodu si něco pro sebe bručel.“

Hájek jen vzdychl, přesto zvláštním způsobem zaklepal na dveře císařova kabinetu, aby císaře nepolekal. Císař nemiloval žádné překvapení.

Císař Rudolf seděl v hlubokém křesle, oblečen byl v černém přiléhavém obleku, jen silné nabírané okružní okolo jeho krku poněkud zářilo v dost temné komnatě. Nad tím nabíraným límcem spíš ležela, než se zvedala císařova hlava s řídkým, prošedivělým vousem. Zvlášť vynikala jeho dopředu vystouplá brada. Nos byl dlouhý a štíhlý. Ze všeho nejvýraznější byly panovníkovy velké, jakoby unavené oči, o nichž sotvakdo by mohl říci, že jsou to oči šťastného člověka. Snad ani když dlel u své milostnice Kateřiny Stradové, se jeho oči nikdy neusmívaly.

K doktoru Hájkovi měl císař zřejmě přátelský vztah. Pohlédl na něj s lehkým úsměvem, ale když se jeho oči obrátily k oběma cizím lidem, nebylo v nich nic, co by prozrazovalo panovníkův zájem.

„Vaše císařská Milosti,“ pravil Hájek hluboce se ukláněje, „dovolil bych si vám představití nejslavnějšího alchymistu anglického, Mistra Johna Deea a jeho adlata Eduarda Kelleye.“

Císař pozorně pohlédl na staršího hosta, mladšího málem přehlédl. Potom řekl tichým hlasem:

„Dee! Slyšel jsem už jméno!“

„Vaše císařské Veličenstvo snad mi promine,“ promluvil Dee, „že jsme se odvážili předstoupit před Vaši Milost, ačkoli jsme nebyli pozváni. Ale jsme na cestě do Krakova a nemůžeme se zříci štěstí zhlédnout Vaši ušlechtilost a panovníka, jediného na světě, který místo vojevůdci a generály se obklopuje a přáteli s astrology, alchymisty, malíři, sochaři, básníky a vědci všeho druhu, který tak připomíná zdroj světla, slunce, a který svou učeností zastíňuje i hvězdy na báni nebeské.“

Císař poslouchal, upíral oči na mluvčího, ale trvalo dost dlouho, než promluvil tichým, třaslavým hlasem:

„Slyšel jsem o tobě dobré zprávy. Chtěl bych především od tebe vědět, zda jste za mořem v Anglii našli veliký elixír, který pomáhá nemocnému člověku, když už všechny léky zůstaly bez účinku?“

„Odpusťte, Veličenstvo, hledání takového elixíru nebylo dosud naším úkolem. Hledáme spíše původ vnitřního osvětlení, abychom mohli lépe rozeznávat světlo od tmy. Podstata našeho hledání spočívá v tom, že jsme objevili, že mezi člověkem a nadsmyslnem není prostředníka, třebaže lidský duch se snaží, bohužel dosud marně, vysvětlit největší záhady pozemského života. A pokud se týče života posmrtného, doporučujeme držet se evangelii.“

Císař netrpělivě potukával holí a Hájek vzdychl, neboť si uvědomil, že jeho přítel vzal věc za špatný konec.

Císař přerušil mluvčího:

„Takovými otázkami se my nezabýváme. Kámen mudrců jste dosud neobjevili, vy Angličané?“ zvolal netrpělivě císař.

„Ani jsme jej, Veličenstvo, nehledali.“

„A zlato?“ otázal se ostře císař.

Dee už byl podrážděn. Odpověděl:

„Zlata získáváme dost obchodem!“

Císař zaťukal mocněji svou hůlkou. Doktor Hájek, který znal panovníka lépe než sebe, poznal, že je načase audienci ukončit, protože císař zřejmě myslí na jiné věci. Předstoupil před panovníka a poděkoval mu za tak laskavé přijetí obou hostů ze země anglické.

Slyšení bylo u konce a hosté provázení doktorem Hájkem se ubírali studenými chodbami do Hájkova pokoje. Cestou Hájek císaře omlouval:

„Císař dnes nebyl v dobré náladě. Slyšel jsem ráno, že měl nějaké nedorozumění s Kateřinou Stradovou. Často je nevyzpytatelný. Nemá rád mystiku ani jakoukoli teorii. Chce hned vidět výsledek. Ostatně u něho mají vždy přednost malíři, sochaři nebo antikváři. A před nimi otec Kateřiny Stradové. Stojí to obrovské peníze!“

„Přiznám se, že jsem si císaře Rudolfa jinak představoval podle pověstí, které o něm ve světě kolují,“ řekl Dee. Ale omočil si i Kelley:

„Mně to Veličenstvo připadalo jako jeden hospodský v Lancasteru, ale ten nenosil takový obojek okolo krku.“

Když se pak oba angličtí alchymisté chystali vrátit do své hospody, zklamáni po všech stránkách, nejvíce slavným císařem, vešel do pokoje pan Vilém z Rožmberka, dobrý přítel Hájkův. Velmi laskavě se zeptal cizinců, jak pořídili u císaře; když mu pověděli, že císař je propustil v milosti, hlasitě se usmál a řekl:

„Jsem šťasten, že jsem vás poznal, ale byl bych ještě šťastnější, přátelé, kdybyste večer měli čas. Pozval bych vás do svého nového domu na Hradě. Každý vám poví, kde to je.“

Dee viděl, jak Hájek za Rožmberkem přikývl hlavou, dávaje tak alchymistům znamení.

„Bude nám velkou ctí,“ pravil Dee; hluboce se ukláněje.

Mistr Dee dobře věděl, že Rožmberk je nejbohatším a také nejštědřejším magnátem Českého království. Pozvání ho potěšilo a ještě více Kelleye.

Času měli dost, a tak si prohlíželi pražské památnosti a nelitovali toho, že navštívili i letohrádek královny Anny, Belvédér. Kvečeru se vypravili znovu na Hrad, kde stanuli u dubových vrat nového Rožmberského paláce.

Premovaný vrátný je už čekal a uvedl je do prvního poschodí, kde jim otevřel dveře do jednoho z pokojů, plného obrazů a zrcadel. Za malou chvíli objevil se sám hostitel, oblečený jen podomácku, a hosty pozval do vedlejšího pokoje, kde byla připravena bohatá večeře. Toho křišťálového skla! A toho jídla na stříbrných tácech, které by nasýtilo dvacet hladovců! Deea zajímalo především křišťálové sklo, protože dosud nic takového neviděl, Kelley spíš obdivoval pečenou drůbež.

Hostitel byl velmi spokojen, když uviděl u hostů takový údiv. Pohladil si prošeďivělý vlas na temeni hlavy dost již prořídlý a vyzval hosty, aby se posadili a s chutí se pustili do jídla.

Při jídle se mnoho nemluvalo, teprve potom, když byla vypita druhá sklenice mělničiny, které hostitel dával přednost před cizími víny, přešel k věci, pro kterou vlastně hosty pozval. Privil:

„Mám dvě dílny alchymické bohatě opatřené vším potřebným, jednu v Třeboni, druhou v Českém Krumlově. Nemám však vynikající alchymisty. Poslední dva byli Taháni, které jsem vymrskal, protože to byli nejen podvodníci, ale i zloději. O Taliánech nechci víc ani slyšet. Ale ani Němci nebyli o mnoho lepší.“

Když hostitel takto mluvil, nemohl si nepovšimnout, jak se mladému Kelleyovi rozzářily oči. Jeho starší druh však zachovával naprostý klid.

Rožmberk pak pokračoval:

„Jak jsem řekl, s Taliány nechci mít nic společného. Alchymisty však potřebuji, byl bych nerad, kdyby dílny musily zahálet. Zdá se mi, že vy dva jste přišli do Prahy jako na zavanou. Vaše přátelství s doktorem Hájkem je pro mne nejlepší zárukou, že jste lidé nejen schopní, ale i řádní. Jste dva a já mám dvě laboratoře. Z Třeboně na Krumlov není daleko, takže byste mohli pracovat nejen každý sám, ale mohli byste se i spolu radit. Dostali byste všechno, co byste potřebovali, měli byste nejlepší předpoklady k úspěchu.“

Náhle se odmlčel a vyňal z kapsy velký stříbrný peníz, na němž byla vytlačena podoba císaře Rudolfa v plné zbroji.

„Platil bych každému z vás po dvou stech takovýchto tolarů!“

Kelley to nevydržel, sáhl po penízi a pozorně si jej prohlížel. Dee však jako by si stříbra nevážil, promluvil, dívaje se do očí Rožmberkových:

„Jsme velmi mile překvapeni nabídkou Vaší Milosti. Služby takové bohužel prozatím přijat nemůžeme. Máme závazky v Polsku, kam jsme byli pozváni vévodou Laským. A rušit slib není ve zvyku Angličanů!“

Rožmberk se slabě zamračil a privil:

„Vede-li vás cesta do Polska, nemohu vás z ní zrazovat. Ale to vám říkám, že lépe je v Čechách být ševcem než v Polsku králem. Říkáte: pan Laski! Neznám tam takového šlechtice.“

„Sestavil jsem pro něj horoskop, když s poselstvím k anglické královně meškal v Londýně. Mám za to, že ho čeká slavná budoucnost,“ řekl Dee.

Rožmberk se zamračil. Bylo na něm vidět velké zklamání.

Hosté rovněž vstali a začali se loučit. Když rožmberský vladař podával Deeovi ruku, byl již zase klidný a dokonce se maličko usmál:

„Kdybyste snad v Polsku štěstí neudělali, přijďte ke mně. Najdete mne buď na Třeboni, nebo v Praze.“

Do své hospody se oba angličtí alchymisté vraceli mlčky, ale před samou krčmou Kelley náhle vybuchl:

„Co nás čeká v Polsku, nevíme, ale ten český magnát nám nabízí dvě stě tolarů! Takových!“

Přitom otevřel dlaň, na níž zasvítil Rožmberkův stříbrný tolar.

Dee neodpověděl, dělal, jako by tolar neviděl. Až po chvíli zůstal stát, přísně pohlédl na svého druha a pravil:

„Není v pořádku, když slepý vede vidoucího. Co vlastně víš o panu Rožmberkovi! Nic!“

„A co víme o panu Laském?“ vyhrkl Kelley.

„Víme, že nám zaplatil královsky za horoskop, a to v dobrém zlatě, bez něhož bychom nemohli podniknout cestu do Čech!“

Kelley na to neodpověděl.

Třetího dne oba angličtí alchymisté se vydali na dlouhou cestu do vzdálené a jim naprosto neznámé říše polské.

4

CÍL: KRAKOV

Celý den cestou stále k východu doktor Dee se svým druhem téměř nepromluvil. Na jeho otázky odpovídal skoupě jedním nebo dvěma slovy, dívaje se všude jinam než do očí svého společníka. Tak tomu bylo i ve dvou dnech následujících. Teprve čtvrtého dne, když se rozpršelo, že z pelechu, který jim poskytl krčmář v jedné moravské vsi, se neodvážili vydat na další cestu, mladý Kelley již nedovedl mlčet a optal se svého staršího druha:

„Mistře, co je příčinou, že jste docela oněměl?“

„Nejsem němý,“ odpověděl Dee, „ale stalo se mi něco ještě horšího!“

„Nechápu...“

„Ale měl bys chápat. Byl jsem až donedávna přesvědčen, že jsem z tebe vychoval slušného člověka a čestného muže. Považoval jsem tě bezmála za svého syna. Přesvědčil jsem se však, že jsem se velice mýlil.“

„Nic nechápu. Opravdu nevím, čím bych se proti vám, Mistře, prohřešil.“

„Zapomněl jsi na pana Rožmberka?“

Pro mladého muže to bylo, jako by dostal ránu klackem do hlavy. Jen otevřel ústa, ale vhodná slova nenašel.

„Jde o tolar pana Rožmberka!“ připomněl mu Dee.

Kelley se zamračil, ale hned vyndal z koženého váčku stříbrný peníz a podával jej Mistrovi, ale ten odmítl tolar přijmout.

„Hlupáku,“ zvolal rozhořčeně. „Nejde mi o stříbrný peníz, ale o to, že jsi tenkrát v domě Rožmberkově nepochopil, že nás ten mocný český pán zkoušel. Schválně nám peníz ukázal a položil jej na stůl. Potom čekal, co se bude dít. Ty, jako hlupák, jsi se domníval, že takovému boháči na tolaru nezáleží, že na něj prostě zapomněl, zatím však rožmberský vladař se chtěl přesvědčit, co

jsme zač. Tohle však ty jsi ve své hlouposti nepochopil. Viděl jsi jen stříbro. Jaké asi mínění nabyl o nás pan Rožmberk?“

„Má vina!“ připustil Kelley.

Dee chvíli mlčel, potom pravil:

„Měl jsem za to, že jsem tě už lecčemu moudrému naučil, ale po tvém skutku jsem se přesvědčil ke svému zármutku, že jsi stále tím starým taškářem, kterého jsem se já bláhově ujal. Pře jediný tolar ztratili jsme možná příležitost získat místa rožmberských alchymistů na Krumlově a v Třeboni, místa jediná toho druhu v celé Evropě.“

„Je však možné, že v Polsku nám to pan Laski vynahradí,“ podotkl Kelley, který se již oťřepal, jako by se ničeho nedopustil.

Dee zhluboka vydechl a po chvíli pravil:

„Mluvíš jako nedospělý chlapec. Co víme o Polsku? Pro nás oba je to země zcela neznámá, o níž víme jen to, co nám o ní řekl pan Laski. A tomu můžeme věřit jen zčásti, protože málo víme, kdo vlastně je ten polský šlechtic. Známe však dobře, jací jsou němečtí, angličtí i čeští šlechtici, z nichž mnozí se příliš neliší od koňských handlířů a kramářů. Tací jsou někdy i mezi knížaty. Ale o pánu z Rožmberka jsem zvěděl od svého dobrého přítele pana Hájka, jemuž mohu věřit desetkrát víc než samému císaři, že pan Rožmberk je štedřejší než sám císař a že se k němu táhnou nejzkušenější alchymisté z celého světa. A ty, hlupáku, jsi všechno pokazil svou chamtivostí. Musíš se naučit s pány jednat. A to je mnohem nesnadnější než získávat za peníze přízeň děvčat v amsterodamském přístavu.“

Kelley vytáhl znova stříbrný peníz a podával jej Mistrovi, ale ten odmítl jej vzít. Tvářil se, jako by peníz byl falešný.

„Nechci ten tolar. Nemám rád peníze získané takovým způsobem!“

Radu dní putovali oba cizinci po moravské zemi. Počasí jim celkem přálo, všude se setkávali s pohostinnými lidmi a ještě pohostinnějšími pány rytíři. Ale kupodivu všichni je varovali před cestou do Polska, kde po válkách s Turky je prý mnoho bídy a zlodějů, kromě toho v mnohých krajích prý řádí i hladomor. Dee se však odradit nedal, příliš vzpomínal na štedrost pana Laského. Měl ostatně tvrdou hlavu a cizí rady bral vždy na lehkou váhu.

Když pak překročili polské hranice a dostali se na území Polského království, poznali, že jejich cestování bude mnohem

obtížnější než v Čechách nebo na Moravě. Celé Polské království bylo velmi vyčerpáno dlouhými válkami s Turky. Cesty všude byly blátivé a nepohodlné, vesnice ubohé, domky pokryté slámou, obyvatelstvo zaostalé, hladové a na cizince se dívalo s nedůvěrou. Ostatně bylo těžko se s nimi i dorozumět. Jen kostely byly o něco lepší, ale i ty byly většinou také jen ze dřeva. Panská sídla byla ovšem trochu honosnější, ale nebylo možno je srovnávat se sídly českých nebo moravských pánů. Vždyť ani oblečením se zdejší šlechtici příliš nelišili od sedláků. Neznali jiné řeči než polské, porušené latinskými výrazy. Ani katoličtí kněží nebyli o mnoho lepší.

Kelley nejednou navrhoval svému Mistru, aby se vrátili na Moravu nebo do Čech, ale Dee tvrdošíjně lpěl na svém rozhodnutí. Když už prošli takový kus světa, nepřicházelo v úvahu se vracet, zvláště když se hlásilo nevlídné podzimní počasí. A potom, zkušený Dee věděl, že čím kde větší bída dole, tím jsou bohatší páni, kteří chudákům vládnou. Ale i jeho občas přemáhaly pochyby, zejména proto, že ať se zeptal kohokoli na pana Laského, nikdo o něm nic nevěděl, všichni mluvili jen o městě Lásku, kde prý žije víc než polovina Židů, obchodujících zvláště s olejem, ale pána jménem Laski neznal nikdo.

Přesto Dee trval na svém a pokračoval v cestě do Krakova, která jako by neměla konce.

Po dlouhém a nepříjemném putování se cizinci konečně dostali do blízkosti hlavního a sídelního města Království polského, Krakova. Již z dálky bylo vidět věže krakovského hradu Wawelu.

Byla to příjemná chvíle. Zvláště Kelley se rozveselil.

Cesta teď byla v lepším stavu a také po ní jezdilo více kupeckých vozů, panstva v kočárech i ojedinelých jezdců. Počasí se však velmi zhoršilo; přšelo a od severu vál studený vítr, který věstil sníh. Kelley byl velmi unaven a také Dee sotva držel otěže svého koně. A ke všemu po dlouhé cestě bylo těžko najít slušnou hospodu. Naštěstí krčma se objevila právě ve chvíli, kdy se spustil prudký liják, jako by měla nastat potopa. Nebylo možno pokračovat v cestě. Krčma představovala spásu. Pod její střechu se již uchýlilo více pocestných, nejen aby se skryli před deštěm, mnozí také, aby v ní přenocovali, protože nebylo naděje, že liják brzy ustane.

V hospodě nikdo cizincům pozornost nevěnoval až na jednoho hubeného muže s vystouplou bradou a téměř holou hlavou, který sotva patřil k vysoké šlechtě. Na krku mu visel stříbrný kříž, což bylo neklamným znamením, že jde o katolického duchovního. Dee neměl příliš v lásce ani anglické duchovní, tento bazilišek se mu teprve nelíbil. Měl už zkušenost, že hubení lidé, kteří se neumějí smát, jsou buď nemocní nebo hašteřiví, kromě těch, kteří nemají čisté svědomí. Bylo zřejmé, že se kněz velmi zajímá o cizince, ale právě když se rozhodl, že je osloví, Dee s Kelleyem se zvedli od stolu a opouštěli místnost.

„Ten člpvěk se mi pranic nelíbí. Zdá se, že nás velmi pozoruje,“ řekl Kelley.

„Mně se také nelíbí. Ten stříbrný kříž, který má na krku, prozrazuje, že je to katolický kněz, a podle váhy toho masivního kříže je to asi i vysoký hodnostář, možná i generál od jezuitů. A od těch je nejlépe být na sto honů daleko.“

Kelley odpověděl až po chvíli:

„Zdá se mi, že nám v této zemi pšenice nepokvete.“

„Uvidíme!“

Oba cizinci se dobře vyspali i najedli a časně ráno se rozhodli vydat se na další cestu. Byli však nemile překvapeni, když zjistili, že před hospodou na ně již čekal ten nepříjemný člověk. Hned k nim přijel se svým koněm a promluvil na ně polsky, a když poznal, že mu nerozumějí, spustil latinsky. Nechtěl vědět nic jiného, než kam mají namířeno.

Dee mu odpověděl podle pravdy, že jsou Angličané a že jedou do Krakova na pozvání jednoho statečného rytíře.

Bylo vidět, jak se knězi rozzářily oči. Právil:

„Cesty jsou dost nebezpečné a jistě budu bezpečnější v doprovodu dvou statečných anglických rytířů.“

Cizincům nezbylo než nad takovou žádostí projevit radost.

Ukázalo se, že kněz je kupodivu dobrým jezdcem a že jede na výborném koni. Nevydržel však dlouho mlčet a záhy se zeptal:

„Máte snad v Krakově známé?“

Dee se dlouho neměl k odpovědi, dělal, jako by nerozuměl.

„Pozval nás pan Olbrich Laski.“

„Kdo?“ vykřikl kněz téměř jako u výsledku.

Z toho výkřiku Dee poznal, že řekl něco, co neměl. Snažil se mluvit co neklidněji:

„Ano, pozval nás pan Laski. Je to můj dobrý známý z Londýna. Byl tak laskav.“

Kněz se mračil čím dál tím víc a jeho řeč se stále více podobala výslechu.

„Za jakým účelem vás pozval?“

Lhát nemělo smyslu; Dee proto odpověděl podle pravdy:

„Jsem alchymista ve službách anglické královny a pan Laski, když navštívil Londýn, měl zájem o mé alchymické pokusy.“

Kněz zastavil svého koně. V tvářích zčervenál a mluvil, jako by četl levity velkému hříšníkov:

„Ano, ano, pan Laski! Myslí na to, že by se mohl stát po smrti krále Štěpána Báthoryho polským králem. Má to prý potvrzeno od nějakého anglického alchymisty, který z něho jistě vymámil mnoho peněz, protože musil prodat jeden ze svých statků. Proto snad zavolał vás z Anglie, abyste mu pomohli vyhrát volbu. Tak vy, pánové, jste čarodějníci?“ zasmál se kněz, drze si prohlížeje jednoho po druhém.

„Čarodějníci ne, pane,“ usmál se Dee. „Čarovat neumíme a ani nekonáme nic, co by bylo proti zákonům božským nebo královským. Alchymii pomáháme vědět!“

„Alchymie a čarodějnictví je jedno a totéž a hříchem je stýkal se s takovými lidmi!“ zvolal kněz.

„Jed'te!“ rozkázal, jako by měl před sebou pacholky. „Polský národ byl, jest a bude věrný papeži. A ještě vám říkám, že se vám u nás dobře dařit nebude!“

„Ale vždyť my jsme oba katolíci!“ zvolal Kelley.

Kněz už neříkal nic, jen zastavil svého koně a až po chvíli jel za cizinci v značné vzdálenosti.

Brzy potom uvítaly cizince sluncem osvětlené věže královského sídla Wawelu a pod ním starobylé město Krakov, obtékané řekou Vislou.

5

POLSKÉ INTERMEZZO

Ani Mistr Dee, ani jeho společník Kelley nečekali, že budou v Krakově slavnostně přivítáni, ba ani jim nenapadlo, že je v městské bráně bude očekávat vojevoda Laski. Věděli jen to, že jim připravil byt ve Štěpánské ulici blízko Velkého náměstí, a dalo se předpokládat, že to bude byt slušný, když jej objednával pán tak mocný a bohatý.

Dům, v němž měli bydlet, našli oba cestující snadno, avšak všechny byty v něm byly již obsazené. A tak jim nezbývalo než vyhledat pana Laského. Naštěstí tento velkomožný pán nebydlil příliš daleko a jakýsi chlapec za malé spropitné je dovedl až k jeho domu.

I v tom měli štěstí, že svého dobrodince našli doma. Třeba v ten den měl u sebe plno hostů, když se dověděl, že přijeli jeho přátelé z Anglie, projevil velkou radost.

„Tak vzácní hosté? Až ze země anglické! Jak milé to překvapení!“ volal.

Byli však udiveni i jeho hosté. Při jejich setkání v Londýně pan Laski vypadal, jako by patřil do královské rodiny, teď byl značně pohublý i neupravený, takže to byl jen stín mocného polského šlechtice, jehož oba alchymisté poznali v Londýně.

Hosté hned po krátkém uvítání pověděli svému dobrodinci, jak se to má s jejich bytem. Vojevoda se přirozeně velmi pohoršil:

„Takové pořádky jsou možné jen v Krakově, v Londýně by se nic takového nemohlo stát. Majitel toho domu dostal činži zaplacenou dopředu na celý rok. Soud o tom rozhodne. A velmi brzy. Zatím prosím vzácné pány, aby se spokojili skromnějším ubytováním v tomto mém domě.“

Oba cizinci si oddechli. Nastěhovali se do krásného, skvěle zařízeného pokoje, kde na stole se brzy objevily dvě láhve uherského vína a sklenice.

Večer, když si hosté dost odpočinuli, přišel pro ně sluha s pozváním, aby se obtěžovali k panu hraběti. Cizinci přirozeně nemohli odříci, třeba po tak dlouhé cestě a špatných hospodách lákala je více kyprá a čistá lůžka. Uznávali však, že tak být musí. Ostatně ještě dřív než se vypravili, dostavil se k nim hostitel a odvedl je do své garderoby, kde jim nabídl, aby si vybrali šaty podle svého vkusu. Za chvíli z Mistra Deea se stal bezmála papežský nuncius a z Kelleye hotový princ. Laski věděl dobře, proč tak učinil. Jeho přátelé sotva by měli důvěru k nějakým potulným kejklářům.

V rozsáhlém salóně se shromáždilo asi dvacet hostů vybraného panstva, mezi nimiž se pan Laski, pobledlý a poněkud rozpačitý, vyjímal dost špatně. Až později Dee poznal příčinu. Právě před několika dny se Laski dověděl, že ztratil své velké panství v Kežmarku. Zaplatilo jeho výlet do Francie a Anglie. Churavý tedy nebyl.

To ovšem příliš nepotěšilo hosty z Anglie, i když se Laski choval, jako by se mu nic nepříjemného nepříhodilo. Ohlásil Deeovi, že již navštívil městský soud, aby majiteli domu ve Štěpánské ulici bylo co nejdříve nařízeno vystěhovat nynějšího nájemce, aby se tam mohli nastěhovat jeho přátelé z Anglie. Pan Laski ujistil své hosty, že do dvou, nejdéle do tří dnů budou moci užívat dobrodiní vlastního bytu.

Společnost vzácných hostů usedla potom k prostřenému stolu, na němž byly vyloženy nejlepší a nejdražší lahůdky. Číšník pak naléval do pohárů vzácné francouzské nebo uherské víno. Mluvil se většinou latinsky, ale mnozí hosté mezi sebou mluvili polsky. Nebyl přítomen ani jediný kněz, což v Polsce byl malý zázrak.

Po vydatné večeři hosté odešli do menšího pokoje, v němž okna byla zakryta, zato rozžato mnoho svící. Uprostřed stál neveliký stůl pokrytý bílým ubrusem a na něm spočívala velká křišťálová koule. Panstvo se posadilo v polokruhu před stolem. Všechno se dělo tiše v očekávání věcí příštích. Konečně hostitel představil svým hostům cizince. Ukazuje na doktora Deea, pravil:

„Představuji vám, přátelé, učeného doktora Johna Deea, důvěrného přítele anglické královny Alžběty, muže nad jiné učeného, který má největší knihovnu ve své vlasti, čítající na čtyři tisíce svazků z oboru všech věd, muže, který procestoval polovinu světa a má své přátele ve všech hlavních městech, zvláště ve Vídni a v Praze na dvoře císaře Rudolfa.“

Ukazuje potom na Kelleye, řekl:

„Jeho mladší druh, jménem Eduard Kelley, je věrným pomocníkem svého Mistra; je zvláště citlivým médiem, patrně jediným toho druhu na celém světě.“

Oči všech přítomných si prohlížely tak vzácné hosty. Doktora Deea s dlouhým, prošedivělým vousem, sahajícím mu až po pás, a s moudrými očima. Méně si již všímali mladšího Kelleye s dlouhým vlasem a podobným vousem, ne tak šedivým a dlouhým, s tenkým a špičatým nosem a s očima poněkud zasněnými.

Na pokyn Mistrův Kelley usedl k malému stolku, na němž ležela velká křišťálová koule, ona tajemná koule, jejímž prostřednictvím je vidět i slyšet osoby dávno mrtvé nebo vzdálené na tisíce mil.

Sluha všechny svíce potom pohasil, ponechal jen jedinou, kterou si k sobě blíž přisunul Kelley.

V pokoji nastalo hluboké ticho, které trvalo asi pět minut. Potom se ozval hlas Deeův:

„Médie, vidíš něco? Slyšíš něco? Cítíš něco? Jsi připraveno, médium?“

Do naprostého ticha plného napětí se po chvíli ozval Kelleyův hlas:

„Vidím, slyším i cítím.“

„Řekni, médium, co vidíš?“

V komnatě bylo takové ticho, že bylo slyšet, jak plamen na svíče občas zaprskal.

Médium, sklonivši se teď nad křišťálovou koulí, promluvalo tichým hlasem:

„Vidím komnatu královskou. Vidím i lože, na němž spočívá Jeho Milost polský král Štěpán. Slyším i jeho vzdechy. Bolestí se svíjí. Sahá si na bolavou nohu...“

„Co cítíš, médium?“

„Cítím velikou soustrast s Jeho Milostí.“

„Čeho je zapotřebí králi Štěpánovi?“

Zraky všech přítomných se upíraly k médiu, nahnutému ke kouzelnému křišťálu.

„Aby nejsilnějším úsilím překonal těžkou nemoc.“

„Uzdraví se král Štěpán?“ ozval se pan Laski.

V pokoji nastalo mrtvé ticho, které trvalo několik minut. Přítomní v napětí téměř nedýchali.

A tu se ozval radostný hlas média:

„Král Štěpán se uzdraví, bude-li častěji vzpomínat utrpení Ježíše Krista na Kalvárii...“

Všichni si oddechli, jen čelo vojevody Laského se zkrabatilo.

Po této seanci autorita obou cizinců velmi vzrostla.

Panu Laskému šlo nejvíc o zdraví královo, protože byl rozhodnut kandidovat na jeho místo, kdyby zemřel. Proto pečlivě sbíral všechny zprávy z královského sídla v Niepolomicích, kde král meškal, aby je mohl rozšiřovat mezi svými voliči. Nešetřil peněz na nové známosti, zval k sobě kdekoho a hosty bohatě hostil. To byl také nejvážnější důvod, proč pozval do Polska slavné anglické alchymisty, o nichž věděl, že mohou jeho kandidaturu znamenitě podepřít.

Mnozí z jeho přátel, využívající tak skvělé příležitosti, dávali si psát horoskopy od anglických alchymistů, podle rad Laského. Bohužel polští páni za takové vzácné služby platili Angličanům dost skoupě.

Doktor Dee byl zatím zcela spokojen. Když se přestěhoval do pěkného bytu ve Štěpánské ulici, kde mohl přijímat četné návštěvy i z řad bohatých měšťanů, nijak si nestěžoval na to, že se vydal na cestu do neznámého Polska. Jisté bylo, že se jeho adept Kelley snažil udělat sám pro sebe, aby získal víc peněz, a co horšího: navazoval styky s pěknými polskými panenkami. Dopouštěl se i různých nerozvážností; dost často se opil a pak mluvil nevhodné věci, zejména na účet polského kněžstva, což se hned zateplá dostávalo na biskupství. Dee marně žádal na svém druhovi, aby byl opatrnější, ženám aby se vyhýbal, ale Kelley bral slova zkušenějšího druhu na lehkou váhu. Prý svých styků s počestnými ženami chce využít k tomu, aby se odvrátily od světských věcí k Ježíši Kristu, což se mu příliš nedařilo.

Kelley opravdu s velkým nadšením vykládal svým posluchačům a ještě víc posluchačkám mnohé hlouposti, jako že stav duše po smrti člověka je proměnlivý, vstupuje buď do

vyššího nebo do nižšího stupně, i jiné teze, naprosto odporující katolickému náboženství.

O tom se brzy dověděli na biskupství, kde se zatím jen uvažovalo, jak proti cizincům zakročit.

Oba angličtí učenci kromě toho pořádali samostatné večery u různých bohatých pánů a ještě bohatších měšťanů, ale brzy zjistili, že šlechta má peněz málo a že měšťané dvakrát peníz obrátí, než jej vydají. Nejednou se za takových seancí dopustili různých neprozřetelností, jako že vyvolali i Ducha svatého. Kelley, když už dost vypil, tvrdil, že lidské duše po smrti těla se nebudou měnit ani v anděle, ani v ďábly, ale že shnijí, a co bylo ještě nebezpečnějšího, že víra v Ducha svatého je hloupost.

Takové řeči byly velmi nebezpečné zvláště v Polsku, kde katolická církev byla velmi mocná. Byla o všem brzy zpravena, a jestliže dosud v ničem nezasáhla, bylo to jen proto, že dosud neměla přesných zpráv o vztahu krále Štěpána k těmto nebezpečným cizincům.

Příčiněním pana Laského se stalo, že polský král Štěpán Báthory, nalézající se ve svém letním sídle Niepolomicích, skleslý na mysli nad svým špatným zdravím, z něhož jej nemohl vyléčit ani vyhlášený německý lékař Leonard Thurneiser, na radu Laského pozval oba anglické učence k návštěvě na královské letní sídlo. Laski to zprostředkoval ani ne tak z lásky ke královi, jako na svou ochranu před biskupem, protože měl již zprávy, že se biskup velmi zajímá o ty dva cizí alchymisty.

Než se Dee s Kelleyem vydali v doprovodu pana Laského do Niepolomic, po katolickém způsobu přijali svátosti i se vyzpovídali.

Cesta nebyla zvláště příjemná, protože pan Laski byl málomluvným. Měl mnoho starostí. Především jak je se zdravím královým. Sám už ohlásil v kruhu svých přátel, že bude kandidovat na jeho místo, a tak mu velmi záleželo na tom, v jakém zdravotním stavu se král nalézá. Příliš často mluvil o panovníkovi. Dee si dobře uvědomoval, že angličtí hosté mají pomoci Laskému ke zvolení za polského krále, ale takové poslání se mu nelíbilo.

Král Štěpán Báthory přijal hosty v přijímacím pokoji. Seděl na divanu s nataženou pravou nohou blíže okna, aby viděl na svou zahradu, která byla jeho láskou i chloubou.

Hosty přijal, aniž vstal. Řekl stařeckým hlasem:

„Pozval jsem vás, pánové, protože mě o to požádal pan vojevůdce Laski. Vím dobře, že od časů Kristových všechna proroctví mají malou cenu, přesto jsem ochoten vás vyslechnout, nebude-li ve vašich slovech ani v myšlenkách nic proti Bohu. Prosím, mluvte!“

Slova se ujal nejdříve Dee. Mluvil latinsky. V dlouhé řeči o proroctích, cituje četná místa z bible i ze skutků apoštolských. Jeho řeč měla vysokou úroveň a zakládala se přesně na Písmu svatém. Král poslouchal pozorně, někdy dokonce kýval hlavou na znamení souhlasu, ale neřekl nic. Když však Dee skončil, hosty milostivě propustil. Omluvil se tím, že se cítí unaven.

Teprve o tři dni později pozval hosty do svého soukromého bytu a vyzval Deea i Kelleye, aby ukázali své umění.

Seance začala dlouhou modlitbou, při níž král zůstal sedět v pohodlném křesle. Laski po jeho boku. Proti nim stál stolek, na němž na koberečku byla připravena velká křišťálová koule. K stolku jako médium usedl Kelley, zatímco proti němu se posadil Dee.

Představení začalo opět dlouhou modlitbou. Teprve potom Kelley upřel zrak do nitra koule, ale nic se neozývalo. Ani po druhé modlitbě. Teprve po třetí zvolal Kelley:

„Zdá se, že duch přišel mezi nás!“

Král zachmuřeně hleděl na křišťál.

Ještě několik minut uplynulo za naprostého ticha. Konečně Kelley promluvil hlasem jakoby ze sna:

„Vidím člověka oblečeného do dlouhého, bílého roucha. Osoba ta má dlouhé, splývavé vlasy, barvy starého zlata. Pravou nohou stojí v kruhu, levou ve vodě. To znamená, že vládne zemi i mořím. Všechno je zcela jasné.“

V pokoji nastalo napjaté ticho, neboť umkl i hlas Kelleyův. Teprve po chvíli Kelley zvolal:

„Blahoslavené necht' je jméno tvoje, Hospodine. Bud' vůle tvá!“

A zase chvíli bylo naprosté ticho. Král se upřeně díval na médium, které v té chvíli jako by upadlo do hlubokého spánku, ale brzy se Kelley probudil a promluvil:

„Zdá se, že vidím toliko jeden obličej. Ale teď vidím dvě, tři tváře a slyším strašný hlas. Veni, vidi, vici. Přišel jsem, uviděl a zvítězil. Vidím strašný požár, který se šíří na všechny strany. Teď

se změnil v ohnivou kouli. Smiluj se, Pane, nad námi hříšníky. Ted se dým rozptýlil a je slyšet mocný hlas, který praví: „Kdo tě, Štěpáne, od kolébky živil? Kdo tě poctil tak velkým úkolem? Pán, který vládne na zemi i na nebi. Proč ses, nešťastníce, ve svém stáří odvrátil od Boha a sloužíš zlému duchu? Velice bloudíš. Tvé hříchy jsou zaznamenány na nebesích. Zákony tvé jsou nespravedlivé a tvá ložnice páchne nevěrou. Otcové tvoji byli stálí ve víře, stavěli oltáře a neodvraceli se od nich. Proč nejsi spravedlivý ke svým poddaným. Zanechej hříchů a ozdob se ctnostmi. Potom zlí vládcové padnou před tebou na kolena a tvůj meč bude postrachem všem nepřátelům a srdce tvého národa k tobě přilne. Toto jest pravda, která ti byla sdělena. Osvobod se od hříchů, neboť šťastni jsou jen ti, kteří poslouchají hlas Pána. Necht' láska Boha Otce, Syna i Ducha svatého je vždycky s tebou.“

Slova dozněla. Král mlčel. Chvilí se díval strnule před sebe, potom se zamračil a hosty brzy propustil. Dovolil jim však, aby zůstali v Niepolomitích, kdyby je snad ještě potřeboval. Sám se dal odvézt sluhou.

Z letního sídla královského se angličtí hosté v doprovodu vojedy Laského vrátili do Krakova. Přesto, že jim úředník králův přinesl měšec s osmi sty tolarů, mezi oběma alchymisty došlo k rozepřím. Kelley, oslněn svými úspěchy, přestal ctít autoritu starého Mistra, navazoval nové a nové známosti – i s několika ženami – a vůbec nedbal rad starého a zkušeného Deea. Nejednou tvrdil, že víra v Ducha svatého je hloupá, že duše po smrti člověka také umírají, a co horšího, odvažoval se veřejně tvrdit, že postavy, objevující se v křišťálové kouli, jsou někdy duchové dobří, jindy však zlí. Neuvědomoval si, že tak poráží sám sebe, protože se dá těžko zjistit, s jakými duchy vlastně mluvil.

A tak došlo mezi oběma alchymisty k mnoha rozepřím.

K rozchodu zatím nedošlo.

Jednoho dne však navštívil oba cizince v jejich bytě v Štěpánské ulici muž, kterého poznali na cestě do Krakova a měli s ním spor. Představil se jim jako papežský resident a doručil jim předvolání před inkviční soud na krakovském biskupství.

Pro oba cizince nemohlo být nejmenší pochyby, že je čeká dlouholetý žalář, ne-li smrt na hranici. Ani král Štěpán by jim nepomohl.

Dee i Kelley ochotně slíbili, že se před pana biskupa hned dostaví, jen jak si uspořádají své soukromé věci, ale neotálejíce ani hodinu, vyjeli z Krakova, aniž se s kýmkoli rozloučili.

Nikdo je nepronásledoval. Krakovský biskup si patrně oddechl, neboť velmi nerad by se dostal do sporu s nemocným králem Štěpánem Báthorem.

6

KAŽDÝ SVOU CESTOU

Již cestou do Prahy oba alchymisté, třeba o tom nepromluvili ani slova, byli rozhodnutí, že se musí rozejít, protože si jeden přestal vážit druhého. Dee se považoval za učence a velmi rád obcoval se vzdělanými lidmi, kdežto Kelley uvažoval jen o tom, jak získat co nejvíce zlata, přirozeně ne cestou alchymickou, ale způsobem jakýmkoli. Výprava do Polska ani jednoho, ani druhého neuspokojila. O těch osm set tolarů, kterými je odměnil král Štěpán Báthory, se sice rozdělili rovným dílem, ale Kelley vydělal kromě toho mnoho peněz, protože polským šlechticům psal horoskopy tak dryáčnické, za které by se Dee do smrti styděl. Poláci sice nebyli právě štedří, přece však si Kelley odnášel z Polska ještě dvakrát tolik, než dělala králova odměna.

Po dlouhé cestě oba přátelé vyměnili spolu jen několik slov, teprve když před sebou uviděli věže pražských kostelů, královský hrad i celé město v záři zapadajícího slunce, oba se neudrželi a zvolali:

„Jaká to krása!“

Potom zase umlkli. Každý myslil na něco jiného, v tom se však shodovali, že jedině císař Rudolf by mohl slepit jejich přátelství, a to prostřednictvím doktora Hájka, k němuž oba měli úmysl se uchýlit.

Tadeáš Hájek byl člověk dobrý, nezištný a nikdy neodepřel pomoc tomu, kdo ji potřeboval. Oba alchymisty přijal vlídně a pozorně vyslechl jejich zprávy z Polska, nejvíc se však zajímal o nemoc polského krále Štěpána, ale teprve když s doktorem Deem zůstal o samotě, dověděl se pravdu, že polský král sotva dlouho zůstane při životě. Naposled Dee promluvil o sobě:

„Jestliže císař Rudolf může potřebovat a bohatě odměňovat každého cizího alchymistu, velmi často šejdíře, proč by se zřekl

skutečného učence, který napsal řadu svazků učených knih, jakým je anglický Mistr a dokonce častý rádce anglické královny Alžběty, známé po celém vzdělaném světě?“

Doktor Hájek se jen usmíval – příliš dobře znal císaře – nakonec řekl:

„Nestarejte se, příteli můj drahý. Je však třeba vyčkat času, kdy císař není stížen melancholií, což v poslední době bývá velmi často. Ale mám po ruce dvě věci, které ho jistě potěší.“

„Jaké?“

„Zatím se neptejte. Sám to uvidíte. Všechno má svůj čas. Hlavně nikdy nesmíte zapomínat, že císař Rudolf je nevyzpytatelný, ačkoli bylo by lze jeho povahu nazvat i jinak.“

Tři dni trvalo, než osobní lékař císařův připravil všechny podmínky, aby Jeho Veličenstvo milostivě přijalo Mistra Deea, který nedočkavě čekal na den audience. Nejvíce se obával toho, že si císař vzpomene na dřívější setkání, které skončilo tak špatně.

Tadeáš Hájek byl však velmi zkušeným hodnostářem, a tak dobře věděl, jak to zařídit, aby žadatel byl přijat do císařské laboratoře. Než se s Deem vypravil na Hrad, daroval Dee pro císaře dvě velmi vzácné věci, o nichž byl přesvědčen, že císař bude jimi neobyčejně nadšen, protože takové věci ještě neměl ve sbírkách. Bylo to kouzelné zrcadlo a zázračný kámen, což vlastně byla koule z křišťálového skla, uvnitř dutá, pomocí které bylo možno rozmlouvat s duchy. Byla to koule podobná té, které užil Dee při návštěvě u polského krále.

Audience u císaře se konala při nejbližší příležitosti. Císař toho dne byl v dobré náladě, jak se o tom přesvědčila i Kateřina Stradová.

Císař, jak se předpokládalo, anglického alchymistu příliš podrobně nezkoumal, zvláště když pečlivě prohlížel tak vzácné dary, kterými jej Dee obdaroval.

Velmi dlouho se díval na skleněnou kouli, o níž již slyšel, i na zázračné zrcadlo, kterým mohl sledovat události mnoho mil od něho vzdálené. Zrcadlo bylo zasazené do pozlaceného rámu. Bylo z kamenného uhlí, dokonale vyleštěné a jeho vlastností bylo, že jen zasvěcencům ukazovalo vše, co se právě dělo daleko ve světě. Křišťálová koule pak měla tu vlastnost, že mohla navazovat spojení s duchy nadpozemskými. Císař byl dary tak nadšen, že vůbec nevzpomněl, že před časem téhož alchymistu odmítl

přijmout do své laboratoře. Ke konečnému rozhodnutí došlo po zkoušce, kdy Dee před císařem proměnil kousek olova ve zlato, na němž ležela kapička rudě zbarvená – elixír života. Byl to stejný pokus, který Dee svého času uskutečnil před Kelleyem v Londýně. Císař, který mu přitom asistoval, byl přesvědčen, že Dee je jediným alchymistou, který takovou věc dokáže.

Pochopitelně, že ihned přijal tak znamenitého adepta do sboru císařských destilátorů a vyměřil mu plat, který mnohokrát převyšoval cenu zlata i zázračného zrcadla. A navíc novému alchymistovi dal přidělit byt na Pražském hradě.

Zvláště ze zrcadla měl císař neobyčejnou radost, neboť Dee ho ujistil, že něco takového nemá žádný panovník evropský, ani královna anglická. V zrcadle za jistých okolností, jak tvrdil Dee, může císař uvidět, co dělají monarchové v kteroukoli dobu, a co ještě důležitějšího, co dělají jeho úředníci na Hradě.

Pan Tadeáš Hájek se postaral i o Eduarda Kelleye; rozhodně si však nepřál mít tak prohnáného adepta v blízkosti císařovně.

Při prvním setkání s treboňským vládcem Rožmberkem mu Hájek podal podrobnou zprávu o obou adeptech a také mu nezatajil, že doktora Deea císař okamžitě přijal do družiny svých alchymistů.

„A co ten druhý, Kelley? Myslím, že se tak jmenoval. Velmi sympatický muž to byl. Zdá se, že má všechny předpoklady, aby časem předstihl svého Mistra, který je už stár.“

„Ano, jmenuje se Eduard Kelley a je také z Anglie. Velmi se zasloužil, jak tvrdí, o zdraví polského krále Štěpána.“

Rožmberk se zamračil, jako by mu uzdravení polského krále nebylo právě po chuti.

„Proč ten chlapík nezůstal tedy v Polsku, když se mu tam tak dobře dařilo?“ zvolal Rožmberk.

„Myslím, že Kelley možná není katolík. A v Polsku protestanty dobře nesnášejí.“

„To chápu. Poslyšte, doktore, chtěl bych si s ním pohovořit. Myslíte, že se svými schopnostmi vyrovná Deeovi?“

„To zaručit nemohu. Při jeho pokusech jsem nebyl, ale Vaše Jasnost se může sama přesvědčit. Řeknu tomu mladíkovi, aby Vaši Milost co nejdříve navštívil.“

„Děkuji vám, velmi jste mne tím potěšil.“

Setkání Eduarda Kelleye s nejbohatším magnátem v Čechách se konalo dva dni poté v Rožmberském paláci. Kníže sám pozval mladého Angličana do svého domu, a pak v malém salónku při studených zákuscích a při dobrém víně snažil se důkladně alchymistu vyzpovídat.

Ze všeho nejdřív se ho ptal na zdraví polského krále Štěpána Báthoryho, což velmi překvapilo Kelleye, ale nic na sobě nedal znát a pustil se do vypravování:

„S polským králem jsem obcoval několik dní. Je již velmi stár a těžce nemocen. Ke všemu se mu ještě otevřela rána na pravé noze, což je pro něj velmi bolestivé a brání mu to v pohybu. Léčí ho starý německý doktor Thurneiser, ale myslím, že krále neléčí správně. V soukromé rozmluvě se mnou se doktor vyjádřil, že nemyslí, že by se král dožil vysokého věku.“

„Jak dlouhou lhůtu mu dává?“

„Nejdéle dva roky.“

Obličej Rožmberkův vyjadřoval všechno jiné, jen ne smutek nebo dojetí.

Rožmberk potom přešel k jiným věcem, ale ani potom zármutek nad blízkým skonem polského krále Kelley na něm nepozoroval.

„Dověděl jsem se,“ pravil potom vladař rožmberský, „že doktor Dee přijal místo v císařské laboratoři. Císař mu nabídl skvělý plat a dokonce i velmi slušný byt na Hradě. Jeho úkolem je najít kámen philosophorum a panaceu života...“

„Ano, to se velmi hodí pro starého Deea. Bohužel tu nemá svou velkou alchymickou knihovnu a také takového pomocníka, jako měl v Londýně.“

Rožmberk snadno pochopil, co má Kelley na mysli. Maličko se usmál:

„A co vy, příteli?“ zvolal po chvíli a upřel svůj zrak na mladého muže, kterého otázka, zdálo se, uvedla do nemalých rozpaků. Napadlo mu, neměl-li by sám své služby nabídnout rožmberskému velmoži, ale netroufal si.

Několik minut bylo ticho. Rožmberk pozoroval zkoumavě mladého muže, který cudně klopil zrak. Tu Kelley promluvil:

„Přemýšlím o tom, zda by nebylo nejlepší vrátit se do Anglie. Královna Alžběta velmi potřebuje zdatných alchymistů.“

Na to Rožmberk rychle odpověděl:

„A zůstat u nás by se vám nechtělo?“

„V Čechách ano, ale v žádném případě v Polsku. Velkou moc tam má inkvizice.“

Rožmberk si uvědomil, že je ve výhodě proti Kelleyovi, který neví, co dělat. Řekl:

„Což kdybych vám, příteli, nabídl svou třeboňskou laboratoř. Měl byste tam naprostý klid k své práci a také byste se dokonale mohl soustředit ke svým pokusům. Měl byste také k dispozici velkou knihovnu na Krumlově. A pokud se týče platu, nebyl by ani o haléř menší, než jaký dostává doktor Dee.“

Kelley nemohl na svém obličejích potlačit překvapení; na takové štěstí ani nepomyslel. Jen si nebyl jist, zda vladař třeboňský nežertuje.

Rožmberk netušil, o čem mladý muž uvažuje. Snad by Kelley nabídku neodřekl? Pravil:

„Opakuji: nabízím vám tytéž podmínky, které získal Dee od císaře!“

Kelley si uvědomil, že trochu váhání mu může jen prospět. Teprve potom pravil:

„Vaši nabídku, Milosti, prozatím s vděčností přijímám. Nejen proto, že podmínky jsou pro mne přijatelné, ale že Vaše Blahorodí, jak jsem slyšel, poskytuje alchymistovi všechny možnosti při výzkumech na objevech, o které se marně pokoušejí zatím nejlepší mistři na světě, bohužel dosud bez úspěchu. Slibuji, že se budu svědomitě starat, aby jméno rožmberského vladaře bylo na věky spojeno s dosud nedosaženými výsledky alchymického bádání!“ Na ta slova téměř s láskou pohlédl nejbohatší magnát Českého království na cizího adepta, o němž věděl vlastně tak málo.

Po několika dnech nádherný kočár, tažený dvěma páry běloušů, odvázel třeboňského vladaře v doprovodu anglického alchymisty do Třeboně.

Mladý muž však nechápal, proč všechny dotazy Rožmberkovy se vztahují k Polsku. Jak dlouho asi král Štěpán zůstane naživu? Je jeho nemoc smrtelná? Je jeho osobní lékař Thurneiser schopný? Je vojévoda Laski oblíben u polské šlechty? Je polská šlechta mocnější než král a jeho ministři?

Kelley odpovídal podle pravdy, ale Rožmberkovy otázky pochopil až o něco později.

Ani kdyby do Třeboně přijel sám císař, nebylo by od měšťanů takového radostného přivítání, jako když se na ulicích objevil kočár, tažený dvěma páry nádherných běloušů, a v něm sám vladař domu rožmberského a nejvyšší purkrabí Království českého, pan Vilém z Rožmberka. Obyvatelé třeboňští ho milovali nikoli z povinnosti, ale z lásky i vděčnosti, co pro jejich město vykonal.

Nikdo však neznal mladého muže, kasalicky oblečeného a velmi příjemné tváře, který seděl po boku vladařově. Také on sňal s hlavy klobouk a s úsměvem pozoroval vítající davy. Lidé – zejména ženy – si dobře všimli, že má dlouhé, kaštanové vlasy, takže někteří se domnívali, že si pan vladař přiváží na zámek svou nastávající choť, neboť v městě se již dlouho udržovaly pověsti, že se pan vladař míní oženit již počtvrté.

Kočí zahrnul do zámku, kde v bráně pána očekávalo několik úředníků, z nichž zvláště vynikala rozložitá postava pana Jakuba Krčina z Jelčan, který z mokrých luk v samé blízkosti města budoval svůj největší rybník, který se v budoucnu bude podobat jezeru a jehož jméno po celé věky bude připomínat vladaře domu rožmberského.

Po dlouhé cestě oba cestující, vladař i Kelley, byli značně unaveni, ale z Rožmberka, jakmile se ocitl doma, všechna únava najednou spadla. Jen se osvěžil číší vína a hned svému hostu začal vysvětlovat, proč dal přestavět celý zámek:

„Býval ponurý a velmi studený,“ pravil, „ale teď se dá v něm pohodlně bydlet!“

Potom provodil hosta po celém zámku, ukázal mu, kde bude sám bydlet, které pokoje jsou připraveny pro jeho nastávající

choť, jestliže se do čtvrtice ožení, kde bude bydlet její fraucimor, nakonec ukázal pokoje připravené pro prvního alchymistu:

„Stačí vám tento byt?“ zeptal se.

Kelley nevycházel z údivu; byl tak překvapen, že nebyl s to ani řádně poděkovat.

Naposled zašli do alchymické laboratoře. Tam úžas nového Mistra vyvrcholil. Tolik vzácných instrumentů, tolik baněk s nejrůznějšími kapalinami, tolik tyglíků k tavení kovů, tolik učených knih a tolik všelijakých nástrojů, o jejichž účelu mladý alchymista neměl ani ponětí. Kelley srovnával rožmberskou laboratoř s londýnskou Johna Deea. To byla docela malá kuchyňka, zato knih tam bylo stokrát víc.

V dílně pracoval starší muž s téměř holou hlavou; stál v pozoru před vladařem, který ho hned představil novému alchymistovi:

„To je správce této laboratoře a váš budoucí spolupracovník, pan Petr Hlavsa z Liboslavě, bývalý mincmistr na Horách Kutných, sám horlivý a trpělivý alchymista. Dříve na svůj vrub konal četné pokusy, jak ze stříbra udělat zlato, ale nikdy se mu to nepodařilo. Teď pomáhá alchymistům v této laboratoři. Je to vzácně poctivý a řádný muž. Ve všem mu můžete důvěřovat.“

Kelley se dostal do rozpaků. Naprosto nepředpokládal, že bude mít tak kvalifikovaného pomocníka. Kdo je vlastně ten pan Hlavsa? Hlídač Rožmberkův? Je-li ten muž zběhlý v alchymii, brzy pozná, jak chatrné jsou vědomosti jeho nadřízeného. Kdyby to byl Dee, věděl by si s ním rady. K pomocníkovi se Kelleye hned zmocnila nedůvěra, a ještě víc nevůle proti Deeovi, že ho tak málo zasvětil do tajů alchymie. Naučil ho vzorně dělat médium, že i sám polský král byl přesvědčen, že vše je pravda a ne podvod. Také ho naučil psát horoskopy, ale všechny důležité transmutace dělal vždycky sám. Teď bude mít k dispozici nádhernou laboratoř, ale co s ní?

Stařík, který mu byl dán k ruce, nevypadal na to, že by něco vynalezl, podobal se spíš katolickému faráři než učenci, kterého poslouchají duchové.

Na okamžik se Kelleye zmocnila malomyslnost, ale když vladař pohlédl na hodiny a řekl, že je čas jít na večeři, pocítil také Kelley hlad, a vyhlídka na dobré jídlo zapudila nepříjemné myšlenky na pokusy, které ho čekají v tak skvělé laboratoři nejvyššího pána v Českém království hned po císaři; ale nebyl by

to kouzelník Kelley, aby se brzy nevzpamatoval. Věru, že nečekal, že osud si s ním tak zahraje. Ale“nebyl by to ten lehkomyšlný mladík, jemuž štěstěna dosud tak pomáhala! Zloděj veřejných peněz, jemuž kat uřezal obě uši, je teď vítaným hostem u nejbohatšího magnáta v Čechách. Něco takového se mu nezdálo ani ve snu.

Rožmberk odvedl hosta do tabulnice, kde u prostřeného stolu čekalo na vladaře několik význačných úředníků, s nimiž chtěl vladař seznámit Kelleye. Byli to především vedoucí úředníci na panství třeboňském, všichni neobyčejně zdatní a své práci rozumějící, v jejich čele pan Jakub Krčín z Jelčan a jeho pomocník Janek Černý z Víně, kterých si vladař nad jiné cenil, protože se nebáli uskutečňovat plány, jakých by se nikdo jiný neodvážil. Stavěli rybníky plné ryb ve velmi močálovitě krajině, v Třeboni stavěli domy, jinde silnice a lusthauzy.

„Tento pán,“ pravil vladař, ukazuje na Krčina, „si troufl i na to, že pro řeku Lužnici vykopal nové řečiště!“

Krčín byl muž statné postavy, pomalých gest, ale bystrého rozumu, německy ani latinsky neuměl, zato svému řemeslu a ještě deseti jiným rozuměl výtečně, a to tak, že si mu ani sám vladař netroufal odporovat. Právě napouštěl nový rybník Nevděk a dokončoval novou, čtyřhrannou věž při zámku. Kromě toho stavěl i nový mlýn při Lužnici a zámček Dobrou Mysl, kam teď chodil dost často, protože věděl, že se vladař chystá ženit počtvrté. Chloubou jeho však byl největší rybník v celém království, proto mu dal jméno Rožmberk.

Po večeři, při níž bylo mnoho vybraného jídla – samozřejmě nechyběly ryby –, ale málo vína, pozval Rožmberk Kelleye do svého pokoje a zároveň s ním i pomocníka nového alchymisty Hlavsu.

Mluvil vlastně jen Rožmberk:

„Pan Hlavsa má mnoho dobré vůle i dost zkušeností. Býval mincmistrem na Horách Kutných, hlavně však řadu let se obírá alchymii. Ztratil přitom celé své jmění i věno své manželky, přišel i o svůj stateček. Ujal jsem se ho, aby neskončil jako žebrák. Je to skrz naskrz počestný muž. Bude vám výborným pomocníkem, o čemž naprosto nepochybuji. Je to muž velmi vzdělaný a co je u něho zvlášť zdůraznit – naprosto poctivý.“

Kelley ovšem ke svým permutacím nepotřeboval žádného pomocníka. Měl sice poctivé lidi neobyčejně rád, protože na ně

mohl spoléhat, že ho neokradou, ale jakou pomoc mu mohou poskytnout?

Všichni tři si společně prohlédli laboratoř, přičemž Kelley si víc všímal svého pomocníka než věcí, kterých bude potřebovat. Tvářil se velmi nadšeně, ale víc než instrumenty pozoroval pana Hlavsu. Stařeček to byl zřejmě poctivec i dobrák, strach z něho nešel. Jenže takoví lidé bývají často nebezpečnější než vyložení podvodníci.

Po prohlídce laboratoře pozval Rožmberk svého nového alchymistu znovu do svého pokoje k soukromé rozmluvě. Privil:

„Byl jste delší dobu v Polsku. Navštívil jste Krakov, byl jste i v letním sídle králově a jistě jste si o polském královi udělal svůj dojem. Poznal jste i mnoho polských šlechticů. Už jste mi řekl, že zdraví polského krále je povážlivé a že tedy v Polském království brzy dojde k volbě nového krále. Připravím pro vás několik otázek a prosím, abyste na ně odpověděl podle svého nejlepšího svědomí a vědomí. Dále prosím, abyste s odpovědí neotálel a poslal mi ji do Prahy po zvláštním kurýru.“

„Učiním vše s největší radostí, Milosti,“ pravil Kelley, ukláněje se až k zemi.

Kníže byl velmi spokojen se svým novým alchymistou, ale ještě spokojenější byl Eduard Kelley, kterému se ani ve snách nezdálo, že by někdy mohl být důvěrníkem tak mocného pána.

V rozčilení si sáhl do vlasů, byl však přitom dost opatrný, aby vladař nemohl vidět, že jeho alchymista má uřezané uši.

Kelleye velmi potěšila důvěra velmožova, ale když si pak přečetl otázky, které měl zodpovědět, upadl do značných rozpaků. Pro Deea by to byla hračka. Vyznal se v politice, vždyť dával informace i anglické královně, když o ně požádala, ale co on? V Krakově psal pánům horoskopy a jinak se spíš staral o pěkné panenky.

Přesto otázky si přečetl dvakrát, ale čím víc četl, tím byl zasmušilejší.

1. Jak se zachovat, kdyby císař byl proti kandidatuře Rožmberka na polský trůn?

2. Jak se zachovat, kdyby císař chtěl na polský trůn dosadit svého bratra Matyáše?

3. Jak by Poláci přijali českého pána za svého krále?

4. Nebylo by rozumnější zřeknout se už teď kandidatury? Na papíru bylo těch otázek napsáno ještě mnohem víc: co se má podniknout v případě, kdyby papež měl námitky proti Deeovi a Kelleyovi, protože jsou Angličané? Najde-li Kelley brzy kámen mudrců, při jaké příležitosti má být věnován císaři Rudolfovi?

Zejména tato otázka vyvolala na tvářích mladého alchymisty úsměv. Avšak brzy zvážněl, protože si uvědomil, že kdyby odpověděl na tak vážné otázky, musil by prozradit, že nic neví. Potom mu ještě napadlo, že by se snad mohl poradit s panem Hlavsou, ale hned si uvědomil, že by to bylo nebezpečné. Neznal ho dobře a nevěděl, jaké je na něj spolehnutí.

Usedl a napsal velmi ponížený dopis panu Rožmberkovi, v němž se upřímně vyznal, že v takových politických věcech není dost zběhlý, že by mu mohl poradit špatně, a odkázal ho na alchymistu Deea, který často radil anglické královně Alžbětě a který si v Polsku více všímal věcí politických. O kameni mudrců se nezmínil.

Hned druhého dne zvláštní posel s Kelleyovou odpovědí spěchal do Prahy.

Nejvyšší purkrabí pan Vilém z Rožmberka po přečtení toho hlášení neztratil naprostou důvěru k svému novému alchymistovi.

„Je skromný a pravdymilovný, což je u lidí jeho druhu věc velmi vzácná,“ řekl si a s otázkami vyhledal Deea.

Kelley na Třeboni se zatím k žádné práci neměl; procházel se městem, které se mu velmi líbilo, všímal si třeboňských panen, které se mu zdály neobyčejně svůdné, což mu potom pan Hlavsa vysvětlil, že je to tím, že je všude okolo Třeboně hodně vody z rybníků i z Lužnice. Což teprve, až se napustí nový rybník Rožmberk!

Starému Hlavsovi se nový alchymista velmi zalíbil. Brzy k němu pojal důvěru, ačkoli měl z dřívějších s alchymisty prašpatné zkušenosti. Kelley byl sice mladý, ale chytrý a hezký muž, s vysokým a rovným čelem, ostrým nosem a živýma očima. I vous měl zastřižený pěkně do špičky, což mu slušelo. Jen dlouhý vlas, který přikrýval jeho uši a činil ho mnohem starším, se panu Hlavsovi nelíbil. Alchymista musí pracovat s ohněm, a tak mu lehko vlasy mohou chytout. Vůbec na každého v zámku nový alchymista působil nejlepším dojmem.

Ještě dřív než se oba pustili do práce, považoval Hlavsa za svou povinnost seznámit svého Mistra s řadou alchymistů, kteří pracovali v Třeboni nebo na Krumlově v službách Rožmberkových. O třetí laboratoři v Roudnici věděl málo, a tak o ní pomlčel.

„Sám jsem kdysi doporučil,“ vyprávěl Hlavsa, „panu vladaři adepta, který se jmenoval Křištof z Hirschberku. Vykazoval se listy od různých pánů v cizině, kteří ho označovali za geniálního alchymistu. Při prvním rozhovoru s naším pánem tvrdil, že dovede v době nejdéle jednoho měsíce přeměnit stříbro v zlato, a to z jedné hřivny stříbra tři loty zlata. Pan vladař mu dal 6000 dukátů na dlaň, když mu prozradí, jak se taková transmutace provádí. Ale ten lotr neměl dost. Ještě jeho transmutace nebyla provedena a už přišel s novým návrhem. Tvrdil, že zlato se rodí v zemi jako každé obilí nebo tráva. Musí ovšem být jistým způsobem zaléváno, aby se proces vydařil. Pan vladař mu tedy dal 80 dukátů, které ten podvodník před očima pana vladaře skutečně zasadil do země v parku krumlovského zámku. Ke každému dal kolík a pak třikrát denně dukáty zaléval takovou strašně páchnoucí zálivkou, takže se každý tomu záhonu z dálky raději vyhnul. Jistý čas ten povedený alchymista záhon pečlivě zaléval a každého ujišťoval, že se dukáty ujaly. Potom najednou zmizel. Předtím ovšem dukáty vyhrabal ze země, vždyť je měl dobře označeny kolíky. V panské zahradě pak ještě dlouho se držel hnusný zápach. Po tom šejdíři přišel jiný...“

Kelley se smál, až se rozkašlal.

„To není k smíchu, spíš k pláči!“ ohradil se pan Hlavsa.

„Není ani k víře, že by pan vladař nalétl takovému lotrovi!“

„Tenkrát ovšem byl náš pan vladař ještě mladý a nezkušený. Po tom lotru přišel zase jiný podvodník,“ pokračoval Hlavsa. „To byl náhodou také Angličan. Jmenoval se Claudius Syrrus. S tím však náš pán udělal krátký proces. Ten podvodník si vyhradil, že do jeho laboratoře kromě pana vladaře nikdo nesmí vstoupit, protože by mu mohl ukrást jeho tajemství. Kladl si takové podmínky jako nikdo před ním, ani po něm. Jedna z nich dokonce byla, že vytěžené zlato se rozdělí na polovici, půlku pan vladař, půlku ten Angličan.“

„Hlupák to nebyl!“ usmál se Kelley.

„Hlupák jistě ne,“ připustil Hlavsa. „Tenhle lotr pracoval nejvíc v Roudnici, kde mu pan vladař dal skvělou laboratoř. Dopadlo to s ním jako s předešlým podvodníkem.“

„Zdá se, že pan vladař s alchymisty velké štěstí neměl,“ poznamenal Kelley.

„Věřil byste, pane,“ pokračoval Hlavsa, „že i jedna žena pro pana vladaře slibovala vyrobit zlato? Jmenovala se Salomena Scheinpflugová, která si dala udělat zvláštní laboratoř v bývalém klášteře, aby nebyla rušena. Hledala zlato však jiným způsobem než ostatní. Přemnoho pánů za ní tajně chodilo do její laboratoře!“

„I pan vladař?“ zasmál se Kelley.

Starý pán se div neurazil:

„Ten ne, ale měl tam chodit, aby viděl, co se tam děje. Našeho pána si nadmíru vážím. Má jen tu chybu, že je příliš lehkověrný a tak lačný na zlato. Myslím, že by ho získal více a snadněji, kdyby všechny ty podvodníky, kteří se vydávají za alchymisty, vyprovázel bičem z města i ze zámku.“

Starý a poctivý Hlavsa byl by vyprávěl jistě ještě jiné historky, ale Kelley najednou udělal vážnou tvář. Stačilo mu, co se dověděl o svém novém pánu, který se tak velkoryse chová k hledačům zlata a kamene mudrců. Císař Rudolf je proti němu lakomec.

Docela jiným tónem se pak Kelley zeptal staříka:

„O čem teď pracujete? Také hledáte zlato?“

„Ne, pane. Toho jsem se již dávno vzdal. Podle mého zdravého rozumu, jak jsem se mnohokrát přesvědčil, zlato je kov jako měď, železo nebo olovo a nedá se vyrobit žádnou umělou cestou. Napadlo někdy někoho, aby umělou cestou z hlíny udělal železo?“

„Co teď děláte?“

„Pan vladař by rád získal lapis philosophorum...“

„A daří se vám to?“

„Daří! Aspoň pan vladař je spokojen.“

Kelley zpozorněl.

„To je tedy velký úspěch! Jak jej děláte?“

„Je to příliš piplavá práce. Je to vlastně výtažek z dvanácti rostlin, které jsou mým tajemstvím, s přidáním trochy lihu. Ten výtažek je tak dlouho extrahovaný, až z toho vznikne polotuhá hmota. S troškou medu je to dost chutné. Pan vladař si to elixium velmi libuje. Bere si je i na cesty do Prahy.“

Na to Kelley neřekl nic, ale správně usoudil, že by ten elixír bez lihu sotva tak dobře působil.

Za hodinku, kterou Kelley strávil se starým Hlavsou, pochopil mnoho. A staříka si oblíbil. Věděl, že bude dobrým společníkem, hlavně však, že se ho nemusí bát. Odchází z laboratoře vybídl ho, aby jen pilně pracoval na elixíru pro pana vladaře, a poradil mu, aby zejména na lihu nešetřil.

Sám pak vyšel do města, aby si je dokonale prohlédl. Všude pilně pracovali kopáči, zedníci, tesaři a truhláři. Opět si všímal třeboňských paní a dívek a velmi se podívoval jejich kráse. Čím to je? Patrně tím, jak už slyšel, že město je obklopeno vodou. Ano, voda je nejlepší elixír!

8

O POLSKOU KORUNU

V tu dobu doktor Dee se stal hlavou všech alchymistů na dvoře císaře Rudolfa. Stalo se to tím, že se mu před očima císařovými podařilo vyrobit kousíček zlata z olova a navíc i kapičku červeného elixíru na něm. Kousíček zlata zůstal v pánvi, ale elixír vyprchal dřív, než se císař vrátil – musil někam narychlo odejít. Přesto pokus byl tak přesvědčivý, že císař hned pojal k novému alchymistovi naprostou důvěru.

Stalo se však něco neočekávaného; v těch dnech se po dlouhé cestě vrátil do Prahy Octavio Strada z Rosberku, hlavní nákupčí uměleckých děl ve světě, muž jemného uměleckého citu, který se dobře vyznal v tom, co je skutečné umění a co padělek. Procestoval země německé a Itálii. Kromě mnoha jiných vzácných věcí přivezl i několik obrazů Tizianových, kreseb Durerových, zvláště pak veliký obraz Dürerův Slavnost růžencová v bohatě pozlaceném rámu. Dva silní chlapi měli co dělat, aby obraz bez porušení přivezli až do Prahy. Císař byl nákupem tak nadšen, že se nejen nezeptal, kolik peněz Strada za něj zaplatil, ale dokonce zapomněl na zdařilý pokus nového anglického alchymisty. Několik dní vysedával před obrazem spolu se Stradou, který císaře upozorňoval na jednotlivé detaily.

Dee, jehož postavení u dvora se stalo tak pevným, měl za to, že v Praze, která se mu velmi zalíbila a dával jí přednost před Londýnem, zůstane až do smrti. Neotálel a při první příležitosti vyslal do Londýna posla s psaním pro svou choť, v němž ji žádal, aby se i se svým synem Arturem co nejdříve odstěhovala do Prahy, kde v blízkosti císaře je připraven skvělý byt. Pokusy, které potom dělal za přítomnosti jiných alchymistů, se mu nedařily. Císaři v těch dnech šlo především o kámen mudrců, jinak elixír života, o jehož existenci Dee sám pochyboval, ovšem v soukromí,

protože byl dost zkušený, a také proto, že sám na sobě vyzkoušel, že v žádné nemoci alchymie nepomáhá a že vzdělání nebo zdraví nelze získat pomocí nějakého prášku nebo nápoje. To však nebylo možno říci císaři ani jiným velkým pánům jednak proto, že by mu neuvěřili, jednak že by ho hnali, odkud přišel. A doktoru Deeovi se v Praze velmi zalíbilo.

Býval rád, když ho navštívil mocný pán Vilém z Rožmberka. Jednoho dne mu přinesl otázky, které původně byly určeny Kelleyovi. Slíbil mu slušnou odměnu, naléhavě však žádal, aby odpovědi dostal do zítřka, protože do Prahy přijel zvláštní posel z Krakova, který přinesl zprávu, že zdravotní stav polského krále Štěpána se den ode dne horší.

Dee za tak krátkou dobu, kdy meškal v Polsku, tamním poměrům mnoho neporozuměl, ale přece jen věděl o nich mnohem víc než Kelley. Dee už předtím zaslechl mezi alchymisty, že pan Vilém pomýšlí na to stát se polským králem. Dlouho Dee o všem přemýšlel, nakonec si uvědomil, že by tak mocného českého pána urazil, kdyby ho od jeho úmyslu odvracel. Proto na jeho otázky odpověděl tak, aby si nejvyšší purkrabí sám vybral, co se mu bude hodit. Protože se Dee v Krakově stýkal i s mnoha šlechtici, věděl napřed, že i tak mocný a vzdělaný pán, jakým je vladař rožmberský, sotva „může být zvolen polským králem, i kdyby na to věnoval milión tolarů. Ve své odpovědi pak poukázal na roztržičnost polské šlechty – vždyť každý rytíř, který má jen jedny boty, má o sobě představu, že by mohl být od hodiny polským králem. V takové zemi je krakovský biskup mocnější než král. Přesto je však jisté, že moudrý vladař, který by usiloval zejména o dobro venkovského obyvatelstva a řemeslníků, mohl by z Polska vytvořit mocný a bohatý stát.

Dee byl by patrně svůj dopis psal jinak, kdyby věděl, že pan Rožmberk se chce doopravdy ucházet o polskou korunu, o níž už projevíli zájem také arcikníže Arnošt i jeho otec, strýc Ferdinand, dále sedmihradský král Ondřej Báthory, ferrarský vévoda Alfons a švédský králevic Zikmund. V takovém případě by byl napsal dopis jiný, v němž by Rožmberka varoval, a tím by mu opravdu velmi posloužil a ušetřil mu miliónové výdaje.

Deeovi se však v těch dnech přihodila ještě jedna nepříjemnost, která tehdy ještě našťěstí neměla pro něj nepříjemné následky.

Císař se pochlubil svému antikvářovi Stradovi zázračným zrcadlem, kterým prý lze vidět do jakékoli dálky, jež mu daroval starý anglický destilátor doktor Dee.

Strada si pečlivě zrcadlo prohlédl a řekl s úsměvem:

„Je to věru hezká práce. A dost zvláštní. Nikde jsem se s ničím podobným nesetkal.“

Když Tio císař znovu upozornil, že kouzelným zrcadlem je vidět, co se například právě teď děje v Madridě nebo ve Vídni, Strada se zasmál:

„Nevěřte tomu, Veličenstvo. Kdo vám to zrcadlo věnoval? Nebo jste je snad sám koupil a vyplatil za ně řadu peněz?“

Císař se zamračil a podle pravdy řekl, že zrcadlo dostal od nového anglického alchymisty, kterého přijal do svých služeb.

Strada zavrtěl hlavou a zeptal se:

„Už jste se, Vaše Veličenstvo, tím zrcadlem díval?“

„Ano, díval!“

„A viděl jste něco?“

„Jen svůj obličej, vlastně jen svou vousatou bradu. A to ještě bídě!“

Strada se zamračil, uchopil zrcadlo a dobře si je prohlédl. Potom pravil:

„Nemýlím-li se – a já se mýlím nerad – místo zrcadlového skla je v krásném rámu vyleštěná deska z kamenného uhlí. To zrcadlo je schopno nanejvýš ukázat tvář toho, kdo se do něho dívá. A to ještě špatně!“

Antikvář, který císaře znal lépe než sám sebe, viděl, jak se jeho mecenáš zaškaredil a jak se poškrabal na nose. V takové náladě byl císař schopen krutě potrestat dárce a zrcadlo rozšlapat. Strada chtěl tomu zabránit, protože zrcadlo nebylo bez ceny.

„Ne tak, Milosti. Dárce patrně neměl zlé úmysly. Toto zrcadlo v tak krásném rámu je skutečné umělecké dílo, v celém světě jsem nic takového nespatriil. Jistě není dílem, které může dělat zázraky, ty mohl dělat jen Kristus, ale ne člověk. Ale ten, kdo zrcadlo zhotovil, byl umělec, který si dal jistě velkou, téměř nadlidskou práci, než vysekal někde tak veliký kus uhlí a pak je tak dokonale vyleštil. Domnívám se, že zrcadlo stojí za to, aby bylo ozdobou sbírek Vašeho Majestátu.“

Po těch vážně pronesených slovech tváře císařovy se přestaly mračit a jeho oči zazářily. Císař znova si prohlédl dar od anglického alchymisty a položil jej opatrně na stůl.

„Vím, že jedině vám mohu věřit, příteli. Děkuji vám za to. Ale teď půjdeme se podívat na ten velký obraz Albrechta Dürera.“

Ve velkém sále se svým antikvářem usedli potom na nízké stoličky. Před nimi opřen o stěnu stál veliký obraz Slavnost růžencová, který po velkých obtížích pro jeho rozměry a váhu dal Strada přivézt do Prahy.

Bylo to vskutku překrásné umělecké dílo. Uprostřed obrazu na vyvýšeném místě seděla rodička boží Marie, držící na klíně děťátko boží, obklopena mnoha světci. V popředí obrazu pak stál papež Julius II., který císaři Maxmiliánovi vstavil na hlavu císařskou korunu.

Císař Rudolf dlouhou dobu mlčky upíral zrak na rodičku boží. Nesmírně se mu Ubila. Připomínala mu jednu pannu, kterou kdysi viděl na španělském dvoře. Teprve potom si všiml i ostatních figur. Zvláště dlouho se zadíval na anděla, který u nohou nebeské královny hrál na kytaru, ale hned se vrátil k portrétu rodičky boží. Ano, právě tak vypadala ona dívka na dvoře španělského krále.

„Nádherné dílo!“ řekl tiše Strada spíš pro sebe, nechť je císaře rušit.

„Viděl jste toho andělíčka dole?“ zeptal se tiše císař.

„Viděl. Měl byste si, Veličenstvo, všimnout zejména těch dvou hlavních osob – císaře Maxmiliána a papeže Julia.“

„Ne, já se dívám na toho anděla. Kdyby se mu lidé aspoň trochu podobali,“ pravil císař, vzpomínaje na dceru Octavia Strady, která poslední dobou tloustla a tloustla.

„Ženy ovšem nejsou andělé,“ řekl Strada, pokyvuje hlavou.

„Ovšem! Časem tloustnou!“ odpověděl mu císař.

První měsíce, kdy se John Dee dostal do služeb císařských, byly pro starého alchymistu dost perné. Císař pobýval u Angličana celé hodiny, všiml si každého jeho pohybu a měl otázek, že starý alchymista někdy těžce na ně odpovídal. Císaři šlo především o elixír, o němž věřil, že mu vrátí i schopnost k milování. Ta červená kapka, která se objevila při prvním pokusu na ždíbíčku zlata, skanula na podlahu a jiné se Deeovi nepodařilo vyrobit. Vlastně se o to ani nepokoušel, protože dobře věděl, že by císaři ve věcech lásky nepomohl ani plecháč takového elixíru a sám by tak ztratil všechnu reputaci.

Na dvoře Rudolfově pracovalo ovšem mnoho alchymistů, a ti, nenápadně pozorující Angličana, dobře si uvědomovali

nebezpečí, které jim hrozí. Dee byl alchymistou anglické královny Alžběty. Povolal ho k sobě polský král Štěpán Báthory a císař se k němu choval zcela jinak než k ostatním alchymistům. Poskytl mu hned přepychový byt, dovolil mu, aby si z Londýna do Prahy povolal svou ženu i syna. Všechno svědčilo o tom, že Dee bude ve sboru alchymistů hrát prim.

Náhodou se jeden z alchymistů doslechl – Bull se jmenoval – že prý Dee i celá jeho rodina nejsou katolíci, ale protestante, tedy nepřátelé katolického náboženství. Císař sám, pokud se týče náboženství, byl dost vlažný, ale oba jeho ministři, Trautsohn a Rumpf, když to uslyšeli, hned Angličana měli v podezření, že je špehýrem královny Alžběty, a začali si nového destilátora více všímat.

Zatím ještě popularita Deeova ničím neutrpěla.

Jednoho dne navštívil ho v jeho bytě nejvyšší purkrabí pan Vilém z Rožmberka. Rozmlouval s ním jako se sobě rovným o alchymii, ale nakonec ho požádal, aby mu císařský alchymista napsal horoskop. Rožmberk se ještě nikdy nepokusil pomocí horoskopu poznat svou budoucnost. Měl za to, že budoucnost si připravuje každý sám svými činy. Tentokrát však velmi naléhal, aby si Dee přispíšil – chtěl horoskop již příštího dne.

Alchymista, chtěl-li zachovat svou reputaci, musil všemocnému pánu vyhovět. Vyptal se ho na den a rok narození, na rodiče, na těžké nemoci, na jeho zdraví a pak slíbil, že druhého dne bude horoskop hotov.

Hned jak Rožmberk opustil Deeův byt, začal alchymista sbírat zprávy o treboňském vladaři, ale protože u známých, kterým mohl plně důvěřovat, sebral zpráv málo, nezbývalo mu nic jiného, než vycházet z toho, co o Rožmberkovi věděl. Brzy byl se svou prací hotov.

„Vaši Milost brzy čeká dlouhá a nebezpečná cesta. Uviděl jsem na východě zářit velkou hvězdu, jejíž barva byla modrá, což je velmi dobré znamení. Z té cesty se vrátíte zdrav a po vašem návratu vás čeká velká radost doma. Šťastným vašim dnem je úterý a hodina patnáctá.“

Rožmberk, když druhého dne znovu navštívil Deea, se nad horoskopem trochu zamyslel. Zřejmě nebyl zcela uspokojen. Jen se zeptal:

„Co znamená ta modrá hvězda?“

„Velká modrá hvězda ukazovala svatým třem králům cestu do Betléma, kde se narodil král všech králů.“

„Rozumím!“ pravil Rožmberk a obdaroval alchymistu hrstí dukátů.

Jezdec, který přinesl z Krakova do Prahy zprávu o skonu polského krále Štěpána Báthoryho, ztrhal cestou dva koně. Mnohé pány zpráva ta velmi vzrušila, jen císaře Rudolfa nijak nerozčilila; nevěděl, proč by se měl rmoutit nebo radovat. Netýkalo se to jeho ani císařské rodiny.

Přijal své dva ministry Trautsohna a Rumpfa, kteří mu však vyložili, že jde o věc velmi vážnou, protože se týká celé císařské rodiny, neboť pro ni se naskýtá zvlášť výhodná příležitost, jak získat polský trůn pro některého člena císařské rodiny a tak rozšířit habsburské panství o obrovské území bohatého Polska, a co víc, katolická církev by mohla pronikat do pohanské říše ruských carů.

Císař pokyvoval hlavou a až po chvíli řekl:

„Dobrá! Zeptáme se astrologů!“

Ve Vídni se astrologů neptali. Hlásili se hned tři habsburští kandidáti: Arnošt, Matyáš a Maxmilián, strýc Rudolfův, potom ještě Ferdinand Tyrolský. Jinými kandidáty byli: Ondřej Báthory ze Sedmihradska, toskánský Alfons a švédský králevic Zikmund. Naposledy ohlásil císaři svou kandidaturu i Vilém z Rožmberka.

Císař mu neradil tak ani tak, jen se zeptal, zda se obrátil ke svým astrologům. Když mu Rožmberk řekl podle pravdy, že se ptal jen Deea, císař se maličko usmál a přál nejvyššímu purkrabímu v Polsku úspěch.

Ale když byl císař o samotě, kroutil hlavou a potahoval se za bradu.

V těch dnech pan Vilém z Rožmberka četl znovu a znovu Deeův horoskop. Čeká ho velká cesta. To se stane. Pojede do Polska. Bude mu svítit modrá hvězda. I to se může stát. Modrá je barva naděje. To je dobré znamení. Vráť se zdráv. I to je dobré znamení. Čeká ho velká radost. Z čeho?

Dee říkal, že všechna znamení jsou kladná, ale o vítězství neřekl ani slova. Snad nechtěl říci, že úspěch není zaručen. Ostatně při tolika kandidátech nebylo by divu. Konkurence je příliš veliká. Čtyři Habsburkové, příbuzný dosavadního krále

Štěpána, švédský princ Zikmund, a možná že i ruský car bude mít svého kandidáta!

Jeden proti tolika, a všichni jsou členové královských rodin, uvažoval Rožmberk. Znamená ta modrá hvězda skutečně štěstí?

Ještě jednou Rožmberk navštívil anglického alchymistu, aby se ho zeptal na modrou hvězdu.

Dee nedovedl říci Rožmberkovi nic jiného než poradit, aby sbíral vojsko, protože s holýma rukama jet do Polska byla by od počátku prohra. Nejméně tisíc mužů musí vzít s sebou a polovina z nich musí být jezdců. Hlavně skvělá jízda, protože Poláci jízdu dovedou ocenit. K tomu je třeba hodně peněz.

První, co vladař domu rožmberského udělal, bylo, že poslal svého důvěrníka do Augšpurku k známým bankéřům Fuggerům, aby co nejdříve poslali peníze. Rožmberk byl u Fuggerů dobře zapsán; nepochyboval, že peníze brzy pošlou.

9

MÍSTO KELLEYE NA TŘEBONI DEE

Dokud císař Rudolf neměl jiných myšlenek než na vzácné předměty, které mu ze světa přivezl jeho neocenitelný antikvář Octavio Strada, mezi alchymisty téměř nezacházel. Trvalo to řadu dní. Alchymisté si odpočinuli a také John Dee toho využil. Seznámil se s několika pražskými Němci, vypil s nimi nejednu číšku vína a přitom pověděl lecco, co se děje na Hradě, jak se chová císař, jak jeho hlavní úředníci, o čem se tam mluví a vůbec jací jsou. Byly to jen takové obyčejné povídačky jako při dobrém víně.

Jednoho dne pozval Deea k sobě nejvyšší hofmistr pan Jiří Popel z Lobkovic, také aby s ním vypil skleničku. Bylo to dost podivné, protože o Lobkovicovi se trusily nepěkné řeči, ale Dee, polichocený pozváním, nikoho ze známých se neptal, jaký je nejvyšší hofmistr člověk. Dee při výtečném víně otevřel Lobkovicovi srdce a pověděl mu lecco, co měl zamlčet. Dokonce se mu přiznal, že je poddaným anglické královny Alžběty.

Lobkovicovi to postačilo, aby využil informací, kterých tak snadno získal. Hned svými pochopy dal tajně sledovat každý krok anglického alchymisty, a ti mu donesli, očekávající dobrou odměnu, že Dee se často stýká s mnohými pány, kteří jsou pod tajným dohledem, a někteří z nich prý dokonce navštěvují Deea i v jeho bytě.

Dee byl vzdělaný muž, který za krátký čas, pokud byl ve službách císařových, i předtím, když cestoval po světě, velmi dobře věděl, že mezi katolíky a protestanty se vede nesmiřitelný boj, měl však za to, že se to jeho netýká. Po rozhovoru s nejvyšším hofmistrem se dokonce domníval, že v něm našel nového příznivce. Kdyby se byl podíval do svého horoskopu, byl by snad opatrnější. Stále si neuvědomoval, že císařský dvůr je

zápasištěm, kde každý bojuje s každým o výhodnější místo, ani ne tak pro čest jako o to, kde se dá získat více vedlejších příjmů. Nepoznal, a nikdo ho také neupozornil, že pan Popel z Lobkovic je ze všech úředníků stvůra nejnebezpečnější.

Tento pán měl své špehy všude a již předtím získal o Deeovi mnoho informací pravdivých i, falešných. Když jich měl dost, obrátil se na papežského nuncia a živými barvami mu vylíčil, jaké nebezpečí hrozí katolickému náboženství, jestliže císař je v tak důvěrných stycích s anglickým alchymistou, který jistě byl poslán k pražskému dvoru jako špehyř a který do Londýna podává zprávy prostřednictvím svých protestantských přátel.

Nuncius byl ovšem dbalý svých povinností a obrátil se hněd' na všemocného ministra Wolfganga Siegmunda Rumpfa zur Wûlar, aby zakročil u císaře. Ministr pochopitelně neotálel a při nejbližší audienci obžaloval anglického alchymistu doktora Deea jako špeha anglické královny Alžběty.

Císaře jeho ministr nezastal v dobré náladě. Bolela ho hlava po výstupu, který měl s Kateřinou Stradovou, matkou jeho dětí. Myslíl zcela na jiné věci než na anglickou královnu. Rumpf musil opakovat:

„Veličenstvo, přicházím s velmi nepříjemnou věcí: váš dvorní alchymista John Dee je – anglickým špiónem!“

„Jaké nesmysly to říkáš? Dee špiónem?“ rozkřikl se císař.

„Říkám, jen co je pravda. Bylo zjištěno, že váš dvorní alchymista Dee je špiónem, který prostřednictvím svých pražských přátel i prostřednictvím anglického vyslance dodává zprávy do Londýna.“

„Jaké zprávy? Kde je sbírá a od koho? A proč?“ rozkřikl se císař, který by všemu spíš věřil než tvrzení, že Dee je špión. „Jeho povinností – proto jsem ho také přijal do služby – je nalézt lapis philosophorum.“

„Smím se, Vaše Veličenstvo, zeptat, zdali jej našel?“

Císař se zamračil a teprve za okamžik řekl:

„Dosud ne. Ještě nikdo jej nenašel!“

„Mám zaručené zprávy...“, začal Rumpf, ale nedokončil.

Císař prudce vstal z křesla a chvíli se procházel po komnatě, což dělával vždycky, když o něčem usilovně přemýšlel. Konečně se postavil před ministra, upřel na něj zrak a potahoval se za bradu, ale mlčel.

Tu pan Rumpf znovu promluvil:

„Zatím je bezpečně zjištěno, Vaše císařské Veličenstvo, že podává zprávy protestantským stavům českým a že udržuje pravidelné styky s úředníky anglické mise. Tím velmi narušuje politiku Vaší Milosti.“

„Jsou důkazy?“ rozkřikl se téměř císař.

„Kdyby nebyly, neodvážil bych se předstoupit před Vaše Veličenstvo.“

„Půjde tedy pryč. Dee půjde pryč!“ křičel císař a v nemilosti propustil svého ministra.

V měsíci červnu 1586 byl Dee propuštěn ze služeb císařských a vypovězen z Prahy.

Podobné případy se stávaly za vlády císaře Rudolfa dost často. Císař nic nezkoumal, svým oblíbeným úředníkům věřil na slovo, rozhodoval se okamžitě, nic nevyšetřoval, věřil dokonce i lidem, jako byl ministr Rumpf nebo Jiří Popel z Lobkovic, který o několik let později, když se ucházel o úřad nejvyššího purkrabí, se dopustil takových činů, že se dostal do vězení, kde také zemřel.

Dee pak našel útočiště na Třeboni u pana Viléma z Rožmberka.

Rožmberský vladař pan Vilém se po nešťastné výpravě do Polska, kde se ucházel o titul polského krále, vrátil do Prahy bez svého vojska, které rozpustil již cestou do vlasti. Nepřijímal kondolencí ani blahopřání, přijímal jen důvěrné přátele, avšak prvního, kdo ho navštívil a jehož nemohl odmítnout, byl pražský zástupce obchodního domu Fuggerů z Augšpurku.

Pan Vilém ho nepřijal s úsměvem, neboť rozhodně mu nebylo do smíchu, zejména když mu agent předložil účet za výdaje spojené s výpravou do Polska, a zvláště pak když mu ukázal účty, jež za jeho nepřítomnosti nadělal jeho alchymista Eduard Kelley.

Zástupce Fuggerů vůbec nenaléhal na zaplacení, podával jen zprávu, avšak poněkud nápadněji upozorňoval na jeho alchymistu v Třeboni.

Rožmberk jistě nebyl malicherný, peníze se mu hrnuly samy úsilím jeho správců i prací jeho poddaných; nikdy si nelámал hlavu nad tím, že by mohlo být jinak, ale když uslyšel jméno Kelley, velmi se zachmuřil. Ten pán ho stál mnoho peněz a výsledek jeho práce nebyl žádný. Ke všemu si připomněl první setkání s anglickými alchymisty ve svém pražském paláci, kdy si

všiml, jak obratně právě Kelley sebral se stolu tolar v domněnce, že to nikdo nezpozoruje.

Když se dověděl, že císař náhle propustil druhého anglického alchymistu doktora Deea, o němž měl třeboňský pán představu, že je to muž, který v každém ohledu vzbuzuje jen důvěru, přišel na myšlenku, že by se Dee rozhodně lépe hodil na třeboňské laboratoře než kdokoli jiný. Rozhodně ten člověk si zaslouhuje důvěru. A Rožmberk se rozhodl, že si s ním musí promluvit.

Hned druhého dne se Dee dostavil do Rožmberského paláce. Vladař třeboňský ho okamžitě přijal a choval se k němu, jako by nevěděl o jeho propuštění z císařských služeb.

Dee byl pohublý, z jeho tváří se ztratila dobrosrdečnost, mluvil velmi tiše. Celkem pravdivě vyložil, proč se stal obětí pana Jiřího Popela z Lobkovic. Prohlásil všechno, co proti němu měl císař Rudolf – to je vlastně pan Popel – za nepravdu. Nikdy se nezúčastnil nějakého uskoku, snad jediné, co by se mu mohlo vytýkat, bylo to, že se občas scházel s některými pány, o nichž se teprve později dověděl, že jsou ve službách anglického vyslanectví. Sám jen poctivě pracoval ve své laboratoři, aby splnil slib, že pro císaře připraví elixír, který zlepší jeho zdraví. Neměl nejmenšího důvodu, aby kul pikle proti Jeho Veličenstvu, které se k němu chovalo tak velkoryse.

Rožmberk ovšem dobře věděl, jaké jsou poměry na císařském dvoře; žádnému ze služebníků nešlo o dobro panovníkovo, ale jen o vlastní prospěch. Bylo mu líto muže, který, snad právě proto, že znal všechny ty podvůdky Udí, kteří se vydávají za destilátory nebo za mudrce, nad jiné vynikal charakterem i vědomostmi a který se teď stal psancem na základě pomluv a patrně také proto, že se na jeho místo tlačí někdo jiný, bezpochyby oblíbenec pana Popela.

„Co vlastně zavinilo váš pád? Řekněte mi to zcela upřímně!“ pravil Rožmberk, pohlížeje přímo do očí alchymistových.

„Abych řekl čistou pravdu, ve skutečnosti nevím, co způsobilo můj pád. S Jeho Milostí císařem jsem vycházel dobře, nikdy mi nic nevytýkal. Dopustil jsem se snad té neprozřetelnosti, že jsem se občas stýkal se svými rodáky, což beze strachu mohou dělat i židé. Mohu však odpřisáhnout, že jsem nic nestrojil proti císaři, kterého jsem si jako člověka velmi oblíbil, že jsem do Anglie posílal listy své manželce a svému synovi, když se zas vrátili do

své vlasti. Proč bych osnoval něco proti panovníkovi, který mě zahrnoval takovou štedrostí?“

„Neměl snad pan Popel snahu dosadit na vaše místo svého člověka, který mu byl nějak zavázán?“

„Nevím, Milosti. Mé místo dosud nebylo obsazeno.“

„Podařilo se vám získat kámen mudrců?“

„Dosud ne. Nebylo totiž snadné pracovat v císařské laboratoři. Je tam mnoho hluku, potom časté návštěvy císařovy. A hlavně: jeden alchymista hlídá druhého a hází mu klacky pod nohy.“

Rožmberk velmi dobře znal poměry na dvoře císařském. Klidu tam nebylo, každý se snažil urvat něco pro sebe a neštítel se ničeho, někdy ani vraždy. Nemyslíl tím jen alchymisty. Ze všech nejhorším byl nejvyšší hofmistr Jiří Popel z Lobkovic.

Třeboňský pán se chvíli procházel po pokoji a mlčel. Potom se zastavil před hostem a pravil:

„Poslyšte, milý doktore, nechtěl byste pracovat v mé laboratoři na Třeboni?“

Starému alchymistovi se rozzářily oči. Něco takového neočekával. Ale vzpomněl si na Kelleye a s« odpovědí dlouho otálel.

„Nechcete?“ zeptal se Rožmberk.

„Chtěl bych, Milosti. Kladl bych si za čest sloužit u nejšlechetnějšího pána v tomto království. Takových pánů jsem poznal málo. Ale být pohromadě s Kelleyem – to se raději jako žebrák pěšky vrátím do Londýna.“

Rožmberk byl značně překvapen. Měl za to, že ti dva, Dee a Kelley, jsou jako dvojčata. Řekl:

„Nemýlím-li se, Kelley je vaším vyučencem.“

„Ano, ale nepovedl se.“

„Máte proti němu nějaké vážné důvody?“

„Prosím, Milosti, abych na tuto otázku nemusil odpovědět.“

„Řekněte mi proč?“

„Myslím, že to sám poznáte, až se přesvědčíte o jeho práci a jeho povaze.“

Slova starého alchymisty připomněla Rožmberkovi návštěvu jednatele obchodního domu augšpurských Fuggerů. Začal chápat. Řekl:

„Myslím, že vám rozumím. Zítra odjíždím do Třeboně. Mohl byste jet se mnou? Ukázal bych vám svou laboratoř.“

„Rád, velmi rád bych jel. Avšak mám rozkaz od pana Popela, který se rovná výhostu.“

Rožmberk se zamračil; za chvíli pak pravil:

„Na tom nesejde. V Třeboni, na Krumlově a v Roudnici mám své laboratoře. Tam poroučím já a ne pan Popel z Lobkovic.“

„Je-li tomu tak, pojedu rád. A ze srdce vám. děkuji, Milosti.“

Nebyla to příjemná cesta z Prahy do Třeboně, třeba kočár byl pohodlný a koně odpočatí. Hned za Prahou se dalo do deště a přšlo a přšlo až do Soběslavi a také druhého dne ze Soběslavi do Třeboně.

Cestou oba páni mnoho řečí nenadělali.

Když potom konečně kočár zastavil před zámkem, hned několik služebníků s kastelánem v čele, s odkrytými hlavami radostně vítalo svého pána. Kelleye mezi nimi nebylo.

„Nikde nevidím pana Kelleye!“ zvolal Rožmberk hlasem, který právě nesvědčil o dobré náladě pánově.

„Již před dvěma dny odjel v kočáře, aniž komu řekl, kam jede,“ odpovídal nepříteli ochotně kastelán.

„Sám?“

„Spolu s ním odjížděly i dvě mladé dámy, které před tím ubytoval ve svých pokojích.“

Na víc se Rožmberk nevyptával. Obrátiv se na kastelána, nařídil mu:

„Toho pána, který přijel se mnou, zaveďte do pokoje pro vzácné hosty a pečujte o něj jako o mého přítele!“

A obrátiv se k alchymistovi, řekl:

„Až si trochu odpočinete, přijdu pro vás a podíváme se do laboratoře svěřené panu Kelleyovi. Občerstvení vám donesou do vašeho pokoje.“

Dee byl tak dojat, že mohl poděkovat jen očima.

Na proslulou rožmberskou laboratoř byl Dee velmi zvědav. Když pak do ní vešel, musil uznat, že dosud nic takového neviděl. Ani císařská laboratoř na Pražském hradě se jí nevyrovnala.

Teprve po chvíli si všiml drobného staříka Petra Hlavsy, který se netvářil právě vlídně. Zas jeden podvodník, myslil si.

„Pracuje se vám zde dobře?“ promluvil k němu laskavě Dee.

„Ne!“ odpověděl staroch, dívaje se kamsi do kouta.

„Pročpak?“

„Protože tu nedělám nic než takzvaný rožmberský elixír, do něhož přidávám stále víc a víc lihu.“

Dee se usmál, ale Rožmberk, který právě do laboratoře vešel, stiskl zuby. Sám kdysi ten elixír pochválil.

Hlavsa se náhle obrátil k svému pánovi:

„Prosím Vaši Milost, aby mne propustila ze svých služeb. Jsem již starý člověk. Celý život jsem žil v poctivosti a v poctivosti chci také zemřít. Ale nemohu se víc dívat na to, co se tu děje.“

Rožmberk se chopil ruky starého a věrného služebníka.

„Ne, pane Hlavso,“ řekl silným hlasem, „vy zůstanete, ale pan Kelley odejde. Na jeho místo přijde tento pán, John Dee, nejslavnější alchymista anglický.“

„Pan Kelley byl také Angličan...“ poznamenal Hlavsa.

Ještě stařík nedořekl, co měl na mysli, když do laboratoře vběhl domovník ze zámku a volal:

„Pan Kelley se již vrátil!“

„Sám?“ optal se vladař.

„Ne, prosím. Přijely s ním i dvě mladé ženy, které ubytoval ve svých pokojích.“

Rožmberk se obrátil k Deeovi a řekl:

„Pojďte, prosím, se mnou. A vy, Hlavso, také.“

Rychlými kroky se všichni tři mlčky ubírali k zámku. Spěšně stoupali po schodech do druhého patra a před dveřmi do Kelleyova bytu počkali na Hlavsu, který tak rychle do schodů nemohl. Potom Rožmberk mocně zabušil na dveře bytu alchymistova.

Trvalo chvíli, než bylo otevřeno. Když potom Kelley spatřil vladaře, jen otevřel ústa, ale Rožmberk mu nedal promluvit, protože chtěl mluvit sám:

„Nic od vás, pane, nechci slyšet, stejně by to byla lež. Zítra ráno pro vás pošlu kočár, který vás odveze do Prahy. Patrně vás do svých služeb přijme panovník. Já už vás nepotřebuji.“

Kelley byl tak překvapen, že nenacházel slov. Promluvil tedy ještě vladař:

„Ty dámy, které jste si přivezl s sebou, bez otálení vysadíte čtvrt míle za branou. Lhostejno za kterou.“

„Milosti, prší!“ zaúpěl Kelley.

„Myslím, že těm dámám to vadit nebude. Alespoň v dešti trochu zchladnou.“

„Milosti!“ zaúpěl Kelley.

„Nejsem zvědav na vaše slova. Zítra vás kočár odveze do Prahy. Očekává vás Jeho císařská Milost.“

Slova ta Kelleye dokonale zmátla. Nevěděl, na čem je, ale brzy se vzpamatoval, a byl to najednou zas ten drzý mladík, který měl za sebou nemálo špatných skutků.

„Nedostal jsem plat...“, řekl.

„Mlčte! Jednatel domu Fuggerů mi sdělil, kolik jste vybral na své pokusy. Nemám již, co bych s vámi mluvil. Oblečte se a ať jsou vaše milostenky co nejdřív za branou. Poroučím se vám.“

Aniž dodal ještě jediného slova, Rožmberk se vzdálil, ale nezašel do svého bytu. Procházel se před zámkem a čekal, až předjede kočár, aby odvezl Kelleye a jeho dvě dámy ze zámku.

Toho večera treboňský vladař nevečeřel. Neměl chuť na jídlo, ani při večeři odpovídat někomu na otázky. V duchu počítal, kolik těch zrádných alchymistů ho již podvedlo a připravilo o hromadu peněz. Jen starý Hlavsa je poctivost sama. Ale potom ho napadlo:

A co Dee?

10

KELLEYOVO PRVNÍ VYSTOUPENÍ U CÍSAŘE

Když Kelley v Praze vystoupil z vladařova vozu, velmi zkroušeně požádal Rožmberka, aby bral ohled na jeho mládí a nezkušenost a odpustil mu, čím se snad proti němu provinil a čím mu snad i uškodil. Teď nemá na mysli nic jiného, než jak by své chyby napravil.

Po tom všem, co se Rožmberk na Třeboni dověděl, sotva jiný z pánů by postupoval tak jako on. Mladý muž, stojící před ním zkroušeně, vypadal tak žalostně, že rožmberského vladaře opustila všechna zlost.

„Co je pryč, je pryč a marně na to vzpomínat,“ řekl s úsměvem.

Zdálo se, že to platí i několika těžkým zavazadlům, která kočí vytahoval z kočáru. Když pan Kelley přišel na Třeboň, měl jen to, co měl na sobě.

„Ta zavazadla si můžete ponechat u domovníka. A také, než si najdete vhodný byt, můžete bydlet v mém domě. U domovníka v přízemí jsou dvě volné místnosti. Doufám, že se v Praze neztratíte a že brzy o vás uslyším ty nejlepší zprávy,“ řekl vladař.

Potom se rozešli; Rožmberk se ztratil ve svém velkém domě a Kelley požádal domovníka, aby mu pomohl odnést zavazadla.

Mladý alchymista se dlouho doma nezdržoval; jen jak se trochu upravit, vydal se na Hrad stejnou cestou jako před časem s Deem. Zdálo se mu, že to bylo velmi dávno, mnoho se toho od těch časů změnilo. Tehdy zašli s Deem nejdříve za panem Tadeášem Hájkem, tělesným lékařem císařovým. Poradil jim dobře. Proč by měl Kelley zahájit pražskou pout' jinak?

Osobního lékaře císařova zastal doma, ale byl v obličeji pohublý, oči měl unavené – zřejmě mu nebylo dobře. Dlouho si

nemohl vzpomenout na anglické alchymisty, nakonec si přece jen vzpomněl na Deea.

„Rád bych se pokusil získat službu u Jeho Milosti císaře Rudolfa,“ řekl Kelley.

Hájek se maličko usmál. Vzpomněl si na případ anglického alchymisty Deea.

„Nic lepšího vás nenapadlo?“ řekl.

„Naše alchymistické řemeslo je vlastně samá toulka,“ spustil Kelley zeširoka. „Uděláte deset průb, než se dovíte, zda jste na dobré či špatné cestě.“

Hájek pokyvoval hlavou, ale nic neříkal. Byl příliš unaven a ostatně ten hejsek, připomínající mu papouška, se mu vůbec nelíbil. Necítil se zcela zdrav a hovor s neznámým hostem ho unavoval. Chtěl návštěvu zkrátit:

„Mohu-li vám dát dobrou radu, pak myslím, že byste se měl obrátit především na ministra Wolfganga Rumpfa nebo na pana Sixta Trautsohna z Falkensteinu...“

„Který z nich je mocnější?“

„Oba jsou velmi mocní. Ale zlato je nad ně mocnější!“

Možná, že to starý astronom myslil jinak, ale Kelley to pochopil po svém. Už věděl, jak na to. Vrátil se do Rožmberského paláce, z jednoho zavazadla vytáhl balíček asi libru těžký, a hned potom se znovu vydal na Hrad. Tam zastavil jakéhosi staršího úředníka a zeptal se ho, kde má kancelář ministr Rumpf.

Muž, pohlédnuv na mladíka, oblečeného podle poslední módy s mečíkem po boku a s módním biretem na hlavě, nepochyboval, že jde o vynikající osobu, a sám cizince doprovodil až k ministrově kanceláři.

Sluha v předpokojí ministrově, vida takového pána, se hluboce uklonil. Když tak vznešený pán ho požádal, zda by nemohl mluvit s ministrem, zeptal se na jeho jméno.

„Řekni, že s ním prosí o rozhovor známý alchymista, jehož jméno je Eduard Kelley!“

Sluha zmizel. Kelley si zatím ohmatal kapsu, má-li tam balíček zabalený do bílého papíru.

Zatím sluha se vrátil s tím, že ho pan ministr očekává.

Rumpfa zajímalo vše, co se dotýkalo alchymie. Nařídil sluhovi, aby hosta okamžitě uvedl.

Kelley vstoupil do pokoje k ministrovi sebevědomě, protože věděl, že to na velké pány platí víc než skromnost. Rumpf pak s jistým obdivem pozoroval mladého muže v tak skvostném oblečení.

„Jsem alchymista Eduard Kelley a rád bych vstoupil do služeb Jeho Milosti císaře Rudolfa.“

Ministr měl dobrou paměť a hned si vzpomněl, že před časem přišli do Prahy dva angličtí alchymisté, Dee a Kelley. Prvního z nich císař nedávno vypověděl ze země a teď přichází druhý. Bude to patrně pěkný ptáček. Musí ho vyzpovídat.

„Posad'te se!“ vyzval Rumpf hosta.

Kelley se posadil, sňal s hlavy biret a na stůl položil balíček v bílém papíru. A potom se představil:

„Jsem alchymista. Snad jediný na světě, který dovede vyrobit zlato. Ostatní alchymisté o tom jen mluví, ale vyrobit libru zlata? Nanejvýš kapičku, která je bez ceny.“

Má pravdu, myslil si Rumpf, vzpomněl si na slavného alchymistu Deea, který také dovedl císaři předložit jen takový kousíček, že jej mohl odfouknout vítr.

Kelley nemeškal a hned rozbalil balíček a na stole ministrů se objevil hranolek zlata o váze aspoň jedné libry, jak to ministr odhadl.

„Prohlédněte si dobře, Milosti, ten kus zlata,“ pravil Kelley, „je to můj výrobek. Prosím, čisté zlato o váze jedné libry, vyrobené mnou v laboratoři pana Rožmberka na Třeboni.“

Ministr upíral zrak na cihličku zlata, potom ji vzal do rukou a potěžkával ji.

„Dobrá libra!“ pravil uznale.

Kelleyovi neušlo, jak se v ministrových očích zajiskřilo, když zlato potěžkával. Věděl již bezpečně, že je na dobré cestě.

„Myslím,“ pravil Rumpf, „že jste jediný z alchymistů na celém světě, který dovede vyrobit zlato o takové váze a nejen takové kousíčky, které se sotva vejdu za nehet.“

„Máte pravdu, Milosti. Právě proto přicházím, abych nabídl své služby všemocnému císaři Rudolfovi.“

„Jsem si jist, že budete srdečně přijat,“ rozplýval se ministr. „Před časem tu byl jakýsi anglický alchymista, Dee se jmenoval, a také dovedl vyrobit zlato, ale byl to jen takový ždibíček, který vážil asi tolik jako šupina z kapra.“

„Znám toho alchymistu,“ usmál se Kelley, „ten dovede opravdu vyrobit zlato, ale jen ve váze sotva jednoho lotu. Sám pak shrabuje zlatáky od důvěřivých pánů.“

Kelley již věděl, že u ministra má vyhráno, ale šlo o něco jiného, hlavně o to, aby v něm našel svého pomocníka. Uchopil hranolek zlata, podával jej Rumpfovi a pravil:

„Uděláte mi velkou radost, Milosti, přijmete-li ode mne tento kousek zlata a přimluvíte-li se za mne u Jeho Veličenstva císaře, aby mne přijal.“

Ministr se mohl rozplynout:

„Na památku si od vás ten dárek vezmu. A postarám se, aby vás císař přijal k audienci, a to co nejdříve. Patrně budete musít před ním prokázat své umění. Sám však nepochybuji, že budete brzy stát v čele všech císařských alchymistů.“

„Děkuji vám. Dovolíte-li, za tři dni se přijdu optat, zda mě Jeho císařská Milost přijme.“

Kelley se měl k odchodu.

Tři dni Kelley ze svého bytu v Rožmberkově domě téměř nevyšel. Uvědomoval si, že v těchto dnech se rozhoduje jeho osud. Buď získá císaře, nebo bude musít obměkčit Rožmberka. Nebylo to nemožné, ale zcela jisté to nebylo. A pak být pohromadě s Deem!

Zatím se připravoval na audienci. Ze svých zavazadel vyndal další balíček, na který nejvíc spoléhal. Byly v něm tři kousky zlata, každý o váze asi jedné libry; neměly formu krychle nebo hranolu jako ten u Rumpfa, byly to jen slitky.

S úsměvem při tom Kelley vzpomínal na starého Deea, který přesvědčil císaře slitkem o váze sotva jednoho lotu. Jak by on, Kelley, nezískal císaře celou librou čistého zlata? Možná, že časem bude musít obětovat i další slitek. Ale nemají peníze stejnou hodnotu jako zlato? Nedá se za ně koupit všechno, dokonce i láska nebo čest? Rád oba slitky obětuje, protože mu přinesou zisk mnohokrát větší, než je jejich cena. Páni v Čechách jako jinde ve světě dávají zlatu přednost i před pánembohem. Jaký to byl dobrý nápad, že v Třeboni za nepřítomnosti vladařovy skupoval, kde se jen dalo, zlato, a v noci za nepřítomnosti vladařovy a bez účasti starého Hlavsy je taval do slitků. Pravda, zlato jeho není právě nejčistší, je v něm trochu stříbra a olova, ale císař to nebude zkoumat, ani jeho ministři. Teď jde jen o to, aby

na císaře udělal dobrý dojem. Nejhorší je, že císař je nevyzpytatelný, naproti tomu se zase říká, že mladé a hezké muže má rád. Kelley se tedy musí vystrojit, nikdo na něm nesmí poznat, že je podvodník, ale každý ho musí mít za vznešeného mladého muže. A bohatého! Proto musí shodit vousy, které ho dělají starším. Dobré by také bylo, kdyby si mohl dát nakadeřit vlasy, ale to nejde. Každý holič by se polekal, když by zjistil, že takový kavalír má uřezané uši. Ne, vlasy si musí nechat, je třeba jen je napcmádovat, aby držely při sobě.

Na pozvání císařovo čekal Kelley netrpělivě. Samota v domě Rožmberkově a nejistota už ho úsnily.

Teprve čtvrtého dne přišel posel od ministra Rumpfa s cedulkou s několika významnými slovy:

„Jste očekáván u mne dnes o 15. hodině.“

„Konečně!“ zvolal Kelley a radostí div nevyskočil.

Ministr Wolfgang Rumpf ho již čekal. Zběžně si hosta prohlédnuv, musil prohlásit, že se ten mladý muž vzhledem vyrovná, spíš ještě předčí leckterého z rytířů na Pražském hradě. Světlé punčochy až nad kolena, kabát sametový barvy tmavě zelené s bílými drobnými kvítky, okolo krku škrobený límec, na hlavě biret s volavčím peřím a po boku kord. A nejmodernější špičaté střevíce. Žádný z mladých rytířů s ním nemohl soutěžit.

Rumpf pak pobídl hosta, aby hned vyrazili do křídla paláce, v němž císař bydlil.

Císařův komorník jim pak ohlásil, že Jeho císařská Milost je již očekává.

Císař Rudolf seděl v pohodlném křesle, ruce měl na opěradlech, oči upřené na příchozí.

Kelleyovi se císař zdál starý a nemocný; barva jeho pleti byla popelavá a s vousy i vlasy tvořila jednotu. V pokoji bylo šero.

Rumpf i Kelley se hluboce uklonili, potom Rumpf promluvil:

„Vaše císařská Milosti! Podle vašeho přání přivádím vám onoho alchymistu, o něhož jste projevil zájem.“

Na ta slova Kelley poklekl, aby císaři políbil ruku, ale císař dával znamení, aby tak nečinil, což znamenalo velkou poctu.

„Rytíř?“ zeptal se císař tichým hlasem.

„V Čechách jen prostý alchymista, Vaše císařská Milosti, v rodné Anglii rytíř z Imany v hrabství Conaghagu.“

„Bylo řečeno, že jste přišel do Čech ve společnosti doktora Deea a spolu s ním jste meškal na dvoře polského krále Štěpána. Co soudíte o Deeovi?“

Na takovou otázku nebyl Kelley připraven, poněkud se zarazil, potom pravil:

„Mistr Dee měl svého času nejen v Anglii u královna dvora, ale i v Evropě nejlepší jméno. Bohužel již značně zestárnul. A nelze už stát ve vědě, musí se jít stále kupředu.“

Odpověď se císaři zalíbila, rovněž i hlas nového adepta. Vůbec celý jeho zevnějšek vyjadřoval, že nejde o podvodníka, ale o osobnost, která si je vědoma své ceny.

„Byl jste zaměstnán na Třeboni u pana Rožmberka?“

„Patrně se tam opět vrátím, Vaše císařská Milosti. Je tam výborná laboratoř a rožmberský pan vladař na pokusy nelituje peněz.“

Tu zakročil Rumpf. Císař nerad slyšel chválit někoho jiného. Je třeba, aby císař přešel hned k věci.

„Vaše císařská Milosti, viděl jsem hranolek zlata, který pan Kelley vyrobil na Třeboni. Vážil půl libry.“

„Půl libry?“ vykřikl téměř císař. „Ten anglický alchymista vyrobil jen dva kousíčky zlata, ale ty se mohly vážit na lékárnických vážkách.“

Na ta slova jako by čekal Rumpf. Vytáhl z kapsy hranolek zlata, který dostal od Kelleye a podal ho císaři.

Ten chtivě sáhl po zlatě, potěškával je a kroutil hlavou.

„Zlato! Skutečné zlato!“ zvolal.

Dlouho si je prohlížel, potom se zeptal hosta:

„To jste vyrobil sám na Třeboni?“

„To, co drží Vaše Milost v rukou, je jen jeden kus z mnohých. Byly i kusy těžké až dvě libry.“

To bylo pro císaře příliš. Dost obtížně vstal z křesla a přiblížil se k hostu. Pravil:

„Pane rytíři, je-li pravda, co tvrdíte, přál bych si, abyste v mé laboratoři pracoval. Byl byste ochoten vyrobít v mé laboratoři půllibrový kus zlata?“

Kelley se lehce usmál; byl tam, kde si přál být.

„Bude-li si Vaše Milost přát a je-li v peci oheň, mohu vaše přání splnit ihned!“

„To bych si opravdu velmi přál,“ zvolal císař.

„Jsem, Milosti, tedy k službám. Potřebuji jen tři mázy rtuti a rozpálenou pec. Ostatní už vykonám sám. Upozorňuji však Vaši císařskou Milost, že proces je dost dlouhý – nejméně hodinu trvající.“

„Souhlasím, se vším souhlasím! Dejte se, prosím, do toho!“ téměř vykřikl císař.

Nato Rumpf pokynul alchymistovi, aby ho následoval.

Laboratoř nebyla daleko; byla to velká vzdušná místnost, při venkovské straně rozpálená pec, na protější straně nejrůznější nástroje, baňky plné různých tekutin, uprostřed stůl a dvě židle. Donedávna to bylo království Deeovo.

Kelley si podrobně prohlédl všechny alchymické potřeby a všechno velmi pochválil; zvláště velkou radost projevil, když objevil velkou láhev s rtutí.

„Tolik rtuti! Dee ji nikdy nepotřeboval,“ řekl Rumpf.

„Rtut' je, Milosti, velmi důležitá. Mám obavu, aby jí nebylo málo. Pokud sahají moje vědomosti a zkušenosti, rtut' je jediný materiál, z něhož lze pálením, a ovšem také přidá-li se ještě několik ingrediencí, vyrobit čisté zlato. Říkám vám to proto, abyste ráčil vědět, že každý, kdo říká něco jiného, je podvodník a patří do vězení, aby neklamal důvěřivé lidi. Sledujte mne, prosím, pozorně. Do této pánve naliji všechnu rtut', která je zde, a budu ji tak dlouho ohřívat, až se z ní vyloučí zlato. Přirozeně sama rtut' nestačí, musím k ní přidat několik zrněk kamence a ještě cosi, co je mým tajemstvím, ale to až na konci pokusu. Prosím vás snažně, Milosti, abyste to, co jsem vám právě řekl, považoval za tajemství.“

Slova Kelleyova silně zapůsobila na Rumpfa – a byl to jistě velmi otrlý muž. Pravil:

„Na mne můžete vždycky spoléhat. Ujišťuji vás, že vám půjdu vždy na ruku.“

„Děkuji vám, pane hrabě. Ted' se můžeme vrátit k Jeho císařské Milosti. Bude to trvat asi hodinu, než se zlato ze rtuti extrahuje. Ostatně jednou nebo dvakrát sem zaskočím, abych zkontroloval, jak proces probíhá. Jen snažně prosím, aby před laboratoř byla postavena stráž, která by nikoho kromě mne do laboratoře nevpustila.“

„Postarám se o to. Bud'te bez starosti.“

Oba se potom vrátili k císaři. Vedle císařova křesla stálo ještě jiné – pro Kelleye.

„Tak mlád a tolik vědomostí,“ pravil císař, obraceje se ke Kelleyovi a potahuje se za vous.

„Veličenstvo, bída je velkou učitelkou, ne tak blahobyť. Ve své vlasti byl jsem pronásledován pro katolické náboženství, takže jsem nakonec musil svou vlast opustit. Mé velké štěstí bylo, že mi poskytl útulek pan Vilém z Rožmberka.“

„Zdá se, že se mu to vyplatilo,“ poznamenal Rumpf.

„Ano. Pan Rožmberk je velkorysý pán. Peněz nešetřil.“

Potom zas promluvil císař:

„Slyšel jsem, že jste také byl u polského krále Štěpána.“

„Ano, vyžádal si mne. Byl to velmi uznalý vladař, bohužel v době, kdy jsem ho navštívil, byl již těžce nemocen. Ani nejlepší lékaři mu nemohli pomoci.“

„Vyznáte se také v lékařství?“ otázal se císař.

„Bohužel ne,“ přiznal se Kelley a omluvil se, že se musí podívat do laboratoře, zda je tam všechno v pořádku.

Vrátil se brzy a ohlásil, že proces prochází dobře.

Císař byl pak velmi zvědav na Rožmberka. Zajímal se nejvíc o to, proč neuspěl, když se ucházel o polskou korunu.

Na takovou otázku Kelley nebyl připraven a upadl do rozpaků. V politice se nevyznal, ale vzpomněl si na něco, čím by se mohl císaři zavděčit:

„V Polsku je, Vaše císařská Milosti, mnoho židů, a ti mají mnoho peněz a často se zdá, že vládnou spíš oni než král.“

Císař židy v lásce neměl. I taková odpověď vyvolala u něho sympatii pro mladého anglického alchymistu. Čím více na něj hleděl a poslouchal jeho příjemný hlas, tím víc se mu líbil.

Když potom Kelley zase odskočil do laboratoře, císař se nahnul k Rumpfovi a tiše řekl:

„Zdá se to být muž, na kterého jsme čekali.“

Rumpf ochotně, jako vždy, císaři přikývl.

Ale to již se Kelley vrátil s usmívající se tváří.

„Myslím, že se pokus zdaří. Je jen třeba ještě chvíli počkat.“

Císař se potom Kelleye vyptával na Anglii a mladý alchymista si vymýšlel, co by císaře mohlo zajímat. Nemusil se obávat, že by řekl něco nevhodného, protože císař a jeho ministři nevěděli, co se děje ve Vídni, což potom v Londýně! Zejména vypravování o pronásledování katolického náboženství v Anglii oba velmi zajímalo.

Po delší době Kelley znovu odešel do laboratoře. Vrátil se k císaři s rozjasněnou tváří a hlásil:

„Pokus se daří. Na dně pánve se již usazuje trochu zlata.“

Císař se hned zvedl, aby se podíval, ale Kelley ho zadržel:

„Neračte se obtěžovat, Veličenstvo. Nebude to dlouho trvat a přinesu vám výtěžek transmutace.“

Opravdu, netrvalo pak dlouho, sotva čtvrt hodiny, a Kelley na pánvi přinesl kus zlata.

Císař chtěl zlato potěžkat, ale Kelley ho zadržel:

„Pozor, Veličenstvo, zlato je ještě příliš horké!“

Na slitku zlata byl přilepen kamínek podobný rubínu.

„Co to znamená?“ zvolal Rumpf.

„To se stává dost často, je-li tinktura, která vylučuje zlato, příliš silná.“

Kelley potom polil zlato studenou vodou, rukama zvedl slitek a na tácu jej podával císaři.

„Prosím pokorně, aby Vaše císařská Milost přijala od chudého anglického alchymisty tento kousek zlata jako dar z úcty a lásky. Mám za to, že zlato váží asi libru.“

Ještě žádnému alchymistovi se nepodařilo císaři věnovat kus zlata o váze jedné libry. I tak proslulý adept, jako byl Dee, daroval jen dvě zrníčka.

Kelley ovšem dobře věděl, co dělá. Ta jediná libra ne právě nejčistšího zlata jich přinese sto, ne-li více, bude-li Kelley přijat do sboru císařských alchymistů.

Té noci tři lidé na Pražském hradě měli krásné sny: císař Rudolf především. Konečně našel alchymistu, který skutečně dovede vyrábět zlato, což pro císařskou pokladnu bylo třeba jako soli, dále ministr Rumpf, který už v duchu počítal, co mu vynese přátelství s Kelleyem, a konečně ve svém pokojíku v paláci Rožmberském sám Kelley. Chválil sám sebe za chytrost, která chyběla většině alchymistů. Dokud treboňský vladař jezdil po Polsku, jeho alchymista za Rožmberkovy peníze nakupoval zlato, kde se dalo, a v noci za nepřítomnosti starého Hlavsy sléval prsteny, brože a jiné zlaté předměty, a tak mohl dělat pokusy, které žádný jiný alchymista by nesvedl.

Měl ještě dva takové slitky. Ted s nimi bude musit už šetřit.

11

KELLEY, RYTÍŘ Z IMANY

Slitek zlata o váze jedné libry byl vystaven ve skleněné vitríně v hlavním sále sbírek císaře Rudolfa. U zlata byla cedulka, na níž bylo napsáno: Rytíř Eduard Kelley z Imany fecit a datum. Mnoho hostů se u skříňky zastavovalo a mnozí z nich si přáli osobně poznat takového čaroděje, který dokáže vyrobit zlato. Kelleyův výrobek chválili nejen význační hodnostáři, snažící se zalichotit se císaři, ale i mnozí znamenití vědci meškající na dvoře císařském, protože jim bylo řečeno, že císař pochvaly na toto dílo slyší neobyčejně rád. O slitku tom se také mnoho mluvilo mezi ostatními alchymisty u dvora. Všichni litovali, že nebyli při tom, když se ten pokus dělal. Mnozí se mezi sebou marně dohadovali, jakým způsobem Kelley zlato získal.

Největší radost měl ovšem sám císař. Chlubil se i učencům, přicházejícím z ciziny, tím kouskem zlata a býval nemálo dotčen, když někdo nebyl nadšen stejně jako on. Vytýkal to zejména svému tělesnému lékaři Tadeáši Hájkovi z Hájku, že nad kouskem tohoto zlata neprojevoval nadšení. Nemohl, protože nevěřil, že by někdo mohl přeměnit rtuť ve zlato, ale byl příliš zkušený, aby svůj názor řekl císaři do očí, když zpozoroval, že jeho pán vlastně každého návštěvníka nutí, aby se rozplýval nad tím zázrakem.

„Takovou transmutaci ještě nikdo neviděl,“ říkali hosté a císař jen zářil.

Panovník měl v úmyslu i jinak se ještě odvděčit tak význačnému alchymistovi. Nejenže ho povýšil za hlavního alchymistu u císařského dvora a že mu vyměřil plat, který se příliš nelišil od platu ministra Rumpfa, ale usmyslil si, že toho irského šlechtice, za něhož se Kelley vydával, bude jmenovat císařským radou, kterýžto titul vynášel pěknou sumičku peněz. Již ten titul

sám a peníze, které z něho vyplývaly, několikrát zaplatily cenu zlata, které alchymista potřeboval k svému pokusu.

Jenže novému císařskému radovi brzy narostl hřebínek. Ani takovým titulem nebyl spokojen, protože nemohl sedět ve společnosti nejvyšších úředníků a rádců panovníkových jako rovný mezi rovnými, hlavně proto, že nemohl předložit dokument, že skutečně pochází ze staré rytířské rodiny v Irsku, kde, jak tvrdil, Kelleyové požívají nejvyšší úcty.

Císař, pozoruje jednou zachmuřenou tvář svého oblíbence, zeptal se, co ho trápí. Když mu Kelley pověděl příčinu svého smutku, císař se snažil, aby ho potěšil:

„Netruchlete, příteli. Všechno má svůj čas. Mnohé jsem již zařídil. Sam dobře vím, že bez šlechtického titulu nemohl byste zastávat význačnější místo na Pražském hradě!“

A císař Kelleye nezahlasil. Požádal sněm Českého království, aby rytíř irský Eduard Kelley byl přijat do stavu českého rytířstva a udělen mu inkolát, třeba prozatím žádný pozemkový majetek nevlastní.

Samozřejmě, že přání císařovo musilo být splněno a cizinec, který zatím neměl v Čechách ani čtvereční sáh půdy, byl přijat do stavu českého rytířstva a příslušný dokument byl vložen do zemských desk.

K tomu ovšem bylo třeba i přísahy, že nový rytíř se podrobuje všem zákonům Českého království a že za svého pána neuznává nikoho jiného než korunovaného krále českého.

To všechno se stalo ve spěchu na přání samého panovníka.

Dee od té doby, kdy byl propuštěn ze služeb císařových, což přičítal nejvíc za vinu ministru Wolfgangu Rumpfovi, značně sešel fyzicky i mravně. Ztratil sebedůvěru a spoléhal jen na třeboňského vladaře. Měl sice také zkušenost, že panská láska po zajících skáče, ale po zralé úvaze si uvědomil, že mu nic jiného nezbyvá.

V Třeboni měl sice bohatě vybavenou laboratoř, ale práce v ní Deea netěšila. Ani se starým Hlavsou se nespřátelil, protože ten starý a poctivý muž se na všechny cizí adepty díval s podezřením. Kelley ho v tom jen utvrdil. Zlé bylo také to, že Rožmberk měl v té době mnoho jiných starostí a do laboratoře téměř nevstoupil. Ostatně Dee po všech posledních zkušenostech už nebyl tím starým alchymistou, který kamkoli přišel, všude byl považován za

významného vědce, a tak lehce získával nové a nové přátele. Vinu za své neštěstí samozřejmě nepřičítal sobě, ale tomu nedoukovi a zloději, který se teď vyhřívá na výsluní císařovy přízně. Několikrát Deeovi napadlo, aby Kelleyovi poslal dopis a požádal ho o pomoc, ale nakonec od toho upustil, neboť si včas uvědomil, že jeho bývalý druh, jemuž prokázal tolik dobrého, nedovede myslet na nic jiného než na svůj prospěch.

Když mu vladař pověděl o úspěších Kelleyových na dvoře císařském, jen pokyvoval hlavou. Věděl dobře, že kdyby o něm řekl vše, co věděl, obžaloval by i sám sebe, když s ním byl tak dlouho ve spolku. Tentokrát však, když mu Rožmberk řekl, že císař toho lumpa jmenoval císařským radou a povýšil ho do stavu rytířského, se neudržel a vykřikl:

„Toho lotra?“

Po tom zvolání se Rožmberk zarazil. Dee však už neřekl ani slova.

Rožmberk si však naštěstí jeho mlčení vyložil jinak. Starého alchymisty mu bylo líto a proti císařovu nařízení si jej ponechal ve své laboratoři, ačkoli podle pravdy věřil málo, že by se mu někdy podařilo to, co jeho učedníkovi, že by ze rtuti dovedl vyrobit zlato. Ostatně starý Hlavsa to tvrdil od počátku, že zlato se nedá vyrobit uměle.

Tou dobou se Kelley stal u dvora nejznamenitější osobností. Císař mu vyměřil plat, kterým mohl za měsíc zaplatit oba kousky zlata, které daroval císaři a jeho ministrovi Rumpfovi. Mladého cizince si u dvora předcházeli ministři a vysocí úředníci, byl obdivován od vznešených paní, kdekdo mu záviděl, nejvíc ostatní alchymisté, kterým se taková transmutace nikdy nepodařila, třeba to leckterý zkoušel.

Císař zavedl Kelleye do sálu se svými uměleckými poklady. U dvora se říkalo, že ho císař miluje víc než všechny děti, které mu porodila Kateřina Stradová. Jen vzdělaný antikvář Octavio Strada zůstal chladný; příliš dobře znal pravdu i císaře a věděl, že ten, koho dnes císař zahrnuje dary, může být vyhnán z Hradu jako prašivý pes. U císaře láska a nenávist neležely daleko od sebe.

Jednoho letního dne se rytíř Kelley rozhodl, že se podívá do Třeboně. Myslil na starého Deea, ale ještě víc na rožmberského vladaře, s kterým chtěl i nadále udržovat dobré styky. Byl však

dost opatrný, aby o svém záměru řekl císaři. Ten se to však stejně dověděl, protože Rumpf měl své dlouhé uši všude.

„Nevídím to rád,“ řekl císař Kelleyovi.

Alchymista však nepřišel do rozpaků. Odvětil:

„Je třeba vědět, Veličenstvo, jak na Třeboni pokračují práce s výrobou zlata. Pan Rožmberk tam má skvělou laboratoř, kromě toho tam proti zákonu přechovává anglického alchymistu Deea.“

„Toho kacíře a lotra?“

„Ano. Právě proto bych rád zjistil, co se na Třeboni děje.“

Císaře odpověď ta naprosto uspokojila; věřil vždy na slovo tomu, koho si právě oblíbil.

A tak jednoho krásného červencového dne vyjel z Prahy nádherný kočár a v něm kromě kočího neseděl nikdo jiný než rytíř Kelley z Imany, vyparáděný, až oči přecházely, a tváříci se jako císařův zástupce.

Den byl horký. V polích do úmoru pracovali sedláci i panští poddaní, protože žně byly v plném proudu a šafáři nikomu nedali zahálet. Přesto všichni ustali v práci, když uviděli tak nádherný kočár, v němž nikdo jiný nemohl cestovat než sám císař. Někteří snímali s hlav klobouky nebo čepice a všichni se dívali s úctou. Když se však Kelley objevil v otevřených dvířkách a poddaní uviděli naporáděného panáčka, úcta zmizela z jejich tváří. Někteří si dokonce odplivli.

Slunce již pomalu zapadalo, když kočár s Kelleyem projel třeboňskou branou a zahnul k zámku. Také měšťané se domnívali, že přijel císař. Muži obnažovali hlavy, ženy se usmívaly, zvláště když poznaly, že nepříjízďí císař, ale mladý, krásný muž, jehož leckterá panna poznala, když pracoval v laboratoři Rožmberkově.

„Vždyť to je alchymista Kelley!“ vyjádřila se jedna z panen, která před časem půl hodiny šlapala v dešti a blátě, když se pan vladař dověděl, jakou návštěvu má jeho alchymista ve svém bytě.

Jako na starého známého zamávala na něj rukou, ale pán se ani neusmál. Nebylo mu to vhod.

Návštěva císařova oblíbence byla pro Viléma Rožmberka velkým překvapením. Z Prahy měl již zprávy o alchymistově povýšení i o tom, že získal naprostou důvěru panovníkovu tím, že

mu ze rtuti vyrobil zlato o váze jedné libry. Tehdy se Rožmberk zeptal Deea, je-li to možné, ale ten jen pokrčil rameny a řekl:

„Císaři je nutno věřit!“

Zato Hlavsa mluvil jinak:

„Je to podvod, nic jiného než podvod!“

Přesto vladař přijal rytíře z Imany se vši poctou a ubytoval jej v pokoji vyhrazeném nejvzácnějším hostům.

„Račte si nejdříve odpočinout. Za takového vedra cesta umoří!“

„Nevím, je-li to cestou nebo tím vedrem, ale necítím se jaksi ve své kůži. Zdá se mi, že mám horečku.“

„Pošlu pro lékaře. Zatím si odpočiňte v pokoji, kde je chládek.“

„Rád bych si nejdřív promluvil s Deem,“ pravil host unaveným hlasem.

„Hned pro něj pošlu!“

Kelley se opravdu necítil zdráv, ale neměl za to, že by onemocnění bylo vážné.

Lékař přišel dřív. Změřil teplotu nemocného a nařídil studené obklady. Prohlásil však, že to není nic nebezpečného,

Potom přišel Dee. Kelley ho sotva poznal. Za tu dobu, co ho neviděl, zestaral nejméně o deset let. Možná, že to dělal i alchymistův oblek. Vždycky dbal o to, aby už jeho oděv zvyšoval jeho důstojnost, teď se podobal dělníku nebo zahradníku.

„Jsem rád, že vás zas vidím. Doufám, že jste na Třeboni spokojen,“ promluvil Kelley trochu spatra, jako by mluvil s učedníkem.

„Jen se, pane rytíři, podívej na mne lépe. Uvidíš, nejsi-li slepý, jak se mi daří. Když císař vydal rozkaz – nevím na čí podnět – abych opustil Prahu, odešel jsem bezmála jako tulák. Vedlo se mi bídňě. Pan vladař pro mne poslal a teď pracuji v jeho laboratoři.“

„A s úspěchem?“

„Abych mohl mít takový úspěch jako ty u císaře Rudolfa v Praze – takové štěstí mě nepotkalo. Vyrobit ze rtuti celou libru zlata!“ řekl Dee, podezřele se usmívaje.

„Nevěříte?“

„Ne! Na pohádky jsem už příliš stár!“ řekl Dee.

„To zlato si může každý prohlédnout ve skleněné skřínce v císařské klenotnici v Praze!“

„Jednak nemohu, protože se nesmím hnout z Třeboně, kde za mne ručí pan vladař, jednak nechci!“

„To je špatné. Doufám však, že se vám daří pokusy, které konáte.“

„Vzdal jsem se jich, ale dosud jsem se neodvážil říci to panu vladaři. Patrně by mne vyhnal. A já nemám kam jít. Na delší cestu se i peněz nedostává.“

„Pan vladař je štědrý!“

„To je pravda. Myslím však, že již přišel na to, že mu zlato nevyrobím. Proto si patrně poslal pro kouzelníka Kelleye.“

„Mýlíte se. Přijel jsem o své vůli podívat se na starého druha i na treboňskou laboratoř.“

„Co tu chceš vidět? Všechno je tu staré a k ničemu. Pracují tu jen dva alchymisté, já a starý Hlavsa. Slyšel jsem, že tě povýšili na rytíře a císařského radu. To jsem věru netušil, že z mládence, který mi před léty přinesl bezcennou knihu, kterou patrně někde ukradl, a nad nímž jsem se slitoval, máje v úmyslu udělat z něho pořádného člověka...“

Kelley pochopil, že starý Dee ho v lásce nemá, přesto řekl protektorsky:

„Mohl bych pro vás něco udělat?“

„Zajisté! Kdybys mi prozradil, jak děláš ze rtuti zlato.“

Kelley se usmál a pravil:

„To jste mne přece sám naučil v Londýně.“

Ale hned mu bylo trochu líto starého a sešlého muže. Dodal: „Kdybyste něco potřeboval, rád vám pomohu. Než odjedu, přijdu se podívat do vaší laboratoře. Rád bych viděl starého Hlavsu.“

Dee cítil, že rozhovor je u konce, a odcházel, aniž řekl jediného slova. Jen se nepatrně uklonil.

Odcházel s hlavou skloněnou.

V těch dnech přijel do Třeboně ministr Wolfgang Rumpf s dvorním radou panem Hoffmannem z Grúnbúchlu, aby se na rozkaz císařův zmocnili Johna Deea a přivezli jej na Pražský hrad.

Když pánové předložili svou žádost Rožmberkovi, byl treboňský pán neobyčejně dotčen. V prvním okamžiku měl v úmyslu poslat pány, odkud přišli, ale potom se rozmyslil jinak. Pozval pány k bohatému stolu a věrného sluhu poslal k Deeovi se

vzkazem, aby se bez odkladu někde skryl a co nejdříve opustil České království,

Dee byl dost zkušený, aby uvážil své postavení, ale aby se dlouho rozmýšlel, nezbýval mu čas. Byl si téměř jist, že věc nastrojil Kelley, který byl schopen všeho a teď se chtěl znovu zavděčit císaři. Proto bezodkladně poslechl svého dobrodince; sbalil svůj skromný majetek a dal se na pochod cestou na České Budějovice a odtud k bavorským hranicím. Z Čech odcházel chudší, než do nich přišel.

Komu měl dávat vinu? Kelleyovi? Císaři? Rumpfovi? Nebo sobě?

V tomto případě byl Kelley jistě bez viny. V těch dnech zápasil s horečkou, kterou lékař nebyl s to dlouho zmírnit. Nakonec však horečka přece jen pominula a lékař ujišťoval vladaře, že slavný císařský alchymista bude brzy zdrav a bude moci dál pro císaře tyglovat zlato.

A právě v těch dnech se na Třeboni ohlásila jiná návštěva: zemský místopisár pan Křištof Želinský ze Sebuzzína a úředník podkomořský pan Jan Hošek z Proseče se žádostí, aby pan rytíř z Imany osobně potvrdil list, v němž se zavazoval, že se podrobuje všem zákonům zemským a že nikoho jiného neuznává za svého pána než krále českého, toho času císaře Rudolfa II.

Třesoucí se rukou rytíř z Imany, bývalý alchymista Kelley, prohlášení podepsal a upřímně stiskl ruce oběma pánům, kteří za ním vážili tak dlouhou cestu až na Třeboň. A stiskl ruku i treboňskému vladaři s opravdovou vděčností.

I mnohou skleničku vína s pány potom vypil.

Platilo pravidlo, že nikdo nemohl být pokládán za rytíře, kdo neměl svých statků na venkově. V té věci ukázal Rožmberk svou velkomyslnost. Daroval novému rytíři dva ze svých deskových statků, a to hrad Libeřice se vsí stejného jména a statek Novou Libeň s dědinami Okrouhlím, Petrovem, Bohulibý, Oleškem, Hodkovicemi, Zahořany, Kamennými Vraty, Oborou, Třebšínem se všemi dvory, dědiníky, se všemi polnostmi, lesy, lukami i s ostatním příslušenstvím. Cena toho daru převyšovala částku 30 000 kop.

Dar ovšem nebyl tak veliký, jak se zdálo na první pohled. Dědiny ty ležely v blízkosti města Jílového a spravovat je z

Třeboně bylo obtížné i drahé, takže užitek z nich byl nepatrný, často žádný.

Nebylo divu, že hned druhého dne po takovém obdarování se Kelley cítil docela zdravý. Uspořádal velkou hostinu, na oplátku zase vladař nařídil velký hon ve svých rozsáhlých lesích. Při noční jízdě domů došlo k nehodě, která však neskončila tragicky. Opilý vozká s kočárem plným vzácných hostů sjel ve tmě s hráze do rybníka. Naštěstí se pánům ani dámám nic vážného nepříhodilo.

Třeboňský archivář Václav Břežan, který všechny alchymisty i různé umělce byl by nejraději poslal do horoucích pekel, ve svých pamětech k té události poznamenal:

„Škoda že se ti umělci neutopili!“

12

JÍLOVSKÉ ZLATO

Do Prahy se Kelley vrátil zdráv, ale byl to docela jiný člověk než ten, který odjížděl do Třeboně. Každým coulem na něm bylo vidět, že postoupil do vyššího stavu. Jeho úsměv byl teď soustředěný, pohled trochu unavený, jak to vídal u velkých pánů na Hradě. Už to nebyl jeden z mnoha příživníků u dvora císařova, který mohl být kdykoli nahrazen jiným, jako se kdysi stalo Deeovi, bylo na něm vidět, že patří k těm, kteří jsou nepostradatelní. A dokonce jako oblíbenec císařův zaujímá postavení pevnější než mnohý z úředníků ze starých šlechtických rodin, což mu samozřejmě u mnohých spíš škodilo, než prospívalo. I Jeho císařská Milost se často tak snižovala, že mu před mnoha zasloužilými pány dávala přednost. Kelley se musil smát, když si pomyslel, že to způsobil kousek zlata ne právě nejlepší jakosti. Vlastně dva kousky, ten první dostal Rumpf.

Několik dní chodil Kelley po zámku, přijímaje gratulace a tváře se jako důvěrník císařův, ale brzy ho to omrzelo a začal se obírat vážnějšími věcmi. Stal se teď statkářem, ale dosud neviděl ani jednu chalupu nebo pole ze svého zboží, které mu daroval rožmberský vladař. Jak se přesvědčil v treboňské kanceláři, cena toho panství převyšovala třicet tisíc kop. A jeho nový majitel ani pořádně nevěděl, kde se jeho panství nalézá, ani v jakém je stavu. Byl však rozradostněn, když se dověděl, že jeho statky leží blízko Prahy, nedaleko města Jílového, proslulého doly na zlato.

A tak využil první příležitosti – když císař ochuravěl, a vydal se na cestu, aby konečně poznal svůj majetek, který ho opravňoval k titulu šlechtickému. Nejel v kočáru, ale vydal se na cestu na dobrém a spolehlivém koni, jak se sluší na rytíře, třeba jezdecké umění příliš neovládal.

Den, kdy se vydal na cestu, připomínal spíš podzim než pozdní léto. Nad Vltavou se vznášela mlha a po slunci nebylo ani sledu. V krajině bylo ticho, nikde žádný spěch. Úroda byla již všude sklizena, na stromech zrály švestky a hejna vrabců přelétala z jednoho strniště na druhé. Kelley již dávno nepociťoval takovou spokojenost sám nad sebou. Co by z něho bylo, kdyby byl zůstal v Anglii? A co se z něho stalo v Čechách? Císař ho zve k sobě, rozmlouvá s ním a při každé příležitosti dává najevo svou štedrost. Nejmocnější český pán po císaři, rožmberský vladař, má ho za přítele a daruje mu deset vesnic blízko Prahy! A to všechno způsobily dva kousky zlata, a k tomu ne právě nejčistšího! Ne, není možno si stěžovat na život v této krásné zemi. Jest ovšem třeba se přizpůsobit a vědět, jak na to. Hlupáků, zdá se, je v této zemi desetkrát víc než lidí chytrých. Kdo se podle toho zařídí, neprohloupí.

Když potom sjel až k samé Vltavě, od jejíž hladiny se odrážely první nesmělé paprsky slunce, všechna krása staré Prahy i s jejími kostely a paláci se nevyrovnala té kráse u řeky.

Kelley měl na papírku napsána jména všech svých vesnic, které mu daroval rožmberský vladař. Ale teprve teď si uvědomil, že s vesnickými lidmi musí mluvit česky, a to byla svízle. Udělal chybu, že si nevzal s sebou někoho, kdo dovede se sedláky mluvit. Teď je už pozdě. Bude musit mluvit sám, ale bude to velmi obtížné.

Když dojel do nejbližší vesnice, zeptal se prvního chlapce, jak se ta vesnice jmenuje. Chlapec řekl, že Hodkovice. Ano, jméno té osady měl napsáno na lístku. Věděl tedy, že je to jeho ves, že je v ní pánem, kde ho každý musí poslouchat. Ale všechna pýcha z něho spadla, když si začal osadu lépe prohlížet. Chalupy byly ze dřeva, kryté slámou, všude špíny až běda, hnůj, kam se jen podíval, lidé nerudní, otrhaní a špinaví.

Tolik česky dovedl a rozuměl, aby se zeptal stařeny, nesoucí v putně vodu, kde bydlí rychtář. Ukázala mu chalupu, která se nikterak nelišila od ostatních. Kelley, když seskočil s koně, vykřikl u chalupy z plných plic:

„Rychtáři!“

Z chalupy však nikdo nevycházel. Vykřikl tedy znovu:

„Rychtáři, vylez!“

Teprve potom ještě za hodnou chvíli před stavením se objevil chlap jen v kalhotách, bosý a špinavý až hrůza.

„Co chcete, pane?“ zeptal se chlap, aniž jakýmkoli způsobem projevil úctu před pánem na pěkném koni.

„Jsem nový pán této vesnice!“

Na rychtáře to nijak nepůsobilo.

„Čert jako das,“ ulevil si.

„Jmenuji se rytíř Kelley z Imany.“

„Neznám takového pána!“

Rychtář se pak otočil k pánu zády a mocným hlasem zavolal na svou ženu, která se hned objevila před stavením. Když uviděla jezdce, hluboce se uklonila. Ale ani ona tomu, co jí pán říkal, nerozuměla a zvolala něco, čemu zase Kelley nerozuměl.

Teprve po takových zkušenostech si Kelley uvědomil, že se pustil do něčeho, co zvládnout není v jeho silách. Musí si vzít na pomoc někoho, kdo umí česky a kdo se v takových věcech vyzná. Mohl si jen prohlédnout své vesnice, jejichž jména měl napsána na papírku, a to bylo všechno.

Přesto nepovolil a putoval dál od vesnice k vesnici. Tak projel celé své panství, i zpustlý hrad Libeřice navštívil, ale čím déle jezdil z místa na místo, tím jasněji si uvědomoval, že jeho vesnice se jen málo podobají rožmberským na Třeboňsku. Ale také to, že pan vladař udělal sice velké gesto, ve skutečnosti však mu nejspíše šlo o to, aby se zbavil statku, který mu žádný nebo příliš malý užitek poskytoval. Rychtáři, s kterými mluvil, byli obrazem celého kraje: pole zůstávala neoseť, někde ani všechno obilí nebylo odvezené do stodol, cesty vyježděné, dobytek ubohý, lidé nerudní. Krajina snad nebyla příliš úrodná, ale mezi rychtáři a šafáři nebylo nikoho, kdo by ze sedláků udělal dobré hospodáře.

Blížilo se poledne a Kelley měl všeho až po krk. Pustil se do města Jílového, kde, jak doufal, se nejen dobře nají, ale snad i najde někoho, kdo mu o bývalém rožmberském panství poví více.

Jílové bylo staré město při silnici vedoucí z Prahy na jih. Od časů Jana Lucemburského se v jeho okolí dolovalo zlato. Za husitských válek bylo však město vypáleno, později obnoveno s menším nebo větším zdarem. Za krále Ferdinanda přišli do Jílového odborníci z Augšpurku, kteří se snažili obnovit slávu jílovských dolů a přinést městu nový rozkvět, ale než k tomu došlo, začaly války s Turkem; tehdy všechny koně musili z dolů do Uher k vojsku, takže dolování načisto ustalo. Ke všemu ještě

velký požár před třiceti léty zničil téměř celé město, které potom jen pomalu se vracelo k staré slávě a významu.

To všechno však neznal rytíř z Imany. Měl teď pořádný hlad a byl velmi nešťasten z toho, jaký majetek mu daroval rožmberský vladař. Vzpomněl si na české přísloví, že darovanému koni se nemá hledět na zuby. Cestou do města uvažoval o tom, že by vlastně bylo nejlepší, kdyby těch osm vesnic i s hradem prodal a za stržené peníze si koupil něco výhodnějšího. Snad v Praze velký dům. Ale než se o něčem rozhodl, dostal se na jílovské náměstí a jeho kůň se sám zastavil před slušnou hospodou.

Kelley se dlouho nerozmýšlel, seskočil s koně a uzdu hodil do rukou podomkových. Potom hlučně, jak se na pána sluší, vešel do hostinské místnosti, kde nebylo ani jednoho hosta. Usedl blíže okna a trpělivě čekal, až přijde někdo, kdo ho obslouží. Brzy se dostavila děvečka velmi slušně oblečená a příjemného obličej a zeptala se, co si pán bude přát.

„Oběd. A dobrý!“ zvolal Kelley česky, dívaje se do modrých očí jílovské krasavice.

Avšak ještě dříve než dívka přinesla polévku, do lokálu vstoupil starší obtloustlý pán s dlouhým prošedivělým vousem a s hlavou do poloviny holou, jak se ukázalo, když sejmul svůj kožený klobouk. Rozhlédl se po místnosti, a spatřiv Kelleye, zamířil hned k jeho stolu.

„Pán snad dovolí,“ řekl německy.

Kelley byl rád, že si bude moci s nějakým slušným člověkem pohovořit, a ukázal na protější židli.

Starý pán se usmál a představil se:

„Jsem Lazar Erckherr ze Streckenfelsu, vrchní perkmistr v Českém království a od jisté doby i pražský mincmistr. Rodák z Annabergu v saském Rudohoří.“

Kelley se rovněž představil:

„Rytíř Eduard Kelley z Imany, rada císaře Rudolfa, rodák anglický.“

Starší pán se usmál:

„To mám opravdu štěstí, že vás poznávám, pane rytíři. Tolik jsem toho již o vás slyšel. Všude se říká, že dovedete ze rtuti dělat zlato. Víte, já tomu trochu rozumím, ale takovou permutaci bych nesvedl, kdyby mi bylo placeno v českém zlatě. Snad něco takového ani není možné.“

Kelley se zamračil. Věru nepočítal s tím, že by mu někdo v Jílovém položil takovou otázku. A ten někdo byl dokonce odborník na slovo vzatý, vědec, který pracuje s kovy, tedy žádný ministr císařův nebo jiný hlupák, který ničemu nerozumí. Snažil se raději přenést hovor na jiné pole. Privil:

„To by byl, pane, dlouhý rozhovor. Vidím, že vám ta pěkná děvečka přináší oběd. Dejte si chutnat.“

Pan Erckherr, vida pečení, zapomněl na zlato i permutace.

Jen aby se ten tlouštík zase, až se nají, nevrátil k tématu, uvažoval Kelley a snažil se zapříst rozhovor o něčem jiném:

„Domníváte se, pane, že se brzy obnoví těžba zlata v Jílovém?“

„Sotva, vzácný pane rytíři. Stát doly prodal a noví majitelé sotva budou mít dost prostředků, aby zahájili těžbu a pak ji udrželi. Dolování je velmi drahá věc. Ledaže by si povolali vás, který vyrábí zlato ze rtuti. Upozorňuji vás však, vzácný pane, že se rtuť ve zdejší zemi nenalézá a nutno ji dovážet až ze Španěl, a to by bylo trochu drahé.“

Kelley se snažil odvést hovor jiným směrem. Privil:

„Stal jsem se majitelem řady vesnic v blízkosti Jílového. Dostal jsem je od pana Viléma z Rožmberka, a teď jsem přijel, abych si je prohlédl. Vesnice jsou příliš zanedbané, pole nejsou zorána, někde ani obilí není všechno sklizeno.“

„To je pravda,“ přisvědčil Erckherr.

„Domnívám se, že je to proto, že nad sedláky nebyl náležitý dozor, a snad i tím, že Jílové nedávno vyhořelo. Město potřebuje sedláky, aby mělo co jíst, a sedláci potřebují město, aby měli komu prodávat své výrobky.“

„Usuzujete zcela správně.“

„Zbohatne-li město, povede se dobře i sedlákům.“

„Vy jste patrně neznal Jílové, dokud se v něm dolovalo.“

„Neznal.“

„Já sem jezdím již po mnoho let. Bývalo to bohaté město, jak ještě dnes svědčí některá stavení jako dům Markvartovský, Fumberk nebo pivovar i jiné. Říkám vám podle svých zkušeností: kdyby doly patřily někomu, kdo by tomu rozuměl, byl by za pár let boháčem a celý kraj by mu byl vděčný. I ty vesnice, které vlastnil rožmberský vladař, vypadaly by jinak. Jílové by mohlo být jedním z nejbohatších měst v tomto království a zbohatli by i

okolní sedláci. Přemýšlejte o tom, milý pane rytíři, když jste se tu zakoupil.“

Kelley pozorně naslouchal; slova toho zkušeného Sasíka se mu velmi líbila. V duchu se rozhodoval, že se pokusí jeho radou řídit. Být pánem vesnic v okolí města a být zároveň i majitelem mlýna, pivovaru a všech řemesel, to opravdu není špatná myšlenka.

Erckherr byl velmi zkušený muž a brzy poznal, že jeho slova neplatila hluchému. Ponechal rytíře chvíli uvažovat, potom řekl, usmívaje se:

„Myslím, že by to bylo výnosnější než přeměňovat rtuť ve zlato. Rtuť je rok od roku dražší a vzácnější. Zdá se, že přijde doba, kdy bude dražší než zlato. Dovedete si představit, kolik jsem spotřeboval zlata, když jsem v naší mincovně loni narazil 136 509 kusů dukátů?“

Kelley byl trochu zmaten tím, co slyšel, avšak o rtuti nebo o zlatu se mu hovořit nechtělo. Uvědomoval si, že ten obtloustlý Němec rozumí těm věcem mnohem víc než celý císařský dvůr i s jeho věhlasnými učiteli, alchymisty v to počítaje.

„Musím se chystat na cestu. Rád bych se do Prahy dostal za světla,“ odvětil po chvíli Kelley.

„Stejně i já. Mohl bych vám nabídnout svůj kočár? Rád vás svezu,“ nabídl se mincmistr.

„Jste velmi laskav, ale mám tu koně. Jsem opravdu rád, že jsem vás poznal.“

„Kdybyste pro své pokusy potřeboval zlato... Pořád zapomínám, že vy potřebujete spíš rtuť. A tu bohužel vám nabídnout nemohu. Ale pokud se týče zlata, nebyl bych drahý.“

Kelley naslouchal tomu obtloustlému pánovi se stisknutými zuby. Uvědomil si, že si mincmistr z něho tropí žert. Jen aby byl co nejdál od něho!

Kelley naskočil na svého koně a odjel.

Mincmistr pak ještě dlouho vyrovnával svůj účet u číšnice. Přitom se jí zeptal, zda zná toho rytíře, s kterým obědval.

„Neznám. Ještě nikdy tu nebyl.“

„Tak si ho dobře pamatujte. Ten pán koupil blízko vašeho města nějaké dědiny. Má za to, že má zálusk i na jílovské doly. Je to moc šikovný pán. Dovede dělat zlato i ze rtuti. Ale může to říkat jen hlupákům, ne mně!!“

„Tomu já, pane, nerozumím,“ řekla děvečka.

„Já však ano!“ zasmál se pan mincmistr a pohladil číšnici po tváři.

Byl v nejlepší náladě.

13

JOHANKA WESTONOVÁ

Když se Kelley vrátil domů, sluha, který ho již očekával, podal mu lístek, na němž bylo několik anglických slov, napsaných ženskou rukou:

„I'll come tomorrow. Joan.“

Kelley zůstal jako omráčen.

Joan, Johanka, jediná žena, kterou kdysi miloval celým svým srdcem, je také v Praze? Je to vůbec možné? Jak se sem dostala? A proč?

Před Kelleyem vyvstal obraz této ženy, které si vážil a pro kterou by přinesl sebevětší oběť. Tehdy, když ji poznal, byla provdána a měla holčičku, nad jiné roztomilou, která se jmenovala... Jak se vlastně jmenovala? A také ještě malého chlapce. Ano, říkali děvčátku Betyňka. Teď je Johanka v Praze. Ví dokonce, že Kelley je v císařských službách, ví, kde bydlí. Jak je to možné? Zřejmě dosud nezapomněla. Ale on? Neměl čas ani na vzpomínání. Tolik se toho přihodilo od té doby, co opustil Londýn!

Běžel za sluhou, chopil ho za ruku a zvolal:

„Kdy tu byla ta paní s tím psaníčkem? Co říkala? Jak vypadá?“

Sluha byl starý, nevrlý, jeho odpověď byla skoupá. Pravil:

„Přišla někdy po obědě. Byla fešná a oblečená jako princezna. Ale ani slova českého neznala.“

„Pil come tomorrow! Přijdu zítra,“ opakoval si Kelley její slova, a bylo mu, jako by ztratil deset let minulého života.

Na Jílové téměř zapomněl, zapomněl i na mincmistra Erckherra, viděl před sebou jen Janičku Westonovou, kterou kdysi opravdu miloval víc než sebe, protože to byla první žena, která od něho nic nechtěla, ale sama sebe bohatě rozdávala. Měla

tehdy churavého manžela, který se jí ztrácel před očima. Je teď Johanka v Praze sama, nebo se svým manželem? Co se stalo s malou Alžbětou, tím rozkošným a čiperným děvčátkem? A co s jejím bratříčkem Janem Františkem? A co proboha všichni dělají v Praze? Otázek se vyrojilo v hlavě Kelleyově mnoho, ale na žádnou si nedovedl dát odpověď.

Té noci spal Kelley špatně. Nemyslel na své panství libeřické ani na nebezpečného mincmistra Erckherra, který zřejmě má o jeho alchymických pokusech velmi špatné mínění, protože se před jeho zrakem objevovala paní Jana, která ho zítra přijde navštívit. Jak asi vypadá? Změnila se příliš? Vzpomínal na ni, když v cizině objímal jiné ženy. Proboha, snad neztloustla? V jejím věku ženy často přibývají na váze.

Ráno Kelley vstával dříve než jindy. Oblékl se co nejlépe, oholil se pečlivě, v pokoji nastříkal voňavku a potom již jen čekal. Ale čas utíkal a nikdo nepřicházel. Vrhł se téměř na sluhu:

„Kdy řekla ta dáma, že přijde?“

„Já jí, prosím, nerozuměl ani slova. Snad to napsala na papírek, který jsem vám odevzdal.“

„Kdy tu byla včera? V kterou hodinu?“

Ale ani na tu otázku nemohl sluha přesně odpovědět, řekl jen, že to bylo asi hodinu po tom, kdy pán odjel z domu.

Kelley pohlédl na hodiny; ukazovaly desátou. Je to pro Johanku brzy nebo pozdě? Přijde sama nebo se svým chrchlavým manželem? Je stejně svěží a milá, jako bývala v Londýně, nebo zestarala? Léta mění člověka, zvláště ženy!

Konečně přišla. Byla skvěle oblečena a s úsměvem na tvářích. Byla to skutečně ona. A snad ještě krásnější než tehdy.

Zastavila se dva kroky před Kelleyem, chvíli hleděla na něj mlčky, potom se vrhla k němu a volala: „Můj milý! Můj milý!“

Kelley, neschopný promluvit jediné slovo, sevřel ji jen do své náruče.

Dlouho oba mlčeli, protože nenalezali vhodných slov. Z očí Johančiných se řinuly slzy a ani Kelley k nim neměl příliš daleko.

„Kde ses tu prosím tě vzala?“ promluvil konečně Kelley.

Jana spustila ruce podle těla a promluvila, dívajíc se do očí Kelleyových.

„Dlouhá, velmi dlouhá to byla cesta za tebou do Prahy. Opustila jsem rodiče i Anglii a po dlouhé cestě přes Francii a Itálii jsem se nakonec dostala do Prahy. Na dnešek jsem celou noc

nespala a myslila jen na tebe. Jak ses asi změnil? Císařský rada! Rytíř z Imany! Tak velký pán jistě zapomněl. Nebo stále ještě vzpomínáš?“

Mluvila rychle, nevšímajíc si sluhy, který teprve potom odešel, když mu to pán naznačil.

„Co tvoji rodiče?“

„Zůstali v Londýně.“

„Co malá Alžběta?“

„Ta je jediné mé štěstí. Zázračné dítě. Však ji uvidíš. A na jejího bratříčka Jana Františka se nezeptáš?“

Na něho Kelley skoro zapomněl.

„Zůstal v Anglii?“

„Kdepak. Děti mám s sebou. Až spatříš dcerušku, zamiluješ si ji jako každý, kdo ji uviděl.“

Nakonec se Kelley zeptal na manžela.

„Zemřel!“ řekla tiše Johanka a sklopila zrak. „Je pohřben v Itálii. Myslili jsme, že Itálie mu vrátí zdraví, ale zatím...“

I Kelley byl překvapen. Nikdy k němu neměl nenávisť, spíš ho litoval. Poznal ho jako člověka, který už přestal věřit, že se ještě někdy uzdraví. Ted už Kelley chápal, proč se Johanka objevila V Praze. Má jistě jasný cíl před sebou. Znal ji dobře z dřívějšíka. Bývala to vždy velmi energická žena, která dovedla myslit kupředu.

„Kde bydlíš?“ zeptal se jí.

„Lord Cecil mi opatřil slušný byt – prozatím. Neřekla jsem mu, že mám v úmyslu zůstat v Praze.“

„To se ti Praha tak zalíbila?“ usmál se Kelley.

„Praha ne. Ale ty se mi stále líbíš. Zmužněl jsi, stal ses rytířem, císařským radou...“

Kelley si pamatoval dobře, že mu lord Cecil několikrát vzkázal, aby ho navštívil, že by od něho lecco potřeboval a že by nebyl skoupý. Kelley dobře věděl, co by vyslanec od císařského rady potřeboval, ale s tím nechtěl mít nic společného. Protestantskou Anglii v lásce neměl.

„Co kdyby ses nastěhovala ke mně?“

Johanka se slabě zamračila. Jako by bylo možné, aby se nastěhovala k muži, když není jeho manželkou? A kromě toho si všimla, že Kelleyův byt je malý.

Kelley si to hned uvědomil. Usmál se a řekl:

„A což když tě požádám o ruku? Do týdne nás farář oddá!“

Johance se rozsvítilo v očích.

„V tom případě se k tobě nastěhuji i s dětmi. Příliš zavazadel nemáme.“

To byla celá Johanka Westonová. Přímá, rozhodná, vládkyně. Sama se teď vrhla do náruče svého budoucího manžela.

Hned druhého dne přišel ke Kelleyovi posel s pozváním od ministra Wolfa Rumpfa, aby se pan rada Kelley obtěžoval a bezodkladně jej navštívil ve velmi důležité věci.

Kelley se usmál. Nahoře už vědí o jeho setkání s paní Westonovou, o níž už byli zpraveni, že je hostem anglického vyslance lorda Cecila.

Kelley pochopil. Páni mají dokonalé zprávy. Kdyby tak ve státě všechno fungovalo jako tajné zpravodajství, byl by ráj na zemi.

Císařský rada rytíř z Imany pak již neotálel a vydal se za ministři m. U Rumpfa již seděl také Sixt Trautsohn, druhá taková stvůra na dvoře císařském. Oba napohled přivítali Kelleye vlídně.

Rumpf přešel bez dlouhých okolků hned k věci:

„Dověděl jsem se, že jste dnes ráno měl návštěvu jedné krásné dámy z Anglie. Návštěva krásné dámy je po ránu jistě příjemná, večer ovšem příjemnější.“

Kelley se jen usmál. Měl naprosto čisté svědomí. S anglickým vyslancem neměl žádné styky a oba pánové mu tedy nenaháněli strach.

„Ano, dnes ráno mě navštívila jistá dáma z Anglie. Je to má dobrá známá z doby, kdy jsem býval v Londýně. Je to ubohá a nešťastná paní, která nedávno ovdověla a po muži jí zůstaly dvě malé děti. Chlapec se jmenuje Jan František a dceruška Alžběta Jana.“

„A proč přijela právě do Prahy? Znáte dobře tu paní?“

„Velmi dobře. Spřátelili jsme se v Londýně. Ona je katolička a já rovněž. Jak mi říkala, v Anglii probíhá nové pronásledování katolíků. V Anglii nám bylo žít těžko.“

„Ale vysvětlíte nám, proč ta paní z Anglie, katolička, jak říkáte, přijala pohostinství u anglického vyslance lorda Cecila?“ zeptal se Rumpf, domnívaje se, že vyhodil svůj nejvyšší trumf.

„To ovšem vám povědět nemohu, protože jsem se jí na to neptal. Domnívám se však, že jako Angličanka hledala v cizině pomoc u anglického vyslance.“

„Řekněte, jak se dověděla, že jste v Praze?“ zeptal se Trautsohn.

„Čirou náhodou, prosím. Když se vracela z Itálie, blízko Soběslave se u jejího kočáru polámalo zadní kolo. Dověděl se to pan Petr z Rožmberka, dvorně jí poskytl přístřeší i pohostinství, dokud kočár nebyl schopen další jízdy. A právě pan Rožmberk jí o mně pověděl jako o jejím krajanu.“

Kelley všechny otázky, které mu byly položeny i potom, zodpověděl bezvadně. Když už ani Rumpf, ani Trautsohn neměli otázek, v koutě pokoje sami se tiše chvíli domlouvali. Protože to trvalo dlouho, ozval se Kelley:

„Zapomněl jsem dodat něco důležitého. Ta dáma bude brzy mou manželkou.“

„Což vy se s ní tak důvěrně znáte?“ zvolal pan Trautsohn.

„Velmi důvěrně. Je to vzácná žena. A energická. Ve všem si dovede poradit.“

„Ve všem?“ usmál se pan Trautsohn.

„Ručím za to, že ani jedna z pražských paní by s ní nemohla soutěžit.“

„Nechtěl byste nám pro radost některou z pražských paní jmenovat?“

„To, prosím, ode mne nežádejte. Já jsem alchymista a získávání takových zpráv, myslím, mají na starosti jiní pánové.“

Tím výslech skončil. Oba ministři Kelleye v milosti opustili. Po jejich odchodu Kelley věděl jen jedno, že musí Johanku co nejdříve dostat z drápů anglického vyslance a že jí musí co nejdříve opatřit slušný byt v Praze. A také velmi rád by uviděl její děti, hlavně její holčičku. Bylo to velmi chytré a milé děvčátko. Ted jí bude asi dvanáct let.

Asi v tutéž dobu byla paní Johanka přijata lordem Robertem Williamem Cecilem, hrabětem z Essexu.

Choval se k ní velmi uctivě, vyptával se na Anglii, po níž se mu prý velmi stýská, na Francii, kde prožil několik nejkrásnějších let svého života. Na Itálii neměl mnoho milých vzpomínek, neboť když tam byl, oloupili ho loupežníci o vše, co cenného měl při sobě, a byl konečně rád, že mu darovali život.

Paní Johanka se mu zas svěřila, jak skvěle se k ní zachoval pan Petr Vok z Rožmberka v Soběslavi, když se jí stala ta nepřijemná nehoda.

Při zmínce o panu Petru Vokovi se pan vyslanec zamračil a pravil:

„Bylo vám známo, že ten pán patří k nebezpečné sektě českých bratří, jejichž smyslem je rozvrátit dnešní lidskou společnost?“

„Ne, to mi známo nebylo. Ten pán se choval ke mně kavalírsky. Sám mi nabídl pomoc, kdybych ji kdy potřebovala.“

Z tváří lordových náhle zmizel nasládlý úsměv i jeho hlas se změnil k nepoznání.

„Jste skutečně katolička?“ zeptal se.

„Ano, celá má rodina je katolická.“

„Ted mi, prosím, řekněte podle pravdy, co vás zavedlo do Prahy, hnízda všech možných rozkolníků?“

„Zcela soukromá záležitost.“

„Dobrá. Řekněte mi podle pravdy, zda se chcete vrátit do Anglie. Máte-li ten úmysl, musíte mi prozradit, jaká soukromá věc vás donutila, abyste navštívila Prahu.“

„Musím to povědět?“

„Mluvím s vámi jménem anglické královny!“

„Chápu to i rozumím. Nemám ostatně před vámi, lorde, nic, co bych musila skrývat. Mám dvě děti a jsem vdovou. Chlapec je o rok mladší, holčička je starší. Otec jim zemřel. Byl dlouhá léta nemocný na suchotiny. Chtěla bych oběma dětem najít v Praze druhého otce.“

Bylo to tak náhlé přiznání, že lord si nebyl jist, zda paní mluví pravdu nebo si vymýšlí.

„Proto jste tedy podnikla cestu do Prahy?“

„Ano. Mám tu dobrého známého, o němž se domnívám, že by mohl být mým dětem dobrým otcem.“

Lord nevycházel z údivu.

„Je to tajemství, kdo je ten kavalír?“

„Není. Ten pán se jmenuje Eduard Kelley z Imany a koná službu u Jeho Veličenstva císaře Rudolfa.“

„Kelley?“ užasl lord a víc se již na nic nevyptával.

Paní Johanka odcházela od lorda Cecila značně rozrušena, neboť si nedovedla vyložit změnu na tvářích lordových. V Praze byla příliš krátkou dobu, aby poznala poměry za vlády císaře Rudolfa.

14

DVĚ SVATBY

Příjezd paní Westernové do Prahy dokonale změnil život Eduarda Kelleye. Pořádek jeho dosavadního života byl porušen. Uvědomoval si, že léta svobody jsou tatam a že teď se bude musit starat nejen o sebe, ale i o Johanku a její dvě děti, ale nermoutilo ho to. Paní Westonovou měl opravdu rád, vážil si jí, kromě toho se přesvědčil, že i její city k němu se nezměnily, jinak by se sotva odvážila tak nebezpečné cesty do Prahy. Uvědomoval si, že ze všeho nejdřív je nutné pro rodinu opatřit slušný byt, protože nelze připustit, aby Johanka na každém kroku byla sledována lidmi z anglické mise, což by jistě mělo za následek, že by ztratil důvěru jak Rumpfa, tak i Trautsohna a naposled i císaře Rudolfa. A to nechtěl připustit.

Náhodou se dověděl, že na Novém Městě na Dobytčím trhu je na prodej velmi pěkný a zachovalý dům, řečený Faustův. Protože nebyl pražským rodákem, nevěděl, jaké pověsti se k tomu domu váží. Neotálel a vydal se na Nové Město, aby si dům prohlédl. Byl pak mile překvapen vzhledem domu, který patřil doktoru Janu Kopovi, bývalému osobnímu lékaři císaře Ferdinanda. Dům stál na krásném místě, kam už nesahal hluk z náměstí, blízko byl klášter Na Slovanech a cesta vedoucí na Vyšehrad. Dům měl dvě patra, střechu z tašek a vůbec celkový dojem z náměstí byl co nejlepší. Sotva by v celé Praze našel tak pěkný dům, a k tomu ještě na takovém místě. Kelleyovi se nejvíc zamlouvalo, že je poněkud stranou, že Hrad je daleko a že v něm bude mít soukromí, které na Hradě nebo v jeho blízkosti by sotva našel.

Doktor Kop byl již staříčkový pán. Když Kelley před ním stanul a řekl mu, kdo je a co by rád, doktor se ocitl v rozpacích. Domníval se, že dům prodá nějakému šlechtici, ale teď před ním stál alchymista. Sice císařský, ale přece jen alchymista, tedy

člověk nepožívající velké důvěry. Věděl, že císař je náladový; včera někoho vyznamenal a den nato poslal na něj své psy!

Ještě než se začalo mluvit o ceně, Kelley prohlásil, že za dům zaplatí v hotovosti. To na starého, bělovlasého pána zapůsobilo dobře a hned se ke kupci choval laskavěji. Po delším jednání se konečně dohodli oba na ceně 2300 kop míšeňských, zaplacených hned při koupi.

Kelley ovšem neměl u sebe tolik peněz, ani doma, mnoho mu do té částky chybělo. Na Hradě si od nikoho nechtěl vypůjčovat, ale pak si vzpomněl, že má, doma ještě jeden slitek zlata z treboňské laboratoře. Ze strachu, aby si Kop prodej nerozmyslil nebo aby ho jiný kupec nepředěšel, spěchal domů, slitek zlata vyzvedl a s ním běžel do mincovny k panu Erckherrovi, aby mu zlato prodal.

Mincmistr jej přijal jako starého známého. Představil ho i své paní, která zřejmě byla pravou rukou mincmistrovou a vedla hlavní slovo nejen v domácnosti, ale i v mincovně. Kelleye to přivedlo poněkud do rozpaků, neboť už měl dost zkušeností, aby věděl, že každé jednání s ženami je obtížnější než s muži. Když řekl, proč vlastně přišel, a ukázal svůj výrobek, paní mincmistrová si jej prohlédla, ale než jej vrátila, pravila:

„Jak se na ten slitek dívám, příliš čisté zlato to není. Manžel mi pověděl, že prý vyrábíte zlato ze rtuti. Je tomu tak?“

„Je,“ přisvědčil Kelley, sklopiv přitom zrak.

„Napohled to skutečně vypadá jako zlato, ale nejdřív se musí provést průba.“

„Vážená paní mincmistrová,“ promluvil Kelley tichým hlasem, „velmi potřebuji peníze hned. Naskýtá se mi výhodná koupě a nemohu dlouho čekat.“

„Dobrá, ale den snad prodávající může počkat. Přijďte zítra a dostanete zaplacen.“

Kelley musil souhlasit. Pan doktor Kop tak příliš nespěchá.

„Smím se zeptat, nač vlastně potřebujete peníze?“ zeptal se Erckherr.

„Kupuji dům od doktora Kopa.“

„Oh, to je jistě krásný dům! Má však špatnou pověst.“

„O tom nic nevím.“

„Ale měl byste vědět,“ pravil mincmistr, „když ten dům kupujete. Před léty tam bydlíval prý jakýsi černokněžník jménem

Faust, který měl spolky s ďáblem. Čtyřicet let prý mu bude ďábel sloužit, ale potom si jeho duši vezme.“

Kelley se usmál:

„To jsou jistě jen takové babské povídačky. Kdo by jim věřil?“

„Inu, povídačky, pravda, ale lidé často věří víc povídačkám než Písmu svatému.“

„To je jisté: bez lži se svět neobejde,“ zasmál se Kelley a měl se k odchodu.

Kelley zavedl paní Westonovou k Faustovu domu. Když jej Johanka uviděla, byla překvapena a silně stiskla ruku svému průvodci. Potom s pohnutím pravila:

„Jela jsem do Prahy plná strachu, teď se už ničeho nebojím. Jsi opravdu čarodějník, Eduarde. Takový krásný dům! A na tak pěkném místě!“

„A což až jej uvidíš uvnitř! Jeho dosavadní majitel doktor Kop se stěhuje do Vídně a celé vnitřní zařízení mi ponechává.“

Oba pravou nohou vkročili do domu. Starý, shrbený domovník se svou ženou je přivítal:

„Přejeme vám, abyste tu byli šťastni a zdraví!“

Žena domovnickova potom podala Johance kytici bílých růží.

Johanka byla nadšena. Celé druhé patro bude jejich. Oba přecházeli z jednoho pokoje do druhého, dívali se z oken, ale nejvíc ze všeho obdivovali nábytek. V jednom pokoji bylo velké zrcadlo. Johanka se před ním zastavila a objala Kelleye.

„Doufáš, že tu konečně budeš šťastna?“ s úsměvem se zeptal Kelley.

„S tebou budu šťastna třeba ve venkovské chatrči!“

Objali se a políbili.

Potom zašli za doktorem Kopem, poděkovali mu a Kelley mu na stůl vysázel peníze.

„Přeji vám hodně štěstí v tomto domě,“ pravil Kop a nalil hostům i sobě do skleniček bílého vína.

Ještě téhož dne přivezli Johančina zavazadla, a sluha také přivedl obě děti.

Alžbětka si trochu pamatovala Kelleye ještě z Londýna. Podala mu ručku a hezky se na něj usmála. Kelley ji přivinul k sobě a políbil ji.

„Jak jsi vyrostla! A jaká se z tebe stala krasavice! Budeš mě mít ráda?“

Místo odpovědi děvčátko samo Kelleye políbilo. Hošík Jan František byl pobledlý, nemluvný i trochu zamračený. Dost nepřátelsky se díval na muže, na kterého se vůbec nepamatoval. Nepromluvil ani slova, jen podal ruku.

V těch dnech celá Praha o ničem jiném nemluvila než o svatbě nejbohatšího ženicha v celém království, pana Viléma z Rožmberka, nejvyššího purkrabí Českého království, držitele zlatého rouna a nejbohatšího muže v Čechách, s mladičkou Polyxenou z Pernštejna, jejíž otec zastával úřad nejvyššího kancléře a jejíž matka, Marie Manrique de Laro, patřila v mládí k výkvětu španělské aristokracie. Ženichovi bylo padesát pět let, nevěstě pouhých dvacet let. Ženich se necítil zcela zdrav a vypadal ještě o deset let starší, kdežto nevěsta byla v plné kráse svého mládí.

Byla to svatba z lásky? Ptali se tak lidé na Hradě i v podzámčí a vlastně v celé Praze. Byl to jistě odvážný čin rožmberského vladaře, jehož tři předcházející manželky zemřely do roka po svatbě, aniž mu porodily syna nebo dceru. Byla to ze strany ženichovy odvaha nebo jen stařecká ješitnost? A ta panna Polyxena? Je obětí, která má zastavit pozvolný a nezadržitelný úpadek rodiny Pernštejnů, v níž zůstalo ještě osm neprovdaných dcer bez naděje, že by někdy našly ženicha? Nebo to byla pozdní láska rožmberského vladaře? Nebo ženich chce stůj co stůj získat dědice, když i jeho bratr Petr Vok, s nímž nežije v přátelství, také děti nemá a není naděje, že by se jich dočkal?

Řečí bylo mnoho, ale jen Rožmberk sám věděl, proč se počtvrté ženil s Čěškou, která neměla téměř žádné věno, zato matku Španělku, ženu velmi agresivní, která se stále považovala spíš za Španělku než za obyvatelku Českého království, jejíž manžel se dovedl postarat o rozvrat vlastního jmění a nyní se bál jen pomyslet na osud svých neprovdaných dcer, nemaje naděje v obrat k lepšímu. Nepatrná naděje kynula mu ze svatby Polyxeny s rožmberským vladařem, ale zároveň ho neopouštěla myšlenka, zda i ten mocný třeboňský vladař nezklame, když i do Litomyšle, kde Pernštejnové žili, se šířily pověsti o úpadku rožmberského jmění, zejména proto, že alchymisté na Českém Krumlově, na Třeboni i v Roudnici spíš od zlata Rožmberkovi vydatně

pomáhali, místo aby je dovedli vykouzlit. Rozhodně pracovali bez jakéhokoli výsledku, protože zprávy augšpurských Fuggerů mluvily jasně, že příjmy Rožmberkovy naprosto nestačí na výdaje, což se táhne od doby, kdy se pan Vilém ucházel o polský trůn. Bylo prostě možno o mnohém uvažovat, když se v Praze konala svatba, jaké již dlouho nebylo.

Sám pražský arcibiskup Martin Medek se zástupem kněží, hudebníků a chrámových zpěváků oddával novomanžele, kteří klečeli před oltářem se sepjatýma rukama jako kamenné sochy. Vilém z Rožmberka, který dobře věděl, že sta párů očí pozoruje každý jeho pohyb, hleděl upřeně na arcibiskupa, známého karbaníka, jako by zcela zapomněl na diváky i na svou mladou choť, která po jeho boku v šatech posíťých zlatými i stříbrnými cetkami, v živůtku vyztuženém jako krunýř a se škrobeným límcem, rovněž upírala oči k oltáři a zdála se být ještě krásnější, než byla ve skutečnosti. Nikdo z diváků však nemohl pozorovat v jejích tvářích něco, co by se mohlo nazvat radost.

Zvědavci naplnili celý chrám. Nejvyšší státní úředníci se svými vypasenými manželkami, cizí vyslanci, páni a rytíři, lidé proslulí bohatstvím i lidé proslulí skandály, španělský vyslanec Guillén de San Clemante, císařští ministři v čele s Rumpfem a Trautsohnem, přátelé rodiny pernštejnské a rožmberské, mnoho jiných významných katolíků i protestantů. Jediný, kdo chyběl, byl bratr ženichův Petr Vok z Rožmberka se svou chotí Kateřinou z Ludanic, horlivou vyznavačkou víry českobratrské. Katolíci byli proto se svatbou spokojeni.

Samozřejmě největší zájem diváků na sebe soustředila nevěsta. Všeobecně bylo uznáváno, že její manžel mohl by být spíš jejím otcem nebo i dědečkem. Mnozí také proto nevěstu litovali. A jiní dokonce vzpomínali, že Rožmberk už tři manželky přivedl do hrobu. Bude paní Polyxena čtvrtou?

Svatební obřad skončil zvuknými fanfárami a přečetní hosté se počali shromažďovat v Rožmberském paláci na Hradě. Všechny sály tam byly otevřeny pro pohodlí hostů. Svatebčané pak mohli obdivovat neobyčejnou rožmberskou nádheru. Schody byly z kararského mramoru, stropy táflované, podlahy pokryté tureckými koberci, stěny potaženy čalouny a vyzdobené vzácnými obrazy, nábytek z drahého dřeva, většinou uměle vyřezávaný. A ta nádherná křesla! Ani v císařských komnatách

nebylo takové nádhery, jak tvrdili všichni, kdo Rožmberkovi záviděli.

Také svatební hostina překonala všechno očekávání, takové v Praze ještě nikdy nebylo, jak tvrdili ti, kteří měli zkušenosti. Tolik stříbra, tolik majolikových talířů, tolik sklenic z křišťálového skla! Sluhové v nádherných krojích nestačili donášet na stoly plné misky pečeného masa i sladkostí a také ovšem lahvice vybraného vína. K tomu všemu vyhrávala hudba, ale tiše, aby nerušila rozhovory.

Přítomný zástupce augšpurských Fuggerů, kteří měli podrobné zprávy o majetkových poměrech rožmberských, přesně zapsal, co se o svatbě snědlo a vypilo. Prý to bylo 36 jelenů, 49 srnců, 1200 zajíců, 5800 kaprů, 11560 kvícal a vypilo se 150 sudů bílého vína a 70 věder rýnského. O množství vypitého piva záznamy chybějí.

Rožmberk však nezapomněl ani na chudé v Praze a na svých panstvích. Svým sedláčkům, kteří svou prací udržovali nebo rozmnožovali rožmberský majetek, dal rozdávat bochníky chleba, hrnce kaše a trochu piva.

Sály Rožmberského paláce hlaholily smíchem i hovorem. Uzavíraly se sázky, podaří-li se pětapadesátiletému ženichovi při čtvrté nevěstě získat syna, když při třech předcházejících manželkách to bylo marné.

Na hostinu přišel i císař Rudolf II., zasmušilý a nervózní. Byl posazen mezi ženicha a nevěstu. Nevěsta byla plna rozpaků a ženich jako by ještě zesmutněl. Hosté byli udiveni, když spatřili, jak panovník vedle půvabné nevěsty jako by omládl a počal se jí dvořit, ale nedařilo se mu to; paní Polyxena seděla vedle něho jako krásná socha. Marně se snažil, takže se mohl jen obdivovat vzácným šperkům, kterými se mladičká nevěsta ozdobila.

Císař však nezůstal na hostině dlouho; komorníci ho odvedli za povstání hostů, hluboce se uklánějících.

Mnozí ze svatebčanů se nezdrželi uštěpačných poznámek, že císař tak spěchá, protože ho doma očekává nová milostnice. Avšak nejvíc podobných poznámek padalo na účet vznešeného ženicha, který zdál se být velmi unavený, jako by mu nebylo dobře. Rožmberk ovšem dobře znal své hosty i jejich manželky a nepochyboval o jejich špičatých jazýčkách. Neuvědomoval si však, že dámy většinou litovaly krásnou a mladou nevěstu, která jistě sama věděla, že přes všechnu slávu a bohatství jejím

manželem bude muž starý a churavý. Z jejích nalíčených tváří se dalo vyčíst lecco, jen ne radost a štěstí.

O několik dní později se naprosto bez pompy konala svatba rytíře Eduarda Kelleye z Imany s paní Johankou Westonovou. Svatba se odbyla ve vší tichosti bez účasti diváků a hostů. Svědky byli dva ministři Rumpf a Trautsohn, ale nikdo o tom nesměl vědět. Malá hostina byla uspořádána v domě Faustově na Novém Městě, který si páni ministři prohlédli od sklepů až po půdu, zajímající se nejvíc o otvor ve střeše, kterým podle pověsti přicházel dábel, když ho doktor Faust zavolal. Žádný ze svědků se však dlouho nezdržel k velké radosti nevěsty.

Teprve když odešel i doktor Kop, který byl rovněž přítomen, v bytě novomanželů se rozsvítilo. Kop se však ještě na chvíli vrátil, protože, jak pravil, zapomněl na svatební dar. Přinesl ve skvostné vazbě výtisk své jediné knížky „Gruntovní a dokonalý regiment zdraví“. Vypil ještě půl číše vína na zdraví obou novomanželů i jejich roztomilých dětí a hned potom odešel.

Konečně když osaměli, Johanka objala svého manžela a poděkovala mu za všechno. Byla tak dojata a šťastna, že dvě slzičky jí ukáply na manželův škrobený límec.

Celou tu dobu, kdy Johanka byla v Praze, ani ona, ani Kelley se nezmínili o věnu. Tenkrát snad poprvé v životě Kelley nemyslel ani nejednal zřetelně. Cítil se docela šťasten v objetí své ženy.

Johanka se však náhle vyvinula z jeho náručí a vedla ho do vedlejšího pokoje, který byl její ložnicí.

„Musím ti něco ukázat,“ pravila, vesele se usmívajíc.

Kelley byl přirozeně zvědav. Pohlížel na Johanku, která ho vedla za ruku k objemnému kufru. Otevřela víko a pravila:

„Pojď blíž a pohled!“

Kelley byl zvědav. Poslechl a – ustrnul. V zavazadle bylo mnoho zlatých a stříbrných předmětů značné ceny.

Kelley se jich však nedotkl, jako by se jich bál. Patřil tázavě na ženu, na jejíchž tvářích se rozhostil radostný úsměv.

„Toto je moje bohatství, které ti přináším jako své věno,“ pravila.

Kelley upadl do rozpaků. Nikdy o věnu neuvažoval ani ve snu.

„Co mlčíš?“ zvolala Johanka.

„Nemyslil jsem...“

„Na mé věno? Víím! Ale nechtěla jsem, abyb jednou naříkal, že sis vzal jen vdovu se dvěma dětmi. Tohle, co je v kufru, bylo v Londýně dobře uloženo. Tehdy bylo oceněno na šest tisíc zlatých. Ale cestou přes Francii a Itálii měla jsem s tím mnoho starostí...“

„Jano!“ zvolal Kelley, který jiných slov nenalézal.

„Vidíš, že nejsem tak chudá nevěsta, jak sis snad myslel,“ usmívala se Johanka.

„Ale i bez toho zlata a stříbra jsi poklad, který bych sotva kde našel.“

„Tak mne aspoň polib, můj manželi!“

15

UVÁŽENÉ ROZHODNUTÍ

Jednoho dne, když Kelley musil být ve své laboratoři na Hradě, protože se čekalo, že císař sám provede vzácnou návštěvu po svém muzeu i alchymických laboratořích, dostala Johanka neočekávanou návštěvu. Přijel k ní tajemník anglické mise pan Michael Montfancon s velkou kyticí bílých a rudých růží, aby jí jménem svým i jménem svého představeného blahopřál k sňatku s Eduardem Kelleyem.

Johanka, byla spíš polekána než dojata takovou pozorností, kterou jí věnoval anglický vyslanec; musil přece vědět, že její svatba s Kelleyem vlastně zrušila všechny její svazky s Anglií. Byla v takových rozpacích, že se sotva ovládala, dokonce jako by jí i jazyk přestal sloužit.

Tajemník se však mile usmíval i celé jeho vzezření dělalo dojem, že jde o dobrosrdečného starého pána, jehož smyslem života není nic jiného než dělat dobrodiní lidem, kteří to potřebují.

„Nevím, čím bych si zasloužila takovou pozornost od anglického lorda,“ řekla, snažíc se, aby se uklidnila.

Nebylo jinak možné, než aby Johanka pozvala vzácného hosta do pokoje, kterému trochu nadsazeně říkala salón, a přinesla dva poháry.

Pan Montfancon jen trochu usrkl pražského nakyslého vína a hned nato dával Johance běžné otázky: jaký dojem na ni udělala Praha, jak překonala všechny překážky na dlouhé cestě z Londýna přes Francii, Itálii a Rakousko až do studených Čech, jak šťastnou náhodou mohla získat tak krásný a útulný byt, jak na její zdraví působí pražský vzduch, necítí-li se v Praze opuštěna, když v ní nemá ani příbuzných, ani přátel, a hlavně nechybí-li jí v jejím osamocení anglická společnost.

Johanka mu odpovídala skoupě, jen několika slovy, protože dobře věděla, že pan tajemník jí nepřišel jen blahopřát, ale že její svatba je jen záminkou, aby s ní navázal užší styk.

Mluvil téměř hodinu. Paní Johanka mu na jeho otázky odpovídala jedním nebo dvěma slovy, takže si pan Montfancon musil uvědomit, že jeho snaha nevede k žádoucímu cíli a že paní Kelleyová není žádná hloupá husička. Tu jeho strojená přátelská nálada vyprchala a pan tajemník přešel hned k věci, pro kterou byl vyslán. Promluvil vážně, jak mluvívali otcové k dospívající dceři:

„Vážená paní Kelleyová, domnívám se, že to byla od vás velká odvaha, když jste se odvážila spojit svůj osud i osud svých dětí s Eduardem Kelleyem. Dobře vím, co je to láska. Také jsem byl kdysi mlád a až po uši zamilován. Jakmile se ten cit jednou zmocní člověka, zbaví ho velmi často rozumu a někdy i studu. Nemohu za to, že mi byla uložena povinnost, abych vás v nejlepším úmyslu upozornil na některé věci, které jsou vám patrně neznámé nebo ke kterým jste dosud nepřihlédla.“

Johanka zčervenala ve tvářích a ostře odpověděla:

„Jakým právem se, pane tajemníku, staráte o mé soukromé věci?“

Host udělal neobyčejně vážný obličej a pravil:

„Jakým právem, madame? Nejde tu přece o právo, ale o povinnost. Musím vás jako Angličan upozornit na věci, které vám patrně nejsou známé. Přicházím k vám jménem svého nadřízeného, na něhož jste udělala velký dojem. Jde mu o to, abyste jako Angličanka v daleké cizině byla šťastna a nedostala se na cestu plnou nebezpečí. Již také proto, že jste matkou dvou roztomilých dětí a že jste byla manželkou velmi váženého pana Westona. Jě vám skutečně známo, kdo to je pan Eduard Kelley, rodák z Worcesteru, nyní ovšem rytíř z Imany, kteroužto hodnost dostal od císaře Rudolfa?“

Johanka se zamračila; znala trochu historii svého nynějšího manžela, ale dávno mu již vše odpustila, protože ho milovala ještě za života svého prvního manžela.

Řekla suše:

„Znám svého manžela déle a lépe než váš představený a všichni jeho úředníci s ním dohromady!“

Nebyla to právě laskavá odpověď, ale tajemník na to nebral zřetel:

„Věřu že nemám v úmyslu s vašimi názory polemizovat,“ pravil pan Montfancon, „jen vás chci ujistit, že na naší legaci mají o vašem manželovi zprávy přesnější a ověřenější, než se domníváte.“

Johanka byla již s trpělivostí u konce a už jen pohled na toho „dobromyslného“ úředníka, který si počínal jako katolický farář, ji rozčiloval. Zvolala:

„Co vlastně ode mne chcete, pane tajemníku?“

Úředník se chvíli rozmýšlel, potom pravil:

„Řeknu vám, vážená paní, čistou pravdu. Máme dost spolehlivých zpravodajů na dvoře císařském v Praze, takže jsme včas a velmi dobře zpraveni o všem, co se tam děje. Jediné, co nám chybí, je přístup k nejvyšším místům, takže dostáváme někdy zprávy neúplné nebo zkreslené. Váš manžel však má přístup i na místa nejvyšší, žije v přátelských stycích s oběma nejdůležitějšími ministry Rumpfem a Trautsohnem, takže zprávy vašeho pana manžela by měly pro nás větší cenu než ostatní raporty. Jste Angličanka a váš pan manžel je také Angličan.“

Host umkl a pohlédl na Johanku. Mlčela, zuby měla stisknuté a – neodpovídala.

Náhle zvolala:

„To je vše, co jste mi přišel říci?“

„Ne. Zapomněl jsem se zmínit o odměně za tak důležitou službu Anglii. Mohu vás ujistit, že odměna by byla královská!“

Johanka teď vstala a zvolala:

„Ne, pane, nic víc mi nemusíte říkat, protože už nic od vás nechci slyšet. Jsem z rodiny skrz naskrz počestné...“

„O tom není nejmenší pochyby, madame, ale pan Kelley má za sebou velmi pozoruhodný život. Původně se jmenoval...“

„Promiňte, nechci už od vás nic slyšet. Ostatně se domnívám, že vaše návštěva trvala příliš dlouho. Musím k dětem.“

To říkala Johanka vesto je. Vyslanec také vstal, uklonil se, ne však příliš hluboce, a řekl rozvážně:

„Varuji vás, paní, ne jako vyslanecký úředník, ale jako člověk, který mnoho ví, abyste jednou nelitovala. Dovolte mi ještě, abych vás upozornil, že postavení vašeho manžela se značně zhoršilo. Zdá se, že jeho recept na výrobu zlata ze rtuti náhle naprosto selhal. A kámen mudrců, o který tak stojí císař Rudolf? Sama se laskavě zeptejte svého manžela.“

Bylo toho příliš mnoho, co říkal tajemník. Johanka se již neovládala. Téměř vykřikla:

„Jste tu příliš dlouho, pane!“

Na obličeji tajemníka se nic nepohnulo. Až po malé chvíli řekl, dívaje se Johance přímo do očí, stejným hlasem, jakým mluvil až dosud:

„Buďte zdráva. Zdáte se mi velmi statečná. Přeji vám i vašim dětem jen dobré.“

A odcházejí krokem pevným, dělal dojem, že je zcela spokojen s výsledkem své návštěvy.

Ještě nikdy Johanka tak netrpělivě nečekala, až se její manžel vrátí, jako toho dne, ale hodina, kdy se obvykle vracel, již dávno minula a on stále nepřicházel.

Když konečně se objevil, Johanka se mu vrhla do náruče s pláčem.

„Proboha, co se stalo?“ zvolal Kelley netrpělivě. Poprvé viděl Johanku plakat.

„Byl tu pan Montfancon z anglického vyslanectví!“

Kelley sice předstíral klid, ve skutečnosti si dobře uvědomoval, že návštěva z anglického vyslanectví neznámá nic dobrého, přesto se zeptal klidným hlasem a pokusil se i o úsměv:

„Co tu vlastně chtěl?“

„Pokud jsem mu rozuměla, radil nám, abychom konali špiónskou práci pro lorda Cecila.“

Jestliže se Johanka domýšlela, že její manžel vyskočí nebo se rozkřikne, Kelley nic takového neučinil. Chvíli mlčel, potom se klidně zeptal:

„A to je vše?“

Johanka klid svého manžela nemohla pochopit; odpovídala, jako by ji někdo nutil:

„Ještě řekl, že na Hradě mají zpravodajů víc, ale že jen ty máš přístup k ministrům i k samému císaři, kam se ostatní nedostanou.“

„V tomhle ohledu má ten pán opravdu přesné zprávy. Co jsi mu ty řekla?“

„Téměř jsem ho vyhodila!“

Kelley se zasmál, ale hned nato se zamračil. Potom chvíli mlčky přecházel po pokoji. Když spatřil kytici nádherných růží, zvolal:

„To přinesl také on?“

Když Johanka přikývla, Kelley zvolal:

„Vyhod' to na smetiště. Růže od Angličanů nevoní, ale páchnou!“

Johanka odcházela z pokoje poněkud nesvá; těžko zadržovala slzy. Kelley se procházel po pokoji rychlými kroky, zřejmě o něčem usilovně přemýšlel.

Pan Montfancon si sám na něj netroufá, ani pan lord se neodvážil ho k sobě pozvat, chce však využít Johanky, domnívaje se, že se alchymista dá koupit, když se oženil a musí se starat o ženu a její dvě děti. Když ptáčka chytají, pěkně mu zpívají. Angličané dobře vědí, že Kelley by měl pro ně větší cenu než všichni, kteří jim slouží na Hradě. Jenže jak dlouho by trvalo, než by byl odhalen? Ani všichni, kteří jsou v službách císařských, nejsou hlupáci, jak se snad celá anglická mise domnívá! Jsou tam ministři Rumpf a Trautsohn a oba jsou mnohem chytřejší, než jak vypadají. A Kelley má na své straně právě tyto ministry. Není ovšem vyloučeno, že může dojít k nějaké změně, neboť v císařských službách snad nikdo nezestará s výjimkou Strady, ale patrně proto, že měl krásnou dceru Kateřinu, která císaři rodila levobočky. Je však třeba se rozhodnout: buď císař, nebo anglická mise. Má však Kelley vůbec takovou možnost volby? V Anglii z něho udělali poznamenaného zločince, uřezali mu uši, kdežto v Praze císař z něho udělal rytíře z Imany a jmenoval ho vrchním alchymistou, což mu kdekdo závidí. Ale je to navždy? Císař se určitě jednou zeptá, kde je kámen mudrců. Kde je ze rtuti vyrobené zlato? Vymlouvá se na to, že nemůže nikde koupit rtuť. A možná, že není příliš vzdálená doba, kdy císař nebo někdo z jeho pobočníků objeví celý Kelleyův podvod. Může nastat doba, kdy ani císař, ani Angličané nebudou Kelleye potřebovat. Zůstanou mu jedině ubohé vesnice na Jílovsku, které mu daroval treboňský vladař a sám je dal zapsat do zemských desk. A v Jílovém se může obnovit těžba zlata. Ano, nelze spoléhat ani na císaře Rudolfa, ani na královnu Alžbětu, je třeba myslet na budoucnost. A všechno mluví pro Jílové, kde jsou zlatá naleziště.

Zavolal na Johanku. Když vešla do pokoje, Kelley na ní viděl, že je velmi zarmoucená.

„Nastal čas, má drahá, kdy si musíme o všem upřímně pohovořit,“ řekl.

Johanka jen přikývla.

„Jedno je jisté,“ pravil Kelley, „že Angličané nevypravili svého jednatele k nám jen tak pro nic za nic. Řeknu ti rovnou, že nemohu a nechci dělat špióna na dvoře císaře Rudolfa, jemuž vděčím za tak mnohé. Jednak proto, že je to velmi nebezpečné povolání, které dost často končí na šibenici, jednak proto, že se mi nechce sloužit té Anglii, která mě vyšťvala do ciziny.“

„Nevyhnala tě, odešel jsi sám,“ poznamenala Johanka.

„Teď není čas, má drahá, abych ti dopodrobna vypověděl celý svůj život. Snad jindy se najde lepší příležitost. Nyní se však musíme rozhodnout, abychom předešli možnému neštěstí. Myslím na panství nedaleko Jílového. Je to osm vesnic a polozbořený hrad. Pravda, všechno je zanedbané, protože dřívější majitel pan Vilém z Rožmberka, bratr pana Voka, který se k tobě zachoval tak kavalírsky, měl na toto panství příliš daleko od svého sídla v Třeboni nebo na Krumlově. Blízko mého panství je staré město Jílové a nedaleko od něho doly, v nichž se po mnoho let dolovalo zlato. Pravda, teď je všechno zpustlé a velká část města spálená, ale pan mincmistr Lazar Erckherr, s nímž se dobře znám, usiluje o to, aby se dolování obnovilo. A to by mělo za následek, že by se do Jílového nastěhovalo mnoho nových lidí.“

Johanka pozorně naslouchala řeči svého manžela, ale dosud nechápala, proč jí to říká právě teď. Kelley však ještě pokračoval:

„V Jílovém se budou stavět nové domy, počet obyvatel se zdvojnásobí. A tu mne napadlo, že by nebylo špatné se v tom městě usadit. Skoupit tam za laciný peníz co se dá, hlavně dřív, než se tam začne s dolováním. A potom? Moji sedlati by v blízkém lidnatém městě mohli dobře zpeněžit své výrobky, a my bychom jim zase prodávali všechno, co si sami vyrobit nemohou nebo nedovedou. Snad mi rozumíš, Johanko.“

Johanka však neodpovídala. Všechno, co říkal její manžel, bylo pro ni nové a mnohému dobře nerozuměla. Věřila mu, ale ne však zcela. Nebyla tak nevědomá, aby neměla vlastní názor. Řekla:

„Nevím, máš-li pravdu nebo se mýlíš, protože jsem se nikdy o takové věci nezajímala. Vzpomínám si však na to, že mi pan Petr Vok daroval jakési panství u města Mostu.“

Nyní se zamyslel Kelley. Na Johančino panství téměř zapomněl. Pokrčil rameny a pravil:

„Špatné je, že o tvém panství vůbec nic nevíme. Možná, že je dokonce lepší než mé na Jílovsku, ale v každém případě má jednu velkou nevýhodu – je příliš daleko od Prahy. A já se nechci a vlastně ani se nemohu vzdát hodnosti vrchního alchymisty císaře Rudolfa, protože takový plat bych nikde nedostal, třebaže poslední dobou i v císařské pokladně je peněz málo a výplaty se zpožďují. Nejde však jen o peníze, které mi císař platí, ale také ještě o známosti s vynikajícími lidmi, které mohu potřebovat. Dříve mi na takových věcech příliš nezáleželo, ale teď, když jsme vlastně čtyři, ty, já, Betyнка a Jan, musím myslet nejen na sebe, ale na naši celou rodinu.“

Johanka vděčně stiskla ruku svého manžela a pohlédla do jeho očí, překypujíc vděčností.

V té chvíli Eduard Kelley, kdysi štvanec a podvodník, měl pocit, že v celém Českém království není člověka šťastnějšího.

Uplynulo mnoho dní. Kelley čekal, že jeho laboratoř určitě brzy navštíví císař Rudolf, protože jistě i k jeho sluchu se dostalo sdělení o svatbě jeho předního alchymisty. Po Hradě se však rozšířila zpráva, že panovník onemocněl, což nebylo nic zvláštního, protože jeho zdraví přes úsilí mnoha lékařů nebylo valné:– Proto se Kelley dost podivil, když císařský pobočník mu přišel oznámit, že se má ihned s ním dostavit k císaři.

Taková vyzvání nebyla častá. Císař raději sám navštěvoval své alchymisty v jejich laboratořích, díval se pod pokličky jejich tyglíků a kladl otázky alchymistům, nebo se jen mlčky díval na to, co jeho destilátoři dělají. Buď je císař nemocen, myslil si Kelley, a netroufá si vyjít ze svých pokojů, nebo jde o něco velmi důležitého.

Kelley už delší dobu nenavazoval důvěrnějších styků s ostatními alchymisty, proto se neodvážil některého z nich zeptat, co je s císařem, a pobočník byl příliš velký pán, aby se ho pouhý alchymista důvěrně mohl zeptat. V tu chvíli ani ministr Rumpf nebyl poblíž. Rozhodně je třeba připravit se na dobré i zlé, uvažoval po cestě Kelley.

První alchymista se svým průvodcem vstoupili do jednoho z pokojů císařových. Panovník seděl v pohodlném křesle blíže okna a ani sebou nepohnul, když Kelley stanul tři kroky před ním. Takové věci se nestávaly často. Kelley měl tedy dost času, aby si císaře prohlédl důkladně. Jeho obličej byl zachmuřený, ale to u něho bývalo často, a nic to neznamenal. Na nohou měl pletené punčochy, jež sahaly až nad kolena, krátké kalhoty, teplý kabátec podšitý kožíšinou, na hlavě placatý biret. Na chodidlech domácí střevíce s uříznutými špičkami. Okolo krku vysoké, naškrobené okruží, takže se zdálo, jako by hlava panovníkova spočívala na

obrovské porculánové misce. To všechno dohromady tvořilo císařovu běžnou toaletu, kterou jen zřídka měnil. Jednou rukou se opíral o křeslo, v druhé ruce držel hůl. Z jeho obličeje však bylo patrné, že panovník není právě v nejlepší náladě. Prozrazovala to neomylně zejména císařova brada, silně vystouplá, porostlá hustým a prošedivělým vousem, a zvláště jeho silně vyvinutý dolní ret.

Na Kelleye vůbec nepohlédl, díval se dál oknem, venku však nebylo nic, co by ho zajímalo, zřejmě soustředěně na něco myslel, a to vždy nebylo dobré znamení pro toho, koho k sobě pozval.

Mlčení trvalo dost dlouho. Proti všem zvykům a předpisům se první ozval alchymista:

„Vaše císařská Milost ráčila mě pozvat...“

Teprve teď císař pohnul hlavou a pohlédl na hosta, ale trvalo to ještě hcdnou chvíli, než promluvil hlasem dost nakřáplým :

„Dlouho jsem již ve vaší laboratoři nebyl. Přeji si vědět, jak pokračuje vaše práce. Chtěl bych vás především upozornit, že vaše panacea života vůbec nepomáhá... Mé zdraví je špatné.“

„To mne, Vaše Veličenstvo, velmi zarmucuje,“ odpověděl Kelley s tak smutnou tváří jako žebravý mnich, když přijde prosit o milcdárek.

„Také zlato se stále nevyrábí!“ řekl císař ještě o něco důrazněji, a teprve nyní obrátil zrak na alchymistu.

„Velmi mě to zarmucuje, Vaše Veličenstvo. Ale stále mi chybějí některé reagenty, kterých je bezpodmínečně zapotřebí.“

„Tak co vlastně děláte?“

Takovým tónem císař ještě nikdy s prvním alchymistou nemluvil.

„Zkouším náhradní látky, Vaše Veličenstvo.“

Císař uhodil holí do podlahy a téměř vykřikl:

„Oženil jste se a mne jste se nezeptal, zda k tomu dám svůj souhlas. Koupil jste dům na Novém Městě, a já nemám dost peněz, abych svým služebníkům zaplatil jejich gáži!“

Teď konečně Kelley pochopil, proč byl předvolán před císaře. Lord Cecil a jeho lidé na Hradě už císaře zpravili. Zároveň si alchymista uvědomil, že císař, jakmile někoho podezírá, že je v cizích službách, bez milosti se ho zbavuje. Promluvil proto hlasem zkroušeným:

„Uznávám, Vaše císařská Milosti, že jsem se těžce provinil, když jsem vás neprosil o dovolení k ženitbě. Omlouvám se tím,

ač má omluva bude sotva dostatečná, že má nevěsta přijela zcela neočekávaně z Anglie, kde katolíci jsou krutě pronásledováni. Kromě toho s ní přijely i její dvě děti. Měl jsem s tím mnoho starostí.“

Císař teď nejen k alchymistovi obrátil naplno svou tvář, ale natočil k němu celé své tělo.

„Domníval jste se, že jste zcela svobodný?“ řekl.

„Ano. Jako rytíř z Imany.“

Císař se zamyslel, až po chvíli promluvil:

„A co ty dvě děti?“

„Zůstaly ženě z prvního manželství.“

„Asi vaším přičiněním?“ zasmál se císař.

„Nikoli, Vaše Veličenstvo.“

„Tak vy jste si vzal vdovu s dvěma dětmi?“ zasmál se najednou císař. Celá ta záležitost se mu zdála směšnou, ale náhle opět zvažněl:

„To vám teď zbude málo času na laboratoř. Manželka a dvě děti – to dá starostí. Sam mám jisté zkušenosti.“

Kelley odpověděl krátce:

„Povinnost je na prvním místě.“

Císař se zamračil a pravil:

„Ano, povinnost. Musím vám říci, že někteří z vašich druhů vás podezírají. Vyžádali si dokonce ode mne na průbu onu libru zlata, kterou jste vyrobil takřka před mýma očima...“

„A co zjistili, Vaše Veličenstvo?“

„Že je to skutečné zlato!“

„Tedy ani měď nebo olovo potažené zlatem?“ zeptal se Kelley.

Tvář císařova se již zase docela rozjasnila. Byl to opět starý. císař plný důvěry. Jeho hlas zněl potom jinak než před chvílí:

„Pane rytíři z Imany, vy snad ani nevíte, kolik já potřebuji zlata. A za tak dlouhou dobu, co pracujete v mé laboratoři, nemyslíte, že jste jej vyrobil trochu málo? Tuhle někdo spočítal, nač přišel lot vámi vyrobeného zlata.“

„To uznávám, Vaše Veličenstvo. Budu se musit polepšit. Slibuji, že soustředím všechny své síly...“

„Budete musit, pane rytíři! Upozorňuji vás, že máte na Hradě mnoho nepřátel a patrně i jinde. Propouštím vás zatím v milosti, ale nezapomínejte na má slova.“

Kelley se hluboce uklonil a císaři políbil ruku. Odcházel s úsměvem na tváři, ale úsměv ten měl jen krátké trvání, protože si Kelley uvědomil, že lidé z anglické mise se již dali do práce a že všechno pro něj může skončit tragicky.

Hned jak Kelley vstoupil do svého bytu, Johanka na něm poznala, že se mu přihodilo něco nemilého. Postavila se proti němu a zvolala:

„Tobě se něco stalo!“

„Ne, zatím ne!“

„Ale hrozí ti nějaké nebezpečí?“

„Snad!“

Kelley nechtěl a ani nemohl před Johankou tajit, co se dověděl u císaře. Řekl:

„Zdá se mi, že lidé placení anglickou misí již proti mně pracují. Měl jsem delší a nepříjemný rozhovor s císařem. Zatím projevil jen nespokojenost s mou prací, ale to je, myslím, jen počátek. Mluvil se mnou slušně. Já ovšem nejsem Dee, kterého císař mohl vyhnat jako svého lokaje. Jsem český rytíř z Imany, katolík, který má zastání, ale to neznamená...“

„Co? Ze ztratíš místo dvorního alchymisty?“

„Usuzuješ správně, Johanko.“

„A bude to snad neštěstí? Mně se v Praze vůbec nelíbí; připadám si tu často jako ve vězení. Což nemáš panství blízko Jílového? A já statek u Mostu, který mi daroval pan Petr Vok z Rožmberka? Což bychom nemohli být sami dost šťastni?“

Kelley se na chvíli zamyslel, potom pravil:

„O tvém statku nic nevíme, ale ani s mými statky to není tak zcela jisté. Je pravda, že na ně stále myslím. Zlato se tam přestalo těžit, doly jsou opuštěné, ale v budoucnosti se těžba může obnovit, jak mě ujistil Lazar Erckherr. V každém případě je tu velká příležitost. Jílové z velké části nedávno vyhořelo, teď jen živoří, ale jistě se bude obnovovat. Polovinu domů tam teď ještě můžeme koupit za babku. Jde jen o to, Johanko, zda bys v Jílovém dovedla žít a byla tam spokojena? Německy neumíš a česky jen pár slov.“

„Ale byla bych tam s tebou! Bylo by to málo? Vůbec si myslím, že by bylo lepší být pánem Jílového a blízko tvého statku než sloužit císaři a žít stále ve strachu, že tě zbaví služby a vyžene tě jako starého, poctivého Deea.“

Johanka zmlkla a hleděla do očí svého manžela, ale brzy v řeči pokračovala:

„Můj milý, vždycky budu s tebou souhlasit a půjdu všude, kam ty půjdeš. V Praze bych měla stále strach o tebe i své děti, ale v Jílovém budeme sami. Ve všem s tebou souhlasím, můj drahý.“

„To ovšem neznamená, že službu u císaře okamžitě opustím,“ odpovídal Kelley. „I když teď císař platí nepořádně, nakonec přece jen zaplatí. Je to důležité také proto, že bude trvat několik let, než se z Jílového stane to, co předpokládáme.“

„Myslíš, že se tam brzy obnoví těžba zlata?“

„Ne, v blízké době v to nedoufám. Jde mi teď hlavně o to, abys ty měla klid a mohla se věnovat svým dětem. A v tom polopustém městě mě snad tolik postrádat nebudeš. Ostatně každý týden budu za vámi dojíždět. Ale nejdřív se tam musíš podívat, teprve potom sama rozhodneš. Chci, abys byla šťastna, a to může být jen tehdy, když budeš co nejdál od anglických slídiců. A ještě se ti chci s něčím svěřit. Chtěl bych napsat svému mladšímu bratrovi, aby přijel za mnou do Čech.“

Johanka se dala do smíchu:

„Ať přijede. Založíme v Jílovém anglickou kolonii.“

Za krásného podzimního dne Kelley se svou rodinou se v kočáře vypravil do Jílového. Johanka i děti byly nadšeny krásou krajiny, kterou projížděly, ale všechno se změnilo, když z dálky uviděly město, jehož kostelní věž byla zpoloviny zřícena. A což když pak přijeli do samého města! V ulicích i na náměstí stály domy osamocené, ale jen ty, které byly z kamene, dřevěné shořely. Jen tu a tam stály domky nové, většinou zase jen ze dřeva. Johanku i její děti překvapilo, že proti Praze všude slyšely jen český hovor.

„Budeme se musit ze všeho nejdřív učit česky,“ trochu smutně poznamenala Johanka.

Byla neděle, ale všude panovalo ticho; ani zvony nevyzváněly, ani se z kostela neozýval zpěv, ba ani na ulicích nebylo slyšet dětský křik.

Kočár zastavil před hospodou, kterou Kelley již znal. Bylo v ní několik sousedů, kteří si zvědavě prohlíželi cizince. Číšnice nerozuměla ani jedinému slovu, když na ni promluvila Johanka. Tu jako tlumočník se nabídl starší pán, který se představil jako

Jan Šaršan Vodňanský, jílovský školní rektor, který se potom ukázal jako neocenitelný průvodce po městě, když se sám nabídl, že je po něm provede. Zodpověděl také všechny otázky, které mu kladl Kelley, a dokonce ho velmi potěšilo, když se dověděl, jaké cizí host má záměry.

Školní rektor tvrdil, že v Jílovém je taková bída, že každý druhý je ochoten svůj dům prodat. Nebyl to jen požár, který do takové bídy přivedl město, ten stav prý trvá vlastně od té doby, kdy přestalo dolování a lidé ztratili práci. To všechno si Kelley myslil již od své první návštěvy, ale teď to měl potvrzeno od místního člověka, jemuž mohl plně důvěřovat.

Johanka ovšem nebyla tak nadšena. Česky znala jen několik slov, a když si představila, že bude sama s dětmi v naprosto cizím prostředí, byla z toho trochu nesvá. Její manžel byl však víc než spokojen. Dokonce se rozohnil:

„Budeme tu žít jako čeští páni na svých hradech a zámcích. My si ovšem vybereme nějaký slušný dům s velikou zahradou a z něho budeme spravovat své panství. Uvidíš, že brzy nás budou navštěvovat páni rytíři zdaleka, aby žasli, co my dva uděláme z Jílového. Zoylo tu ještě několik kamenných domů, ale za pár let nikdo Jílové nepozná. Na náměstí uděláme rybník a po něm budou plavat labutě, ulice budou dlážděné a kostel bude mít zase věž i s hodinami...“

Johanka věřila manželovi každé slovo. Krajina okolní se jí líbila, řeka Sázava, tekoucí pod městem, ji přímo očarovala, přesto, když si vzpomněla na Betynku a syna Jana, trochu zesmutněla a zeptala se:

„A co naše děti? Budou potřebovat učitele!“

Na to Kelley zcela zapomněl, ale hned měl nápad:

„Zpočátku jim stačí pan Vodňanský, který je především naučí české řeči. Potom jim z Prahy přivezeme vynikajícího učitele.“

Johanka měla ještě jeden dotaz:

„Myslíš, že budeme mít dost peněz?“

„Prodáš své klenoty!“ zasmál se Kelley.

Tváře Johančiny zesmutněly, ale Kelley ji objal a řekl:

„Nebud smutná, Johanko. Když jsem byl v Třeboni alchymistou u pana Viléma z Rožmberka, našetřil jsem si dost peněz. Myslím, že mi stačí. A kdyby to bylo málo, prodám své libeřické panství. Třicet tisíc za ně dostanu. Jsi spokojena?“

Johanka sklopila oči. Byla víc dojata než překvapena. Kelley ji přivinul k sobě a pravil:

„Má milá, teď jsme odkázáni jeden na druhého. Máme společný cíl a chceme žít šťastný život a připravovat jej i pro děti. Všechno, co máme, je společné, ani tvoje, ani moje, ale naše.“

Johanka se stěží ubránila slzám. Kelley však pokračoval:

„Sáhneme-li na své úspory, které nejsou malé, Jílové, Johanko, bude zpoloviny naše. A co je nejdůležitějšího – nebudeme mít nad sebou ani císaře Rudolfa, který je poloviční blázen, třeba o tom neví, ani jeho ministry, kteří ho, jak mohou, okrádají, ani anglickou misi a její pomocníky, kteří nás špehují na každém kroku. Budeme tu žít jen sami pro sebe a starat se o to, aby naše děti byly šťastnější než my a nemusily se toulát po světě.“

Řekl *naše* děti, a to bylo pro Johanku více, než kdyby ji pohlídl po tváři nebo kdyby ji políbil. Slzy jí tryskaly z očí a mohla manželovi říci jen tři slova:

„Děkuji ti, Eduarde!“

Nejdřív Kelleyovi koupili dům, řečený Fumberk, jehož stavení nebylo poškozeno požárem. Patřil k němu i pivovar a mlýn. Zapláceno bylo hotově, což bylo nejlepším doporučením pro majitele domů, protože v městě bylo peněz málo a výdělkové možnosti nepatrné, takže sami majitelé domů přicházeli ke Kelleyovi s nabídkou. Tak v krátké době se alchymistovi podařilo koupit a zaplatit dům Markvartovský i s Hrádkem, dům Hořčický, Karbanovský, celkem dvanáct domů, takže se manželé Kelleyovi stali nejbohatšími pány v Jílovém. Kelley do domů v Jílovém vložil téměř všechny peníze, které si nastřádal v Třeboni, a paní Johanka také téměř všechno, co stržila za své klenoty. Padl na to i dům Faustův na Dobytčím trhu.

V Jílovém se nastěhovali do domu Markvartovského. Od prvního dne se Johanka s dětmi pilně učila česky za pomoci učitele Vodňanského, protože jinak by se se svými sousedy nedohovořila. Nejrychlejší pokroky dělala Betyňka.

Netrvalo dlouho a rytíř z Imany se stal majitelem téměř poloviny Jílového. Domy samotné by mu nevynášely pranic, ale Kelley začal brzy uskutečňovat svůj plán. Zařizoval v městě obchody s potřebným zbožím, naplno pracoval jeho pivovar i mlýn, vložené peníze se začaly vracet. I Johanka byla spokojena,

vadilo jí jen to, že manžel přijížděl do Jílového jen na krátký čas, protože poměry na Hradě se pro něj stále víc a víc horšily.

Johanka si brzy zvykla být za nepřítomnosti manželovy první osobou v Jílovém. Nijak nelitovala, že opustila Prahu, kde stále měla dojem, že někdo pozoruje každý její krok. Zdálo se jí, že má před sebou nejkrásnější období svého života. V těch dnech byla šťastna jako nikdy předtím.

Dlouhou dobu po odchodu z Londýna neměl alchymista Kelley žádných zpráv o své rodině, ale podle pravdy také na ni příliš nevzpomínal. Teprve když císař Rudolf ho povýšil na rytíře z Imany, Kelley si neodpustil, aby takovou zprávu nesdělil domů. Dokonce v ní vyzval svého mladšího bratra Tomáše, aby přijel za ním do Čech, kde katolická víra není pronásledována a kde se každý dobře užívá. Když Kelley psal ten dopis, příliš nespolehal na to, že psaní stihne adresáta, a i kdyby Tomáš jeho dopis skutečně obdržel, sotva by měl dost odvahy opustit Londýn a vydat se na tak dlouhou a nebezpečnou cestu do Čech. Tomáš, pokud si Kelley vzpomínal, nikdy v ničem velkou odvahu neprojevoval. A tak Kelley psal svůj dopis hlavně proto, aby se pochlubil a aby sám měl klidné svědomí, že pro bratra učinil vše, co mohl. Rozhodně neměl v úmyslu mu vážně radit. Pro každý případ však Tomášovi doporučil, aby v Čechách zapomněl na své jméno a z opatrnosti se vydával za rytíře z Imany.

Dni a měsíce ubíhaly a nikdo nepřicházel, ani žádné zprávy nedošly. Avšak potom jednoho dne sluha v laboratoři Kelleyovi oznámil, že před domem ho očekává jakýsi mladý muž, který nemluví ani česky, ani německy, ale stále vyslovuje jméno Kelley, rytíř z Imany. Alchymistu hned napadlo, že by to mohl být jeho bratr. Nechal všeho a běžel před dům.

Hned jak vyšel ze dveří a uviděl tam mladého muže, okamžitě poznal, že je to jeho mladší bratr Tomáš, třeba se za tu dobu, co se neviděli, značně změnil. Zdálo se mu, že i jeho sebevědomí vzrostlo. Inu, rytíř z Imany. Musil se usmát.

Objal bratra, políbil ho na obě tváře a zavedl ho do laboratoře, protože věděl, že v tu dobu nikdo tam nevstoupí, rozhodně ne císař.

Tam se dověděl, že otec zemřel brzy potom, když mu řekli, co provedl jeho starší syn. Matka zemřela o půl roku později. A tak ani ona se nedověděla, jaké štěstí potkalo jejího syna Eduarda. Tomáš po jejich smrti nemyslel na nic jiného než jak se dostal z Anglie, zvláště když proti katolíkům došlo k novým pronásledováním. Jakmile dostal dopis od bratra Eduarda, který ho zval do Prahy, na nic jiného už nemyslel, jen na tu dlouhou a nebezpečnou cestu. Rozprodal všechno, co mělo nějakou cenu, a vypravil se do Čech.

„Jsi bez peněz?“

„Vždyť jsem řekl, že jsem prodal všechno. Ještě teď mám u sebe asi tisíc zlatých!“

Po tom sdělení spadl Eduardovi kámen z prsou, přesto suše poznamenal:

„Mnoho toho není.“

„Doufám však, že mi v nejhorším případě pomůžeš,“ odpověděl Tomáš, který na bratra neměl dobrých vzpomínek.

„Jsme přece bratří!“ usmál se trochu kysele Eduard.

Vzpomněl si na starého alchymistu Deea a zeptal se:

„Nevíš, co s ním je?“

„Tomu se, bratře, vede špatně. Tlupa fanatiků jednou v noci přepadla jeho dům a všechno tam zničila. Knihy házeli na hromadu, aby je zapálili, ale to se jim nepodařilo.“

„A co Dee?“

„I s manželkou včas utekli do sousedního domu.“

To Kelley svému bývalému mecenáši rozhodně nepřál.

„Štěstěna nad ním dlouho držela ruku, teď ho opustila,“ to bylo vše, co řekl.

Myslel vždy spíš na sebe než na druhé.

Kelley si povzdychl, když skončil rozhovor se svým bratrem. Mládenec, který neumí česky ani německy, který nezná žádné řemeslo, jen písáčinu, chce se uplatnit v cizí zemi, kde se takových mladých lidí z Čech, Moravy a zejména z Rakous potuluje na sta. Přesto se nezříkal povinnosti postarat se o bratra. Zatím ho ponechal u sebe několik dní, potom ho umístil v premonstrátském klášteře v Břevnově, kde mniši měli útulek pro cizí mladíky, pokud si nenašli nějaké zaměstnání. Kelley hlavně kladl bratrovi na srdce, aby se učil česky a německy, když se jako písák k žádnému jinému řemeslu nehodí.

V klášteře opat Jan X. Lohel přijal cizince vlídně, domnívaje se, že časem z něho vychová mladého premonstráta, ale stačilo několik dní a mladý Angličan myslil na všechno jiné, jen ne na to, aby na sebe oblékl bílou premonstrátskou kutnu. Místo latiny horlivě se učil češtině a němčině, jak mu doporučil bratr.

Jednoho dne Eduard Kelley vzal s sebou do Jílového svého bratra; chtěl se pochlubit svým majetkem. Ukázal mu své domy, pivovar, mlýn, pověděl mu i o svém panství. Tomáš nevycházel z údivu. Rozhodně v Jílovém se mu líbilo více než v pražském klášteře.

Tehdy na slavnostní oběd, který vystrojila Johanka, byla pozvána i mladá dívka Ludmila Lažická z Písnice, krásné a milé děvče, jaké bývají jen na obrazech světic. Sama se nabídla, že bude Tomáše učit česky, což mladík přijal s velkou radostí. Učení trvalo dlouho a mladí lidé se přitom do sebe zamilovali a brzy byla svatba. Věno nevěsty nebylo veliké – tisíc kop. Za ně koupil Tomáš od bratra dva dvory v Hodkovicích, dvůr Rokošovský a Prokšovský, k nimž patřilo kromě zahrad i pět lánů dobrých polí.

Svatba se konala v Jílovém.

Johanka ve své švagrové našla dobrou přítelkyni, která ji učila česky, a necítila se proto tak opuštěnou v cizím prostředí, které ji obklopovalo. A také dcerka Betyňka si tetu zamilovala. Naučila ji několik českých písniček, kterými, když je zpívala, rozesmála všechny přítomné.

Rovněž Eduard Kelley byl neobyčejně spokojen, že tak dobře prodal dvory, které mu byly trochu z ruky.

Tyto měsíce byly pro Eduarda Kelleye nejšťastnější, jaké kdy prožil. Jezdil do Jílového i do Hodkovic každý týden a všude platil za hlavu rodiny; nic se bez jeho souhlasu nedělo. Všem dovedl dobře poradit a v případě potřeby i každému pomohl.

Nejšťastnější byla však Johanka. Jednoho večera, když byla s manželem sama a když i děti usnuly, svěřila Eduardovi své tajemství:

„Budu mít děťátko.“

Kelley ji objal a zlíbal, stále opakuje:

„Dnešek je nejradostnější den v mém životě!“

Císař opět ochuravěl, a hůř než kdy předtím. Mezi alchymisty nechodil, své sbírky nenavštěvoval, žádné návštěvy nepřijímal,

obořoval se i na své ministry, Rumpfa i Trautsohna, byl popudlivý a nepřístupný. Zavinily to především neblahé události v Uhrách. Nikdo mu nesměl připomenout jméno jeho bratra Matyáše, který již dlouho usiloval, aby se Rudolf pro špatné zdraví vzdal trůnu v jeho prospěch, poukazuje na bratrovu chorobu a nerozhodnost. Císař však byl neoblomný, jméno Matyášovo nikdo před ním nesměl vyslovit. Vůbec si neuvědomoval, že země, ohrožovaná nebezpečně Turky, potřebuje vladaře energického, který by všechny síly monarchie dovedl soustředit pro záchranu říše, a ne takového, který ve svých sbírkách si prohlíží své obrazy a sochy, vydává obrovské peníze na alchymisty, kteří nejsou s to vyrobit ani libru zlata, ani panaceu života, která má vyléčit všechny nemoci, a hlavně omlazuje a prodlužuje lidský život. Císař vůči hledně stárnul a dětinštěl. To byly důvody, proč tak nenáviděl svého bratra Matyáše, považuje ho za svého úhlavního nepřítele. Všechny jeho rady – pokud vůbec k němu došly – opomíjel, nebo dělal pravý opak. Turci v Uhrách i v Sedmíhradsku vítězili a křesťanská vojska jim čelit nedovedla.

Jako obvykle císař se ptal astrologů, ale ti mu pro přítomnou dobu nedovedli poradit nic užitečného. Věděli přesně, co bude za sto, dvě stě let, ale co se připravuje v době nejbližší, nevěděli. Utěšovali císaře tím, že v budoucnosti se vše obrátí k jeho dobru, jen co se hvězdy dostanou do náležité konstelace. To panovníka nejvíc rozčilovalo. A tak i císař – třeba zřídka i nerad – si občas uvědomoval, že stav, ve kterém se ocitla jeho obrovská říše, je nebezpečný, což ovšem nezavinil on, ale jeho nejbližší rádci – Rumpf a Trautsohn.

Den ode dne bývalá Rudolfova dobrosrdečnost se měnila v podezíravost i v nepřátelství vůči těm, na nichž závisel. A den ode dne rostla jeho nenávist proti bratru Matyášovi, který v Uhrách čelil Turkům.

Jednoho krásného dne, kdy slunce svítilo, jako by již nastávalo jaro, našel Kelley své alchymisty ve vzrušeném rozhovoru.

„Něco se stalo?“ zeptal se jich.

Jeden z alchymistů, který si vážil Kelleye co nejméně, řekl, záhadně se usmívaje:

„Do Prahy přicestoval proslulý polský alchymista Michal Sendziwoj-Sendigovius!“

„Kdo?“ pro jistotu se zeptal první alchymista.

„Říkám přece jasně: Michal Sendziwoj,“ opakoval alchymista, „jeden z těch, kteří se ve světě počítají k nejlepším.“

Víc se Kelley nevyptával. Vrátil se do své laboratoře a hluboce se zamyslel. Michala Sendziwoje znal, nejen jeho slavné jméno. Když byl s Deem v Krakově, navštívili ho oba v jeho domě a mluvili s ním. Tenkrát to byl muž v nejlepším věku, plný sebevědomí, který na oba anglické alchymisty se díval téměř opovržlivě, považuje je za šarlatány. Ted' je ten pán v Praze, obklopen nimbem nejslavnějšího alchymisty světa, který navštívil půl kopy knížecích a královských dvorů a napsal několik tlustých knih o alchymii a alchymistech. Co ted' chce v Praze? Patrně má zálsusk stát se prvním alchymistou na dvoře císaře Rudolfa. A to by znamenalo, že Kelley by ztratil své místo. Dobře Kelley věděl, jak ostatní alchymisté na Hradě o něm mluví s největším pohrdáním, říkajíce, že z alchymie neví ani tolik co sluha, který zatápí v pecích. Že před císařem vyrobil kousek zlata, je jistě podvod, protože něco podobného nedokázal nikdo jiný, a sám Kelley se o to marně pokoušel podruhé a potřetí.

To všechno Kelley dobře věděl, ale ted' potřeboval především znát, proč vlastně slavný Polák přijel do Prahy? Patrně co nejdříve navštíví císaře a přesvědčí ho, že všichni jeho alchymisté

jsou podvodníci a jen on sám je schopen vyrobit věci, na něž žádný z nich nestačí. Není to obyčejný podvodník, ale skutečný šlechtic, který se chlubí všude, kam přijde, že studoval na krakovské akademii, že pobyl na mnohých univerzitách v Evropě a že má styky s nejproslulejším alchymistou Setonem, kterého dal saský kurfiřt uvěznit, protože mu nechtěl prozradit, jak se dělá umělé zlato. Jaké může mít záměry pan Sendziwoj v Praze? Sotva jiné než se dostat ke dvoru císaře Rudolfa na místo, které zaujímá rytíř z Imany. Doba je pro něj dost příznivá, a tak by se Kelley snadno mohl loučit se svou laboratoří. Stejně, zdá se, císař už mu tak nevěří jako dříve.

Čím déle Kelley o věci uvažoval, tím silněji si uvědomoval, že příchodem toho slavného alchymisty je jeho místo ohroženo. Neomylným důkazem bylo, že ostatní alchymisté mu už nepodlézají a že potají si stále něco šuškájí.

Kelley se dlouho nerozmýšlel a rozhodl se, že sám navštíví polského kolegu, aby zvěděl, proč vlastně přijel do Prahy.

Zjistit, kde se Polák ubytoval, nebylo nesnadné. V Rumpfově kanceláři musili vědět první i poslední o každém cizinci, který přijel do Prahy. Řekli mu tam, že Polák bydlí na Dobytčím trhu na Novém Městě v domě U bílého beránka. Kelley neotálel a vydal se za Sendziwojem. Vystrojil se jako bohatý rytíř s kordem po boku.

Byl velmi překvapen, když uviděl dům, kde se usadil slavný polský alchymista. A ještě víc byl přiveden z rovnováhy, když zjistil, že celá jeho rodina bydlí v jedné malé místnosti s jedním oknem. Za značných rozpaků přivítala ho manželka alchymistova, paní pohublá, s očima uplakanýma. Jméno rytíře z Imany, jak se jí Kelley představil, nic jí neříkalo, přesto od dveří ukázala do kouta světnice, kde za plentou na loži ležel její manžel, maje oči zavřené. Slavný alchymista Michal Sendziwoj!

Kelley přistoupil k lůžku a dotkl se vyhublé ruky nemocného, který otevřel oči a nechápavě pohlédl na neznámého člověka.

„Jsem, Mistře, rytíř Kelley z Imany, a přišel jsem vás přivítat v Praze. Jsem prvním alchymistou na dvoře císaře Rudolfa. K svému největšímu žalu shledávám vás nemocným, a to pro vás v tak nedůstojném prostředí.“

Slavný polský alchymista více pootevřel oči a několik vteřin hleděl na hosta. Potom slabým hlasem pravil:

„Zdá se mi, že jsem vás už někdy viděl.“

„Zajisté, Mistře. Bylo to v Krakově. Dovolil jsem si vás navštívit spolu se slavným anglickým alchymistou Deem. Měl jste tehdy u sebe nějakou vznešenou společnost a nemohl jste se zcela věnovat cizím adeptům.“

„Mnoho lidí mne tehdy navštěvovalo. Byl jsem bohatý člověk. Ted' však ležím jako Lazar téměř ve chlévě bez přátel i bez peněz.“

„Nechápu. Jak se to mohlo stát?“

Sendziwoj se lehce usmál a pravil:

„Jste, příteli, již dost stár a mohl byste tedy vědět, že život alchymistův se podobá lodi na moři. Bývají krásné dni a bývají bouře. A my také jednou jíme ze stříbrných talířů, jindy jsme rádi, máme-li kousek chleba. A právě v takovém postavení nalézáte slavného Sendziwoje, žáka Setonova, který stoloval s králi a knížaty a který je teď v takové bídě, že on i celá jeho rodina nemají co dát do úst, což teprve aby pohostili tak vzácného hosta, jakým je rytíř z Imany.“

Možná, že v těch slovech bylo víc ironie než pocty, ale Kelley to bral vážně. Uvědomoval si, že Sendziwoj jistě časem najde v Praze dost mecenášů, a potom o něm bude mluvit celá Praha. Dozví se to přirozeně i císař a potom bude téměř jisté, že na místo Kelleyovo nastoupí pan Sendziwoj. A to by bylo velmi zlé. Kelleye však hned napadla spásná myšlenka: Polák musí co nejdříve zmizet z Prahy!

Zatvářil se co nejvládněji, posadil se na rozviklanou židli, již mu k loži přisunula Sendziwojova manželka, potom promluvil hlasem, jakým mluvívali kněží u lůžka umírajícího:

„Vážený a slavný Mistře! Přišel jsem k vám jako ten, kdo dovede ocenit váš význam i vaši práci. Navštívil jsem vás, abych vás pozdravil a poděkoval vám za vše, co jste pro alchymickou vědu vykonal. Avšak místo toho abych vám blahopřál k úspěchům, které oceňuje celý svět, co shledávám? Tak slavného a zasloužilého vědce Sendigoviuse nemocného a celou jeho rodinu bez prostředků a ve veliké bídě. Smím se zeptat, jakou nemoc jste právě přestál?“

„Zápal plic,“ ozvala se manželka alchymistova.

„To je jistě velmi nebezpečná nemoc. Nevyléčí-li se dobře, zanechává následky po celý život. A vy, Mistře, stůj co stůj se musíte vyléčit. Je to nejen ve vašem zájmu a v zájmu vaší rodiny,

ale i v zájmu vědy, které oba sloužíme. Teď, jak vidím, už nepotřebujete lékaře, ale klid, dobrý venkovský vzduch, silnou stravu a co nejklidnější prostředí!“

Alchymista se bolestně usmál a řekl: .

„To je jistě dobrá rada, ale hledejte lepší byt a jezte posilující stravu, když nemáte v kapse ani deset grošů!“

A paní Sendziwojová se rozplakala a její děti s ní.

„Proto jsem vás navštívil, vzácná paní,“ promluvil Kelley bezmála jako kněz, když vybírá příspěvky na nový oltář. „Nemůžete zůstat v takovém doupěti! Potřebujete klid, silný venkovský vzduch, vydatnou stravu a co nejlepší ošetření. Velice by mě mrzelo, kdybyste odmítli, co celé vaší rodině nabízím. Mám v nedalekém městě Jílovém prázdný dům se vším potřebným zařízením. Blízko bydlí má žena s dětmi. Čeká třetí dítě. Zcela upřímně a bez jakýchkoli nároků vás, Mistře, i celou vaši rodinu zvou do Jílového, kde všichni budete mými hosty, pokud se zcela neuzdravíte. Budete-li svolný, hned tuto sobotu před vaším bytem bude stát můj kočár, který vás i celou vaši rodinu odveze do Jílového.“

Polský alchymista jako by hned nechápal; díval se na pavučiny visící od stropu, zato jeho choť se přiblížila k hostu.

„Mohu tomu věřit?“ pravila, zadržujíc slzy. „Nejen Michal, ale i já a naše děti budeme zbaveni nynější bídy. A bída je, pane, velmi zlá věc. Nikdy jsme ji nepoznali, až teď. Z Drážďan jsme odjížděli jako bohatí lidé, ale na cestě do Prahy přepadli nás lupiči. Všechny peníze i vše, co mělo nějakou cenu, nám ti hrozní lidé pobrali. Prosby nebyly nic platné. Jeden z těch lotrů mě odbyl slovy, že můžeme být rádi, když nám darovali život.“

Ale ještě spokojenější byl rytíř z Imany, když vyšel z toho páchnoucího domu na Dobyčím trhu a mohl vydechnout z plných plic. Načas se tedy zbavil nebezpečí, které mu hrozilo. Příliš dobře si uvědomoval, že se svými vědomostmi nemůže rovnat vzdělanému a proslulému alchymistovi polskému. Takhle, než se Sendziwoj uzdraví, nemusí se nikterak obávat o své místo.

Také polský alchymista byl nadmíru spokojen a ještě víc jeho žena, která návštěvu Kelleyovu považovala za řízení boží, neboť to byla paní velmi zbožná.

O nejbližší sobotě skutečně před domem U bílého beránka na Dobyčím trhu se zastavily dva kočáry. Po chvíli do jednoho z

nich nastoupila paní Sendziwojová s dětmi a několika zavazadly, do druhého polský alchymista s rytířem z Imany.

Bylo až ku podivu, jak se Polák za těch několik dní sebral. Byl plný hovoru a nestačil vypočítávat své plány do budoucnosti. Bude-li mít v Jílovém dost klidu, pustí se do nové knihy, ve které provede důkaz, že alchymie není šarlatánstvím, třebaže mnozí alchymisté se mu nevyhýbají především z důvodů zjištěných, ale že vychází ze znalosti přírody. Staré tvrzení, že alchymie je ve spojení s nadpřirozenými bytostmi, je lež, které mohou věřit jen hlupáci.

Kelley mu horlivě přisvědčoval, protože sám dobře věděl ze zkušenosti, že alchymista, má-li mít úspěch u svých mecenášů, musí mít hodně důvtipu a ještě více dovednosti.

V Jílovém byla paní Johanka zpočátku dost nepříjemně dotčena, když uviděla tolik hostů a samých neznámých lidí vystupovat z kočárů, stačilo jí však, když manžel jí hosty představil a pověděl jí, jaké neštěstí je potkalo. Byla pak hned plna ochoty a sama je uvedla do neobývaného domu blízko Hrádku, kde zůstal všechn nábytek, takže hosté všechno div nepovažovali za zázrak.

Toho dne svítlo slunce a vál svěží větřík od východu. Vše vzbuzovalo nejlepší naděje pro příští dny. Johanka se brzy sprátelila s dětmi Sendziwojovými, a když se pak sblížila i s jejich matkou, byla velmi vděčná svému manželovi za jeho rozhodnutí a počala o své hosty pečovat lépe, než kdyby byli z přízně.

Když se Kelley před odjezdem do Prahy loučil s Johankou, ještě ji poprosil:

„Buď na ty polské hosty vlídná. Potřebuji naléhavě, aby byli co nejdál od Prahy!“

„Proč?“ podivila se Johanka.

„To ti řeknu až jindy!“ zasmál se Kelley a políbil ženu na obě tváře.

Také Kelley byl nadmíru spokojen se svým rozhodnutím. Mohl zase spát klidným spánkem, protože věděl, že jeho nebezpečná konkurence sedí v Jílovém, je bez peněz a píše jakousi učenou knihu o alchymii. Jen aby Bůh dal, a byla to hodně tlustá kniha a potřeboval na ni aspoň půl roku.

Jeho radost se poněkud zmírnila, když téměř každý den v Praze slyšel od někoho otázku, kam najednou zmizel Sendziwoj.

Ptal se ho i ministr Rumpf, který to ovšem měl vědět, ptali se i jiní vyšší úředníci a jednoho dne si Kelleye pozval i císař, a první jeho otázka byla: kam zmizel Sendziwoj?

Lhát v tomto případě bylo velmi nebezpečné. Kelley odpověděl, jako by šlo o maličkost:

„Pan Sendziwoj na cestě z Drážďan do Prahy byl přepaden lupiči, kteří mu všechno vzali, peníze i majetek ostatní. Cestoval se svou ženou a dvěma dětmi. Na cestě ke všemu ještě těžce onemocněl. Znal jsem se s ním ještě za svého pobytu v Krakově. Bylo mi ho velmi líto, a tak jsem ho i s celou jeho rodinou odvezl do Jílového a ubytoval jej do prázdného domu. Má žena o ně pečuje. Doufám, že se brzy uzdraví.“

Císař poslouchal pozorně, trochu se mračil, potom řekl spíš pro sebe než ke Kelleyovi:

„Proč nepřišel za mnou?“

„Na to nemohu přesně odpovědět, Vaše císařská Milosti, jen se domnívám, že byl v tak špatném zdravotním stavu a v takovém oděvu, že se toho nemohl odvážit. Je to jen mé mínění. V jeho bytě nebylo ani kouska chleba pro jeho děti.“

Císař se mračil stále víc. Řekl:

„Slyšel jsem, že je to vynikající učenec!“

„Zajisté, Vaše Milosti. Ale pokud ho znám, mám za to, že je to spíš učenec než praktický alchymista. Teď právě píše novou obsáhlou knihu, v níž chce dokázat, že skutečně vědecká alchymie vychází jen z vědomostí o přírodě a že nemá nic společného s činiteli nadpřirozenými.“

Císař pokyvoval hlavou a teprve po chvíli pravil:

„Zajímavé, nadmíru zajímavé. Musíte mi povědět, až se uzdraví, abych ho mohl poznat.“

Potom Kelleye v milosti propustil.

Kelley si oddechl. Věděl, že na krátký čas bude mít pokoj. Bude však nutno zařídit, aby Polák zůstal co nejdéle v Jílovém a potom šel třeba ke všem čertům, jen ne do Prahy.

První alchymista na císařském dvoře potom dlouho seděl ve své laboratoři a přemýšlel; o sobě, o Johance, o Sendziwojovi, o dítěti, které za několik měsíců přijde na svět. A v duchu prosil Hospodina, který až dosud všechno řídil ve prospěch alchymisty Eduarda Kelleye, aby mu byl i nadále přízniv a opatroval jej i celou jeho rodinu, zvláště pak Johanku, až bude rodit.

V těch dnech měl Kelley dojem, že Bůh mu již odpustil všechny jeho zlé činy, když až dosud vyhověl všem jeho i nejtajnějším přáním. Zbohatl, jeho majetek má cenu nejméně 300 000 kop, má milovanou manželku a brzy bude mít i syna. A ke všemu rytíř z Imany se cítí zdrav, jako by mu bylo dvacet let. Co všechno ještě dokáže!

„Děkuji ti, Bože!“ zašeptal a šel za ministrem Rumpfem, aby se dověděl, co je u dvora nového.

19

SOUBOJ

V dvorské kanceláři byl úředníkem jakýsi Jan Hunkler, o kterém měl Kelley špatné mínění. Věděl o něm, že nejednou navštívil anglickou misi, že žije nad svůj plat a že se stýká i s tajemníkem anglické mise Montfanconem, kromě toho že dost často navštěvuje i Kelleyovu laboratoř a že za jeho nepřítomnosti se vyptává ostatních adeptů na věci, do kterých mu nic není. Kelley spolehlivě nevěděl, komu Hunkler slouží, zda císaři, nebo Angličanům, ale nikomu se o tom nezmiňoval, protože se to netýkalo jeho služby. Hunkler jinak byl člověk příjemný jak svým vystupováním, tak i klepy z císařských kanceláří.

I toho dne, kdy jaro již zvítězilo nad zimou, objevil se Hunkler v Kelleyově laboratoři a bez vyzvání se posadil na židli pro hosty. Div se nerozplýval nad tím, jak Praha zkrásněla, jak na Petříně již rozkvetly stromy, i nad tím, že Praha je vůbec nejkrásnější město, které poznal.

Kelley mu odpovídal jedním nebo dvěma slovy, neboť dobře věděl, že tvář Hunklerova je jen maska; jistě přichází za jiným účelem, a ne proto, aby se obdivoval krásám Prahy. Snažil se být opatrným na každé slovo a nejčastěji odpovídal buď ano, nebo ne.

Host však byl vytrvalý, času měl zřejmě dost. Kladl různé otázky, na něž bylo těžko odpovídat jen jedním slovem. Proč Kelley jako Angličan nikdy nenavštěvuje anglickou misi? Pan Montfancon by ho jistě rád viděl.

Co soudí o tom pánovi, který je oblíbencem lorda Cecila? A podobné dotazy, které Kelleye uváděly do rozpaků.

Alchymista každou vteřinou byl podrážděnější. Měl za to, že Hunkler přišel s úmyslem, aby se něco dověděl, co by mohl udat jinde. Dlouho se ovládal a neřekl nic, z čeho by donášec mohl mít radost.

Návštěva se však prodlužovala a Kelley ztrácel klid a s ním i opatrnost. V jedné chvíli z roztržitosti upustil kovovou misku, sehnul se pro ni, a tu se mu hrst vlasů nad uchem uvolnila a shrnula do čela. Byl to jen okamžik, ale Hunkler jej využil. Sklonil se nad alchymistou a zvolal:

„Nezranil jste se snad, příteli? Nemáte na hlavě bouli?“

Host o zranění projevil takový zájem, že hrábl do alchymistových dlouhých vlasů, nadvzedl je a pak vzrušeně zvolal:

„Proboha, co to vidím? První alchymista na dvoře císaře Rudolfa má uřezané uši. To je novinka!“

Kelley se narovnal, zbledl a pohlédl na Hunklera, který se drze usmíval. Kelley pak okamžik nebyl schopen promluvit. Hunkler ho předešel:

„Nemýlím-li se, v Anglii těžcí zločinci se poznamenávají tím, že se jim uřezávají uši. Ted' již chápu, proč pan rytíř z Imany si nedává stříhat vlasy jako jiní páni rytíři. Celý Hrad bude mít o čem mluvit, až se doví takovou novinku!“

Hunkler vstal a měl se k odchodu.

„Jděte a hledejte si sekundanty!“ vykřikl Kelley.

Hunkler drze pohlédl na alchymistu a pravil:

„Jsem vám k službám, ale chtěl bych vás na něco upozornit. Patrně nevíte, že Jeho Veličenstvo nedávno vydalo rozkaz, kterým se všechny souboje zakazují. Ten, kdo toho nedbá, propadá trestu smrti.“

Kelley stiskl rty a mlčel, ale po chvíli vyhrkl:

„Proto jste se svým odhalením tak dlouho otálel? Svě sekundanty vám pošlu co nejdříve. Žádám jen, abyste opatřil lékaře!“

Hunkler jen přikývl a potom hrdě opouštěl místnost.

Kelley sklesl na židli a zavřel oči.

Eduard Kelley, ačkoli byl od císaře pasován na rytíře, nikdy si na tom zvlášť nezakládal, jen rád po boku nosil kord. Ted' měl před sebou souboj, záležitost, kterou nikdy nepředpokládal. Zákaz císařův, o němž věděl, nebral vůbec na vědomí, měl ted' jiné starosti. Bylo mu jasné, že Hunkler nic nezatají a že od zítřka každý, koho potká, bude se ho ptát, proč nosí tak dlouhé vlasy. Bít se s ním musí, i když ví, že ani potom mu nové uši nenarostou. Bylo jisté, že ten lotr už dlouho se staral o jeho uši a

že jen proto často přicházel do Kelleyovy laboratoře. Ale proč? Mezi oběma až dosud nebylo žádného důvodu k nepřátelství. Proč tedy tolik ten padouch usiloval o to, aby Kelleye znemožnil? Jaký měl k tomu důvod? Je pravda, že jej Kelley dvakrát viděl ve společnosti tajemníka anglického vyslanectví Montfancona. Je tedy pravděpodobné, že Hunkler dostává od Angličanů peníze za zprávy, které jim dodává, a bojí se, že to Kelley tuší, a proto se ho potřebuje zbavit. Ted' se to vyjasní: buď Kelley skolí Hunklera, nebo Hunkler jeho. Ale není to všechno nesmysl? Nebylo by rozumnější, kdyby si oba spolu klidně vyložili, jak se věci mají? Ale hned si Kelley uvědomil, že je na špatné cestě. Jde o něco jiného: buď bude Kelley donášet Angličanům, nebo bude odhalen jako bývalý zločinec a císařův hněv ho smete. V takovém případě skutečně nezbývá než souboj. Buď Hunkler zabije Kelleye, nebo Kelley Hunklera, ale v každém případě Kelley prohraje, protože ted' každý na Hradě, i císař, bude vědět, že první alchymista na dvoře císaře Rudolfa má uřezané uši. Kdyby zvítězil Hunkler, bude si celá Praha povídat, jakého alchymistu měl císař ve své laboratoři.

Potom zase Kelleye napadlo, že by snad měl zajít za Hunklerem, pokořit se před ním a poprosit ho, aby mlčel. Řekl by mu, že má na cestě dítě, že se stará o ženu a její dvě děti. Při té nešťastné příhodě v laboratoři nebylo svědků. Kdyby snad před Hunklerem padl na kolena a podle pravdy mu pověděl, proč ještě jako chlapec přišel o obě uši, že šlo o zpronevěru několika málo šilinků, snad by jeho srdce obměkčilo. Ale má ten člověk srdce? Je víc než pravděpodobné, že již ted' v císařské kanceláři všechno vyžvanil. Ne, prosit tu stvůru není možné, ani důstojné rytíře z Imany. Musí uvažovat klidně a vše důkladně rozvážit. Prozatím je ohrožena jen jeho čest, a tu musí jako rytíř bránit stůj co stůj, i když ví, že ústa lidem nezašije. A může všechny vyzvat k souboji? Ať vyhraje nebo prohraje, v každém případě je jeho čest ohrožena, a to nejen čest, ale i jeho místo prvního alchymisty. I když souboj vyhraje, nezbude mu nic jiného než útěk z Prahy a možná i z Čech vůbec. Ani na pana Viléma z Rožmberka není spolehnutí, protože je těžce nemocen. Ted', když má statky v Jílovém a když se jeho majetek páčí na tři sta tisíc kop, má opustit všechno? Snad by bylo nejlepší, kdyby ještě dnes v noci utekl. Ale kam? Ne, to není možné. Je rytířem z Imany, pasovaným samým císařem.

Brzy však se vynořily myšlenky jiné: co když bude zabit? Hunkler jistě umí šermovat a také i střílet. Je pravděpodobnější, že Kelley souboj prohraje; může být těžce raněn, ale může být i zabit. Co bude potom? Bude-li zabit, Johanka znovu ovdoví, bude-li zraněn, jistě ztratí místo prvního alchymisty. A což když zabije svého protivníka? I to by bylo hrozné. Je teď nový zákon: smrt za smrt. V nejlepším případě dlouholetý žalář, ale to by stále ještě zbývala naděje, malá, téměř žádná, ale přece jen naděje.

Kelley sklesl na kolena, sepal ruce a po dlouhé době se začal modlit:

„Bože, nedej mi zahynouti! Ne kvůli mě, příliš mnoho jsem hřešil proti tvým přikázáním, ale kvůli Johance, jejím dětem i kvůli mému dítěti, které se teprve má narodit.“

Potom již jen čekal a čekal, než Hunkler pošle své sekundanty.

Přišli za necelou hodinu. Byli to úředníci z císařské kanceláře, které Kelley znal jen od vidění. Představili se a řekli, že je jejich povinností vyjednat vše, co souvisí se zítřejším soubojem.

Starší z nich nejdříve upozornil Kelleye:

„Doufám, že je vám známo, že císař Rudolf před několika dny vydal patent, podle něhož všechny souboje jsou zakázány pod trestem smrti.“

„Ano, slyšel jsem o tom, ale patent ten jsem nečetl, protože jsem se nikdy o takové věci nestaral. Ani ve snu mě nikdy nenapadlo, že by mě někdo vyzval na souboj, nebo já že bych někoho vyzval.“

Nikdo na to neodpověděl. Ale hned potom se ozval silný hlas jednoho ze sekundantů:

„Jaké zbraně navrhuje?“

Kelley nevěděl. Nikdy o takových věcech nepřemýšlel. Je to hloupé, ale lhostejné mu to přece jen nebylo. Šermovat neuměl, o střelbu se nikdy nepokoušel, jen jako chlapec kamením házel po vrabcích.

„Pistole nebo kord?“ uslyšel jakoby z dálky.

„Pistole!“ řekl Kelley, ale jen proto, že sekundám vyslovil to slovo první.

„Máte zbraň?“

„Nemám.“

„Dostanete ji tedy před soubojem. Ale ještě v jedné věci je třeba se dohodnout. Protože císař všechny souboje přísně zakázal,

je nutno, aby se celá ta věc odehrála bez zbytečných svědků. Pan Hunkler navrhuje, aby k duelu došlo hned zítra o šesté hodině ranní, kdy lze předpokládat, že na Špitálském poli nebude zbytečných diváků.“

„Souhlasím.“

„A ještě jedna důležitá věc: máte sekundární?“

Na ně Kelley zcela zapomněl. V celé Praze neměl jediného přítele, teď má jmenovat dva. V té chvíli si uvědomil, jak pochybným je rytířem. Ještě štěstí, že nebude bojovat pomocí kordů! Vždyť ani neví, jak se kord správně drží v ruce. Ale teď šlo o sekundanty.

„Můžete mi říci jména svých sekundantů?“

Kelley si vzpomněl na dva staré alchymisty, ale nevěděl, budou-li souhlasit. Přesto uvedl jejich jména.

Vyjednaváči si jména zapsali a měli se k odchodu. Starší z nich ještě poznamenal: „Lékaře obstaráme sami!“

„Souhlasím,“ řekl Kelley, který byl rád, že i to si vzal na starost nepřítel.

Po odchodu vyjednaváčů zůstal Kelley sedět strnule jako socha. S hrůzou si uvědomoval, že má jen Johanku, ale ani té, nebo bratrovi si netroufá sdělit, že zítra o šesté hodině ranní ho možná očekává smrt.

Pro každý případ měl by jim napsat dopis na rozloučenou. Ale to počká, nejdřív si musí zajistit své sekundanty.

Té noci Kelley téměř nespál. V myšlenkách před ním vyvstal celý jeho život od deseti let až po Lancaster, kde se dopustil svého prvního hloupého a neuváženého činu, kdy padělal listinu, aby si opatřil něco peněz. Potom soud, pak krutý trest, útěk z Lancasteru, přátelství s Johnem Deem, seznámení se s Johankou, tehdy manželkou nemocného muže, cesta s Deem do Prahy, pobyt v Krakově, rozchod s starým alchymistou, přátelství s panem Vilémem z Rožmberka, který mu umožnil pobyt na Třeboni a v jehož laboratoři si mohl opatřit několik slitků zlata a pomocí jich pak získat místo dvorního alchymisty u císaře Rudolfa, potom příjezd Johanky a svatba s ní. Chtěl se jí tehdy svěřit, proč stále nosí dlouhé vlasy, které se jí nelíbily. Ale což když ví, proč se nedal ostříhat ani po svatbě. Jestliže zítra zemře... Nikdy se toho nedoví. Ale zemře-li ten druhý, Hunkler?

V té chvíli před ním vyvstal ten člověk, který za ním chodil do laboratoře a choval se co nepřátelštěji. Jednou zastihl ho na Dobytčím trhu v důvěrném rozhovoru s tajemníkem anglické mise. Tenkrát tomu nevěnoval velkou pozornost, ale dnes už dobře ví, že Hunkler je nejen ve službách císařských, ale i lorda Cecila. A patrně se potřebuje Kelleye zbavit. A myšlenka ta zcela ovládla Kelleye. Ale proč by Angličanům tak záleželo na odstranění Kelleye? Na tu otázku odpovědi nenacházel. Možná, že by mu to mohla říci Johanka, kdyby se jí na to zeptal, ale bude mít ještě někdy příležitost?

Ach, Johanka! Měl by jí napsat list na rozloučenou pro případ, že by zítra o šesté hodině ranní zahynul. Ale což když zahyne jeho protivník?

List nenapsal. Příliš by se rozrušil a zítra potřebuje být klidný. Což není rytířem z Imany?

Nastal osudný den. Dávno před šestou hodinou dva alchymisté zaklepali na dveře Kelleyova bytu. Oba byli dobře oblečení a nemohli svému představenému udělat hanbu.

Starší z nich pohlédl do obličeje svého představeného a řekl, co si myslel:

„Není to všechno nesmysl, pane? Pokoušíte Pánaboha vy i ten druhý. Obhajujete svou čest před lidmi, kteří vůbec nevědí, co je to čest, ale Všemohoucího se nebojíte, přestože rozkázal: Nezabiješ! Zdá se mi, že spíše posloucháte ďábla než Boha.“

Kelley jen vzdychl a pokrčil rameny. Potom řekl:

„Žijeme, přáteli, na zemi a ne na nebi. A na zemi je čest poklad největší!“

Starý alchymista se slabě usmál a řekl mírným hlasem:

„Dávno už vím, proč nosíte dlouhé vlasy...“

„Mlčte!“ vykřikl Kelley. „Pojďme, ať přijdeme včas na Špitálsko.“

Hned potom všichni tři vykročili z domu a nasedli do připraveného kočáru.

Zdrželi se trochu u Poříčské brány, přesto přijeli včas. Protivník se svými sekundanty i s lékařem byli již na místě. Navzájem se pozdravili jen mírným úklonem hlavy.

Potom první sekundant Hunklerův přišel ke Kelleyovi a pravil:

„Je třeba sjednat podmínky!“

Kelley jen přikývl, ale ve skutečnosti nevěděl, co je třeba vyjednat.

„O tom, kdo vystřelí první, rozhodne los,“ řekl vyjednávač.

Kelley k tomu přikývl.

Nato druhý sekundant Hunklerův přinesl dvě nabitě pistole a pravil:

„V každé je jen jediný náboj. Protože zbraně jsou naše, račte si sám vybrat jednu z obou pistolí, aby po zápase nebylo sporů.“

Kelley bez rozmýšlení vzal pistoli, která mu byla nejbližší.

Vyjednávač se uklonil a řekl:

„Navrhujeme vzdálenost patnáct kroků.“

Kelley opět jen přikývl. Nevěděl, je-li to málo nebo mnoho.

Potom druhý sekundant Hunklerův odpočítal patnáct kroků, a to tak, aby pánům nesvítilo slunce do očí.

Všechno bylo již připraveno. První sekundant Hunklerův zvolal:

„Pánové, račte zaujmout svá místa!“

Soubojníci se postavili proti sobě, každý v ruce držel pistoli.

„První výstřel bude platit tomu, kdo z těchto dvou větviček si vytáhne delší!“ zvolal sekundant.

Když přišel ke Kelleyovi, ukázal mu druhé konce větviček, které byly naprosto stejné. Kelley se vůbec nerozmýšlel. Chtěl, aby už měl všechno za sebou; celá ta procedura ho jen rozčilovala. Nervy měl příliš napjaté tou dlouhou přípravou.

Bez rozmýšlení vytáhl větvíčku. Byla to ta delší.

Hned potom se ozval velitelský hlas jednoho z Hunklerových sekundantů:

„Pánové, zaujměte svá postavení!“

Oba soupeřové tak učinili.

A po chvíli se ozval tentýž hlas:

„Palte!“

Zazněly dva výstřely. Kelley zůstal stát, ale jeho protivník se skácel. Lékař spěchal k raněnému, rozhrnul jeho vrchní roucho a po krátkém ohledání rány zvolal:

„Je mrtev. Střela zasáhla srdce.“

Souboj byl skončen. Kelley, aniž se s kým rozloučil, spolu se svými sekundanty nasedl do kočáru a všichni pak odjížděli do Prahy.

Cestou ani Kelley, ani jeho sekundami nepromluvili. Kelley měl rty zaťaté, oči přimhouřené a mlčel. Čest zachránil, ale co teď

bude následovat? Jistě nikdo mu nebude moci vyčítat, že se nezachoval jako rytíř z Imany.

Avšak od té chvíle, kdy kočár projel Poříčskou branou, Kelley nemohl myslit na nic jiného než na císařův rozkaz, o kterém mluvil jeden z jeho sekundantů. Ten, kdo přes rozkaz císařův bude hájit svou čest soubojem, sám se odsuzuje k trestu smrti.

Jen krátkou dobu se Kelley zdržel ve svém bytě. Přecházející po pokoji, připadal si jako dravé zvíře v kleci a přemýšlel, co by měl dělat. Má čekat, až pro něj přijdou vojáci a odvedou ho do vězení a pak popraví? Jde to tak rychle, nebo dřív bude soud? Přijdou hned, nebo mu zbývá ještě trochu času? Nevěděl a neměl, koho by se zeptal. Bezpečně však věděl jen to, že jeho život visí na vlásku a že stůj co stůj se musí pokusit o záchranu. Ale jak? Má ještě čas? Jediná naděje, která mu ještě zbývá, je – útěk. Ano, pokusí se o něj. Ale kam utéci? Schovat se u měšťana Kořalka, který má alchymisty rád a má v domě i slušnou laboratoř? Ne, to je nesmysl. Celá Praha jistě již ví o souboji. Korálek by ho jistě udal, je to strašpytel. Utéci do Jílového? Ani to nelze, protože každý ví, že tam má rodinu a statky. K bratru Tomáši do Hodkovic? Ani to nelze. Vydal by ho v nebezpečí, ostatně Tomáš myslí jen na svou ženu. Kam se obrátit? Koho požádat o útulek? Nakonec si vzpomněl na třeboňského vladaře Viléma z Rožmberka. Náhle jako by ho osvítilo světlo. Ano, jedině u něho lze doufat, že by našel bezpečný útulek. Říká se však, že je těžce nemocen. Snad to není tak zlé, lidé rádi nadsazují. Třeboň je jediná naděje.

A tato naděje se hned rozhořela v plamen. Ano, zbývá jen Třeboň! Pan Vilém je dost mocný pán, aby ho nevydal. Což před časem neposkytl útulek starému Deeovi a nepomohl mu utéci za hranice? Je však nemocen, ale snad to nebude na smrt. Třeboň je jediná naděje!

Jakmile se Kelley rozhodl, nechtěl zbytečně propást ani vteřinu. Musí zmizet co nejdříve ze svého bytu i z Prahy, dřív než pro něj přijdou vojáci z hradní posádky. Tu radost nemůže svým přátelům udělat, aby viděli houpat se jeho tělo na šibenici!

Hned jak se Kelley rozhodl, jednal rychle a s rozmyslem. Vydal se na cestu v pěkném obleku, ale bez zavazadel, uzamkl svůj byt a potom klidně kráčel ke kůlně, kde měl svůj kočár a koně. Nejvíc mu šlo o to, bude-li přítomen kočí. I v tom mu štěstí přálo. Kočí byl u koní a mazal jim kopyta. Kelley zapomněl na to, co mu hrozí. Jako by už měl vyhráno.

„Všechno teď musí stranou, zapřáhej! Musíme do Jílového. A pospěš si, každá minuta je dobrá!“

„Stalo se něco paní Johance? Nebo již přišla její hodinka?“

„Neptej se a dělej!“

V malé chvíli byl kočár připraven a koně zapraženi. Kelley nasedl, ale vtěsnil se do kouta kočáru, aby ho nebylo vidět. Jen aby byl za pražskou branou, myslil si.

Štěstí ho neopustilo; kočáru si nikdo nevšiml, nikomu ani nenapadlo, že v něm prchá první alchymista císaře Rudolfa. Tiskl se do kouta kočáru a sotva dýchal.

Oddech si teprve, když měl Prahu za zády.

„Do Jílového?“ zeptal se kočí.

„Ne, do Tábora!“

Kočí jako by nerozuměl a zeptal se znovu.

„Do Tábora?“

„Nechceš-li do Tábora, tedy do Třeboně!“ zasmál se Kelley.

„K panu Vilémovi?“

„Je nemocen a vzkázal pro mne.“

„To si tedy musíme pospíšet!“ usmál se kočí a bičem popohnal koně.

Čím dále od Prahy, tím více se zlepšovala Kelleyova nálada. Byl si téměř jist, že život zachránil, a to bylo hlavní. Než se na Hradě rozhodnou, co mají dělat, až zjistí, že Kelley zmizel, bude mít uprchlík za zády Tábor a polovinu cesty za sebou. V Táboře se najedí, koně si hodinu odpočinou a večer mohou být v Třeboni. Jenže to již bude noc. Bylo by lepší v Soběslavi přenocovat. I když císařští úředníci přijdou na to, že Kelley uprchl, jistě jim napadne, že buď odjel do Jílového, nebo se skryl v Praze u některého přítele. A za tu dobu uprchlík už bude v bezpečí u pana vladaře na Třeboni.

Koně klusali po tvrdé silnici, slunce příjemně hřálo a Kelley v kočáře přemýšlel o své budoucnosti. Jedno věděl určitě, že s Jílovým se musí rozloučit. A také, že jeho nynější postavení bude

ještě horší než Sendziwojovo, kterého obrali jen loupežníci. Patrně bude musit opustit České království jako Dee. Ještě je otázka, bude-li na Třeboni v takovém bezpečí, je-li pan Vilém skutečně těžce nemocen a vládne-li tam jeho mladá choť paní Polyxena z Pernštejna, když její manžel je v péči lékařů! Je to tak jisté, že mu na Třeboni otevrou s radostí bránu a že ho pan vladař přivítá polibkem?

Na chvíli se uprchlíkovi zastavilo srdce, ale Kelley se brzy vzpamatoval. Což ho po celý život neprovázelo štěstí? Což každá kalamita, která ho potkala, se časem neproměnila v úspěch?

Čím více se vzdaloval Praze, tím víc se Kelleye zmocňovala jistota, že všechno dopadne dobře, že se zas vrátí do Prahy, až se císař doví, že Hunkler dodával zprávy Angličanům, a že mu bude odpuštěno a Kelley se pak shledá v Jílovém s Johankou a snad i se svým novorozeným synkem.

Za Tábořem se však počasí změnilo; slunce zašlo a od západu se přihnaly mraky, které přinesly déšť. A navíc náruční kůň začal kulhat.

„Aspoň do Soběslavi abychom se dostali v pořádku,“ volal kočí na pána.

„Musíme se tam dostat!“

„Ale měli bychom tam zůstat přes noc. Koně už toho mají dost.“

„Také já si již potřebuji odpočinout,“ souhlasil hned Kelley.

Do Soběslavi přijeli za silného deště. V zájezdní proslavené hospodě mnoho hostů naštěstí nebylo. Kočí se staral o koně, pán si u krčmáře zajistil pokoj. Oba se dobře navečeřeli, ale dlouho se nezdržovali. Pán i jeho kočí byli velmi unaveni.

Když Kelley v pokojíku osaměl, rozhodl se, že napíše Johance dopis, v němž jí krátce vypíše, co se s ním stalo. Napsal i to, že je na cestě do Třeboně, kde požádá pana vladaře o útulek a poprosí ho, aby se pokusil u císaře zmírnit jeho trest, takže později, až se na všechno zapomene, vrátí se do Jílového a už nikdy nikam nepojede a od Johanky se neodloučí. Ať tedy nemá strach a věří jako on, že nakonec všechno se k dobru obrátí.

Potom ulehl a brzy usnul spánkem spravedlivých, neboť si byl jist, že všechno bude zas dobré.

Zpráva o souboji mezi Hunklerem a Kelleyem se přirozeně rozšířila po celém Hradě a dostala se i k císaři. Velmi š% rozčilil.

Poslal hned pro ministra Trautsohna a nařídil *nu, že toho lotra musí stůj co stůj chytit.

Ale pracovali i úředníci v císařské kanceláři. Především byl vydán patent ke všem obyvatelům království, aby Kelley byl okamžitě chycen a bezodkladně pod stráží dodán na Pražský hrad. Kromě toho na všechny strany byly vyslány hlídky, aby uprchlíka chytily, když se zjistilo, že uprchl v kočáře. Bylo téměř jisto, že odjížděl na Třeboň jako kdysi jeho druh Dee.

Císař sám pak k sobě zavolal spolehlivého kvartýrmajstra Řehoře Boule, jemuž nařídil, že musí přivést Kelleye, ať živého nebo mrtvého. Boule pak dostal k ruce dvorského profousa, malostranského rychtáře a dvanáct vojáků, aby uprchlíka jali a ihned dopravili do vězení na Křivoklátě.

Rozkazy císařovy byly bezodkladně vykonány.

Kelley nespál dlouho. Probudil ho koňský dusot na silnici. Přistoupil k oknu a v slabém světle, které svítilo před hospodou, uviděl kočár a s ním i půl tuctu jezdců. Tiše pootevřel okno a uslyšel, jak se jeden z nich ptá hostinského, jak je ještě daleko do Třeboně. Kelley netušil, že se jedná o něj, domníval se, že se rožmberskému vladaři přitížilo a že nějaký pán ho jede navštívit nebo ještě spíš nějaký vynikající lékař. Kelley odstoupil od okna a ulehl na lože.

Ale netrvalo dlouho a někdo prudce zabušil na dveře jeho pokoje.

Tu se Kelley polekal. Nohy se mu třásly a chvíli se rozmýšlel, má-li otevřít. Ale bušení zesílilo a Kelley konečně pootevřel.

Před ním stál chlap jako hora. Nepozdravil, neomlouval se, ale pozorně pohlížel na rozespaleho muže a zvolal:

„Jsem císařský kvartýrmajstr Řehoř Boule. Jste vy Eduard Kelley, rytíř z Imany, císařský alchymista?“

„Ano, jsem v císařských službách. Jaké je vaše přání?“

„Jsem tu na rozkaz císařův. Oblečte se. Pojedete s námi do Prahy!“

„Kam?“ zeptal se slabým hlasem Kelley, který již tušil, že je s ním zle.

„Pojedete se mnou do Prahy. Byl na vás vydán zatykač. Mám rozkaz zatknout vás, kdekoli vás najdu.“

„A odmítnu-li?“

„Doufám, že si to rozmyslíte. Mám rozkaz přivést vás živého nebo mrtvého. Oblékněte se. Budu čekat čtvrt hodiny. Zbraň při sobě nemáte?“

„Nemám!“

„Stojím za dveřmi. Pospěšte si!“

Kelley vzdychl. Vše bylo jasné a marné. Počaly se mu třást ruce i nohy. S potížemi se oblékal.

Když byl oblečen, spolu s důstojníkem sestoupil do velké světnice, kde se jezdci posilovali kořalkou.

Velitel jejich na ně houkl:

„Na koně, chlapci!“

Ale tu se mu postavil starší jezdec:

„Pane, vezměte na vědomí, že koně jsou velmi unavení. Celý den nedostali obroku. Potřebují si odpočinout a dostat nažrat!“

Velitel zaváhal; chvíli se rozmýšlel, potom mávl rukou a řekl:

„Dobrá. Vyrázíme tedy, hned jak se rozední!“

Kelleye pak odvedl zase do jeho pokoje a před dveře postavil jednoho z vojáků na stráž.

Ted už měl uprchlík jistotu, že prohrál. Jestliže císař, který mu prokazoval tolik milostí, dal ho stíhat, je to zlé. Prohrál. Svůj ortel znal. Kdyby měl aspoň možnost rozloučit se s Johankou nebo kdyby jí aspoň mohl poslat ten list! Jak rád by ji naposled políbil na její tvář! Ale nic nemůže, je vězněm, kterého čeká smrt.

Ležel na svém lůžku a zavřel oči, do kterých se mu tlačily slzy – snad poprvé od jeho dětských let. Jeho myslí prošel celý jeho život. Štěstí ho provázelo od té doby, co utekl z Lancasteru, až teprve teď se všechno spiklo proti němu. Je ještě aspoň špetka naděje? Není! Zákon je jasný. Ale je tu ještě císař, který mu vždy šel na ruku od té doby, co mu vyrobil kousek zlata. Jen poslední dobou se již v laboratoři neukazoval. Proč? Od Rumpfa slyšel, že císař je nespokojen, protože elixír, který Kelley mu připravil, nepomáhá. Prý si nejednou stěžoval, že Kelley všechno oddaluje a že je, jako byli všichni alchymisté před ním. Teprve teď si Kelley jasně uvědomil, že vlastně po celou tu dlouhou dobu císaře klamal. A teď by chtěl, aby císař byl k němu milostivý! Císaře Rudolfa Kelley znal lépe než sebe. Věděl, že se často rozhoduje, aniž o věci řádně uvažoval. Poslal-li pro něho kvartýrmajstra s vojáky, je možno spoléhat na jeho dobrotu? Ale poslal i kočár! Není to důkaz, že si svého alchymisty přece jen váží?

A hned se zrodila jiskřička naděje. Řekl si nahlas:

„Císař je nemocen. Může sice člověka odsoudit na smrt, ale může také v poslední hodině udělit mu milost. Je třeba poprosit Boha všemohoucího, aby ráčil osvětit císaře.“

A Eduard Kelley, rytíř z Imany, který od dětských let nesepljal ruce k modlitbě, začal se teď modlit a prosit Boha, aby stál při něm a zachoval mu aspoň život.

Hned jak se rozednilo, v hospodě nastal ruch. Vojáci jedli polévku, smáli se a žertovali. Jejich velitel odvedl Kelleye do jiné jizby a posadil se s ním k zvláštnímu stolu. Také oba jedli polévku, přikusující k ní chléb, ale nepromluvili spolu ani slova. Útratu zaplatil důstojník. Kelley však musil vyrovnat účet za nocleh za sebe i za svého kočího, také obrok koním. Důstojník potom vydal rozkaz k odjezdu.

Vězně posadil důstojník do pravého kouta kočáru, sám se posadil do levého kouta. Předtím dal mu spoutat nohy i ruce. Sám si kromě toho na kolena položil pistoli, právě takovou, z jaké Kelley střílel na Hunklera.

Kelley, vida ji, zvolal na důstojníka:

„Nemohl byste, pane, dát tu pistoli jinam?“

„Ne!“ řekl úsečně kvartýrmajstr.

Kelley pak zavřel oči, protože na pistoli se dívat nemohl.

Konvoj se pak vydal na cestu ku Praze. Koně byli odpočatí, jeli klusem.

Kelley se pokusil o rozhovor:

„Nemohli bychom jet přes Jílové? Mám tam ženu a děti...“

Boule se chvíli rozmýšlel, potom řekl:

„Ne“

Toho dne nocovali v Táboře. Boule v nejlepší hospodě na rynku, vojáci a vězeň v pivovaře. Druhého dne nocovali v Sedlčanech.

Když to Kelley zjistil, dostal strach. Zeptal se kvartýrmajstra:

„Kam mě vlastně vezete?“

„Ne daleko, jen na Křivoklát!“

To je horší než poprava, myslil si Kelley. Ach, kdyby bylo možno utéci! Kdyby bylo možno podplatit toho komisiního kvartýrmajstra, ale ten ze strachu se bojí otevřít ústa. Žádná řeč s ním není!

Ze Sedlčan jeli do Dobříše, kde se naobědvali a ještě téhož dne, 6. máje téměř už za tmy, Řehoř Boule odevzdal vězně

hejtmanu křivoklátskému Janu Jindřichu Prollhoferovi z Purkerštorfu.

Stráž pak po tělesné prohlídce zavedla vězně do cely poblíž hejtmanovy kanceláře.

„Přeji vám trochu štěstí,“ řekl hejtman, aniž se usmál.

Kelley byl tím tak překvapen, že nebyl s to, aby mu poděkoval.

Kelley přijížděl do Jílového obvykle v sobotu před polednem. Těšil se na to, snad více než jeho manželka, ale rozhodně ne tak jako jeho děti, kterým vždy přinášel nějaký dárek.

Na tu sobotu pozvala na oběd Johanka i švagra Tomáše s jeho ženou, celou rodinu Sendziwojovu i školského rektora Vodňanského, který vyučoval děti její i děti polského alchymisty. Johanka s dvěma pomocnicemi z Jílového měla plné ruce práce, aby pro tolik lidí připravila slavnostní oběd.

Čas již značně pokročil, ale Kelley stále nepřijížděl. Johanka marně přemýšlela, co by ho mohlo zdržet, protože její manžel býval přesný.

Polský alchymista se již v Jílovém začínal nudit; byl zvyklý na velkou společnost a pobyt v malém městě se mu zdál ztrátou času, zvláště když ke své literární práci potřeboval nahlédnout do různých spisů, kterých si na venkově opatřit nemohl. Stále mluvil o Praze, byl nerudný, rušil ho křik dětí při práci a ani s Vodňanským se nedovedl blíže spřátelit.

K obědu bylo již vše připraveno, ale hlavní osoba nikde. Stalo se tak poprvé, jinak Kelley vždycky poslal zprávu, když pro něco neodkladného přijetí nemohl. Johanka byla již poněkud vystrašena.

„Snad se mu na cestě nepříhodilo nějaké neštěstí?“ několikrát již opakovala.

„Jaké pak neštěstí!“ usmál se Sendziwoj. „Na Hrad patrně přijela nějaká vzácná návštěva a chce vidět laboratoř vašeho man« želá. Být ve službách císařských není jen tak!“

A skutečně za malou chvíli Betyňka, která postávala před domem, zvolala:

„Táta už jede!“

Opravdu, k domu se blížil kočár. Paní Johanka odběhla z kuchyně, kde služkám udělila poslední rozkazy, trochu se upravila a vyběhla před dům. Ale hned se zamračila.

„Tohle přece není Eduardův kočár!“ řekla si.

Zatím i ostatní přátelé vyběhli před dům, aby přivítali Kelleye.

Kočí zastavil až u domu a z něho vystoupil starší břichatý pán, důstojný jako biskup, ale s tvářemi jako hostinský. Zvolal pánovitě:

„Hledám slavného polského alchymistu pana Michala Sendziwoje. Slyšel jsem, že se usadil v Jílovém.“

„Pojďte dál. Pan Sendziwoj je u nás,“ zvolala Johanka a sama uvedla neznámého hosta do pokoje, kde všechno bylo připraveno k slavnostnímu obědu.

Tloušťák byl neobyčejně mile překvapen, víc stolem připraveným k bohatému obědu než polským alchymistou. Pravil, usmívaje se:

„Promiňte, dámy a pánové, že vás vyrušuji. Hledám slavného polského alchymistu, který prý bydlí v Jílovém. Dovolte mi, abych se představil. Jmenuji se Lazar Korálek. Jsem staroměstským měšťanem, mám dva pěkné domy, jeden v Štupartské ulici, druhý v ulici Haštalské...“

Tu povstal Sendziwoj a řekl:

„Já jsem, kterého hledáte. Michal Sendziwoj.“

„Jaké štěstí, že vás poznávám, vážený Mistře,“ zvolal Korálek a natahoval ruku k polskému alchymistovi.

„Posaďte se, prosím, pánové,“ prosila pány Johanka. „Chystáme se k obědu a bude nám potěšením, pane Korálku, poobědváte-li s námi. V hospodě byste si patrně špatně pochutnal.“

„Rád, velmi rád, vzácná paní,“ usmíval se pražský měšťan. „Po tak dlouhé cestě a po špatných cestách je člověk celý roztřesen a také jeho žaludek se hlásí o své právo. Ale ze všeho nejdříve dovolte, vážení přítomní, abych se s několika slovy nejdříve obrátil k nejslavnějšímu alchymistovi dnešních časů, Mistru Sendziwojovi. Rád bych ho pozval k sobě do Prahy. Mám malou laboratoř a jeden byt prázdný. On a jeho rodina by našli u mne celé zaopatření. A prosím, zcela zdarma, jen z úcty k osobě nejslavnějšího alchymisty dnešní doby. Měl by se u mne rozhodně lépe než v téhle zapadlé vesnici...“

Nikdo na ta slova nic neřekl. Vpád toho sebevědomého člověka nikoho nepotěšil.

Korálek byl z rodu těch úspěšných obchodníků, kteří se rádi chlubí svým majetkem. Ačkoli čekal, že celou společnost ohromí, nikdo na jeho slova nereagoval.

Obrátil se znovu k polskému alchymistovi a řekl, zvyšuje hlas:

„Cestou do Jílového napadla mě, myslím, skvělá myšlenka. Ted, když miláček císařův, alchymista Kelley, rytíř z Imany, sedí v lapáku, měl by pan Sendziwoj velkou šanci zaujmout jeho místo jako první alchymista u Jeho Veličenstva.“

Po jeho slovech nastalo ticho. I děti zmlkly.

Potom paní Johanka vstala a postavila se čelem proti hostu.

„Co jste, pane, řekl o alchymistovi Kelley o mě, není pravda!“

„Vy to nevíte, paní?“ pravil domácí paní Korálek, rozhlížeje se udiveně po přítomných. „Slavný alchymista Kelley, později rytíř z Imany, je od včerejška držen na Křivoklátě jako vězeň!“

„Co to žvaníte?“ vybuchla Johanka, brunátná ve tvářích. „Jsem jeho žena a musila bych to vědět!“

Pan Korálek zachoval však obdivuhodný klid a řekl, usmívaje se:

„Patrně sem do Jílového ještě ta zpráva nedošla. Nezbyvá mi, než abych vám ji pověděl já. Ten Angličan měl v pátek souboj s nějakým dvorským úředníkem, jehož jméno jsem si nezapamatoval. Bili se za Poříčskou bránou na pistole. Panu Kelleyovi se stalo neštěstí, hned první ranou zasáhl svého protivníka přímo do srdce.“

„Bože, to nemůže být pravda!“ zvolala Johanka.

„Milá paní, proč bych vám lhal?“ pokračoval Korálek. „Celá Praha o ničem jiném nemluví. Ten alchymista, který souboj vyhrál, je, jak jsem už řekl, Angličan. Nepamatoval však na to, že totiž náš milostivý císař Rudolf před časem všechny souboje přísně zakázal. Zajímavé přitom je to, že se přišlo na to, že ten lotr, kterého císař povýšil na rytíře, měl už v Anglii obě uši uřezané. Proto prý nosil dlouhé vlasy. Já ho nikdy neviděl, dosvědčit to nemohu, ale v Praze to všichni lidé o něm říkají...“

„Můj Bože!“ vykřikla paní Johanka a všichni se k ní obrátili. Zbledla, přidržela se stolu, ale nikdo si toho nevšiml, protože všichni hleděli na toho cizího tlustého člověka, který se usmíval z radosti, že mohl přítomné překvapit tak vzrušující zprávou. A ještě pokračoval: „Ale, vzácní přátelé, kdyby šlo jen o souboj!“

Podle nového císařského nařízení se všechny souboje přísně zakazují a každý, kdo neuposlechne, propadá trestu smrti a veškeren majetek se mu zabavuje...”

Tu z hrdla Johančina se vydral strašný výkřik a hned potom se skácela. Přitom svým poženaným životem narazila na ostrý roh židle.

Všech se zmocnila hrůza. Jediný rektor Vodňanský, který byl nejbliž Johanky, pochopil, co se asi stalo. Zatímco se ostatní pokoušeli Johanku zvednout, rektor vzal klobouk a běžel pro bábu babicí, která se v takových věcech vyzná.

Naštěstí nebydlila daleko. Přišla hned, oblečená tak, jak stála u plotny.

Potom již zůstala u Johanky, kterou ostatní odnesli do sousední místnosti.

Stůl, připravený k slavnostnímu obědu, na chvíli osiřel. Mužští se však brzy vrátili, ale nikomu z nich nebylo do řeči, sklesli na židle a dívali se k zemi. Jen pan Korálek nevydržel mlčet.

„Zdá se, že ta paní je těhotná!“ pravil.

Nikdo mu neodpověděl. Co zlého natropil ten člověk za tu krátkou dobu, co přijel.

Bába se vrátila za delší chvíli. Byla zpocená a řekla tiše:

„Chudák paní. Potratila.“

Bylo po slavnostním obědě. Rektor Vodňanský se poroučel první, po něm Sendziwoj s manželkou a dětmi v doprovodu pana Kořalka, kterého vzali s sebou.

U nemocné a nešťastné Johanky zůstala jen její švagrová, děti odešly se strýčkem na procházku.

Sendziwoj pozval Kořalka k sobě, kde se sice nekonal slavnostní oběd, ale bylo dost času a klidu, aby hovorný domácí pán mohl slavnému alchymistovi vyložit svůj plán:

„Mám za to, vážený a slavný Mistře, že Jílové není příliš vhodné místo pro vaši osobnost. Ted, když Kelley je ve vězení, z něhož se patrně nikdy nevrátí, protože podle císařského nařízení každý, kdo se zúčastnil souboje, sám se odsoudil k trestu smrti, domnívám se, že se Vaší Slovnosti naskýtá vzácná příležitost, abyste zaujal místo prvního alchymisty na dvoře císařově, kterážto místo zastával právě Kelley.“

Polský Mistr se chvíli rozmýšlel, ale jeho paní chápala rychleji, žádných zábran neměla.

Zvolala:

„To by jistě bylo naše štěstí. Přijel jste, pane, přímo jako posel boží. V Jílovém žijeme výhradně jen z milosti pana Kelleye.“

Korálek již věděl, že do Jílového nejel nadarmo. Promluvil rozšafně:

„Nic vám, prosím, neslibuji. Vyjadřuji jen své mínění. Co však vám mohu nejen slíbit, ale také zaručit, že vám, vážená paní, i celé vaší tak hrozně pronásledované rodině poskytnu zdarma slušné bydlení, vhodné pro slovutného alchymistu, ve svém domě U hřebene v Štupartské ulici a dám vám k volnému užívání i svou dosti dobře vybavenou alchymickou laboratoř. A nežádám za to od vás nic jiného než snad občasnou radu při mých pokusech.“

Sendziwoj se víc nerozmýšlel. Všechno již rozvážil. Řekl:

„S vděčností přijímám.“

„Jste náš spasitel!“ dodala manželka Sendziwojova.

Ještě téhož dne, kdybyla paní Johanka, bledá jako stěna, vyčerpaná až k smrti a nešťastná tak, že si přála zemřít, odjížděla rodina polského alchymisty s panem Korálkem do Prahy. Byli tak šťastni, že se zapomněli rozloučit s paní Johankou a zeptat se jí, jak se jí daří.

Zůstala sama, opět bez manžela. Zbyly jí jen její děti.

Zcela vysílená a nešťastná ležela na loži. Tu k ní přistoupily obě její děti, Betyнка a Jan. Usmála se na ně, pohladila je po tvářích, ale již neplakala, jen tiše jim řekla:

„Mé ubohé děti, jsme zase sami. Musíme se mít teď všichni hodně rádi. Přišla pro nás zlá doba.“

Z očí jí vytryskly slzy.

Dcerka se také rozplakala. Chlapec se jen mračil, díval se vzpurně, potom se najednou zeptal:

„A proč má táta uřezané uši?“

„Proboha mlč, chlapče!“ zvolala Johanka a obrátila hlavu ke zdi.

Tedy už i její chlapec věděl, co Johanka po dlouhá léta před každým tajila.

Dva dny již Kelley trávil v hradním vězení. Nikdo k němu nepřicházel, nikdo ho nevyslýchal, nikdo s ním nepromluvil, jen dozorce ráno a v poledne přinášel mu jídlo, které vzbuzovalo odpor už svým vzhledem a zápachem, ale vězeň jím nepohrdal jako člověk, který v životě zkusil i hlad, což si dozorce nedovedl vysvětlit. Takový pán a jí to, co ani psům nevoní.

První den vězeň uvažoval především o svém postavení a uvědomoval si, že mu zbývá jen několik dní života, ale díky za ně. Napřed musí být soud a teprve potom rozsudek. To znamená, že za ty dny se může lecco změnit. Ale je opravdu nějaká naděje? Zákon říká jasně: trest smrti! A zákony mají být dodržovány. Zákon není kus obyčejného papíru.

Kelley myslil především na ministra Rumpfa, který mu vždy ukazoval vlídnou tvář. Ale hlavní osobou je císař. Je pravda, že jeho vztah k prvnímu alchymistovi se poslední dobou značně zhoršil. Ztratil k němu důvěru, nebo měl jiné starosti? Možná, že se necítí zdrav, A možná, že je to proto, že se nesnáší se svým bratrem Matyášem, který by se rád posadil na jeho místo. Ve válce s Turkem to prý jde špatně, ale o tom Kelley mnoho nevěděl, protože se o to, co se dělo v Uhrách, vůbec nestaral. V císaře však věřit nepřestával.

Ale brzy potom se Kelley vysmál sám sobě. Má smysl oddávat se takovým nadějím? Není to bláznovstvím? Zákon je jasný a jeho život visí na vlásku. Je konec, všemu je konec!

Kelley zhluboka vydechl a zavřel oči. Vzpomněl si na své rodiče. Matka ustaraná, stále ve strachu před svým manželem. Nikdy si nezaspívala, snad jen v kostele, doma se zato často modlila. A otec? Přísný, málomluvný, který se snad ani nedovedl smát. Jak byl jejich starší syn šťasten, když odešel z domova! A

potom život v Lancasteru. Mladík se podobal psu, který se utrhl ze řetězu. Nikdo mu nekázal, nehrozil a ani se ho neptal, co dělá. Pitky s kamarády, návštěvy u prodejních ženštin. Nelze na to vzpomínat bez studu. A potom ty peníze získané podvodem! Měl štěstí, že se brzy potom dostal k starému alchymistovi Deeovi. Byl to vlastně dobrý a šlechetný člověk. A vzdělaný! Jen v největší nouzi dělal pokusy, při nichž podvod hrál hlavní úlohu. Za mnohé by mu měl být Kelley vděčný, ale nebyl. Vůbec myslil někdy na něco jiného než jak získat peníze jakýmkoli způsobem a pak je utratit? Ne, tak to nebylo, obelhává sám sebe. Nebyl vždy takový. Což si nezamíloval Johanku Westonovou? Byla tehdy velmi nešťastná, ale mladá a krásná. Její manžel byl zřícenina čekající na smrt; lehával na lůžku, chrchlal a kašlal. Nejednou jeho ženu zastal v pláči. Sama se mu jednoho dne vrhla do náruče.

Vězni málem vyhrkly slzy z očí, když na to vzpomínal. Dopouštěl se už tehdy zločinu! Manžel Johančin umíral. Johančiny děti se bály přiblížit k otci, zato Kelleye vítaly s úsměvem jako strýčka, a nejen proto, že jim občas přinášel pamlsky. Byl to zločin, že se tehdy důvěrně sblížil s Johankou? Což nebyl jí oporou a ona jemu?

Na Johanku se teď soustředily všechny myšlenky věžňovy. Nešťastná Johanka! Sotva jí na krátký čas vzešlo slunce, přičemž rozkvetla do nebývalé krásy, že s ní žádná jiná žena nemohla soutěžit, její druhý manžel, kterého milovala, sedí teď ve vězení a čeká na ortel, který už byl určen. Bude to smrt! Ale Bože, co potom bude z Johanky a jejích dětí? Co bude z jeho, dosud nenarozeného dítěte?

Až se otrásl. Snad neměl toho nešťastného Hunklera vyzývat na souboj. Neměl? Musil! Za dva dni by celý Hrad i s císařem věděl, kdo je vlastně první alchymista a rytíř z Imany! Zločinec na věčné časy poznamenaný. Kelley se neovládl, když ten člověk uviděl jeho uříznuté ucho. Hunkler o to dlouho usiloval, potom měl důvod, aby o tom nemlčel. A Kelley? Je přece rytířem z Imany a rytíř musí bránit svou rytířskou čest. Ale jaký je to všechno dohromady nesmysl. Zemře proto, že jako nezletilý chlapec padělal úřední listinu, aby získal několik zlatek, které byl dlužen. Ted zemře za ten dávný přestupek a Johanka a její nevinné děti budou psanci. I jeho dítě, které se dosud nenarodilo! Bože, byla jeho vina tak strašná? Mrtev je první manžel Johančin,

ted' zemře i její druhý manžel, rytíř z Imany. Je to spravedlivé? Kněží říkají, že Bůh všechno dobře řídí. Je tohle řízení boží?

„Ubohá Johanka!“ vyšlo najednou přes rty vězňovy. „Co si počne s třemi dětmi, když jejího manžela popraví?“

Ale pak si vězeň vzpomněl, že se jeho jmění páčí na 300 000 kop. A Johanka je dobrá hospodyně. V Jílovém pak může mít oporu v polském alchymistovi a v jeho ženě. I v panu rektorovi.

Vtom se otevřely dveře u Kelleyovy kobky a žalárník přiváděl tříčlennou hlídku.

„To je ten lotr!“ řekl žalárník, ukazuje na Kelleye.

„Půjdeš s námi. Na soud!“ pravil vousatý velitel hlídky.

Kelley na to neřekl nic, jen se za sebou ohlédl, zda nic nezapomněl, jak to dělával doma. Musil se tomu usmát.

Vpředu kráčel velitel hlídky, po stranách a vzadu za nešťastníkem vojáci.

Studenou chodbou kamenem dlážděnou se rozléhaly kroky pěti mužů. Kroky vězně však sotva bylo slyšet.

Soudní řízení se konalo v malé, temné místnosti bez účasti veřejnosti.

Na vyvýšeném místě u stolu seděli tři páni, jež Kelley neznal. Ten prostřední byl jistě předseda, pán nad jiné vykrmený, s brejlíčkami na očích, po jeho bocích dva mladší přísedící, jež obžalovaný viděl také poprvé.

Delikventa vojáci postavili na tři kroky před soudcovský stůl, po každé jeho straně jeden voják.

Ještě než došlo k líčení, přišel do soudní síně ministr Wolfgang Rumpf, který se jen kývnutím hlavy pozdravil se soudci a potom se posadil dost daleko za delikventem. Patrně zastupoval císaře.

Soudní líčení následovalo bez odkladu. Kelley musil uvést všechna důležitá data ze svého života. Pán po levici předsedy všechno zapisoval.

Kelley na všechny otázky odpovídal krátce a přesně. Trvalo to dost dlouho, než všechno bylo zapsáno. Teprve potom soudce, upíraje oči na obviněného, prohlásil:

„Přejdeme hned k věci, pro kterou jste se, obviněný, dostal před soud.“

Na chvíli se odmlčel, potom se otázel:

„Nepopíráte, že jste se zúčastnil souboje za Poříčskou bránou?“

„Nepopírám!“

„Byl jste to vy, kdo vyzval Jana Hunklera na souboj?“

„Ano, já to byl.“

„Proč?“

„Protože již dlouho chodil za mnou do laboratoře, a to jen za tím účelem, aby se dověděl, mám-li uřezané uši.“

„To vám asi bylo nemilé,“ prohodil jeden ze soudců.

Předseda ho však okřikl, a obrátiv se k vyslýchanému, pravil:

„Chcete vypovědět, proč vám byly v Anglii uřezány uši? Takové tresty u nás nejsou,“ zeptal se předseda.

„Jako chlapec jsem v Lancasteru padělal jakousi listinu, abych si opatřil padesát zlatých, které jsem byl dlužen. Soud tehdy nepřihlédl k mému mládí a na jeho výrok mi byly uřezány obě uši.“

„Kolik vám bylo let?“

„Sedmnáct nebo osmnáct.“

„Od té doby jste nosil dlouhé vlasy?“

„Ano. Styděl jsem se.“

„Byl jste od té doby trestán v Anglii nebo mimo Anglii?“

„Nikoli. Stal jsem se alchymistou. Vyučil mě John Dee, slavný alchymista anglický. S ním jsem působil i na dvoře polského krále, v Krakově i jinde. Když jsme se vrátili do Prahy, Dee se stal prvním alchymistou na dvoře císařském a já dvorním alchymistou u treboňského vladaře pana Viléma z Rožmberka, který se mi za mé služby odměnil tím, že mi daroval panství v blízkosti Jílového.“

„Měl jste úspěchy jako alchymista?“

„Měl jsem značné úspěchy. Mohl by to dosvědčit sám císař Rudolf.“

„Říká se, že jste pro Jeho Veličenstvo vyrobil kus zlata. Je tomu tak?“

„Ano. Jsou na to svědci.“

Na chvíli nastalo ticho. U soudcovského stolu páni měli hlavy u sebe a tiše se o něčem radili.

Až dosud soudní jednání dělalo dojem rozpravy. Ale potom předseda sňal s očí brejličky a promluvil docela jiným hlasem:

„Věděl jste, když jste vyzval svého protivníka na souboj, že jeho Milost císař a král všechny souboje v Cechách zakázal pod trestem smrti?“

Kelley se chvíli rozmýšlel, potom řekl:

„Nevěděl jsem. Nikdy jsem o soubojích neuvažoval, protože to byla rytířská záležitost a ne záležitost prostých lidí. Ani potom, když mě Jeho Veličenstvo povýšilo na rytíře. Nikdy jsem se s nikým nedostal do takového sporu, abych musil obhajovat svou čest, velmi mě však vzrušovalo, když pan Hunkler tak dlouho číhal na příležitost, aby odhalil mé tajemství. Snad bych se byl ještě opanoval, ale pan Hunkler dával najevo takovou radost, když zjistil, že nemám uši. Měl jsem ho již delší dobu v podezření, že donáší Angličanům, protože jsem ho několikrát přistihl ve společnosti tajemníka Montfancona. Tehdy jsem byl tak rozčilen, že jsem se nedovedl ovládat.“

„A hned jste první ranou zabil svého protivníka!“ poznamenal pán sedící po pravici soudcově.

Ted' Kelley zvýšil hlas:

„Mohu odpřisáhnout, že jsem neměl v úmyslu ho zabít. Vždyť poprvé v životě jsem měl v ruce pistoli. Byl jsem tak rozčilen, že jsem stiskl spoušť a pistole vystřelila, aniž jsem se toho nadál.“

„A svého soka jste zabil!“ řekl předseda.

„Lituji toho,“ hlesl Kelley.

Výslech byl u konce. Soudcové se vzdálili do vedlejší místnosti a obviněnému bylo povoleno, aby se posadil. Potřeboval to, protože nohy se mu třásly, hlava ho bolela a v ústech měl sucho.

Seděl nehybně a čekal. Nemyslel na to nejhorší. Soudce se při výslechu choval slušně. Snad páni, až se poradí, budou milosrdní. Byla to sice malá naděje, ale přece jen naděje.

Tu se někdo zezadu dotkl Kelleye. Ohlédl se a uviděl ministra Rumpfa, který pozorně sledoval celé soudní líčení.

„Neztrácejte naději,“ řekl Rumpf tiše a hned potom se vzdálil.

Pro Kelleye to bylo jako pohlazení.

Brzy potom se soud vrátil z porady.

„Obžalovaný, povstaňte!“ ozval se hlas předsedy.

Kelley vstal, ale cítil, jak se celý třese.

Předseda potom zvučným hlasem přečetl rozsudek:

„Protože obžalovaný Eduard Kelley, rodem Angličan, vyzval na souboj svého protivníka, dvorského úředníka Jana Hunklera a

při souboji jej zabil, soud, přihlížející k rozkazu Jeho Veličenstva císaře a krále Rudolfa, nemohl rozhodnout jinak, než vynést tento rozsudek: Eduard Kelley, Angličan, se především zbavuje titulu rytíře z Imany. Za druhé: protože se provinil proti nařízení J. V. císaře Rudolfa o soubojích, soud nemohl přihlížet k polehčujícím okolnostem a musil se přidržet zákona, který praví, že každý, kdo vyzve svého protivníka na souboj, už jen tím se prohřešil proti zákonu. Tím více ten, kdo svého protivníka v souboji zabil. A tak Eduard Kelley, který v souboji zabil svého protivníka, propadá trestu smrti. Tím se líčení končí a stráž může delikventa odvést.“

Hned potom odsouzenec v doprovodu vojáků byl odveden do své kobky.

„Všemu je konec!“ řekl si po cestě Kelley a musil se velmi přemáhat, aby potlačil slzy, které se mu draly do očí.

Wolfgang Rumpf v té době již ztrácel vliv na císaře Rudolfa, přesto se pokusil u něho získat milost pro Kelleye. Požádal o slyšení u císaře, které mu nebylo odmítnuto.

Císař ho přijal ve svém pokoji. V obličeji byl zažloutlý, nohy měl pokryty kobercem a příliš milostivě nehleděl na svého dřívějšího oblíbence.

„Dovolil jsem požádat Vaše Veličenstvo, abych vás obtěžoval prosbou,“ řekl Rumpf poníženě.

„To jsem mohl čekat. Za koho jste zase přišel orodovat?“ otázal se císař a netvářil se nijak přívětivě.

„Za vašeho prvního alchymistu Eduarda Kelleye!“

„Byl to stejný podvodník jako jeho předchůdce, také Angličan, Dee!“ vybuchl téměř panovník.

„A přece to byl jediný ze všech alchymistů, který dovedl vyrobit zlato,“ odvětil Rumpf, který si vzpomněl, s jakou radostí patřil císař na kus zlata vyrobený Kelleyem. Málem by se byl spálil, když na něj chtěl sáhnout.

Císař dlouho neodpovídal, mračil se, teprve po chvíli téměř vykřikl:

„Co mám dělat? Rušit vlastní zákon?“

„Vaše císařská Milost může vždycky svému služebníku zachránit život!“

Opět nastalo ticho. Císař uvažoval. Potom se zeptal:

„Prý ten Hunkler měl styky s Angličany?“

„Je to téměř jisté!“

„Dobrá!“ řekl císař a v milosti propustil svého ministra.

Když potom Kelley ležel na svém tvrdém lůžku, byl neschopen klidně uvažovat. Snažil se především myslet na Johanku. Přál by si ji před smrtí aspoň vidět. Chtěl by ji obejmout a poprosit ji, aby mu odpustila, aby jeho dítěti, až se narodí, věnovala všemožnou péči a vychovala je k svému obrazu. Naštěstí zůstane jí velký majetek, z něhož ona i její děti mohou být slušně živы.

Vtom se u dveří jeho kobky zastavily mužské kroky. Vešel dozorce a s ním holič, také trestanec.

„Co pán bude poroučet?“ zasmál se holič, ozbrojený nůžkami a břitvou.

Kelley neodpověděl. Uviděl nůžky a uvědomil si, co ho čeká. Je vězněm, odsouzeným na smrt.

„Takové krásné vlasy!“ zvolal holič. „Je mi líto, že je musím ostříhat. A dohola!“

Kelley stiskl zuby, aby nekřičel. Ale brzy se uklidnil a požádal holiče-trestance, aby se dal do práce.

„A hleďme!“ zvolal holič, když zjistil, že vězni chybí uši. „Je po parádě, příteli.“

Kelley mlčel. Všemmu je konec. Bože, kdybych se aspoň mohl rozloučit s Johankou a jejími dětmi! Vyplakal bych se na její hrudi a řekl bych jí, že jediný člověk, kterého jsem měl opravdu rád, byla jen ona, Johanka.

Za dva dny potom bylo Kelleyovi oznámeno, že původní trest císařskou milostí byl mu zmírněn – doživotním žalářem.

Bylo to zmírnění nejen proto, že mu byl život zachován, ale, byl-li mu život zachován, zůstávala naděje, že se po čase bude moci vrátit domů k Johance. Ach, Bože, kdyby jen věděl, kdy to bude? Ale i tak děkuji ti, Bože.

Po té dobré zprávě seděl dlouho mlčky. Zavřel oči. A potom se dal do pláče.

23

ANGLICKÁ MISE

Johančin život v Jílovém se v těch dnech podobal plavbě na rozbouřeném moři. Věděla, že jde o život jejího milovaného manžela, pro kterého podstoupila i s dvěma dětmi dlouhou a nebezpečnou cestu z Londýna až do Čech. To, co slyšela od lidí, bylo hrozné, přitom neměla nikoho, kdo by se odvážil jejího manžela zachránit. Musela se o to pokusit sama, a to mohla jen v Praze. Obě děti, Betynku a Jana, svěřila manželům Vodňanským a sama se vydala do Prahy. Už cestou si vzpomněla na vrchního komořího císaře Rudolfa Wolfganga Rumpfa, o němž z vypravování manželova věděla, že byl vždy oporou Eduardovou, takže jeho pomocí by mohla být přijata císařem. Padne před ním na kolena a úpěnlivě ho bude prosit o milost. Připomínala si slova proroka Izaiáše, že jen v doufání je naděje.

Na Pražském hradě se však dožila zklamání. K všemocnému ministrovi se vůbec nedostala. Prý mešká u císaře. Nedala se odbýt.

„Jsem žena rytíře Kelleye z Imany. Musím s ním mluvit!“ trvala na svém Johanka, ale nebylo jí to nic platné.

„Je mi líto, ale k panu vrchnímu hofmistrovi nemůžete. A jestliže jste snad chtěla mluvit se svým manželem, není to možné. Byl odvezen na Křivoklát.“

„Nevím, kde to je. Jsem cizinka.“

„Věřu že bych vám rád pomohl, ale nevím jak.“

Johanka vyšla z Hradu, nohy měla jako z olova a hlava se jí točila.

„Bože, co mám dělat?“ naříkala.

Sráznou cestou z Hradu šla jako bezduchá. Ale pak se náhle zastavila, když ji osvětila myšlenka a s ní naděje na úspěch. Je Angličanka a Eduard je také Angličan i obě jejich děti. Kdo jiný

jim může pomoci než anglická mise, pan Montfancon. Živě si připamatovala návštěvu vysokého vyslaneckého úředníka brzy po svatbě ve Faustově domě. Ten snad by jí mohl pomoci, ne-li on, tedy přímo vyslanec. Je to snad také jeho povinností starat se o Angličany v Praze. Vzpomněla si na toho vyslaneckého úředníka Montfancona, který jí přinesl velkou kytici růží. Ten člověk nemůže být tak krutý, aby odřekl pomoc jí ani jejímu muži, který úpí ve vězení.

A potom, jako tonoucí chytající se stébla, chopila se té myšlenky a zrychlila své kroky, aby se co nejdříve dostala na anglickou misi.

Jakmile ji tato myšlenka ovládla, šla stále rychleji. Neviděla lidi, které potkávala, ani kočáry nebo jezdce, ale šla a šla se srdcem plným naděje.

Zastavila se teprve před železnou mříží, za níž v zahradě stála budova anglické mise. Chvíli se rozmýšlela – potřebovala si oddechnout – potom zatáhla za zvonec a čekala, až přijde vrátný.

Přišel za chvíli. Když spatřil Johanku, pohlédl na ni ostrým pohledem a zeptal se jí, co si přeje.

„Potřebuji nutně mluvit s panem Montfanconem!“ vykřikla téměř Johanka. Řekla to anglicky.

„Vy račte být Angličanka?“ zeptal se jí docela jiným hlasem portýr.

„Ano, z Londýna.“

„Oh!“ podivil se vrátný. „Takové návštěvy nebývají u nás časté. Koho mám, prosím, ohlásit?“

„Paní Kelleyovou!“

Vrátný pootevřel ústa a chvíli nebyl schopen promluvit. I potom se ještě rozmýšlel. Teprve pak požádal návštěvnici, aby ho následovala. Uzamkl branku a hosta uvedl do čekárny, která byla hned za domovními dveřmi. Johanka ji již znala. Když přijela do Prahy, čekala tam dvě hodiny. Vrátný slíbil, že ji hned ohlásí.

Johanka osaměla. Únavou i rozechvěním se jí rozbušilo srdce. Může doufat? Nebo ji Angličan odmítne? Což jí při příjezdu do Prahy nedal prostřednictvím svého úředníka vědět, že by ji i jejího manžela osobně rád poznal?

Čekání se prodlužovalo – aspoň se tak Johance zdálo. Ale nakonec se dveře u čekárny otevřely a objevil se známý tajemník Michel Montfancon, který jí po svatbě přinesl kytici růží.

„To jsou hosté!“ zvolal a již vztahoval obě ruce k tak vzácnému hostu.

Johanka mu podala pravou ruku, kterou tajemník uctivě políbil.

Naděje v Johance vzrostla. Tajemník se tvářil laskavě, jako by zcela zapomněl na poslední shledání s Johankou ve Faustově domě, i jako by nevěděl nic o Johančině manželovi.

„Přišla jsem jako prosebnice...“ řekla tiše.

Dál už nemohla, protože propukla v pláč.

„Prosím uklidněte se, vzácná paní,“ mluvil laskavě vyslanecký úředník. „Člověk nikdy nesmí zoufat. I po té nejtemnější noci vysvitne zas slunce.“

„Ale také i po slunečném dni přichází tmavá noc,“ promluvila Johanka, již slova tajemníkova poskytla ždibíček naděje.

Montfancon se slabě usmál.

„Tuším, proč jste přišla. Mám za to, že v záležitosti vašeho manžela.“

„Ano. Proboha vás prosím: zachraňte ho! Nevím o něm vlastně nic. Co s ním je? Žiji s dětmi v Jílovém a je už mnoho dní, co jsem manžela neviděla a ani dopisu od něho nedostala. Jen z cizích úst se dovídám o hrozných věcech, kterým nemohu věřit.“

„Řeknu vám čistou pravdu. Váš manžel vyzval na souboj dvorského úředníka pana Hunklera. Z jakého důvodu přesně nevím. Měl to neštěstí, že hned při prvním výstřelu svého soka zabil...“

„To jsem slyšela již v Jílovém, ale nemohu tomu věřit. Eduard nikdy nestřílel. A vůbec: proč by někoho vyzýval na souboj, když souboje vždycky odsuzoval?“

Tajemník pokrčil rameny a jeho obličej zvažněl. Pravil:

„Vím, že v manželství bývají věci, které manžel manželce nebo manželka manželovi tají...“

„Nikdy jsem před manželem nic netajila!“

„Věřím vám. Neměla jste patrně v životě nic, co byste musila před manželem skrývat. Ale bylo to také tak u vašeho manžela?“

„Mám za to, že ano!“

Tajemník se chvíli rozmýšlel, potom pravil:

„Řekněte mi, ale podle pravdy, pověděl vám váš manžel – promiňte mi, prosím, má tvrdá slova – že se v mladém věku dopustil ošklivého činu, za nějž mu byly z trestu uřezány obě uši?“

„Panebože!“ vykřikla Johanka.

„Vy jste to věděl?“ řekla po chvíli.

Úředník mlčky přecházel po pokoji. Také Johanka mlčela a dívala se na koberec na zemi.

„Přiznal se vám váš manžel,“ řekl po chvíli úředník, „k tomu mladickému prohřešku? Řekl vám někdy, proč nosí tak dlouhé vlasy?“

Johanka dlouho neodpovídala. Rty měla stisknuté a dívala se kamsi oknem. Potom řekla:

„Věděla jsem to, ačkoli muž se mi s tím nikdy nesvěřil.“

„Řekl vám, proč ztratil uši?“

„Ne, ale věděla jsem to, nikdy jsem mu to však neřekla, protože on sám nikdy o tom nemluvil.“

„To vám jistě dělá čest. Málokterá žena by postupovala jako vy. Zdá se, že se marně modlíme: odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. Váš manžel byl prvním alchymistou u císaře Rudolfa, předtím zaujímal přední místo u pana Viléma z Rožmberka. Mnozí mu záviděli, jak to mezi úředníky bývá. Opravdu mnozí, nejen jeho postavení u dvora, ale i jeho jmění, které tak rychle vzrostlo, zejména peníze, které mu platil císař. Takový člověk má vždycky mnoho nepřátel...“

„Pokud vím, nepřátel neměl...“

„A co pan Hunkler?“

„Neznám ho. Od manžela jsem o něm nikdy nic neslyšela, rozhodně ne o tom, že by byli nepřátelé.“

Tajemník se usmál a pravil:

„Věřím vám. Ale řeknu vám něco, co bych nikomu neprozradil. Ted mohu, když pan Hunkler je po smrti. Váš manžel několikrát zastihl toho nešťastníka v rozmluvě se mnou. Jistě se domníval, že Hunkler je ve službách anglické královny.“

Johanka zpozorněla a zeptala se:

„Bylo tomu tak?“

„Pro vás to není důležité, madame. Důležité je, že Hunkler mohl dodávat zprávy. Dokazovat něco, co se nestalo, je obtížné a teď dokonce zbytečné. Mezi alchymisty i v kancelářích na Pražském hradě se dlouho vedly řeči o tom, proč váš manžel nosí tak dlouhé vlasy. Lidé si všimnou všeho, zvláště když jde o člověka, který neobyčejně rychle zaujal u císaře tak výjimečné postavení. Někdo patrně vyslovil domněnku – třeba jen v žertu –

že mu v Anglii pro nějaký zločin uřezali uši. Pan Hunkler chtěl mít jistotu...”

„Ale proč?“ zvolala Johanka.

Montfancon se maličko usmál:

„To jistě dobře věděl pan Hunkler. Prozradit nám to však již nemůže. Ale jistě mu na tom záleželo. Chtěl mít jistotu. Proto se tak dlouho s vaším manželem přátelil a tak dlouho ho navštěvoval v jeho laboratoři, až se mu podařilo odhalit jeho tajemství...”

Všechno, co řekl tajemník, znělo jako čistá pravda. Johanka se rozplakala.

„Uklidněte se, madame. Doufejte, že není ještě všechno ztraceno. Rozsudek nebyl ještě vykonán!”

„Smrt!“ vykřikla Johanka.

„Bohužel: ano!”

„Můj Bože!“ zvolala Johanka a zhroutila se.

A právě v té chvíli vstoupil do čekárny lord William Cecil. Když uviděl, že paní Kelleyová leží v bezvědomí na divaně, zvolal na tajemníka:

„Ošetřete ji přece!”

A sám zavolal na sluhu, aby přinesl sklenici studené vody.

Johanka se naštěstí brzy vzpamatovala. Tehdy lord pokynul tajemníkovi, aby se vzdálil. Potom sám přistoupil k Johance, dal jí ruku na čelo a řekl mírným hlasem:

„Klid, má milá. Jste přece Angličanka, a ti tak lehko neztrácejí klid. Chováte se, jako byste byla z Itálie. Především potřebujete klid, abyste o věci mohla správně uvažovat.”

Mluvil bezmála jako otec a jeho hlas na Johanku skutečně účinkoval. Sklesla na kolena, sepjala ruce a volala:

„Vaše lordstvo, zachraňte mého manžela. Prosím vás na kolenou. Zachraňte ho!”

„Nesmíte zoufat. Mám pro vás nadějnou zprávu. Právě jsem se dověděl, že trest smrti, který vyžadoval zákon, císař milostivě pozměnil v doživotní žalář.”

„To je strašné!“ vykřikla Johanka. „Ale díky vám i za to, Milosti!“ řekla tiše Johanka a snažila se lordu políbit ruku.

Lord však pokračoval:

„Musím ještě dodat, že váš manžel nemá ještě vyhráno. Doživotní žalář je možná horší než trest smrti. Má jen tu výhodu, že nese s sebou naději, že po určité době může mu být ten krutý trest změněn na mírnější. Musíte doufat.”

„Díky, Vaše lordstvo, aspoň za tuto špetku naděje.“
Johanka potom odcházela, shrbená, s očima upřenýma k zemi.
Nemyslíla teď na manžela, ale na sebe a své dvě děti.

Po jejím odchodu lord Cecil zašel za svým tajemníkem.
„Je mi velmi líto té paní. Nelze jí nějak pomoci? Je to Angličanka,“ řekl tajemník.

Lord vzdychl. Potom pravil:

„Je to trapný případ a my v tom sotvaco můžeme dělat. Připomínám si slova Pavlova: Kdybych mluvil hlasem andělským a neměl lásky, byl bych jako měď zvučící. Ta paní miluje svého manžela více než sebe. A taková láska měla by být odměněna.“

„Zajisté, mylord. Jen se bojím, aby její láska nezahubila její dvě rozkošné děti!“

Lord odpověděl až za chvíli:

„Myslím, že měl pravdu král Šalamoun, když řekl, že tři věci lze těžko pochopit a čtvrtou už vůbec ne: hadí stopu na kameni, ptačí stopu v povětří, lodní stopu ve vodě a mužovu stopu v ženě.“

„Jste velkým znatelem žen, mylord!“ řekl jeho tajemník.

„Mám už na to léta, příteli!“

Paní Johanka se vracela do Jílového tělesně zcela vyčerpaná a nešťastná ještě víc, než když potratila Eduardova syna. Cestou s nikým nepromluvila, aby se nerozplakala. Oči měla zavřené, ale přemýšlet nemohla, aby v ní nevznikla myšlenka na smrt.

Vůz zastavil na náměstí a Johanka jako ve snu se ubírala do domu Vodňanských pro své děti.

Jen se objevila, Betyňka i Jan ji obklopili a ptali se:

„Kde je tatínek?“

Johanka sklesla na židli a rozplakala se.

„A kde je táta?“ volal plačtivým hlasem Jeník, který obyčejně mlčel, protože vždy všechno za něj pověděla sestřička.

„Prosím, podejte mi trochu vody. Mám žízeň. Celý den jsem nic nepozřela,“ tichým hlasem zaprosřla Johanka.

Pan rektor jí přinesl sklenici vody, ale Johanka vypila jen trochu. Poděkovala a měla se k odchodu.

Rektor ji vzal za ruku a tiše se zeptal: „Jak jste pořídila?“

„Odvezli ho na Křivoklát. Nevím, kde to je.“

„Musíte být statečná, paní Johanko. Neztrácejte naději.“

„Vím, ale je to tak zlé!“

Více říci nemohla. Vzala Jana za ruku a dcerku vyzvala, aby si pospíšila.

Odcházela, aniž poděkovala Vodňanským. Ani cestou k domovu s dětmi nepromluvila, ačkoli dcera měla k ní mnoho dotazů.

Doma pak sklesla na židli, přivinula děti k sobě a řekla jim tichým hlasem:

„Tatínek odešel daleko; musíme prosit Pánaboha, aby se brzy vrátil. Teď budeme sami, jako když jsme opouštěli Itálii. Musíte být hodné.“

Tu si všimla, že děti mají špinavé ruce.

„Pojďte, umyji vás a hned potom do postýlky.“

Když pak děti uložila a zůstala sama, zastavila se před zrcadlem. Zhrozila se sama sebe. Potom také ulehla a zavřela oči. V domě bylo naprosté ticho, jen v dálce někde zaštěkal pes. V té tmě a v tom tichu Johanka v duchu znovu prožívala celý svůj život: radostné mládí, manželství s prvním mužem, které nebylo šťastné. Manžel brzy těžce onemocněl. A tehdy jí přišel do cesty Eduard Kelley, téměř ještě chlapec. Ale i ten odešel do světa. Nesmírně se jí po něm stýskalo. Půl světa prošla z Londýna do Prahy, aby se s ním setkala. Ach, jaké to bylo štěstí, když ho našla. A korunou všeho bylo, když s ním šla k oltáři. A potom řada dní nejšťastnějšího manželství. Ale teď?

Snažila se usnout, ale spánek se nedostavoval. Musila se zase vracet k té hrozné věci, proč došlo ke katastrofě. Vzpomínala na rozhovor s anglickým vyslancem. Kelley jí nikdy ani slova nepověděl o svém prohřešku z mládí. Styděl se. Nevěděl, že ona mu již dávno všechno odpustila. Už v Londýně věděla, jak byl poznamenán za svůj přečin. Nikdy ji však nenapadlo, že by po tak dlouhé době, a k tomu ještě v cizině, mohl mít tak strašné následky. Byl jí věrným manželem, byl i dobrým otcem jejích dětí. Neštěstí, které ji potkalo s třetím, jeho dítětem, to byl vrchol. O tom však Eduard ještě neví!

„Ale co teď?“ zvolala.

A zase jí slzy vytryskly z očí.

Je opět sama s dvěma dětmi. Alžběta je dost rozumná, chlapec však potřebuje lepší vzdělání. Děvče se naučilo mluvit i psát česky. Děti ve škole se jim již nesmějí. Učitel Vodňanský dělá vše, co může, ale na vyšší vzdělání nestačí. Bylo by dobře odstěhovat se do Prahy, kde jsou dobré školy, ale to by znamenalo svěřit Jílové cizímu člověku, který by jistě hospodařil jen pro svou kapsu. Prchnout? Ale kam? Což když se Eduard vrátí? Byl oblíbencem císařovým a panovník ho může kdykoli omilostnit. Jen na koho se obrátit? Koho požádat o pomoc?

Ale hned se ulekla toho, o čem právě přemýšlela. Uvědomila si, že její muž nebyl popraven, ačkoli podle zákona propadl smrti, že žije, že je na hradě Křivoklátě a že není moci, která by ji zadržela, aby se za ním při první příležitosti nerozjela a s ním se neporadila.

Uvědomovala si, že její naděje visí na příliš tenké niti, ale lze žít bez naděje? A bez krásných vzpomínek?

Byla to opravdu jen slabá naděje, ale sebemenší naděje dává životu směr. I kapička naděje nadlehčuje život.

Konečně i Johanka usnula.

Uplynulo několik dní. Johanka v denních starostech a v péči o děti se poněkud se vším vyrovnala. Od nemoci svého prvního manžela byla zvyklá samostatnosti. I teď starosti s tak velkým hospodářstvím zabíraly jí mnoho času. Švagr Tomáš se ani neukázal, aby jí pomohl nebo poradil. Ke všemu se dostavil i nedostatek peněz.

Zašla tedy k mlynáři, který měl v nájmu její mlýn a dlužil za celý rok nájemné. Přijal ji nevrle a prohlásil, že teď peníze nemá, protože lidé ještě nemají všechno obilí vymláceno, později že zaplatí i s úrokem.

Domů se Johanka vracela smutnější, než když z něho vycházela. Byla plna starostí do budoucnosti a usilovně přemýšlela, co dělat. Takový majetek měla, a teď aby se dlužila! Uvědomovala si starou pravdu, že neštěstí nikdy nepřichází samo. Nebyla však zvyklá pasivně se poddávat. Usmyslila si, že prodá jeden z jílovských domů. Je to stejně mrtvý majetek, který nic nevynáší. Na Fumberk jistě najde dobrého kupce.

Rozhodla se zajít za rektorem Vodňanským, který jí jistě dobře poradí.

A právě když se chystala vyjít z domu, objevil se na cestě kočár. Zastavila se v domnění, zda k ní snad nepřijíždí nějaká návštěva. Kočár opravdu zastavil u jejího domu. Vystoupni z něho dva pánové, jež Johanka nikdy neviděla. Jeden byl hubený, vysoký jak tyčka, druhý byl starší a obtloustlý.

Johanka se polekala. Pokřižovala se a udělala několik kroků jim v ústrety.

„Hledáte někoho?“ zeptala se.

„Ano, paní Janu Kelleyovou,“ řekl starší pán. „Nejste to snad vy?“

„Já jsem to!“

„Máme tedy štěstí,“ řekl tlouštík. „Já jsem úředníkem královské komory a jmenuji se Bernard Tába.“

Také druhý pán se představil:

„A já jsem Gabriel Dejmek, také úředník královské komory. Máme s vámi cosi vyřídit.“

„Pojďte, pánové, dovnitř,“ zvala hosty Johanka do domu, cítila však, že ta návštěva jí nic dobrého nepřinese. Zachovala však klid.

V pokoji pány posadila ke stolu.

„Máte to tu hezké,“ prohodil pan Dejmek.

Johanka na to neodpověděla, zeptala se však, může-li hostům nabídnout trochu vína, ale hlas se jí chvěl.

„Neškodilo by!“ usmál se pan Tába.

Víno tedy bylo přineseno a sklenky naplněny.

„A vy, paní, si s námi nepřitluknete?“ zeptal se pan Dejmek.

Johanka jen zavrtěla hlavou. Cítila, že se pro ni nehodí pít víno s pány, kteří jí sotva přinášejí dobré zprávy.

Páni tedy sami zvedli poháry a připili domácí paní.

„Vino je výtečné!“ pochválil je pan Tába.

Ještě jednou se napil, potom vytáhl z příruční brašny jakýsi papír, položil jej před sebe a obrátiv se k domácí paní pravil:

„Vážená paní! Byli jsme pověřeni, abychom vám osobně doručili usnesení dvorské komory. Pro nás to není právě příjemná povinnost. Nás proto z ničeho obviňovat nemůžete, protože my jsme jen úředníci, kteří vykonávají rozkazy vyšších pánů. Prosím, vezměte si tento list a pozorně si jej přečtěte.“

Dokument byl psán česky, kterýžto jazyk Johanka dostatečně neovládala, ale přeslabikovala si jej; a vyrozuměla z něho, že veškerý majetek jejího manžela se zabavuje ve prospěch královské komory a správcem jeho se ustanovuje úředník komory Bernard Tába, jemuž se k ruce dává úředník komory Gabriel Dejmek jako důchodenský písař. Oba mají spravovat veškeré jmění Eduarda Kelleye až do odvolání. V dodatku pak byla poznámka, že paní Jana Kelleyová má dostávat na výživu svou a svých dětí každého týdne tři kopy grošů.

Ruce paní Johance poklesly a hlas se jí zlomil. Neměla daleko k mdlobě. Ještě že ji písař zachytil.

„Bože, co mám dělat?“ zvolala, když se trochu uklidnila.

„Musíte mít rozum, paní,“ pravil jí nový správce, „já vám povím, jak se věci mají. V královské komoře zjistili revizoři, že Jeho císařská Milost vyplatila vašemu manželovi na jeho pokusy s výrobou zlata mnoho peněz, ale kromě malého kousku zlata váš manžel nic nevyrobil. Pro ten účel bylo vašemu manželovi

vyplaceno téměř tři sta tisíc kop, z nichž si váš manžel v Praze a v Jílovém koupil řadu domů a pozemků, ale Jeho císařská Milost to zaplatila.“

Johanka zvolala:

„Ale v tom jsou také mé peníze!“

„To je možné. Můžete-li to prokázat, komora vám na vaše peníze nesáhne. Ale prokázat to musíte. Slova nepostačují. Já dělám jen svou úřední povinnost. Dnešním dnem se ujímám správy vašeho bývalého majetku. Najdu tu nějaký slušný byt?“

Johanka se již poněkud vzpamatovala. Pan Tába v ní vzbudil trochu důvěry. Snad by se dal vůbec získat.

„Můžete se nastěhovat třeba do nejlepšího domu v Jílovém – Fumberku. Bydlíval v něm polský alchymista Sendziwoj se svou rodinou!“

A hned se nabídla, že tam hosty dovede, jen co si přinese klíče.

Oba úředníci byli velmi mile překvapeni, když si prohlédli dům. Tába byl dokonce tak spokojen, že Johance slíbil pomoc, kdykoli bude něco potřebovat.

„Budete-li něco potřebovat,“ opakovala si Johanka cestou domů. Tolik toho potřebuje, ale pan Tába sotva jí může pomoci. Místo domů šla k Vodňanským. Pověděla jim, jaký výměr dostala a znovu se rozplakala.

„Neplačte, paní,“ těšil ji rektor. „Žádné jídlo se nejí tak horké, jak se uvařilo. Za pár dní budete moudřejší. Potom můžete protestovat.“

„Protestovat?“

Neuplynulo ani čtrnáct dní a Johanka si vzpomněla na radu učitelovu. Rozhodla se, že napíše protest. Na pomoc si vzala Betyнку, která se u učitelů naučila již obstojně česky. A tak společně napsaly do české komory svou stížnost:

Ráčíte milostivou vědomost o mé velké těžkosti, starosti a nedostatku míti, co tak milostivý Pán Bůh pro mě a manžela mého těžké hříchy na nás oba vložiti ráčil a to trpělivě snášejič ten kříž mile podstupuji. I poněvadž v takové těžkosti a starosti i nemoci svých dětí mých JCM manželu mému statek odníti a komisaře tam naříditi ráčil, jak pak sama sebe s dětkami svými i manžela svého živiti, jemu každého týdne tři kopy dávati v velké závary se

dávati musím a z toho statku k obživení svému mně se nic nedává než někdy kus masa kravského v skromnosti uděluje, jemuž jsem já neobvyklá a jísti ho nemohu, k VM se utíkám a za to VM poníženež a pokorně prosím, že se ke mně láskou milostivou a křesťanskou nakloniti a na vychování jak mé, tak i manžela mého, poněvadž tak opatruji, aby se tam v dluhy nedával, aspoň jinou týhodní sumu vydávati poručili. Též také i mně k tomu, abych na zvěř honiti dāti a mísu svou spraviti i také manželu mému odeslati mohla, povoliti ráčíte. A majíc také zprávu, že JCM ten statek manžela mého prodati chtíti ráčí, VM prosím, že se JCM k přimluvíti ráčíte, aby s tím prodejem prospícháno nebylo. V modlitbách pokorná

Johanna Kelleyovd

Paní Johanka ovšem nevěděla, že hned druhého dne po její návštěvě na anglickém vyslanectví lord Cecil povolal k sobě svého tajemníka Montfancona.

„Věříte, že jsem v noci nemohl usnout a stále musil myslit na tu paní Kelleyovou, která nás prosila o pomoc. Je mi jí opravdu velmi líto a rád bych jí pomohl.“

„Ale jak? To je otázka!“

„Myslil jsem na to, abychom požádali královnu Alžbětu o pomoc. Pokud ji znám, sotva odmítne orodovat za toho alchymistu, kterému před léty uřezali obě uši. Záleží jen na tom, v jakou chvíli dostane naši prosbu. Někdy i ona mívá srdce naměkko. Ale vy už to dovedete napsat, aby jí ukápala slzička z oka. Pište víc o paní Kelleyové než o jejím manželovi, který se celý život živil jen z podvodů.“

Tajemník byl neobyčejně překvapen, neboť lord Cecil nikterak nevynikal lidumilností.

„Rád napíšu tu prosbu. Osud té statečné paní mne také silně dojal. Už také proto, že jsem ji, hned když přijela do Prahy, varoval před tím podvodníkem.“

„Dobrá! Napište to tak, aby královnino ženské srdce změklo. A do Londýna pošlete s tím hned zvláštního posla.“

„Opravdu rád tak učiním.“

Hrad Křivoklát, ležící na západ od Prahy, dávno již přestal být honosným panským sídlem a stal se státním vězením. Byl tam vězněn bývalý biskup česko-bratrský Jan Augusta i jeho věrný přítel Jakub Bílek, oba považovaní za původce vzpoury proti králi Ferdinandovi. Krátkou dobu se stal však i útlukem arciknížete Ferdinanda, který se dal tajně oddat s krásnou Filipinou Velsorovou a na Křivoklátě s ní prožil líbáňky.

V devadesátých letech šestnáctého století byl na zámku hejtmanem rytíř Jan Jindřich Prollhofer z Purkerštorfu, a právě za něho byl na Křivoklát přivezen Eduard Kelley, když jej tam odvezl kvartýrmajstr Řehoř Boule.

Prollhofer byl již starý pán, ještě rovný jako svíčka, štíhlý, kostnatý a nadmíru přísný. Nikomu se nechtělo dostat se do jeho rukou. Jeho zvláštností bylo, že vůbec nebral úplatků, čemu však nikdo nevěřil.

Hned potom když byl Kelley dopraven na Křivoklát, dal si Prollhofer předvést nového vězně. Dal mu sejmout pouta a pokynul mu, aby ho následoval do kanceláře. Byla to místnost v přízemí, dost tmavá, přestože byla nedávno čistě vybělena.

Hejtman se posadil ke stolu, položil před sebe papíry, které mu odevzdal kvartýrmajstr Boule, a ukázal vězni, aby se posadil na protější židli.

Kelley něco takového nečekal.

Hejtman dost dlouho četl v lejsrech a nic neříkal, jen ostrým pohledem občas pohlédl na nového vězně, jako by se chtěl z jeho obličeje dovědět, co je za ptáčka.

„Vy jste Angličan?“ řekl potom hlasem, který bylo slyšet až na nádvoří.

Kelley jen přikývl.

„Vidím, že máte uřezané uši. To by stačilo, abych vám tykal. U nás se však zločinci tak netrestají. Je to chyba.“

Kelleyovi se hejtman zalíbil, rozhodně nebyl falešníkem. Ten starý člověk jistě viděl kus světa a měl dost zkušeností. Sotva může být něčím překvapen. Lhát nebo zapírat nemá u něho smysl. Na jeho vyzvání pověděl, proč je ve vězení.

„Kdyby tomu bylo tak i u nás, polovina pánů rytířů by chodila bez uší. A říkali by tomu, že je to nová móda,“ poznamenal hejtman.

Ten člověk se Kelleyovi ještě více zalíbil. Je to chlap jaksepatří, myslil si.

„Prý jste byl prvním alchymistou na císařském dvoře. Je tomu tak?“

„Ano.“

„Proč si císař vybral právě vás?“

„Protože jsem obstál ve zkoušce. Císař si přál, abych před ním vyrobil zlato. Mně se to podařilo.“

„Švindlem?“

„Ano!“

„Podle lejstra, které mi dal váš průvodce, byl jste odsouzen, protože jste při souboji zabil jednoho dvorského úředníka, kterého sotva je škoda. Proč jste to udělal?“

„Trefil jsem ho, ale oči jsem měl zavřené.“

„Na to se vás neptám. Jaký jste měl důvod, že jste toho pána vyzval? Chtěl vědět, jak se dělá zlato?“

„Ne proto. Pan Hunkler, který donášel na anglickou misi, odhalil, že mám uřezané uši. Stalo se mi to v Anglii, když jsem byl ještě chlapcem. Od té doby jsem nosil dlouhé vlasy.“

Hejtman se slabě usmál:

„Měl sis raději opatřit paruku. A co tvé řemeslo? Dovedeš opravdu vyrobit zlato?“

Kelley se neurazil, že mu hejtman začal tykat. Řekl:

„Ne. Žádný to nedovede!“

Prollhofer si uvědomil, že má před sebou chytrého člověka, hlupák by tak nemluvil. Myslil si, že je to spíš velmi prohnáný chlapík, když si v tak krátké době pomohl k rytířské hodnosti a získal jméno, které mu mohl závidět i leckterý člen panského stavu. Míval prý důvěrné styky s Rožmberky, císař mu věnoval přízeň, navštěvoval ho v jeho laboratoři a dával mu peněz, které šly do statisíců. Bude třeba si na něj dávat dobrý pozor!

Potom tvář hejtmanova zvážněla a jeho řeč ztvrdla. Od tykání už neupustil:

„Pamatuj si: tvá žena má sem týdně posílat tři kopy na tvé vydržování. Než peníze přijdou, budu tě krmit ze svého. Dostaneš komůrku sám pro sebe. Utéci z ní nemůžeš, protože má jen jedno okno, kterým bys ani hlavu neprotáhl. Protože jsi cizinec, trápit tě nebudu. Ale moc rád bych věděl, jak se z ničeho dělá zlato?“

„To vám mohu říci hned. Člověk musí mít v hlavě mozek a ne piliny.“

Hejtmanovi to stačilo. Přivolal strážce a tiše mu dal pokyny.

Strážce pak zavedl vězně do věže zvané Hurdalka.

V komůrce, do které byl vězeň uveden, nebylo nic než prolezený slavník a potom ještě hnusná nádoba, třeba prázdná, silně však páchnoucí. Jen stěny byly nedávno natřeny vápnem, takže v jizbě bylo trochu světla.

Když strážce na klíč zavřel bytelné dveře, Kelley přistoupil k okénku. Bylo velmi úzké, ale vysoké. Slabý muž by se jím snad protáhl. Kelley okénkem uviděl kraj zalitý sluncem, ale to ho tak nezajímalo jako to, že jeho cela je asi pět sáhů od země. Velmi těžko by se dalo odtud utéci, i kdyby se snad protáhl oknem.

Nelíbil se mu páchnoucí slavník, ale přece jen na něj uleh a zavřel oči.

První chvíli mu bylo do pláče. Kdyby ho tak viděla Johanka! Kdyby nebylo toho hloupého činu v Lancasteru, co z něho mohlo být! Dávno se již mohl oženit, mít milou ženu, vlastní děti, úctu jiných lidí a mnoho dobrých přátel. Ale to už bylo v jeho hloupé povaze, vždycky stůj co stůj vytáhnout se nad ostatní. Začal krádeží a stálo ho to uši. Musil se potom něčím živit, ale kdo by vzal do práce člověka do smrti poznamenaného. Považoval za štěstí, že ho vzal do učení slavný alchymista John Dee. Byl to slušný člověk a dost moudrý, ale i svůj blahobyt i úctu anglické královny si získal také jen podvodem. Alchymie! Věda! Ten slušný Dee byl vlastně první, kdo mu pověděl, jak se „dělá“ zlato. Pravda, tehdy v Londýně byl to jen kousíček pro oklamání bohatých pánů. Ale nenapadlo už tenkrát Kelleye, že by se tak daly vydělat pěkné peníze? John Dee byl velice váženou osobou, měl kdykoli přístup ke královně. Bylo velmi snadno při trochu obratnosti napodobit slavného destilátora. Rozdíl je jen v tom, že Dee se těší dál přízni královny, zatímco jeho vyučenec leží v

Hurdalce na páchnoucím slamniku jako Lazar. A pro hloupost. Protože hájil čest, kterou ztratil již dávno.

Slůvko čest ho zarazilo. Vždyť od té chvíle, kdy se stal učněm Deeovým, většinou lhal a podváděl. Podváděl rožmberského vladaře, polského krále, ostatní alchymisty, Rumpfa i císaře Rudolfa, který ho tak štědře odměňoval. Podváděl i Johanku, která neměla ani ponětí o tom, jak získává peníze, za které kupoval domy v Jílovém a stal se tam největším boháčem. Ale byl sám, kdo lhal a podváděl? Na každého, koho blíže poznal, mohl ukázat prstem a označit ho za podvodníka nebo zloděje. Každý? A co pan Vodňanský? Co Johanka?

Byl zmaten, ale ještě pokračoval ve svém rozjímání. A co páni na nejvyšších místech, počínaje od samého císaře a jeho ministra Rumpfa až po komorníka Haydena a ještě doleji. Všichni podvádějí a berou úplatky, přitom však velmi rádi mluví o cti a považují se za čestné lidi. Pan Hunkler donášel zprávy Angličanům a Kelley za to, že ho náhodou v souboji zabil, leží teď na smrdutém slamniku v Hurdalce bezmála jako vrah. A přitom všichni ti páni se ohánějí ctí, modlí se k Bohu, aby se nikdo nedověděl o jejich činech, dávajíce při každé příležitosti svou čest na odív. Kdyby Kelleye pustili z vězení, co jiného by mohl dělat než znovu podvádět lidi slušné i podvodníky.

Kelley zavřel oči a najednou uviděl Johanku, tu věrnou a počestnou Johanku. Z očí mu vytryskly slzy.

V těch dnech z královské komory císaři oznámili, že alchymistovi Kelleyovi bylo vyplaceno téměř tři sta tisíc kop. Ačkoli se o peníze nikdy příliš nestaral, tentokrát se dsař zhrozil a zamyslel se i nad ostatními alchymisty. Dostávají vysoké platy, v tyglíčkách vaří různé dryáky, destilují a analyzují, ale výsledek – žádný. Přijal nové alchymisty: Scotta, Griinstenhoffa, Mühlenfelse, ale žádný nestojí za nic. To Kelley aspoň vyrobil zlato o váze jedné libry.

Císařův komorník Hayden, který se také velmi zajímal o alchymii, císaře upozornil, že v Praze žije a dělá experimenty slavný polský alchymista Michal Sendziwoj. Prý je to vědec, žádný šarlatán, který s velkým úspěchem pracoval ve Švédsku, u mnohých německých vladařů, i u krále polského.

Císař, když uslyšel takové zvěsti, dlouho se nerozmýšlel a pozval Poláka na Hrad.

Jen jak nového alchymistu císař spatřil, uvědomil si, že má před sebou muže zcela jiného zrna, než byli všichni ti, kteří se v jeho laboratořích vystřídali. Polák byl elegantně oblečen, po boku měl rytířský kord a před panovníkem stanul bez strachu, bezmála jako by byl vyslancem cizího státu. Vystrojil ho tak staroměstský měšťan Lazar Korálek.

Císař, spatřiv ho, byl neobyčejně překvapen. Nejvíc se mu Ubil Sendziwojův hlas. To dobrou náladu císařovu ještě zvýšilo.

Polák se nejdříve představil; potom pověděl, u kterých dvorů měl čest pracovat a vyjmenoval celou řadu panovníků, které osobně poznal. Nakonec podle pravdy pověděl, jak se dostal do Prahy, a ani nezapřel, že jen díky pomoci Eduarda Kelleye, který mu poskytl přístřeší v Jílovém, mohl znovu nabýt nejen zdraví, ale také pokračovat ve svém vědeckém díle o alchymii.

Sendziwoj dovedl zajímavě vypravovat. Císař s velkou pozorností naslouchal jeho hlasu, teprve když se odmlčel, zeptal se ho:

„Děláte také pokusy?“

„Ujal se mne bohatý pražský měšťan Korálek. Poskytuje mně i celé mé rodině zdarma slušný byt, živobytí i svou malou laboratoř. Zatím se nejvíc zabývám tím, že píšu obsáhlý spis o alchymii.“

„A co o ní píšete?“

„Chci především, Vaše Veličenstvo, vyvrátit všechny pověsti, které se rozšířily o alchymii. Chci odhalit všechny ty šarlatány, kterých se v alchymii uplatňuje tak mnoho. Vycházím z poznatků o přírodě, která se řídí přesně vymezenými zákony...“

Polský alchymista, když se dostal na toto pole, dokázal mluvit půl dne a nebyl by unaven. Císař nebyl schopen tak dlouho poslouchat a přerušil ho:

„A zlato vyrobit dovedete?“ zeptal se.

„Ne! Zlato nikdo nedovede vyrobit, stejně jako olovo, cín nebo měď.“

Císař se zamračil:

„A já tu měl alchymistu, který takřka před mýma očima z roztoku, jehož složení mi neprozradil, po jisté době, kdy roztok mírně zahříval, vytáhl z lázně půllibrový slitek zlata, který vám mohu ukázat.“

Host pokrčil rameny a řekl:

„Je to neuvěřitelné. Odporuje to všem vědeckým zkušenostem.“

Císař se usmál jako vítěz nad poraženým.

„Pohleďte,“ pravil a ukázal mu slitek zlata. „To je právě zlato, o kterém jsem mluvil.“

Sendziwoj chvíli pozorně prohlížel slitek, potom pravil:

„Opravdu, zdá se, že je to zlato!“

Císař se cítil vítězem.

„Tenhle kousek zlata mě stál asi tři sta tisíc kop, jak mně dokazují úředníci královské komory. Nelituji jich, protože se o mně bude psát, že jsem byl první, kdo takovým způsobem získal zlato. Vyrobil je pro mne Angličan Kelley, který teď sedí ve vězení na Křivoklátě.“

„Ano, slyšel jsem. Ale není to pro Vaši císařskou Milost ztráta, posadit takového alchymistu do arestu?“

Císař upřel zrak na hosta:

„Poslyšte, pane, dovedl byste vyrobit zlato, kdybyste znal postup výroby, který zná Kelley?“

„Zajisté! A rád. Nikoli kvůli zlatu, ale z čistě vědeckého zájmu. Já totiž dokazuji, že kovy, nejen zlato, ale i měď, olovo nebo železo, nelze vyrobit žádnou cestou, ale že je před tisíci a tisíci léty vyrobila sama příroda. Jakým způsobem, není zatím známo.“

Císař se zamračil a dlouho mlčel.

Potom řekl:

„Opatřím vám recept, podle kterého Kelley vyrobil tento kus zlata!“

A ukázal hranolek zlata, vyrobený Angličanem.

Polák znovu prohlížel hranolek, kroutil hlavou a nakonec musil přiznat, že je to zlato. Řekl:

„Velice rád se pokusím podle receptu zlato vyrobit, ale nejsem si jist.“

Sendziwoj byl propuštěn v milosti. Nemohl však po svých zkušenostech uvěřit, že by Kelley byl takový umělec. Odporovalo to všem jeho poznáním i tomu, co napsal ve svém rukopise.

Byl Kelley jako jiní jeho druhové podvodníkem, nebo géniem?

V těch dnech se Kelley poněkud probral ze svého zoufalství. Přestal odmítat jídlo, protože si uvědomil, že by zeslábl natolik, že by nebyl s to pokusit se o útěk, kdyby se naskytla příležitost.

Také přestal bušit do dveří a křičet do únavy. Řekl mu to lékař, který ho přišel navštívit. Začal tedy jíst, třeba s odporem, protože jídlo bylo hnusné a chléb jako z drtin.

V tu dobu přibyli na Křivoklát za vězněm dva dvorní radové spolu se sekretářem za účelem výslechu, ale z Kelleye nedostali ani slova. Zhrozili se však nad jeho stavem a báli se o jeho život.

Brzy potom se jeho poměry změnily. Příčinou toho bylo psaní císařského komorníka Jana Haydena, který se také velmi zajímal o alchymii. Nařizovalo se v něm hejtmanu Prollhoferovi, aby stůj co stůj na Angličanovi vyzvěděl věci, na kterých má zájem Jeho Veličenstvo. Šlo o pět otázek, které všechny směřovaly k výrobě zlata.

Hejtman si dal Kelleye předvést do své kanceláře, posadil ho na židli proti sobě a dokonce mu do poháru nalil trochu bílého vína, což vězeň přijal s velkým povděkem, neboť se domníval, že se končí jeho útrapy, že půjde z vězení, kterážto naděje ještě vzrostla, když sluha mu přinesl kus skopové pečené.

Pokud Kelley hltavě jedl, hejtman s ním nepromluvil ani slova, jen pozoroval každý jeho pohyb. Když se hostina skončila, Prollhofer pravil:

„Z císařské kanceláře jsem dostal rozkaz, abych vám předložil pět otázek. Když je poctivě zodpovíte, bude to mít vliv na polepšení vašeho stavu, pokud budete na Křivoklátě,“ řekl hejtman a přátelsky pohlédl na vězně.

Kelley zpozorněl, ale úst neotevřel.

„Prosím, abyste mluvil jasně, zřetelně a srozumitelně, abych mohl přesně zapsat vaši výpověď,“ řekl hejtman.

Kelley přikývl, ale hned nato se zeptal:

„Kdo sestavil ty otázky? Císař?“

„Ne. Komorník Hayden!“

Kelley toho pána předobře znal. Byl dost zběhlý v alchymii a lhát mu bylo obtížné, neměl-li si pohoršit.

„Jaká je první otázka?“ zeptal se.

„Kterých prostředků je zapotřebí k výrobě zlata?“

Hejtman to dost obtížně přečetl z listu Haydenova.

„Mnohých!“ odpověděl stručně Kelley.

„Musíte všechny přesně vyjmenovat!“ upozornil ho vyslýchající.

Kelley již pochopil, oč jde. Pan Hayden nebo někdo jiný chce vyrábět zlato buď pro sebe, nebo pro císaře. Chvilí se rozmyšlel, pak odpověděl.

„To je mé tajemství. A vůbec všechno, co vím o výrobě zlata, si jako vězeň ponechávám pro sebe. Rozhodně do té doby, dokud se bude ve vězení se mnou zacházet jako se zločincem. Vlastně dokud nebudu na svobodě a od Jeho císařské Milosti nedostanu zadostiučinění.“

Takovou odpověď jistě hejtman Prollhofer ani císařský komorník od vězně neočekávali.

„Máme dost prostředků, abychom vás donutili,“ řekl po chvíli hejtman.

„O tom nepochybuji. Přesto pravdu vám neřeknu. Co vím, rád odhalím Jeho císařskému Veličenstvu, ale jen jemu osobně, a přitom musím být při pokusu přítomen. Jeho Veličenstvo je natolik poučeno, že ví, že alchymie je věda nesmírně složitá a že k úspěchu každé permutace je často zapotřebí tolik znalostí a podrobností, které mohu znát jen já. Získal jsem je na mnoha a mnoha pokusech. Budu-li opět na svobodě, budu věrně sloužit Jeho císařské Milosti, ale svá tajemství neprozradím jinému alchymistovi, aby z toho měl prospěch, zatímco já umírám jako lupič v křivoklátském vězení.“

Poté Kelleye odvedli do jeho kobky.

Hejtman Prollhofer pak napsal obšírný list, v němž věrně citoval slova Kelleyova. Byl adresován císařskému komorníkovi, ale patřil spíš císaři.

Vazba alchymistova se opět zhoršila. Když jednoho dne přijel vězně navštívit pan Petr Vok z Rožmberka, nebyl ani vpuštěn do hradu. Také nebyla dovolena návštěva Kelleyovy ženy Johanky. A také žádost anglické královny Alžběty, adresovaná císaři, byla uložena ad acta.

Jediná výhoda pro Kelleye nastala v tom, že mu byla přidělena lepší a vzdušnější cela s větším oknem a dokonce se mohl přikrývat peřinou.

26

JEDINÁ NADĚJE

Přemnoho starostí doléhalo na hlavu ubohé Johanky Kelleyové. Její manžel zůstával stále ve vězení na Křivoklátě, a třeba se podmínky, ve kterých žil, poněkud zlepšily, naděje, že by se brzy vrátil, visela na příliš tenkém vlásku. Johanka ovšem nezahálela, prosila tu i tam, ale nadarmo. Kromě toho měla velkou starost o živobytí. Peníze, které jí vyplácel komisař Tába – a ještě dost nepravdělně –, sotva stačily na výživu rodiny. A nebylo naděje, že se věci zlepší. Největší starost jí dělala dcera Betyнка. Vyrostla a ve svých čtrnácti letech značně vyspěla. Potřebovala lepší vzdělání, než jí při nejlepším vůli mohl poskytnout jílovský učitel Vodňanský. A tak se Johanka již několik dní obírala myšlenkou odjet z Jílového do Mostu na svůj stateček. Hlava ubohou Johanku bolela ze stálého přemýšlení a východiska nenalézala.

Toho dne přišla Betyнка ze školy plna radosti a smíchu. Objala matku a chlubila se tím, jak byla pochválena panem rektorem za básničku, kterou napsala, a pak ji musila před dětmi recitovat.

„A mně ji nepovíš?“ usmála se Johanka.

Její dcerka se nijak nevzpouzela, patrně na to čekala, a hned se dala do přednesu:

*Pejsek štěká,
asi čeká,
že mu někdo hodí kost.
Proč ty štěkáš,
na co čekáš?
Nažral jsi se dost.*

Matka přivinula dítě k sobě a zlíbala je. Ta naivní básnička přivedla Johanku k rozhodnutí, že dítě potřebuje vyššího vzdělání, kterého se jí v Jílovém dostatí nemůže. Půl noci o tom přemýšlela a výsledkem jejích úvah bylo, že se hned druhého dne odhodlala vydat za komisařem Tábou, majíc v hlavě určitý plán.

Tába a jeho písař se oba v Jílovém chovali právě tak jako většina správců, na něž nikdo nedohlížel. Pan Tába ještě víc ztloustl a pan Dejmek? Z toho se stal švihák, který se oblékal, jako by se narodil v šlechtické rodině. Oba čas od času mívali u sebe velkou společnost, při níž se až do rána v celém Fumberku svítilo a dlouho do noci se odtud ozýval zpěv, někdy i hudba. Pro nikoho nebylo tajemstvím, že královská komora za takového hospodářství nedostane ani pět kop, třeba obilí bylo již dávno svezeno z polí a z velké části i vymláceno. Také mnoho nejlepšího dobytka bylo prodáno pražským řezníkům a příjem z něho nikde nebyl zaznamenán. Nebylo divu, že Jílovští o obou královských úřednících říkali, že i kdyby se ti dva z dopuštění božího dostali do nebe, tak dobře se tam mít nebudou jako v Jílovém.

Paní Johanka se na Fumberk ubírala, jako by nohy měla svázané. Dlouho to odkládala, ale Betynčina básnička to rozhodla.

S tlukoucím srdcem vstoupila do svého bývalého domu. Hned jak tam vešla, zhrozila se špíny a nepořádku, který tam uviděla. Jen s velkým přemáháním zaklepala na dveře kanceláře, v níž úřadoval komisař. Trvalo však dlouho, než se někdo ozval.

Johanka vstoupila a poněkud se zarazila, protože na to, co uviděla, nebyla připravena. U malého stolku u okna seděli proti sobě oba královští úředníci a hráli v karty. A každý měl při ruce pohár vína.

„Odpusťte, že vás ruším,“ promluvila tiše Johanka.

„Copak?“ zvolal Tába a vynesl svou kartu.

„Ráda bych s vámi, milostiví pánové, pojednala o jedné věci, která je pro mne velmi důležitá.“

Pan Tába pohlédl na ni a řekl:

„Mohlo by to počkat, než hru dokončíme? Posadte se zatím.“

Johanka usedla na zašpiněnou židli a dívala se na hráče. Hle, jak páni královští úředníci spravují panství ve prospěch královské komory, myslila si.

Když hra skončila ve prospěch písaře, Tába vstal, ale hned se posadil k jinému stolu a pokynul Johance, aby se přiblížila, protože je trochu nedoslýchavý.

Johanka tak učinila, ale musila zůstat stát, protože jí nikdo židli nenabídl.

„Tak co vás trápí?“ zeptal se Tába, dívaje se na písaře, přepočítávajícího peníze, které vyhrál.

„Musím se starat o svou dcerku. Dorůstá...“

„Také jsem si toho všiml. Bude z ní krasavice. Patrně po mamince...“

Johanka dělala, jako by to neslyšela, a pokračovala:

„Dítě potřebuje vzdělání...“

„Prosím vás, pro koho?“ zasmál se komisař, jako by Johanka udělala dobrý vtip. „Hezká holka nepotřebuje vzdělání. Stejně z ní bude děvečka. Však už nás napadlo, že bychom ji tu mohli potřebovat. Špíny je tu všude dost.“

Johanka se ještě ovládla a tvářila se, jako by tomu, co řekl komisař, nerozuměla, a pokračovala:

„Víte jistě sám, že peníze, které mi dáváte, nestačí ani na výživu mé rodiny. A to mám ještě týdně tři kopy posílat svému manželovi na Křivoklát!“

„Ale to není mou věcí, vážená paní!“

„Také to netvrdím. Ale mám v Jílovém slušný majetek. Kdybych jej prodala...“

„Majetek? Vy? Jaký?“

„Například dům, ve kterém úřadujete – Fumberk. Potom ještě statek a mlýn!“

„Zdá se mi, vážená paní, že jste přišla o rozum. Co to povídáte?“

„Mluvím jen to, co je pravda. Dům a mlýn byly koupeny za moje peníze. Prodala jsem všechny své šperky, které jsem si přivezla z Anglie!“

„To je novina!“ zvolal Tába. „Je-li tomu tak, jak jste řekla – a já vás, prosím, neobviňuji ze lži, jste na velkém omylu. Fumberk, statek i mlýn byly vloženy do knih na jméno vašeho manžela. Proto také byly obstaveny, takže vy, vážená paní, nemáte prozatím žádného práva je prodávat nebo cokoli v nich zařizovat. Je vám to jasné?“

Paní Johanka se musila přidržet stolu. Kousala se do rtů, ale promluvit nemohla.

„Je mi vás líto, paní, ale v té věci nic pro vás udělat nemohu.“

Tu k nešťastné Johance přistoupil Dejmek a řekl:

„Ledaže by váš manžel dal svolení!“

„Bohužel vězeň, o jehož majetku bylo již s konečnou platností rozhodnuto, souhlas dát nemůže,“ opravil písaře Tába.

„Ale ty statky byly zakoupeny za moje peníze! Prodala jsem všechny své skvosty, které jsem si přivezla z Anglie!“

„Můžete mít pravdu, paní. Ale nevěříte-li mi, máte možnost nahlédnout do knih. Zjistíte tak jako my, že statky koupil a zaplatil Eduard Kelley, první alchymista na dvoře císaře Rudolfa. Co je psáno, to je dáno. Radím vám: jděte domů a víc na to nemyslete. A ještě vám něco povím. Připravte se na to, že vám z celého bohatství nezůstane nic. Snad vám není známo, ale bylo bezpečně zjištěno, že váš manžel si vybral z královské komory sumičku ve výši téměř 300 000 kop a za ně císaři vyrobil kousek zlata o váze jedné libry. Naštěstí Jeho Veličenstvo se má na čem hojit.“

Komisař vzal potom do rukou jakousi listinu, aby dal najevo, že nemá čas rozprávět dál o věci, která je jasná jako sluneční svit.

Johanka odcházela domů; hlava se jí točila, nohy jí nesloužily a bylo jí jako žebrákovi, na něhož pustili zlého psa.

Několik dní trvalo, než se Johanka vzpamatovala a než si uvědomila, že nemá už nic než stateček v Mostě, který jí daroval šlechtitý Petr Vok z Rožmberka. A ještě manžela, který sedí v kriminále. Plakat již nechtěla, také proto, že si uvědomovala, že slzy u těch pánů nepomáhají. Věděla teď také s naprostou jistotou, že V celém světě nemá nikoho, kdo by jí podal pomocnou ruku, nejméně Eduardův bratr Tomáš, který se bál ji navštívit. Nezbývá jí už nic než ten stateček daleko od Prahy i od Křivokláta. Manželovi pomoci nemůže, ale pro děti lze ještě leccos vykonat.

Den ode dne se více zatvrzovala vůči svému manželovi, s kterým se spojila na zbytek svého života. Uvědomovala si, že vlastně byl živ jen z podvodů, že lhal každému a že také své velké jmění získal jen podvodem a klamem, proto téměř nikdy nepromluvil s manželkou o tom, jak získával tak velké peníze. Vždycky jen s nadšením mluvil o třeboňském vladaři panu Rožmberkovi. Ale je až k nevíře, že tak moudrý a mocný pán tak málo znal svého alchymistu. A právě jemu Johanka věnovala půl svého života i všechno zlato, které si přivezla z Anglie. Bože,

proč jen tenkrát, když zpozorovala, že má uřezané uši, nezmoudřela. Tenkrát ovšem byla přesvědčena, že se změnil a že se napravil. Věřila mu každé slovo, tak mu věřila, že se odvážíla i té nebezpečné cesty z Itálie do Prahy! Byla slepá nebo jím očarovaná?

Ale hned potom se zhrozila svých myšlenek, které ji ovládly. Nebyl jí snad dobrým manželem? Nestaral se vzorně o ni a její děti? A jak by byl pečoval o své dítě, kdyby bylo přišlo na svět?

Byl podvodníkem, to je jisté. Nikdy jí neřekl, jak vlastně vyrábí zlato, vůbec s ní málo mluvil o svém zaměstnání. Ani se Sendziwojem o svých pokusech nikdy nezaváděl řeč. Klamal každého, s kým přišel do styku, stejně třeboňského vladaře, jako svého hlavního dobrodince císaře Rudolfa. Ale nečinil tak pro svou ženu a její děti?

Ne, ne! Živil se z podvodů již od svých chlapeckých let. Místo poctivého řemesla nebo úřadu chytil se alchymie. Chtěl být lehko a dobře živ. I se starým Deem se rozešel. Byl už taková povaha, že se poctivé práce štítil, vyznal se jen v tom, jak klamat bohaté lidi.

Ted' jistě pyká za své hříchy na Křivoklátě, protože Bůh všechno vidí. Buď ho tam umučí nebo po čase ho propustí a potom se k ní vrátí. Je však možné, aby po tom všem, co vyšlo najevo, se stal dobrým člověkem a dobrým manželem? Kdo by mu mohl uvěřit? Kdo ho bude brát vážně? A co vlastně umí kromě klamání důvěřivých lidí? Ale nikdy už mu to nepůjde jako dříve, protože celý svět ví, že je to podvodník, který si pomáhá k penězům jen chytrostí, protože v touze po penězích i chytří lidé ztrácejí rozum.

Je všemu konec. Johanka se musí starat o své děti. Je sama a v cizině, opuštěná. Musí přestat myslet na něho a věnovat se svým dětem. Na ně musí myslet, především o ně se starat, neboť taková je její povinnost.

Může mu být vděčná za těch několik posledních let, ale to už je minulost a vzpomínka. Věřit už mu nemůže nikdy. Ostatně, vrátí-li se ze žaláře, lidé si na něj budou ukazovat prstem a bude jim jen pro smích. A navíc by tím trpěly děti, které za nic nemohou.

Po takových úvahách bylo Johance jasné, že jí nezbývá nic než se s dětmi odstěhovat do Mostu. Slyšela, že jsou tam i latinské školy. Stateček jim dá výživu. Budou sice žít chudě, ale zato beze

strachu. A pokud se týče Eduarda, nezbude jí nic jiného než na něj zapomenout.

Paní Johanka byla žena energická.

Když Johanka Kelleyová odjížděla z Jílového, kde prožila několik krásných let v důvěře, že bude ještě lépe, rozloučila se s rodinou Vodňanských, již byla za tak mnohé vděčná. Jen jedním slovem odpovídala na otázky, které jí byly kladeny. A také tak odpovídala svým dětem, když se jí ptaly, jaké to bude v Mostě. Zejména Betyнка se těšila na město, protože to tam nebude jako v Jílovém, kde většina Udí se na celou Kelleyovu rodinu dívala přes rameno nebo aspoň s nedůvěrou. Johanka sama však měla daleko k tomu, aby byla veselá. Vystačí s těmi třemi sty zlatých, které ročně vynáší její stateček? A zvyknou si děti v tak jiném prostředí?

Vůz, který je odvážel s trochou zavazadel, poskakoval po špatné silnici, takže hovor byl dost nesnadný. Ostatně paní Johance rozhodně nebylo příliš do řeči. Co všechno zanechala v Jílovém! Zato děti se z jízdy radovaly, obdivovaly se každému lesíku, rybníku i každému kočáru, který potkávaly. Nezapomenutelný dojem na ně udělal čáp, stojící na jedné noze na břehu rybníka. Matka je nevyrušovala ani nepoučovala, byla plna rozpaků, zda udělala dobře, když se rozhodla vystěhovat se do Mostu.

Nerozhlížela se po okolní krajině, spíš přivírala oči a vzpomínala.

Jílové byl ráj proti tomu, co prožila v Londýně se svým prvním manželem. Jistě to nebyl zlý člověk, ale brzy onemocněl. Jen na krátký čas se pozdravil, když se narodila Betyнка. Tehdy se jí zdálo, že život je samá radost. Potom už bylo jinak. Manžel znovu onemocněl a nakonec zemřel.

Jenže to všechno se stalo již před léty a také dávno přebolo.

Potom přišlo seznámení s Kelleyem. Byl to jistě těžký hřích, když si ještě za nekonečné nemoci manželovy oblíbila toho mladého a hezkého mladíka? Asi to byl skutečně těžký hřích, protože jinak by ji Bůh tak netrestal. Eduard byl milý a oddaný, ale znala ho dopodrobna? Nebyl to její životní omyl? Nemohlo být horšího rozhodnutí než to, že se odhodlala k odjezdu do Čech! A přece těch několik roků, co s ním žila, stálo za to. Jenže, jak se říká, láska je slepá. Netušila a vlastně tak málo věděla o člověku, pro kterého opustila Londýn, aby pak v cizím prostředí prožila s ním nejstrašnější období celého svého života.

Její manžel teď jako by pro ni zemřel. Žije sice jako vězeň na Křivoklátě, ale i kdyby ho pustili na svobodu, nemůže už nikdy být jejím manželem. Jak málo ho znala, když pro něj opustila i rodnou zemi a odhodlala se jít za ním do cizí a neznámé země,

Patrně se s ním již nikdy nesetká. Někdo jí přinesl zprávu, že si pokusil o útěk z vězení. Snad to byly jen plané řeči, ale i kdyby ho z vězení propustili, co by dělal? Sama by se musila o něj starat, protože majetek, který nashromáždil, sebrali jiní. A kde by našel práci? A to všechno zavinil jeden jediný výstřel z pistole, aniž střelec mířil. Byla to náhoda nebo trest od Boha? Existuje vůbec nějaká spravedlnost? Řídí svět Bůh nebo dabel? Tak často se upřímně obracela k Bohu o pomoc, ale Bůh nemohl nebo nechtěl nadlehčit břemeno, které nesla. Proč jen ji a její děti tak trestá? Dopustila se hříchu za života svého prvního manžela, ale nestarala se pak pečlivě o jeho a své děti?

Po dlouhé a únavné cestě se před zraky cestujících konečně objevil kopec, na němž stál hrad s vysokou věží a pod ním město Most.

Jan zvolal: „V tom hradě bych chtěl být kastelánem!“

„A já princeznou!“ zasmála se jeho sestra, a hned zarecitovala básničku, která ji napadla:

*„Princeznou bych chtěla být,
na takovém hradu dlít;
o nic bych se nestarala,
jen se smála, žertovala.“*

Její matka se chtěla usmát těm veršičkům, ale místo úsměvu z očí jí vyhrkly slzy. Princeznou by její dcerka chtěla být, ale

možná, že jednou bude ráda, když se dosyta nají, myslila si. Nechtěla však dcerce kazit radost.

Ne, s velkou nadějí do budoucnosti Johanka nehleděla. Stále ji osud krutě pronásledoval, až na to krátké období s prvním manželem, pokud byl zdravý, a podruhé s Kelleyem, dokud ho neuvěznili.

Paní Johanka na chvíli zavřela oči a vroucně se modlila; o nic víc nežádala, než aby v Mostě mohla žít v klidu, aby děti ve škole prospívaly, byly zdravé a v životě aby je nepotkalo nic takového jako ji. Bída ji naučila skromnosti. Kdysi bývala považována za bohatou nevěstu a všichni jí prorokovali v životě štěstí. A jak se to vyplnilo! A co ji ještě čeká v tom cizím městě, kde nemá jediného člověka, o něhož by se mohla opřít?

V městě kočí zavezl Johanku k jejímu statku, dost daleko za posledními domy města. Co ji tam čeká?

Až se polekala, když uviděla ten svůj majetek. Od té doby, co byla v Mostě naposled, všechno zpusťlo a zchátralo. Takový byl první dojem. A když se potom ocitla na dvoře, zklamání se zdvojnásobilo. Uprostřed rozsáhlého dvora bylo obrovské hnojiště, kam pohlédla, všude špína a nepořádek. U domku, kde měla bydlet, opadala omítka. To nebyl panský dům, ale i na ratejnu to bylo špatné.

Na prahu domu se objevil šafář. I on byl sešlý jako dvůr. Jevil velké překvapení, když se dověděl, že paní Johanka chce bydlet v Mostě.

„Není to tu pěkné,“ řekla Johanka a vzdychla.

Šafář jen pokrčil rameny: „Není! Ale co svedou dva staří lidé jako já a má žena? A služka je napolovic slepá!“

Johanka zašla do stáje, kde ji přivítalo bučení tří krav a dvou telat a – hory nevykydaného hnoje.

Do šafářova bytu, kam se měla Johanka nastěhovat, ani si netroufala vejít. Šafáři řekla, že měla ve svém statku bydlet, ale teď od toho upustila.

„Vím o pěkném bytě v městě,“ nabídl se šafář.

„Tak nás tam zaveďte!“

Stařec byl samá ochota. Měl strach, že se bude musit ze dvora vystěhovat.

Byt, do kterého Johanku zavedl šafář, byl v přízemí a dost skrovný, jen dvě místnosti: kuchyň a velký pokoj, hlavně však že tam byl i nábytek a že činž nebyla vysoká. Johanka se dlouho

nerozmýšlela, byt najala a hned zaplatila činži na čtvrt roku napřed.

Domácí paní byla vdova a novým nájemníkům byla ráda. Hned se jí zalíbila Betyнка.

„Jako by utekla z obrázku!“ pravila.

Když paní Richtrová potom vyslechla, jaký osud zavedl rodinu Kelleyů do Mostu a co všechno paní Johanka prožila, staré paní ukápala slzička z oka a snažila se vlídností a ochotou potěšit novou nájemnici, tvrdíc, že se jí bude v Mostě Ubit, že jsou v něm hodní lidé a že tu brzy zapomene na své starosti. Most prý je příjemné a veselé město.

Domácí paní objala Betyнку a políbila. A hned potom přinesla malé občerstvení a víno. Číšku s radostí vypila i paní Johanka.

„Máme v Mostě štěstí hned první den. Kéž by tomu tak bylo i ve dnech budoucích,“ řekla Johanka.

Hned druhého dne Johanka navštívila školu v doprovodu svých dětí.

I tu měla štěstí; místo ředitele přijal je učitel Jan Hamman, také emigrant, člověk nadmíru dobrý a vzdělaný. Vyposlechl s účastí, když mu Johanka vypověděla celou rodinnou tragédii, a slíbil, že oběma dětem bude věnovat všechnu péči.

Brzy poznal, jak neobyčejné nadání má Kelleyova Betyнка. Když se mu pochlubila několika básničkami, které shledal neobyčejně zdařilými, choval se k ní spíš jako otec než učitel. Byla to především jeho zásluha, že se později z Betyanky stala vynikající básnířka, která si dala jméno Westonia.

Život v Mostě pak plynul klidně, někdy i v malých radostech. Starala se o to nejvíc Betyнка, která vyrůstala v krásnou dívku, veselou ze svého mládí, z úspěchů ve škole, ale nejvíc z přátelství s učitelem Hammanem, který jí sliboval slavnou budoucnost. Protože věděl, že latina je jedinou řečí vzdělců na celém světě, dbal především o to, aby jeho žákyně dokonale ovládla jazyk starých Římanů.

„Své básně musíš psát latinsky,“ radil své žákyni, „potom najdeš přátele na celém světě.“

A dívka s radostí poslouchala moudré rady svého učitele, kterého si zamilovala. Protože k řečem měla neobyčejné nadání, brzy vedle angličtiny a češtiny ovládala i němčinu a latinu.

Také život Johančin se uklidnil. Její rodina sice žila víc než skromně i přes to, že sama dávala hodiny angličtiny několika zájemcům, ale nestěžovala si. Radost z dětí jí nahrazovala bývalý blahobyt. Na minulost vzpomínala s povzdechem, proto raději myslila na budoucnost.

Jak čas plynul, všechno, co přetrpěla, připadalo jí už jen jako ošklivý sen. Několikrát se sice pokusila u úřadů dostat náhradu za neprávem zkonfiskovaný majetek, ale marně. Jen jednou na rozkaz císařův byla jí povolena částka tisíc kop, ale vyplaceno jí bylo jen sto kop, zbytek si srazila královská komora. Johanka již naprosto přestala doufat ve spravedlnost. Všechno zlé jí vrchovatě nahrazovaly děti. Betyнку lidé div nepokládali za zázračné dítě a také syn Jan František matce nedělal žádné starosti, třeba v učení dost pokulhával. Chyběla mu především lepší znalost němčiny, ale také ctižádost, kterou měla jeho sestra. Nejvíc mu však vadilo jeho slabé zdraví.

A jak čas plynul, ztrácela se nebo aspoň bledla vzpomínka na Eduarda Kelleye. Napřed, když se Johanka dožadovala náhrady za svůj majetek, myslila na něj často, a ne v dobrém. Později se spokojila tím, že jí děti dělaly radost a že sama byla ušetřena strachu z budoucnosti. Byla si jista, že se Bety brzy a dobře provdá.

Jen někdy v noci, když nemohla usnout, zamýšlela se nad svým životem, a tak vzpomínala i na Eduarda Kelleye, který jí připravil tak krutý osud. Všechno snad by mu byla odpustila, i uřezané uši, ale to prominout nemohla, že jí nikdy neřekl, že celé jeho alchymické umění je pustý podvod a že tedy celý jejich bývalý majetek v Praze i v Jílovém byl získán nečestným způsobem. Stále však nemohla pochopit, jak tací pánové, jako byl zesnulý pan Vilém z Rožmberka, i sám rísař Rudolf, mu mohli tak věřit a byli k němu tak štědrí. Zejména pan Rožmberk. Byl to velmi vzdělaný pána dal se stejtrě obalamutit jako císař. V čem to tkvělo? V čem? Že touha po zlatě zatemnila jejich zdravý rozum? Vždyť pan Rožmberk byl moudrý a vzdělaný pán a kromě toho dobročinný, že takového druhého nebylo v celém Českém království. A přece se dal oklamat jako hloupý sedlák. Je to až k nevíře. Žádný jeho poddaný na obrovském panství nebyl takový hlupák. A císař Rudolf stejně. Všechno jen z touhy po penězích, po zlatě. A všichni si říkali křesťané! Věřili v Boha a modlili se k němu. Kdyby jen žili střídmě, jako teď ona, Johanka, a jeden se

nevytahoval na druhého! Ona teď žije proti dřívějšímu nadmíru chudě. Ale nikdy nezažila tolik radostí ze svých dětí jako nyní.

O nevlastním otci děti Johančiny nikdy nemluvily. Téměř nikdy na něj nevzpomínaly, třeba na ně býval laskavý a často jim přinášel vzácné dárky. Ale býval doma tak zřídka a na děti mu zbývalo málo času. Johanku několikrát napadlo: nebylo to snad tím, že děti ve svých čistých duších poznaly dřív to, co dlouho nemohla poznat jejich matka: že měl několik tváří.

Den ode dne vzpomínka na Kelleyc u Johanky slábla a byla pro ni trapnější.

Hejtman Prollhofer na Křivoklátě po posledním výsledku Eduarda Kelleye nabyl přesvědčení, že je to osoba, o níž má velký zájem Jeho Veličenstvo. To bylo pro něj směrodatné. Dále si uvědomil, že jeho vězeň není z těch, kteří se třesou strachem, jen když se jim pohrozí. Zařídil to proto s ním jinak.

Cela, v níž bývalý císařský vrchní alchymista trávil své smutné dni, byla jedna z nejvzdušnějších v celém vězení; uprostřed stála železná kamna a u nich vždy dostatek dřeva. A co hlavního: k obsluze byl mu dán hromotluk, značně přihlouplý mládenec jménem Štěpán. A co bylo zcela mimořádné, vězeň dostával stejnou stravu jako velitel hradu. Prollhofer, aby vězeň neměl dlouhou chvíli, dal mu poslat několik knih, mezi nimi i bibli, která zůstala na Křivoklátě po českobratrském biskupovi Augustovi. Byla to česká bible, ale Kelley v ní nečetl, ne proto, že se nechtěl spřátelit s Bohem, na něhož celý svůj život zapomínal, ale proto, že český jazyk mu dělal potíže a že i při čtení myslel na zcela jiné věci než na Boha. Místo četby věnoval se spíš svému sluhovi, protože s ním počítal při útěku, k němuž se soustřeďovaly všechny jeho myšlenky.

A tak hned od prvního dne, kdy se u něho Štěpán objevil, usiloval o to, aby si toho hloupého Honzu naklonil. Nebylo to nijak nesnadné. Začalo to tím, že mu dával polovinu svého oběda i večeře, což samo o sobě bylo by již stačilo, aby si sluhu získal. Ale Kelley zaváděl se Štěpánem časté rozhovory, jako by mezi nimi nebylo žádného rozdílu společenského. Za krátkou dobu byl Štěpán vězni tak oddán jako nejvěrnější pes. Bylo to poprvé, co s ním někdo promluvil jako dobrý přítel, nevysmíval se mu, ani ho pro maličkost nepeskoval. Za několik dní by hromotluk pro vězně udělal vše, jen aby se mu zalíbil.

Tak uplynulo několik měsíců, při nichž na útěk nebylo pomyslení. Ale Kelley se svědomitě připravoval. Z okna změřil výšku zdi. K zemi to bylo asi pět sáhů, dole však nebyla měkká půda, avšak skála. O tu vězeň nedbal, šlo mu především o to, jak získat dost dlouhý provaz, po němž by mohl klidně sešplhat až na skalisko.

Jak nastaly teplejší dny, oddanost Štěpánova se podobala poslušnosti dobře vycvičeného psa, takže Kelley si už byl jist, že ho sluha poslechne spíš než hejtmana. Pozvolna plán Kelleyův na útěk se blížil k uskutečnění.

Jednoho dne, když Štěpán zhltnul téměř celý oběd vězňův, zeptal se ho Kelley, zda by nemohl někde sehnat provaz dlouhý asi pět sáhů.

„Provaz?“ zasmál se sluha s přiblblou tváří. „Nač provaz?“

„Neptej se a odpověz. Snědls mi téměř celý oběd!“

„Dobrá, provaz přinesu.“

A skutečně, za několik dní Štěpán provaz přinesl. Podle jeho odhadu byl dost dlouhý. Ostatně kdyby snad nestačil až k zemi, vězeň může už seskočit.

Kelley provaz skryl do slamníku. Byla by to velká náhoda, kdyby jej hejtman objevil.

Vězeň zatím uvažoval o tom, má-li se útěku odvážit za tmavé noci nebo když svítí měsíc. K rozhodnutí pak přispělo něco, s čím dříve nepočítal.

V poledne jednoho dne Štěpán hlásil, že hejtman Prollhofer odjel do Prahy a vrátí se až druhého dne. Kelley, když tu zprávu uslyšel, div si neposkočil. Byla to přímo výzva, aby s útěkem neotálel.

Když v poledne sluha přinesl oběd, znovu potvrdil, že hejtman již odjel. Na tak příznivou zprávu čekal Kelley dlouho, ale teď, když se nahodila tak vzácná příležitost, silně se mu rozbušilo srdce. Najednou si nemohl vzpomenout, bude-li v noci svítit měsíc nebo noc bude tmavá. Ale potom jen mávl rukou. To není důležité, důležité je to, že Prollhofer odjel do Prahy. To znamená, že strážé budou vykonávat své povinnosti ledabyly a nejpravděpodobněji se budou napájet ve výčepu.

A tak se rozhodl. Bud dnes, nebo snad už nikdy. *Železo* je třeba kout, dokud je žhavé!

Den se krátil. Slunce zapadalo krvavě.

Kelley ležel na slamníku a znovu si opakoval, zda snad na něco nezapomněl. Myslíl teď na to, že někdy v noci pod Hurdalkou jezdívá jízdní hlídka a objíždí celý hrad. Rozhodně bude nutno s útekem vyčkat, až hlídka přejede.

Když vše bylo přichystáno, Kelley vytáhl ze slamníku provaz a změřil jej. Provaz byl dlouhý dost, ale zdál se být poněkud chatrný. Kelley však nad tím mávl rukou, neboť ve vězení ztratil hodně na váze. Postavil se k oknu a čekal, až přejede hlídka. Bylo by zlé, kdyby nejela, protože by musil útek odložit až do ranních hodin, kdy strážé bud spí, nebo, jejich pozornost je nedostatečná.

Najednou mu napadlo, že by se měl pomodlit a odříkat pět otčenášů. A také hned začal. Sepjal ruce, jako dokud byl malým chlapcem, a začal se modlit:

„Otče náš, který jsi na nebesích...“

Na další slova si již nedovedl vzpomenout. Příliš dlouho se nemodlil. Vůbec si nemohl vzpomenout, kdy se modlil naposled. A tak jen svými slovy prosil Všemohoucího o pomoc.

„Víš, Pane, že jsem v tomhle vězení nevinně. Ano, přiznávám se, že jsem zabil pana Hunklera, ale vůbec jsem na něj nemířil, ale ty, Pane, jsi vedl mou ruku a já teď za to trpím ve vězení. Proč bys, můj Bože, ve své dobrotě nevyslyšel prosby nevinného prosebníka?“

Čas utíkal pomalu. Kelley nevěděl, kolik je hodin. Dával jen pozor, až pod hradem pojede jízdní hlídka. Někdy nejede daleko a brzy se vrací, jindy objíždí celý hrad. Co když jezdci využijí nepřítomnosti hejtmanovy a vůbec nepojedou? Počká ještě chvíli.

Brzy potom se dole pod věží ozval koňský dusot.

Hlídka. Všechno teď bylo v pořádku. Počká ještě chvíli, než jezdci poodjedou.

Nastal rozhodující okamžik. Kelley vystoupil na kavalec, který předtím přisunul blíž k oknu, spustil zbytek provazu, aby mu nepřekážel, až se bude prodírat úzkým oknem, neboť* věděl, že to nebude snadné.

Hvězdy sice svítí, ale jejich světlo nic neznamena a z měsíce je také jen úzký srpek, který krajinu příliš neosvětluje. Je třeba se přichystat.

Kelley nyní myslil jen na útek, na Johanku si ani nevzpomněl. Konec provazu přivázal pevně ke klíci bytelných dveří. Ještě zkusil, zda Štěpán je nezapomněl zamknout. Byly zamčeny, jak

bylo nařízeno; tu práci Štěpán dělal poctivě a bylo na něj spolehnutí.

Venku i na hradě bylo naprosté ticho, jen kdesi mňoukala kočka a v dálce zaštěkal pes. Kočka prý přináší neštěstí, ale pes, říká se, je dobré znamení. Jistě asi postrašil kočku, která se víc neozvala.

Naposled se pokřižoval, okénko otevřel dokořán a pohlédl dolů na cestu. Všechno bylo v pořádku. Hlava prošla úzkým otvorem snadno, horší to bylo potom. Bylo třeba velké trpělivosti protahovat tělo kousek po kousku okénkem, ale i to se podařilo, třeba se vězeň přitom důkladně zpotil. Teprve potom si uvědomil, že by byl snad udělal lépe, kdyby nejdřív vystrčil z okna nohy.

Ale už byl venku z vězení, a to bylo hlavní. Nabíral dech a chvíli se rozhlížel.

Potom již nezbývalo, než aby se pomalu spouštěl po provaze dolů. Jen jak jeho nohy narazí na skálu, bude mít vyhráno.

Soukal se pomalu, přidržuje se nohama zdi, aby se provaz příliš nehýbal. Všechno zatím šlo přesně tak, jak předpokládal. Zbývalo mu jen asi půldruhá sáhu, nanejvýš dva, aby se dotkl země. To by ostatně mohl seskočit, nebýt té skály. Lépe bude soukat se jako dosud. Ted už se svobody dočká! A potom hned do Soběslavi k panu Petru Rožmberkovi.

Slabě se odstrčil nohama od zdi a právě v té chvíli došlo k neštěstí. Chatrný provaz se přetrhl a vězeň spadl na ostrou hranu té zvětralé skály. V pravé noze pocítil okamžitě hroznou bolest. Na chvíli ztratil i vědomí a zůstal ležet na skále. A na neštěstí nebo štěstí tak, že ho hlídka, bude-li se vracet, musí uvidět. A stejně vojáci si jistě všimnou, že z okna Hurdalky visí provaz. Už se hodně rozednilo.

Ale tak uvažoval jen krátkou chvíli. Potom už nic nevnímal.

Asi za půl hodiny potom se vracela domů jízdní hlídka. Její velitel si nejdřív všiml provazu visícího z okna Kelleyovy cely. Hned pochopil, co se stalo. Seskočil s koně a vyšplhal se na skálu. Tam našel alchymistu. Byl v bezvědomí, ale dýchal. To bylo hlavní.

Neotálel a zavolal na své druhy. Oba rovněž seskočili s koní a vylezli na skálu.

„Je po něm?“ zeptal se jeden z nich. „Zdá se, že je to ten kouzelník.“

Velitel pozvedl hlavu nešťastníkovu. Uslyšel slabý vzdech.

„Sláva Bohu, je živ. Dostaneme na pivo!“ zvolal.
 Když potom zoufalcem pohnuli, přišel k sobě a vykřikl:
 „Noha!“
 „Podívejte se, kalhoty má samou krev!“ zvolal druhý jezdec.
 „Ale to s ním bude perná práce, než ho sneseme na cestu!“
 poznamenal nejmladší jezdec.
 Velitel neztratil hlavu; rozkázal nejmladšímu, aby vsedl na koně a tryskem odjel na hrad a hlásil tam, co se stalo. „Ať pošlou povoz!“
 „Tak to je ten čarodějník. Myslím, že nám vy čar oval sud piva!“ zasmál se velitel.
 „Ale sám si vyčaroval pěknou věc!“ zasmál se jeho druh.
 Tu se ozval slabý hlas raněného:
 „Pít!“
 „Až na hradě ti dají pít. Potřeboval bys hlavně kořalku, ale tu jsme cestou již sami vypili.“
 Zbývajícím jezdcům dost šetrně snesli raněného na cestu a čekali, až přijede povoz, který tam byl dost brzy. Raněného pak naložili na vůz a odvezli na hrad. Tam už byl připraven felčar, který s něho stáhl nejdříve kalhoty. I kdyby byl poloslepý, poznal by, že raněný má roztržené koleno.
 „Napadrt!“ řekl.
 Potom se nahnul k raněnému a řekl:
 „Měl jsi štěstí, že ses nezabil, takhle to odneslo jen tvé koleno. Máš je nadranc. Tancovat už nikdy nebudeš!“
 Kelleye potom odnesli do kanceláře, protože teprve hejtman může rozhodnout, co s ním. Nikdo jiný si netroufal něco zařídit. Raněného jen přikryli a dali mu napít kořalky. Kelleyovi se zdálo, že po kořalce na chvíli bolesti v noze polevily.
 Hejtman Prollhofer se vrátil z Prahy brzy. Hned u brány se dověděl, co se stalo za jeho nepřítomnosti. Seskočil s koně a běžel do kanceláře.
 Kelley měl oči zavřené a byl bledý, jako by se k němu blížila smrt. Hejtman si dal ukázat roztržené koleno a řekl spíš k sobě než k raněnému: „Pěkně ses zřídil, hlupáku!“
 Chvilí přecházel po pokoji. Přitom si uvědomil, že Kelley je císařovým vězněm a že on jako hejtman je za něj odpovědný. Rychle se rozhodl a vykřikl do houfu zvědavců před kanceláří:
 „Povoz a dva lidi na koních. Pojedeme do Prahy!“

V krátké době byl povoz vystlaný slámou. Raněného pak hned naložili na vůz, hejtman vsedl na koně, a jeli všichni do Prahy.

Cestou otřesy vozu působily Kelleyovi v rozbitém koleně kruté bolesti. Chvillemi si ulevoval křikem. Hejtman se k raněnému několikrát vrátil a mluvil s ním bezmála jako přítel:

„Buďte statečný. Do Prahy to není daleko, musíte to vydržet!“

Kelley se přemáhal, jak mohl, ale když se blížili k Praze, a všiml si, že hejtman zajíždí na Pražský hrad, dostal hrozný strach. Patrně ho tam hned uvězní.

„Jen ne tam! Jen ne tam!“ křičel z plných plic.

Dokud Kelley sloužil na Hradě, nikdy si nevšiml, že tam blíže kostela Šimona a Judy je malý špitál, který spravují mniši. Teprve když povoz místo u Hradu zastavil před špitálem, v jehož vratech stál vysoký a silný muž v bílém plášti, který nijak nepřipomínal vězeňského strážce, si uvědomil, že ho vezou do nemocnice a ne do hradního vězení.

Hejtman seskočil s koně, zastavil se u toho velkého člověka, pak s ním vešel do špitálu, ale za malou chvíli se oba vrátili a s nimi ještě dva mniši také v bílých pláštích, kteří se chopili raněného a odnesli jej do malé komnaty s velkým oknem a položili na lůžko s čistým prádlem. A za malou chvíli přišel právě ten vysoký muž, který stál před špitálem, a s ním ještě jiný, který raněnému přinesl hrneček vřelé polévky a sám se nabídl, že ho nakrmí, když zpozoroval, že se raněný celý třese. Věšho jiného se Kelley nadál než toho.

Snědl polévku, a snad nikdy mu nic tak nechutnalo, jako ta nemocniční polévka, při níž zapomněl i na bolesti v koleně.

Teprve když dojedl, přistoupil k jeho lůžku opět pán v bílém plášti, kterého Kelley viděl před špitálem. Mírným hlasem se ho zeptal, jak se cítí.

„Koleno strašně bolí.“

„Dobrá, tak se o ně postaráme!“

Sám pak odhrnul peřinu, stáhl s pacienta kalhoty a podrobně prohlédl rozbité koleno. Potom nemocného zase přikryl, posadil se sám na postel k hlavě nemocného a promluvil k němu uklidňujícím hlasem:

„S vaším kolenem je to zlé, příteli. Přesto můžete děkovat Bohu, že jste nespádl na skálu hlavou. Anděl Páně vás ochránil a děkujte Bohu za svůj život. Bůh byl k vám milosrdný.“

„Zachraňte mi, pane, nohu. Prosím vás o to!“

„To je nad mé síly, příteli. Do krve vám přišlo mnoho nečistoty. Snad bychom vám zachránili koleno, ale ztratil byste život. A život je víc než koleno!“

„Jak budu žít bez nohy?“ zvolal Kelley.

„Říkám vám to jasně: koleno vám zachránit nemohu. Musíte si vybrat: buď život s jednou nohou, nebo smrt. A ještě něco vám musím sdělit. Každou hodinou, kterou otálíte, přibližuje se k vám smrt!“

„Můj Bože!“ zvolal Kelley a z očí mu po dlouhé době vytryskly slzy.

„Neplačte! Ukažte, že jste skutečný muž. Přijměte své neštěstí jako trest od Boha, kterého jste se spustil a na něhož jste zapomněl. Ted vám Bůh poskytl čas na polepšení.“

„Řežte!“ vykřikl Kelley a zatkl zuby.

Zdravé tělo nešťastníkovy vydrželo tu hroznou operaci, když mu při plném vědomí, jen po dávce silné kořalky řezali nohu. Dva chlapi ho drželi a třetí ostrou pilou řezal nohu nad kolenem. Teprve potom felčar krvácející ránu polil horkým olejem, aby nekrvácela.

„Život, doufám, jsem vám zachránil. Poděkujte za to Bohu!“ řekl muž v bílém plášti, teď značně potřísněným krví.

„Život?“ zvolal Kelley. „Býval jsem alchymistou na dvoře císařovně.“

„Vím. Ale tu nejde o alchymii. Proste Boha, který je nad všechny alchymisty.“

„Ale ten se ode mne odvrátil.“

„Nemluvte tak. Musíte doufat. Všichni musíme doufat. Já také doufám, že jsem vám zachránil život,“ řekl felčar a odcházel, aby si umyl ruce a oblékl čistý plášť.

Rána se dobře hojila, posléze všechno nebezpečí minulo. Nemocný měl dost času, aby se zamýšlel nad svým životem. Nejvíce myslel na Johanku a jak to teď s ní bude. Vůbec si neuvědomoval, že všechnu majetek ztratil a že i jeho žena je na tom stejně jako on.

Jednoho dne přišel k jeho loži lékař a s usměvavou tváří mu ohlásil:

„Dostal jste návštěvu!“

Kelley se otřásl. Kdo to přišel? Snad Johanka!

„Zena?“ zeptal se.

„Ne, někdo jiný. Doufám, že se potěšíte.“

„Kromě ženy nemám nikoho, kdo by mě potěšil!“

Do pokoje vcházel muž, jehož by se Kelley nikdy nenadal – komorník císaře Rudolfa, Hayden.

Zastavil se u lůžka nemocného, usmál se a pravil:

„Přináším vám zprávu, o níž jsem přesvědčen, že vás potěší.

Vezměte tento list a čtěte!“

Nato podal nemocnému list na tuhém papíru s císařskou pečeti a s těžko čitelným podpisem.

Kelley vzal list do třesoucích se rukou a četl polohlasem:

Jeho Císařská Milost, císař a král Rudolf udílí Eduardu Kelleyovi milost v tom smyslu, že ha propouští z vězení a daruje mu svobodu pod podmínkou, že v budoucnosti nebude svým uměním klamat důvěřivé lidi, protože se předpokládá, že si uvědomí, že všechny hříchy, které spáchal, přišly nebo ještě přijdou najevo. Doufáme, že trest, který vytrpěl, ho konečně přivede na cestu pravdy, jak tomu chce zákon a jak tomu poroučí Bůh všemohoucí.

Podpis: Rudolphus, rex

Kelley několik okamžiků nebyl schopen slova. Teprve po chvíli řekl komorníkovi:

„Prosím vás, abyste za mne poděkoval Jeho Veličenstvu.“

Komorník přikývl a řekl:

„Také byste měl poděkovat polskému alchymistovi Sendziwojovi. Velmi se za vás přimlouval.“

„Vyřídte mu můj dík.“

„Rád tak učiním a všechno vyřídím. Ze srdce vám přeji, abyste se brzy uzdravil a v nastávajícím životě měl více štěstí než dosud.“

Když potom Kelley osaměl, rozplakal se. Nad skutkem císařovým a Sendziwojovým, ale ještě více sám nad sebou. Nad vlastními skutky i nad bídou, která ho patrně čeká v budoucnosti. Co bude dělat? Co umí kromě své alchymie, kterou, zdá se, prohlédl i císař?

Ale potom si vzpomněl na Johanku, od níž dlouho neměl žádných zpráv. Snad mu odpustí i – poradí.

29

NA SVOBODĚ

Trvalo ještě řadu dní, než byl Kelley propuštěn ze špitálu. Rána se mu dobře zahojila, ale bylo třeba vyčkat, než mu soustružník vyrobil dřevěnou nohu. Kelley byl nedočkavý. Když mu konečně nohu přinesli a dvěma řemeny zavěsili na kožený pás, bylo třeba ještě několika dní, než se naučil o dřevěné noze chodit. Zpočátku to bylo velmi obtížné i nepříjemné, takže někdy bylo beznohému až do pláče, ale felčar ho těšil: „Jen trpělivost! Za čas si zvyknete. Tancovat ovšem nebudetú moci, ale rád poděkujete Bohu, že vás za vaše hříchy, jichž jste se dopustil, nepotrestal více.“

Mnich to jistě myslel dobře, ale špatně poznal povahu svého pacienta. Trest od Boha, jak říkal mnich, nezměnil povahu alchymistovu, který věřil, že se zase vyšvihne, jen co bude na svobodě. Proto tak spěchal, aby byl co nejdříve ze špitálu.

A tak jednoho dne poděkoval svému zachránci i ostatním, kteří o něj, pokud byl jako lazar, pečovali, a už jen čekal, až z kláštera vyjede první vůz, s kterým by se svezl. Odhodlat se sám na tak dlouhou cestu o holi nemohl. Byl však tak dychtivý na Prahu, že by se odvážil na cestu sám a skákal třeba po jedné noze, přidržuje se hole. Měl plnou hlavu starostí o Johanku, její děti, ale ze všeho nejvíc o svůj majetek, o němž v císařově sdělení nebylo ani slova.

Konečně přišel den, kterého se nemohl dočkat. Felčar odjížděl do lékárny na Staroměstském náměstí pro léky a sám se nabídl, že Kelleye vezme s sebou.

Cestou se mrzák rozhlížel na všechny strany a nestačil se obdivovat krásám Prahy. Ještě nikdy mu město nad Vltavou nepřípadalo tak krásným.

„Kam vás mám zavézt?“ zeptal se felčar, když zastavil před lékárnou.

„Nikam, já ten kousek dojdu sám. V Štupartské ulici mám dobrého známého. Zdržím se u něho několik dní a hned potom pojedu do Jílového.“

Přitom Kelleye napadlo, že by mohl svého dobrodince požádat o trochu peněz, cestou se na to chystal, ale teď se odhodlat nemohl. Styděl se.

Rozloučil se a vydal se na cestu do Štupartské ulice k bohatému měšťanu Korálkovi. Ten ho jistě neodmítne. Nejenže ho přijme, ale jistě mu půjčí peníze na cestu do Jílového.

Úzkými ulicemi, plnými spěchajících lidí, byla cesta pro mrzáka mnohem obtížnější, než předpokládal. Jakási starší žena, považující Kelleye za žebráka, slitovala se nad ním a dala mu dva groše. Kelley je přijal a za ně poděkoval. Věští mu bába štěstí nebo neštěstí?

Trvalo mu dost dlouho, než stanul před Korálkovým domem, výstavnějším než domy sousední. Velmi obtížné pak mu bylo vylézt po schodech do prvního patra, ale přidržuje se zábradlí a často odpočívá, se mu to podařilo.

S tlukoucím srdcem pak zabušil.

Otevřela mu děvečka. Domnívající se, že jde o žebráka, odbyla ho. Domácí pán dává almužnu vždy jen v pátek.

„Nežebrám. Jdu navštívit pana domácího. Prosím vás, abyste ho zavolala.“

Děvečka žebrákovi příliš nevěřila, zavřela před ním, ale pánovi ohlásila, že za ním přišel nějaký neznámý a beznohý žebrák.

Lazar Korálek se svou paní právě obědvali. Když mu služka oznámila návštěvu, řekl, máje plná ústa:

„Ani najíst teď ta žebrota člověku nedá!“

Když pak otevřel dveře, a spatřiv trhaná, hrozně se zamračil a zvolal:

„Máš vědět, že se almužna rozdává jen v pátek!“

„Nejdu pro almužnu, pane domácí. Patrně mě nepoznáváte. Já jsem alchymista Kelley!“

Opravdu byl to on, slavný alchymista a oblíbenec císařův! Korálek ho již poznal, ale zhrozil se. Co se to proboha stalo s tím

člověkem? Měl statky jako kníže, domy a takovou přízeň císařovu. A teď mrzák a žebrák!

„Odpusťte,“ omlouval se mu domácí pán, „nepoznal jsem vás hned. Na chodbě je špatné světlo a také můj zrak není už takový, jako býval. Pojd'te, prosím, dál.“

„Nebojte se, pane domácí,“ řekl Kelley, „žádnou veš vám tady nezanechám. Jdu rovnou ze špitálu a tam je o čistotu dbáno víc než v císařských komnatách. Dobře to tam znám.“

Domácí pán se trochu zastyděl.

„Pojd'te, prosím, dál. Jste vítán,“ řekl a uvedl ho do jiného pokoje, ne tam, kde s manželkou obědval.

Tam pokynul hostu, aby se posadil. Když host tak učinil, všiml si domácí pán, jemuž u stolu břicho velmi překáželo, že host má dřevěnou nohu, ale nezeptal se, jak přišel o tak důležitý úd. Vůbec nevěděl, jak se k hostu chovat.

„Přišel jsem vás poprosit...“

Na ta slova slabý úsměv, který zdobil Korálkovu tvář, okamžitě zmizel. Bude chtít pan alchymista peníze, pomyslnil si.

„Propustní mě ze špitálu...“

„Myslím, že jste byl ve vězení,“ přerušil ho domácí pán.

„Byl, ale podívejte se,“ řekl host a podával Korálkoví list s císařskou pečetí.

Domácí pán si list zběžně přečetl. Potom s rozjasněnou tváří pravil:

„Ze srdce vám, příteli, blahopřeji. Každému by se to nestalo. Je vidět, že jste se narodil na šťastné planetě.“

„Neřekl bych. – Zašel jsem k vám, protože jsem poznal, že máte zlaté srdce. Mám u sebe jen pár grošů, ale potřebuji se dostat do Jílového, a zadarmo mě tam nikdo nedoveze.“

Jak šlo o peníze, Korálek zhluboka vydechl. Udělal zoufalý obličej a promluvil jako kněz, když řeční nad hrobem:

„Milý pane alchymisto, patrně nevíte, co se stalo s vaším majetkem. Všechn váš majetek v Jílovém i v okolí zabrala královská komora na úhradu vašeho platu, když jste byl ve službách císařských.“

„Vím, ale to byl omyl, všechno se zas vrátí do starých kolejí.“

Kelley to řekl s velkým přemáháním, ve skutečnosti byla to pro něj těžká rána. Zeptal se:

„Kde je má žena a děti?“

„Vaše žena s dětmi se prý odstěhovala do Mostu. Nevím to určitě, ale říká se to.“

Slova Korálková se podobala kamení, které na hosta tlouštítk vrhal. Kelleyovi se prudce rozbušilo srdce.

„Prosím o trochu vody!“ zašeptal.

„Lepší bude víno,“ pravil Korálek a sám přinesl láhev vína a dva poháry. Privil:

„Napijte se, pane. A zachovejte klid. Řeknu vám vše, co vím.“

Kelley vypil plný pohár najednou a upřel oči na domácího pána.

„Co vám řeknu, je čistá pravda, víte, že mám vždycky jen zaručené zprávy. Vaše statky koupil pan Krištof Želenský ze Sebusína. Také dvůr a pivovar v Jílovém...“

„Dost!“ vykřikl Kelley. „Ještě jsem živ a budu uplatňovat svá práva. Chtěl bych vás poprosit o něco. Mohl byste mi na krátkou dobu pronajmout pokoj s alchymickou dílnou po Sendziwojovi? Ted' mám jen pár grošů, ale znáte mne a víte, že si peníze dovedu opatřit.“

Ted byl zmaten domácí pán a dost dlouho neodpovídal. Polský alchymista mu za celý pobyt nezaplatil ani pět grošů a tolik neděl ještě živil jej i celou jeho rodinu. A ted by měl dovolit tomu žebrákovi, aby se k němu nastěhoval? Mlčel.

„Víte přece, že dovedu peníze vydělat. Nebojte se, všechno zaplatím a vy rozhodně nebudete na mne vzpomínat jako na toho polského šlechtice.“

„Ten nedal nic, patrně neměl z čeho. Místo aby dělal průby, jen kazil papír. Pořád něco psal.“

„O mně něco takového nikdo nemůže říci, pane domácí.“

Pan Korálek byl už na vahách, ale protože si bez ženy netroufal něco zařídit, řekl, že se zeptá manželky.

A také hned ji přivolal. Přišla, ještě vykrmenější než její manžel, ale zamračená. Ústa měla ještě mastná od tučného jídla a pohled ledový. Vyslechla Kelleyovu žádost, v duchu zvážila všechny výhody a nevýhody, potom řekla:

„Jsme dobří lidé. Z křesťanské lásky je třeba konat dobré skutky, abychom se po smrti dočkali věčné blaženosti. Na tři dni se můžete k nám nastěhovat.“

A tak se alchymistovi dostalo přístřeší, stravy i alchymické laboratoře, ale tu si Kelley prohlédl s opovržením.

„S alchymií je konec. Aspoň na čas!“ řekl.

V pokojíku, kam se Kelley nastěhoval, bylo na stěně zrcadlo. Když se nový nájemník do něho podíval, zhrozil se. Uvědomil si, že nehledě na dřevěnou nohu, vypadá jako žebrák. Takhle by štěstí neudělal, pomyslí si. Ze všeho nejdřív se musí řádně obléci. Na šaty dají lidé víc než na charakter.

Položil se na lehátko a začal uvažovat o tom, co mu pověděl Korálek. Jsou jeho zprávy pravdivé, nebo jsou to jen lidské tlachy? Ale proč by ten vypasený domácí pán lhal? Pokud se týče majetku, byl vždy zpraven výborně. Řekl jasně, že Jílové koupil a patrně i zaplatil kancléř pan Křištof Želenský ze Sebusína a že se Johanka s dětmi vystěhovala do Mostu. Je-li tomu tak – a proč Korálkoví nevěřit? – znamená to, že se ze slavného alchymisty stal hotový žebrák. Když ve špitále dostal císařův list, nepochyboval v nejmenším, že dostane zpět veškerý majetek a že se vrátí do císařovy laboratoře. Pravda, v listě nic takového nebylo. Znamená to, že celý císařův list i s pečeti je bez ceny a Kelleyovi nezbude nic než žebrácká hůl, a na prospěch mu bude jen to, že je beznohý. Bude muset žebrat a doprošovat se almužny, on, první císařský alchymista! Až se otrásl.

Dokud byl ve vězení, umiňoval si chvílemi, že bude poctivým a řádným člověkem, dostane-li se někdy na svobodu. Nebude se dopouštět žádných klamů a podvodů, které ho bezmála stály život, bude řádným a poctivým člověkem. Ale může? Čím by se měl živit? Jak se starat o Johanku a její děti?

Ale brzy se v Kelleyovi všechno vzbouřilo, když si pomyslí, že by měl poctivě vydělávat každý groš. Je to marné, i kdyby chtěl sebevíce, nemůže být počestným člověkem, musí se vrátit k podvodu a klamu. A lidé zase poznají, kdo to je Kelley, kterému Češi jako Němci říkají Engelendr.

Dlouho se převaloval na svém lůžku, ale usnout nemohl. Po všech úvahách věděl jen to, že si ze všeho nejdříve stůj co stůj musí opatřit peníze a že musí vypadat jako zámožný člověk, protože jen tak může v lidech vzbudit důvěru. Především se musí zbavit hadrů, ve kterých opustil špitál. Nejvíc mu musí pomoci list císaře Rudolfa s jeho pečeti.

Také hned druhého dne se vydal na návštěvu k dvornímu krejčímu Křištofu Grábrovi na Malé Straně.

Nejdřív mu ukázal list s pečeti a podpisem císařovým. Krejčí se podíval řádně vlastně jen na podpis a pečeť, ostatní jen přehlédl.

„Blahopřeji vám, Milosti,“ pravil. „Žalář musil být pro vás těžká zkouška.“

„Byl. A zanechal ve mně stopy na celý život. Ale teď potřebuji především slušný oblek. To, co na mně vidíte, oblékli na mě ve špitále.“

„Bude mou ctí získat ve vás, Milosti, stálého zákazníka.“

„Upozorňuji vás však napřed, příteli, že po propuštění ze špitálu jsem zcela bez peněz, ale brzy se to změní. Budou mi vráceny všechny mé statky v ceně asi tři sta tisíc. Odměním se vám potom královsky, tím více, čím dříve oděv mi bude dodán. A smlouvat nebudu, to je pod důstojnost rytíře z Imany. Ostatně dobrá práce zaslouží také dobrou odměnu.“

Krejčí Gráber měl dost špatných zkušeností s pány rytíři i s nejvyššími hodnostáři, ale nový zákazník u něho vzbuzoval důvěru. Kelley si dlouho vybíral látky, aniž se“ ptal po ceně, což v krejčím utvrdilo přesvědčení, že získal nového dobrého zákazníka. Nakonec si vybral látku nejdražší.

Krejčí potom prohlásil, že pán má vybraný vkus, a vzal mu míru.

„Do třech dnů budou šaty pro Vaši Milost hotovy!“

„Velice jste mne potěšil, ale upozorňuji vás, že královská komora mi peníze vyplatí ne dříve než do týdne.“

„Milosti, kdybych vám měl vyprávět o svých zkušenostech s nejvyššími pány!“

„Tedy šaty do tří dnů, mistře, a účet zaplatím do týdne, nejdéle do deseti dnů. Šaty pošlete do domu pana Lazara Kořalka v šupartské ulici, u něhož prozatím bydlím.“

Řekl to s takovou jistotou, že krejčího ani nenapadlo, že mu nový zákazník nezaplatí ani za nitě.

Ve skvělém obleku, který krejčí Gráber doručil ještě o den dříve, než slíbil, nebylo již pro Kelleye nesnadné vstoupit do bytů nejzámožnějších a nejvlivnějších lidí. Ze všech svých dřívějších známostí si vzpomněl nejdříve na pana Jana Kapra z Kaprštejnu. Dlouho neotálel a šel ho navštívit. Přicházel brzy po ránu, klepaje dřevěnou nohou na dvěře jeho bytu, ale dost váhavě. Pan Kapr ho přivítal přátelsky. Hned se dali spolu do dlouhého hovoru, v němž

host vylíčil v nejživějších barvách utrpení na Křivoklátě, ale jak se vše obrátilo k dobru, když sám císař se obtěžoval a ráčil za ním přijít do špitálu, aby se omluvil za všechno, co způsobil svému prvnímu alchymistovi, a na důkaz předložil panu Kaprovi list podepsaný císařem a opatřený jeho pečeti.

„Jenže teď jsem okamžitě bez peněz a jistě to nějaký čas potrvá, než mi královská komora uvolní mé statky na Jílovsku v hodnotě nejméně tři sta tisíc. Potřebuji nutně půjčku, ale nevím, na koho se obrátit, ale vy mi jistě můžete dobře poradit.“

„Není nic lehčího, příteli,“ zasmál se pan Kapr. „Chcete-li, zajdu s vámi do Židů. Dobře se znám s jakýmsi Mordechajem Zamachem ben Gersohnem...“

„Jenže ten pán mě asi nezná!“

„Půjdu s vámi, příteli. Mne zná až příliš dobře a já jeho také!“ zasmál se pan Kapr.

A za chvíli se oba vydali do Židovského Města.

Starý Žid s vousy až po břicho nebyl nijak překvapen, když dva rytíři ho navštívili. Zběžně si prohlédl císařův list, chvíli se popotahoval za svůj dlouhý prošedivělý vous a nakonec se zeptal, jak velikou sumu bude pan rytíř potřebovat.

„Nejméně půldruhého tisíce kop,“ řekl Kelley, ale obával se, že řekl příliš vysokou částku.

„Gut! Ale je tu háček. Je pan rytíř usedlý v Praze?“

„Prozatím ne.“

„V tom případě bude musit za vás ručit pan Kapr z Kaprštejnu. Je to formalita, ale protože pana rytíře vidím poprvé, bude snad pan Kapr tak laskav a podepíše se jako kavent.“

Rytíř Kapr se chvíli rozmýšlel, ale potom se podepsal.

A tak si Kelley z Židovského Města odnesl v novém váčku 1500 kop, ale v duchu litoval, že nežádal o sumu dvojnásobnou.

Toho dne se Kelley v nejlepší náladě vrátil do domu ve Štupartské ulici, a hned paní Anežce Korálkové vyplatil dvě stě kop, a to nejen za nájem, ale také za stravu. Tím získal důvěru obou manželů Korálkových a hned byl považován za nejlepšího alchymistu v celém království. Kdepak Sendziwoj!

Kelley, kterého v městě většinou jmenovali Engelandr, se brzy přesvědčil, že získat podobným způsobem peníze je mnohem snazší než je chtít od královské komory nebo v císařské laboratoři. Bohatí lidé půjčovali proslulému císařskému

alchymistovi, který měl – a Kelley v tom každého utvrzoval – velký majetek na Jílovsku, a k tomu ještě přízeň samého císaře, když se vykazoval listem s podpisem a pečetí samého císaře a krále. Sladovnický mistr Blažej Stava si pokládal za čest, mohl-li tak znamenitého pána založit částkou 1100 kop, slezský rytíř Baltazar Wagen z Wagensperku půjčil Kelleyovi 3380 tolarů, kterýžto dluh později převzal Jan Fridrich Hoffmann z Grunbiichlu. Také od pana z Biebersteinu si vypůjčil 150 kop a nestyděl se vypůjčovat si i menší částky od Udí potřebných. Kelley byl tak zaměstnán, že docela zapomněl na krejčího Grabra, aby mu zaplatil celkem nepatrnou částku za zhotovení tak krásného oděvu, což se mu brzy stalo osudným.

Když upomínky krejčího byly marné, podal Gráber na Engelendra žalobu u královské komory. Brzy se k němu připojili i ostatní poškozenci, mezi nimi i pan Jan Fridrich z Grünbuchlu, blízký příbuzný prezidenta královské komory Ferdinanda Hoffmanna z Griinbuchlu.

Kelley si včas uvědomil, že mu hrozí kriminál, horší než byl ten první. V Praze se déle zdržovat nemohl, protože byl poznamenaný dřevěnou nohou. Rozhodl se proto pro rychlý útěk z Prahy.

Peněz měl dost, a jsou-li peníze, je všude dobře. Objednal si kočár a rozjel se za Johankou do Mostu.

To ještě nevěděl, že královská komora již na něj vydala zatykač.

Jednoho krásného slunečného dne, když obě děti odešly do školy a paní Johanka v kuchyni umývala nádobí, před jejím domem zastavil kočár, což se stávalo velmi zřídka. Z kočáru vystoupil muž podle oblečení a podle kordu po boku zřejmě rytíř. Obrácen k oknu zády vyrovnával se s kočím, dávaje mu peníze. Potom se vrátil ke kočáru, vyzvedl z něho dost objemný vak a pohlédl k domovním dveřím.

Snad nejde k nám, pomyslila si Johanka a pro každý případ přistoupila k zrcadlu a upravila si vlasy.

Za chvíli opravdu bylo na dveře zaklepáno. Johanka spěchala otevřít, velmi zvědavá, co jí ten pán přináší. Když otevřela dveře dokořán, ustrnula: před ní stál její manžel Eduard Kelley.

Byla tak překvapena, že nemohla ze sebe vypravit jediného slova. Kelley byl oblečen jako rytíř, s kordem po boku.

„Vy?“ vyhrklo konečně z Johančiných úst.

Host mlčky jí podával těžký vak.

„Pojďte dál!“ vzmohla se konečně Johanka na ta dvě slova a sama mu otevřela dveře do pokoje. Když host vešel, vstoupila tam za ním a zavřela.

Nebylo polibků ani stisknutí rukou. Oba chvíli stah proti sobě a dívali se na sebe, jako by se viděli poprvé. Johanka si znovu upravovala vlasy, v nichž bílých bylo více než kaštanových.

A Kelley? Je to on? Tváře toho muže byly rozryty vráskami, sám byl vyhublý, zarostlý a připomínal člověka starého nejméně šedesát let. Ted se pokusil o úsměv, ale nebyl to jeho starý úsměv, jen poněkud zkřivil tvář a po chvíli mlčení řekl ochraptělým hlasem:

„Přivezl jsem ti trochu peněz,“ pravil, ukazuje na vak u svých nohou. „Rád bych si s tebou pohovořil o některých věcech, které se týkají nás obou.“

Johanka neodpovídala. Dívala se na svého bývalého manžela, a čím déle na něj hleděla, tím méně chápala, jak se mohla oddat tomuto muži, který jí a jejím dětem připravil tak krutý život.

„Vím, že jsem se těžce provinil,“ mluvil host dále, „před tebou a tvými dětmi. Také neprosím za odpuštění, kterého se mi dostat nemůže. Nepřijel jsem za tebou proto, abych ti připomínal minulé časy. Mám v úmyslu odjet do Saska, a cestou nemohl jsem jinak než zajet do Mostu, s tebou se rozloučit a aspoň trochu ti nahradit všechno zlo, které jsem ti připravil...“

Johanka mlčela, dívala se k zemi.

„Prosím, posad'te se,“ pravila po chvíli tichým hlasem a sama hostu přisunula židli.

Kelley zůstal stát a promluvil zase tím nakrápnutým hlasem, kterým nikdy nemluvil:

„Neboj se, Johanko, že mám v úmyslu u tebe zůstat. Budu nebo jsem již zase pronásledován a nechci ti dělat starosti. Vím, že žiješ bídě, proto jsem za tebou přijel. V tom vaku jsou peníze. Jsou tvoje a tvých dětí, ale radím ti, abys je dobře uschovala. Já se chystám do Saska, protože v říši Rudolfově už není pro mne místa, leda v kriminále. Doufám, že se v Drážďanech nebo jinde uchytím. A zbylo-li v tvém srdci ještě místočko pro mne, snad tě zavolám, abys přijela za mnou.“

Umlkl a díval se do očí své ženy, která za ta léta soužení ztratila mnoho na kráse. Sklopila zrak a neodpovídala.

„Mlčíš?“

„S vámi už žít nemohu,“ řekla tiše. „Všechno je skončeno. Naše soužití se zakládalo na lži, a víte dobře, jak se mi lež protiví.“

„Vím to,“ řekl po chvíli Kelley, „a nemohu to vyvrátit. Ale jednu mou prosbu snad neoslyšíš. Ponechej mne dva tři dni u sebe. Bojím se nastěhovat do hospody.“

„Zde jsou slušné hospody...“

„Právě proto. Budou mne zase pronásledovat, možná, že mě už pronásledují. A já potřebuji několik dní, abych si všechno zařídil.“

Johanka se chvíli rozmýšlela a teprve potom odpověděla:

„Nelze-li jinak... Ale budete spát v kuchyni.“

„Děkuji ti. A co děti, Betyňka a Jeník?“

„Mé děti jsou ve škole. Uvidíte je. Posad'te se.“

„A co ten malý, který se narodil, když jsem byl na Křivoklátě? Byl to chlapec?“

Johanka neodpovídala, do očí jí vstoupily slzy. Teprve po chvíli řekla tiše:

„Toho jsem potratila, když jsem se dověděla...“

Kelley chtěl usednout, ale zakymácel se, nemaje v ruce hůl. Teprve teď si Johanka povšimla, že Kelley má místo jedné nohy dřevěný pahýl.

„Panebože!“ vykřikla a odběhla do pokoje, kde sklesla před krucifixem a dala se do pláče.

Kelley to zaslechl, vstal a šel za ní.

„Prosím, abyste mne nechal o samotě!“ téměř vykřikla Johanka.

Kelley znovu usedl na židli a zavřel oči. V tu chvíli mu bylo do pláče. Uvědomil si, že ztratil Johanku, ztratil všechno.

Jen dvě noci strávil Kelley v bytě své manželky, která se doma zdržovala co nejméně. Johanka prostřednictvím svého šafáře sháněla povoz, který by jejího manžela odvezl za hranice do Saska. Její děti se k otčímovi chovaly jako k vetřelci, který porušil všechny pořádek v bytě.

Konečně šafář přišel se sdělením, že na sobotu sehnal povoz. To znamenalo ještě jeden den čekat. Děti i Johanka se těšily, až zase budou samy. Dětem se jejich nevlastní otec nikterak nelíbil a ani Johanka pro něj nenacházela vlídného slova. Kelley pak myslel na své věci. Johanka si nic tak nepřála, než aby Kelley zmizel z Mostu. Staré její city k němu již odumřely, zůstalo jen trochu soucitu s mrzákem, na jehož dřevěnou nohu se bála pohlédnout.

Avšak v pátek, den před odjezdem, přišla náhle do bytu návštěva – městský hejtman Seeliger a s ním ještě jedno chlapisko. Vešli oba do kuchyně, kde seděl alchymista.

Hejtman se s Johankou ani nepozdravil, ale šel přímo k jejímu manželovi.

„Jste vy Eduard Kelley?“ zeptal se ho.

Kelley poznal, že je zle. Jen přikývl.

„Pane, půjdete s námi!“ řekl hejtman ostře.

„Nevím proč?“ hlesl Kelley.

„Nadělal jste v Praze dluhů nejméně za deset tisíc kop, nepočítajíc v to úroky, a na ten dluh jste nezaplatil ani půl kopy.“

Johanka stála ve dveřích pokoje. Mračila se hned, jak spatřila hejtmana. Ted si vzpomněla na vak neobyčejně těžký, který schovala do pokoje. Má jej přinést a odevzdat hejtmanovi? Nebo má o něm pomlčet? Svědomí jí říkalo: přinést! Ale hned nato se ozval vnitřní hlas: mlčet a mít prostředky, aby manželovi ve vězení ulehčila.

Kelley vstal, ale svou hůl měl daleko od sebe. Chtěl jít pro ni, ale zapotácel se, takže hejtman ho musil přidržet.

Konečně byl Kelley připraven. Začal se jen shánět po svém kordu.

„Zbraň potřebovat nebudete, pane rytíři. Naši lidé vás ochrání. Pojd'me! Má vám sluha pomoci?“

„Ne!“

Jen pohledem se slavný kdysi alchymista rozloučil se svou manželkou, která se zaťatými rty přihlížela, jak její, kdysi tak milovaný manžel od ní odchází a jak přitom jeho dřevěná noha buší do podlahy.

Chtělo se jí vykřiknout, že sama zaplatí dluhy za manžela, ale otevřít ústa nemohla.

Ve vězení na zámku, kam městští otcové zavírali dlužníky, řekl hejtman Kelleyovi, že jeho dluhy i s úroky dělají téměř dvojnásobnou sumu, než se dlužník domníval. Věřitelé patrně z opatrnosti své pohledávky co nejvíc nadsadili. Nebo že dluhy vzrostly vysokými úroky? Kelley si žádné záznamy nepožíval, protože se dlužil už s tím vědomím, že dluhy nikdy nesplatí, neboť počítal s útekem do ciziny.

Správce věznice se k němu choval slušně. Řekl mu:

„Budete mít pro sebe pokojík v podstřeší. Hlídat vás budou dva dozorci, jeden ve dne, druhý v noci. Platit je budete ze svého. Také stravovat se musíte za své peníze, a to tak dlouho, než se se svými věřiteli vyrovnáte. Stížnosti, budou-li jaké, budete hlásit mně, veliteli. Dvakrát týdně se vám povolují návštěvy vaší manželky. Jídlo za své peníze můžete brát z nedalekého hostince.“

„Jak dlouho si mne zde necháte?“ zeptal se nový vězeň.

„Patrně dokud své dluhy nezaplatíte!“

„Velice jste mne potěšil, pane hejtmane.“

Vězně pak odvedli do podstřeší v bývalém zámku, kde byl dost slušně zařízený pokojík. Nejtrapnější pro vězně bylo, že místo okna byl ve střeše jen světlík, kterým do místnosti přicházelo velmi málo světla.

Na odchodu hejtman ještě vězně upozornil, že přání nebo stížnosti přijímá jednou týdně, vždy v pondělí. Potom už jen přál vězni, aby ho dlužníci co nejdříve zbavili vazby, a měl se k odchodu.

„Nemám s sebou peněz. Z čeho budu platit stravu?“ zvolal Kelley.

„Milý pane, to není mou starostí. Máte tu ženu. Je to její povinností!“

„Pěkně vám děkuji za radu, pane hejtmane!“

Hejtman Seeliger odešel a Kelley si prohlédl světničku. Podíval se také světlíkem a zhrozil se té výšky pod ním.

Potom otevřel dveře. Za nimi stál strážce.

Vrátil se, uleh na lůžko a zavřel oči.

„Zdá se, že to je konec!“ řekl.

Ale po chvíli vstal a téměř vykřikl:

„Ne! Nevzdám se!“

Hejtman Seeliger se choval k rytířskému vězni slušně a ulehčoval mu, jak jen mohl. Dovolil mu, aby si v pokojíku zařídil malou alchymickou dílnu a konal tam průby, což ovšem všechno musila zaplatit Johanka, naštěstí z peněz, které jí zanechal. Také mu opatřila dostatek papíru a psací potřeby, aby mohl napsat dílo o alchymii a konat různé pokusy, ale psaní pokračovalo velmi pomalu, protože teoretické vědomosti Kelleyovy byly zcela nedostatečné. S lítostí vzpomínal na svého učitele Johna Deea. Příliš málo se od něho naučil. A potom? Místo studia snažil se jen o to, aby získal co nejvíce peněz.

Johanka potom dostala povolení manžela navštěvovat častěji. Také na ní zůstalo platit mzdu hlídačům i útratu v hospodě. Nebyla by to mohla dělat, kdyby se nepodívala do vaku, který Kelley zanechal v jejím bytě. Až se zalekla, když v něm ve dvou váčcích našla tolik peněz – téměř vše, co si Kelley v Praze vypůjčil od různých věřitelů, kteří ho nyní dali uvěznit.

Čas nezahálel. Čím více se alchymistovo zajetí prodlužovalo, tím byl vězeň netrpělivější. Nebyl zvyklý samotě, práce na

rukopise ho netěšila, protože stále si musil uvědomovat svou nedostatečnost, a litoval, že dříve místo toho, aby studoval a vzdělával se, knihu nikdy nevzal do rukou a jen sháněl peníze, aby rozmnožil svůj majetek.

Jednou za návštěvy Johančiny svěřil se jí s plánem, o němž stále uvažoval – nový útěk. Zavedl ji na prevét, což byla vlastně prkenná štola při hlavní zdi budovy, která ústila na dvoře do velké jímky plné hnoje.

„Nepotřebuji k tomu nic než dostatečně dlouhý provaz. Štola je dost prostorná a hlavně: z ulice nikdo neuvidí, až se budu soukat dolů. Kdyby potom na rynku byl přichystán povoz s dobrým spřežením, útěk by se musil podařit,“ vysvětloval Johance.

Ta se jen otrásla pomyšlením na něco takového.

„Pomysli jen na ten hrozný zápach. Štola jistě po mnoho let nebyla čištěna. Na to nemysli. Víš, jak jsi dopadl na Křivoklát,“ pravila Johanka a zacpala si nos, když se podívala štolou.

Kelley se jen usmál:

„Nos mi překážet nebude, spíš dřevěná noha!“

„Což kdyby ;e provaz s tebou přetrhl jako na tom hradě? Nikdo ti nepomůže a zahyneš strašnou smrtí!“

„Lépe je zemřít než několik let hnít v této proklaté jizbě!“

Johanka dlouho otálela vyhovět přání svého manžela, ale když stále naléhal, a dokonce když jí vyčetl, že pro jeho záchranu nic nedělá a že si schovává jeho peníze pro sebe, provaz konečně přinesla. Když jej odevzdávala, připomenula Kelleyovi znovu, aby pamatoval na Křivoklát.

„Ano, vzpomínám. Jenže tam vzdálenost od země byla nejméně třikrát větší a dole místo hnoje byla skála!“

„Nezapomeň na to, že máš teď jen jednu nohu!“

„To vím. Budu za to o tu nohu lehčí. Já už nemohu žít v této umrlčí komoře. Ani spát již nemohu. Budu-li tu ještě dva tři měsíce, přijdu o rozum. Rozhodně za pokus to stojí. Mám za to, že všechny peníze, které jsem u tebe zanechal, jsi ještě neutratila. Nějakou hotovost musím mít také s sebou. V Sasku se nemohu objevit jako hastroš!“

Johanka jen vzdychla. Znala Kelleye a věděla, že nepovolí v tom, co si jednou usmyslil. Peněz ve vaku bylo asi pět tisíc kop, rychle však ubývaly, třeba Johanka pro svou potřebu si z nich nevzala ani groš – nebyly to její peníze a poctivou cestou k nim

Kelley jistě nepřišel. Ostatně z nich musila platit oba strážce a také strava z hospody nebyla laciná.

Šlo nyní jen o to, jak útěk zorganizovat. Plán sám byl jednoduchý. Brzy zrána, hned jak se otevře městská brána, musí být blízko zámku připraven vůz s dobrými koňmi. Nejlépe by bylo, kdyby přijel Kelleyův bratr Tomáš, který si nedaleko koupil statek a na něm hospodařil. On a Johanka pomohou vězni na vůz. Johanka ovšem musí mu též připravit pět set kop, kterých by Kelley použil, až bude na svobodě, především, aby se slušně oblékl. Vše se ovšem musí dělat tajně, aby hejtman nic nepodezíral.

Johanka se podrobila všemu, ale důvěru, že se útěk podaří, neměla.

„A co bude, spadneš-li tou hnusnou štolou do hnoje? Nikdo tě z něj nevytáhne!“

Johanka věděla, že svého manžela nepřesvědčí, že je schopen vyšplhat se do světlíku a skočit dolů, a tak raději všechno zařídila podle manželova přání. Přinesla provaz dost dlouhý a silný. Požádala švagra Tomáše, aby byl včas s povozem v Mostě poblíž zámku a také odpočítala pět set kop do rezného váčku, aby uprchlík měl cestu do Saska ulehčenou. Váček odevzdala bratrovi svého manžela.

Potom se již jen modlila, aby se útěk Kelleyovi podařil, ale stále se jí zdálo, že prosí Boha o něco, co se nesrovnávalo s božskými a lidskými zákony. A když si vzpomněla na tu hroznou štolu, strašně páchnoucí a tmavou, zavírala oči a otřásala se hrůzou a odporem.

Toho dne se všechno vytvářelo přesně tak, jak bylo ujednáno. Mladší bratr Kelleyův přijel s vozem a párem dobrých koní včas; zastavil se u Johančina domu a potom odjel do jejího statku, kde koně ustájil a dal jim obrok. Když uviděl svou švagrovou, chvějící se strachem, těšil ji a ujišťoval, že všechno dobře dopadne.

Ráno druhého dne byl se svým vozem na rynku. Měl s sebou dost obroku pro dva koně, slámy i pokrývek, kdyby snad pršelo. Potom jen upíral zrak k střešnímu okénku.

V stanovenou hodinu se v něm skutečně objevila hlava jeho bratra. Rukou Kelley naznačoval, že se chystá k sestupu.

Potom se dlouho nic nedělo. Tomáš marně namáhal oči, až se v místech, kde štolá ústí do hnojiště, objeví bratrova hlava. Ale marně.

Již se domníval, že si bratr všechno rozmyslil, když se z hnojiště ozvalo volání:

„Pomoc! Pomoc!“

Tomáš běžel po hlase. Uviděl bratra, jak se křečovitě drží zídky a volá:

„Poranil jsem si druhou nohu. Musíš mě vytáhnout, sám nemohu.“

Ale to již bylo pozdě. Kelleyovo volání přivolalo několik lidí a také nočního hlídače. Společným úsilím se jim podařilo vytáhnout raněného. Položili jej na zem a snažili se ho omýt. Zatím se sbíhalo stále víc a více lidí. Přiběhl i hejtman Seeliger.

Nařídil ihned svléci uprchlíka do nahá a pořádně umýt vodou. Přitom zjistil, že nešťastník má silně poraněné koleno na zdravé noze a že není schopen chůze, takže musí být odnesen do svého vězení.

Dva dni ležel Kelley na lůžku, přemáhaje kruté bolesti. Hejtman přivolal ranhojiče. Ten důkladně prohlédl zranění, vzdychl a potom utrousil:

„Mám obavu, že raněnému bude musit být uříznuta i druhá noha. Do rány, když se spouštěl štolou, přišlo patrně hodně nečistoty.“

„Ne nohu, ale krk mi podřež!“ rozkřikl se na něj raněný.

„To není moje řemeslo, brachu. To by musil přijít řezník nebo – kat!“

S raněným bylo stále hůře. Johanka zašla za lékařem a prosila ho, aby raněnému pomohl.

Lékař nemohl odmítnout její úpěnlivé prosby a skutečně se vypravil k raněnému. Důkladně prohlédl zranění i celou nohu, která zatím opuchla, a nakonec jako felčar prohlásil, že zbývá jediná pomoc – obětovat i druhou nohu.

„Nechci. Nedovolím!“ křičel raněný. „Pošlete mi sem ženu a děti!“

Hejtman nebyl zlý člověk a vyhověl mu.

Ještě téhož dne přišla do vězení Johanka s oběma dětmi.

Raněný byl při plném vědomí. Byl omyt a v čistém prádle. Na tvářích měl cosi, co se podobalo úsměvu. Nejdřív se obrátil k Janu Františkovi, bledému a rozechvělému:

„Jsi, hochu, trochu hubený. Musíš zesílit, protože v životě je třeba zdravých a silných lidí a ne takových mrzáků, jakým jsem teď já. Važ si své matky a poslouchej ji. Druhé takové není na světě.“

Odstrčil zaraženého hochu od sebe a přivinul k sobě Betyнку, která se bránila.

„Tobě přeji,“ pravil, „abys v životě měla jen štěstí. Vždycky se mi zdálo, že se podobáš zpěvnému ptáčkovi. Zpívej, tedy, zpívej! Zpívej po celý život pro svou radost i pro radost ostatních. Neštítíš-li se, polib mě na čelo.“

Když to Kelley říkal, měl v očích slzy.

Betyнка ho lehce políbila, ale neřekla k tomu ani slova.

Naposled vztáhl ruku k Johance. Řekl jí jen jedno slovo, které dvakrát opakoval:

„Odpusť! Odpusť!“

V tu chvíli všichni slzeli.

Po chvíli Kelley zcela tichým hlasem promluvil:

„Jděte teď domů. Já potřebuji klid. Noha mě hrozně bolí. Jděte...“

Návštěvníci se chystali k odchodu. Ještě jeden pohled. První odcházel Jan František, potom Johanka a naposled Betyнка. Obě potlačovaly slzy.

Ale ještě než odešly, zvolal nemocný na ženu:

„Podej mi, prosím, tu sklenici se žlutou šťávou. Napiji se a snad usnu.“

Johanka mu ochotně vyhověla a Kelley jí očima poděkoval. Slov se mu nedostávalo.

Potom se ještě chvíli díval ke dveřím, jimiž jediní jeho přátelé na celém světě odcházeli. Ještě chvíli se rozmýšlel, ale pak sáhl po sklenici se šťávou a její obsah vypil až do dna.

Potom se položil naznak a čekal.

Smrt přišla dřív, než se nadál.

Druhého dne brzy zrána, když město ještě spalo, dva dělníci za hřbitovní zdí vykopali hlubokou jámu a do ní vhodili tělo kdysi prvního alchymisty na dvoře císaře Rudolfa. Svědkem byl jen hejtmán Seeliger a jeden z nočních hlídačů.

Dělníci pak jámu zaházeli hlínou a udusali.

DOSLOV

Brzy po těch tragických událostech Johanka Kelleyová prodala svůj stateček v Mostě a přestěhovala se do Prahy, kde rodině poskytl byt s celým zaopatřením humanistický spisovatel Jiří Bartholdus z Preitenberka, rodák mostecký, arcibiskupův administrátor, který Kelleyovu rodinu seznámil s několika předními pražskými humanisty, především s místokancléřem Jindřichem z Písnice a císařským sekretářem Janem Barvitiem. Po těch hrozných dnech v Mostě byl to pro rodinu Kelleyovu skutečný azyl. Johanka se sice stále pokoušela o vrácení svého jilovského majetku, ale marně.

Její syn Jan František, který od mládí byl slabého zdraví, studoval na univerzitě v Ingolstadtu, hojně si dopisoval se svou sestrou, ale brzy zemřel. Také jeho matka se dlouhého věku nedočkala.

Zato její dcera Alžběta se stala proslavenou básnífkou, jejíž jméno bylo s úctou vyslovováno mezi humanisty v celé kulturní Evropě. Nazývána byla desátou Múzou, čtvrtou Grácií, divem světa a ženským Ovidiem. První knížku vydala ve Frankfurtě nad Odrou, další v Praze. Jako v mladém věku i teď se podpisovala *Westonia* a její jméno bylo známo po celém vzdělaném světě. I v Čechách měla mnoho přátel a obdivovatelů, jako byl univerzitní mistr Jan Campanus, Jiří Carolides z Karlsperka, Pavel Stránský ze Zhoře a mnozí jiní.

V jedenadvaceti letech se provdala za Jana Lva z Eisenachu, agenta a radu knížete anhaltského při dvoře císaře Rudolfa. Její manžel se horlivě ujal jejích rodinných záležitostí v Anglii, takže sám anglický král Jakub I. zakročil úspěšně v její prospěch.

Narodily se jí čtyři děti, které však brzy zemřely. Sama se také nedožila dlouhého věku. Zemřela ve věku třiceti let, ale její básnické jméno *Westonia* přetrvalo staletí.

ŽIVOT ALCHEMISTŮV

**VÁCLAV
KAPLICKÝ**

Kresba na obálce a v textu Miroslav Váša
Obálku a vazbu navrhl Rostislav Vaněk
Vydal Československý spisovatel v Praze
roku 1980 jako svou 4570. publikaci
Odpovědná redaktorka Věra Pásková
Technický redaktor Ivan Toman
Vytiskla Státní tiskárna, n. p., závod 2,
Praha 2, Slezská 13
AA 13,18 (text 13,08, il. 0,10), VA 13,53
601/22/856. Stran 240. Náklad 40 000 výtisků
Vydání první. 22-097-80. 13/33
Kčs 19, –